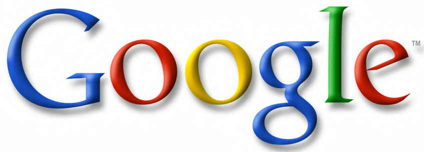
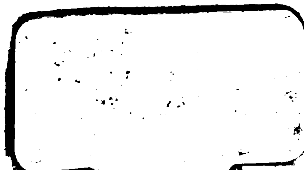

HDI
HW 5OLD D

ספר

שאלת חכם קנה אברהם

יען אשר ראיתי ושמעתי שמקצת מאחינו בני ישראל בחשיכה יתהלכו ומששים כעיורים, ולא ידעו בפיתרון דברים. איזה אסורים ואיזה מותרים. לכן עשיתי ע"פ אלפי בי' כל שאלה ושאלה השייך לאותו אות, והתשובה תחת השאלה, וכולם על איסור והיתר נסדרת, וכל המבקש יכול למוציא תשובת במהירות, וגם כתבתי וסדרתי על כל שאלה ותשובה באות ובזכות זה יגן עלינו ה' צבאות:

זאת לדעת לכל מי שיגיע הספר שאלת חכם קנה אברהם לידו, בלי חתימת ידי, גנב הוא מאיתי, מאת
חיים משפחת הלוי האכשטיין ממדינות
אלט פרייסען.

Herausgegeben

von

J. M. Hochstein.

לפרט וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום לפ"ק.

Danzig, 1849.

Im Selbstverlage des Herausgebers.

Preis 15 Sgr.

הקדמה:

אברך ה' מי שנתן ליעף כח, אשר יגעתי ומצאתי טעמן וריחם בריח הניחוח, לכל מי שיש בו מוח, ושם ימצאו בו מנוח, למשיבת נפש ורוח, בכן ירוץ מגיד לקראת מגיד להגיד לאדם מה שיחו כי בעל העבו"דה מחזיר על עבודת"ו, הלא כבר קדמתי אודני לפומי, ללמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה של תורה, ואיש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב מלכי רבנן ושמעו מלתי ואחותי באזניכם ואחוה בארש מלולי סעפי ישובני שפתים ישק משיב דברים נכוחים, למי יור"ה דע"ה, ולמי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים, ותעלזנה כליותי בדבר מישרים. וזה חזיתי ואספרה בהיותי בארץ פלניא ובארץ אשכנזי והייתי בכמה ישובים ובכפרים ויש להם שו"ב והמה מ"צ שהורה להם איסור היתר והיתר איסור בעו"ה וזה כל ראתה עיני, ושמעה או לענים שכך רואות ואזנים שכך שומעת, ושאלתי להם א' ולא ידעו ולא יבינו כלל וכלל, ומהראוי היה להגיע דברים הרבה מזה הלא לעבור במילין א"א אך קצר המצע מהשתרע. וכן ויקם אברהם מעל פני מת"א זו וילך הולך ונסוע עד דנהירין לי' שבילי"ן דנה"ר ד"א. ואבא היום אל העיו"ן, והחכמה מעיו"ן תמצא. ולקטתי לקוטי בתר לקוטי הלא כבר אמרו חז"ל משילכו בה הנמושות מתורין בלקט, וזה לקטתי (מט"ז, והש"כ, ומשאלת תשובת במלקט ורהיט ודק"ו במדק"ה היטב מאוד עד כי חדל לספו"ר, כי אין מוספי"ר קר"א, אלא לבני מערבא וגם רבים קמים עלי בבקשה והפצירו בי ופתחו וענו בקול רם ואמרו: הלא דבש וחלב תחת לשונך ומדוע מנעת חסדיך ואמונתיך? הלא מימך מים מתוקים הם השקני נא מים מי באור"ך לרחם בדין על התועים בדרך ונלאו לחפש אחר חיפוש? ויהי בדברים אלי יום יום ובטלתי רצוני מפני רצון אחרים ומצאתי לבי לגלות פלטרין וטרקלין, ובוודאי הגדולים אשר מלאה כל הארץ כבודם לא צריכין לדידי ולדכוותי, רק ליתן חלק לאכול מפותרי לבני אדם שלא עמלו בוני"ו בו כל צרכו. בכן קמתי ועליתי במקום אשר יבחר ה' וסדרתי כל דין ודין על מכונו על דרך שאלה ותשובה בקצרה בלישנא קלילא למען ירוץ כל הקורא בו, וזה חמש שנים או יותר אשר תקעתי אוהלי אוהל של תורה ב"בה"מ עד שמצאתי מרגליות טובה שהי' תלוי' בצווארו של אברהם, וקראתי שם ספר זה **קנה אברהם.** ע"ש הפסוק קנה אברהם מאת בני **ח"ת** ר"ת **חכמי תורה** באשר מכל זאת קניתי מאת חכמי תורה. לא חדשתי ולא הוספתי שום דין מעצמי ח"ו או לחלוק על שום פוסק. הלא אנא אלא בר אלא לגבייהו לא חכימא אנא ולא חוזאי אנא ולא יחידאי אנא

אלא גמירנא וסדרנא דבר דבר על אופניו, וגם יש בה לכל שאלה ושאלה תשובה בצד. ובמטותא מנייכו שאל תחשדוני בדבר זה שעשתי כל זה להתפאר עלי באיזה מקומן של שבחיי"ם ח"ו שהם במרומים שכוונתי רק לשם שמים ולהסיר מכשול הגדולה הנעשה בעו"ה בעולם. וגם באתי לפרש שמות הגאונים אשר בתוכם לקטתי, ואלו הן: (רמב"ם) (מהרי"ק) (הרא"ה הר"ן) (הרשב"א) (סמ"ק) (סמ"ג) (או"ה) (אגור) (האגודה) (ספר התרומות) (בית יוסף) (הגמ"ת) (רמ"א) (ד"מ) (רש"ל) (היש"ש) (ב"ח) (לבו"ש) (בית הילל) (ש"ך) (ט"ז) (פר"ח) (מנחת יעקב) (תשובת מהר"ש מורינא) (תשובת הרא"ש) (תשובת הרי"ף) (תשובת רשב"א) (תשובת מריק"ש) (תשובת מהר"י הלוי) (תשובת מהר"י מינץ) (תשובת דרכי נועם) (תשובת תורת אמת) (תשובת מנחת כהן) (תשובת דברי ריבות) (תשובת מהרי"ל) (תשובת מהר"א ארויטענבערג) (תשובת רמ"א) (תשובת ב"ח) (תשובת חלקי מחוקק) (תשובה ויבא מים חי) (תשובת לקט הקמח) (תשובת מהר"ם לובלין) (תשובת מהר"ם שאקטין) (תשובת שער אפרים) (תשובת שארית יוסף) (תשובת באר עשק) (תשובת עבודת הגרשוני) (תשובת פני יצחק) (תשובת משאת בנימין) (תשובת אוהל מועד) (תשובת בית יעקב) (תשובת נחלת שבעה) (תשובת חות יאיר) (תשובת דברי שמואל) (תשובת אמונת שמואל) (תשובת חכם צבי) (תשובת שבות יעקב) (תשובת פרח שלמה) (תשובת מטה יוסף) (תשובת חינוך בית יהודה). ונוסף על זה שאר חידושי דינים מהגאונים המפורסמים. מהגאון הגדול מוהרר העש"ל זלה"ה. ומהגאון הגדול המחבר מגן אברהם זלה"ה. ומהגאון מוהרר נפתלי הכהן זלה"ה. ומי האיש הלזה אשר ירא"ה חדושי דהגאונים הנ"ל ולא יתן עידיו ותדקנתיו עליהן. ולמה לי לטרוח הרבנים על הסכמותיהן טרחה שלא לצורך. ובהראותי את ספר קנה אברהם להגאונים פנו פיהם ואמרו הספר הזה אין צריך הסכמה. כי מי יתן הסכמה להגאונים הנ"ל זכרונם לברכה לחיי עולם הבא, בעבור שלא הוספתי ולא גרעתי עליהם שום דין מעצמי ח"ו. ואף גם זאת באתי להזהיר על מ"ץ שבישובים ללמוד זה הספר קנה אברהם לכל הפחות שלשה פעמים, דשגגה מפני איזה מכשיל ח"ו. ולמה זה המ"ץ יגרע משאר שוחטים ובודקים שלא לנסות אותם בדינם, אם יכולי לעמוד בניסיון? בכן צריכן היושבים על כסא הוראה לחקור ולדרוש אחריהם ולנסות' בכל דינם. ובזכות זה יהיה לנו ברכה וחיים, מן השמים כפל ובפלים. ונזכה לעלות לציון ולירושלים, במהרה בימינו אמן כי"ר.

כה דברי המלקט אברהם בהרר דכוא"ל יצו מקהלת אפטשני בפולין קטן.

הקדמה מן המעתיק והמדפיס:

אמר המעתיק, אלופי נשיא ישראל, הנה קדרו מאורות נפשי ושכלי הדל. דעת מה בי אף לשומי פי יכבד ויחדל. מי זאת הנשקפה, כזה ספר יפה, עליהו לתרופה, דברי מאורה, ריח סמקים וסגריות ממנו נאות, ובעיני השרים המפורסים, אשר לנם אודי ד' מסובבת דברים ברורים וזכות, על פי הלכות, והנה ספר הלז נדפס פעם אחת בשנת **צבאות**, וזה יותר ממאה שנים, וקפצו הרבה קונים, לקנות אותו כעל פז ואדרכמונים, אף אם היו במעפם עשרת מונים, הלכו לטמיונים, גלא נמצא אפילו ביד מי שיש לו ספרים מלא ביתו אף שרנה ליתן צרור הכסף חליפתו, לא ימצא תאותו, אך זה עשרים שנה מצאתי שבאת לידי אחת ספרים ישנים שקניתי, וראיתי שזה הספר קנה אברהם הוא דבר שיש צורך לעולם בו, ופתחתי ועיינתי וראיתי שהיו רק דפים קרועים ועם אכלם שכמעט לא היה רשומן ניכר. וטרחתי ועמלתי להעתיק אותו, ואלקי אברהם היה לי בעזרי. וגם הוספתי כמה ובמה הגהות מספרים, ויותר שהיה חסר הלכות שחיטה, ועמדתי כל דין ודין על פי אלפי' בי' דרך משל שאלה שהוחזק כף סולבת בקדרה של בשר תמצא באות כף עד אות פ' בדי להקל על המעיין, וקראתי שמי ג"כ עליו שהלא **חכם** מגמטרי' חיים, וגם שמי ושם אבי. כי אותיות חכם שמה אותיות חיים כ"ה משה, למען תהי' שמי לא נעדרת רק למזכרת וגם שם המחבר תהיה לזכר עולם תהי' נדיק שפתותיו ד' נק'. תגב זה אכתוב בשאי מילתא, דהגיאו באמאר דובב שפתי ישנים, והובא (במס"כ יבמות פרק האשה רבה) אמר רבי אליעזר אמר למעתה בי' מדרשא ולא אמרה משמיה דר"ג יוחנן שמע רבי יוחנן אקפד וכו' ור"י מה טעמא קפיד כולא האי. דאר"י א"ר מה דכתיב אגורה באהליך עולמים, וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים. אלא אמר דוד לפקב"ה, רבש"ע יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעה"ז כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר דאמרי משום ר"שב"י כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעה"ז שפתותיו דב"ק אר"י בן עזירא ומאי קראה שמפתן נזירה אשר בקראה, וחכך ביין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים בכומר של ענבים, כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, אף ת"ח כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעה"ז שפתותיהם דובבות בקבר. ודאוי להבין אומרו מאי קראה ולמה לא הביא מפסוק אגורה באהליך עולמים שמשם נלמד שמה דר בשני עולמות כאחד פסוקו באשגל דסיים בית המדרש כמו שספיגו מעלי הכתוב ורש"י. אך בפי הדברא מוכן

וגם נכון כל לאתויי. אתי? הגם שהיינו יכולין לומר שמרבה לת"ח שאינו הגון דאם יאמרו שמועה מפיו בהכרח הוא אי שהוא דבר הבעי, ולזה הביאו פסוק וחכך כיין הטוב שהוא ג"כ דבר טבעי והכרחי, כן הוא שכל ת"ח אפילו שאינו הגון, אם שאמרו דבר שמועה מפיו שיהיו ש"דבק. אמנם מראה שאדרבה משם ראיה שפתותיו דובבות בקבר. דאם אתה אומר דאין לו תועלת א"כ יאמרו שמועה מפיהם כיון דסוף כל סוף אין להם תועלת. אלא ודאי הרצון בזה הוא שלא יאמרו שמועה מפיהם, דאם הגיעו לומר אע"פ שבעל השמועה הוא ת"ח שאינו הגון אפ"ה יהיו שפתותיו ד"ב והיינו רבותא דכל דקאמר רשב"י, ולהכי הוצרך למילף לי' מקרא וחכך כיין הטוב, דמקרא דדוד אגורה הייתי אומרים בצדיק בדוד דנקא מיירי, אבל באומרא כיין הטוב ככומר של ענבים משמע שהיא דבר טבעי כולל לכל ת"ח בין שיהיו הגון ובין שלא יהיו הגון וזה נכון.

אמנם עתה לפי דרכנו יובן גם כן ונכון ג"כ דברי הת"ק איירי בלשון יחיד כל ת"ח וכו' מפיו' וכו' ואח"כ בהביאו קרא דובב שפתי ישנים אמר בלשון רבים שמועה מפיהם. **והביאור** לפי ע"ד, דמפסוק אגורה שאמר דוד אין ראיה, אלא כשהת"ח הוא בעל השמועה שחדשה כמו דוד שחידש רוממות אל, אבל אם ת"ח א' אמר משם ת"ח אחר ואותו אחר אמרו משם ת"ח אחר עד עשרה דרי צריך לדעת אם יהיו כולם שפתותי' דובבות בקבר, או בעל השמועה דוקא. לזה אמר כל ת"ח שאומרים שמועה מפיו את זה ריבה באמרו כל ת"ח לומר לך דכולם יחיו, ולזה אמר מאי קראה חדוש גדול כזה כל ת"ח שאומר שמועה מפיו אפילו שהם רבים והשמועה היא אחת דכולם יחיו, לזה הביא מפסוק וחכך כיין הטוב דאיירי אם הת"ח שמחדש חדוש בתורה שהיא כיין הטוב ככומר של ענבים ולא די לעצמו אלא לסיבת שמועתו ועל ידו דובב שפתי ישנים רבים מישני עפר יקומו, כי חידוש אומרו והשומעו מפיו ואח"כ אומר אותו מפי השומע וכאלה רבים וכולם חיים והיינו דובב שפתי ישנים בלשון רבים. אך למה אמר שפתי ישנים ולא שפתי ת"ח או שפתי חכמים לומר לך אפילו שאותן השומעים אינם ת"ח כראוים לחדש דבר תורה רק המה בעל בתים משכילים שומעים הדרשה של הת"ח בבית הכנסת או בבית המדרש ונותן לבם עליה לעובדה ולשומרה לזכרון בין עיניהם ואח"כ אם ישאלו את פי בעל הבית הזה מה דרש החכם וענה ואמר כך וכך דרש, ואח"כ אותם ששמעו מפיו הולכים ואומרים אותה שמועה מפיו הב"ב ההוא הנה שכרו אתו להיות שפתותיו דובבות בקבר. ולזה אמר דובב שפתי ישנים אע"פ שאותם האומרים אותה שמועה

הם כישנים ואין להם פה פתוח בתורה לחדש מדילהם כלום אפ"ה דובבים וחיים. לזאת אמרתי ע"י העתקה הזאת גם אנכי חי לעולם כנ"ל. כי דבר נצרך בעולם, כי אחר נייר לבן ודיו מובחר בחרתי, על רוב ההוצאות לא חסתי לזכות את הרבים כונתי ושלא יצא ח"ו דבר בלתי מתוקן מתחת ידי ולמען כל הרואה יקלסו, לכן אל תחוסו על כספכם. קחו כסף מלא ידכם, לקנות זה הספר הנכבד להגות בו בגרונכם. ובזכות זה נזכה כלנו לביאת יובילו שי לו, ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ונזכה ליום שטוב כלו, לעלות ברינה ג' פ' לבנין זבולו, שיר חדש להללו, כה דברי המעתיק והמדפיס, יום כי טוב ז"ך שבט, ל"פ **שמחו צדיקים** ב"ה **והרנינו כל** ישרי **לב** ליבראת עולם על יסודו וגבולו לפ' חיים ממשפחת הלוי הנקרא האכשטיין, המתגורר פה עיר לעטנן.

ומחמת חסרון ההסכמות. כי שלא לצורך הוא. כ' כ"ל בהקדמה. אע"פ"כ אביא רק אזהרה אחת, מרבינו הגדול הגיבור והנורא, אשר אמר בתורתו הקדושה: ארור מסיג גבול רעהו, ואקוה שיהיו די בזה, לבל ירום איש את ידו להדפיס את ספר קכה אברהם בלתי רשיון מאתי.

עוד אזהרה:

מודעת זאת בכל הארץ, מפקודת המלך יר"ה, אשר לא ירום איש את ידו להדפיס את ספר גדול או קטן, בלי רשיון המחבר או באי כחו. ומלבד זה הוא עובר על מצות מ' מה' הקב"ה לא תסיג גבול רעהו ודי בזה

לפר' **ארור מסיג גבול רעהו** לפ"ק.

שאלת חכם קנה אברהם

אות א'

א שאלה) אותו ואת בנו אסור שחוט ביום אחד, ואם עבר ושחט מהו?

תשובה) אסור לאכול האחרון ביום ההוא משום קנסי אך ליה קנסי' ולאחרים מותר (כ"כ ש"כ בשם הרן).

ב' שא') אותו ואת בנו אינו אסור אלא לשחוט ואם שחט ונמצא הראשון טריפה מהו?

ת) לוקין על השני אם שחט, דהא לא נתנבלה בשחיטתו אבל אם נתנבלה בידו מותר לשחוט השני בו ביום, מיהו אם נתנבלה בידו באחת מהדברים שאנו מחמירין בו כגון שהייה במיעוט בתרא וכה"ג בפי וגתא דרוסתא, אין לשחוט השני אחריו (כ"כ הב"ח והסו"ק, והסו"ק מסיים אם שחט לוקה עליו):

אפרוח.

ג' שא') אם נמצא אפרוח בביצה והוא חי אם מותר לאכול?

ת) אסור משום שרץ השורץ על הארץ (טור) שגם שרצנת בתוך הקליפה מקרי שרצים, (כתב הב"ח מא"ז) ומשום שקן אין לא יכלו עד שיגדלו הכנפים.

אבר מן החי.

ד' שא') אם חתך מן הבהמה לאחר שחיטה חתיכה בשר והיא מפרכסת מהו?

ת) אסור לאכול אותה חתיכה משום דכתיב לא תאכלו על הדם ודרשי' רז"ל שאסור לאכול ממנה קודם שתמות. אונות ואומות של ריאה, האומות הנה למעלה והאונות והאונות למטה, האומות המה שנים, והאונות המה חמשה דהיינו שלש

אונות לצד ימין ושני אונות לצד שמאל, אך בצד ימין יש אונה קטנה והיא נקראתי וורדה, ועמדתי תחת האונות בצד ימין.

ח' שא] אם היתה בצד שמאל רק אונה אחת והיתה באונה כענין סדק והיתה גדולה מדין אונה ונראה כשתים מצד אחד ארוך מחבירתה ומחמת זה נראה כ"ב מהו?

ת] כשירה, וה"ה אם חסר אחת מהאונות ואחד מהאונות גדולה במראה ובמשך כל כך כשני אונות ג"כ כשירה ודוקא אם דבוקה לחומה, אבל אם לשאר אונות צריך סדק.

ו' שא] אם היה בצד ימין שני אונות גדלות והשלישי נכרת ע"י חותוך גמור שהיא כדי להכשיר על ידי רק שהיה בצד שמאל שלש אונות גמורת מהו?

ת] כשר, אבל אם היה בצד אחד של הריאה חסר אונה אחת אלא שבסוף החומה שבאותה צד היתה בלוטה גדולה כמו אונה טריפה, והטעם דכל מה שלמטה מן הוורדה מקרי שלא בדרי דאונה, וכן ד' אונות בימין ואחד בשמאל ג"כ טריפה (עיין בפמ"ג).

ז' שא] אונות הדבוקות להדדי ואין בהם סדק מהו?

ת] יש להבדיק אחר הסימפינות אם יש ב' סימפינות בוודאי שני אונות וכשירה.

ח' שא] אונה אחת חסרה ואין בה אלא כטרפא דאסא לאחר כפיחה מהו?

ת] כשירה, ודוקא אם אונה האמצעי אז כשרה, אבל אם אונה התחתונה נתקטנה כך הוי חליף וטריפה.

ט' שא] אונה דקיימה בדרא דאונה ונוטה לצד חוץ מהו?

ת] כשר בין מקמאי ובין מגבאי.

י' שא] אם יש ה' אונות בכל צד מהו?

ת] כשר, אבל יותר מחמש טריפה, אך (מהרש"ל ז"ל פי') דבשר, אפילו יותר מחמש אונות.

י"א שא] אונה הנוטה לצד חוץ ואינו עומדת בשוה עם שאר אונות מהו?

ת] טריפה' אבל אם שרשה עומדת בשוה כשאר אונות כשירה.

י"ב שא' אונה העליונה של ימין אם נמצא עלה יתרת יותר מטרפא דאסא מהו?

ת] כשר, ודוקא מחאיה למעלה לצד הגרגרת שאם דרכה להתפצל. אבל למטה מחאיה לצד שרשה של אונה דינה כמו בשאר ריאה דשם רחב ואין דרכה להנפצל.

י"ג שא] אטום בריאה טריפה איזו מראה יש לאטום בריאה?

ת] אם אינו עולה בנפחה, בנפיחה אפילו יש לה מראה ריאה טריפה

אם שני צמחים או שני טינרות סמוכין להדדי כשר, אבל סירכא היוצא מהן טריפה.

י"ד שא'] כצד תדע ותכיר אם היא אטום?

ת'] אם תראה במקום אטום חוט אדום ונמשך מעט במקום אטום אז בוודאי אטום הוא וטריפה.

ט"ו שא'] אופתא טריפה כצד תדע ותכיר אם הוא אופתא?

ת'] אם נמצא אחר שחיטה הריאה נפיחה כמו עיקר חריות של דקל טריפה.

ט"ז שא'] מאימתי חל האבלות?

ת'] האבלות חל אחר הקבורה, ודווקא כשקוברין באותו מקום, אבל כשמוליך את המת לעיר אחרת תיכף כשיוצא חוץ לעיר חל האבילות (ש"ך בשם הרמב"ן וב"י) וכ"מ לענין הקובר את מתו ערב הרגל (ש"כ), ועוד יש כ"מ דכתב (בשע"י ס' שע"ד) דנשתרבב המנהג שאין א"ב ואם הולכין אחר בניהם הראשון לבית הקברות עכ"ל, וא"כ אם אירע כן בערב הרגל אין למנות מעת שיחזרו פניהם מללוות, אלא ג"כ עד שאומרים לו שנקבר, וכ"מ אם אירע כן שאומרים שנקבר הוא קודם בין השמשות זמן מה שא"צ עוד למנות שבעה אבל אם אומרים לו שנקבר והוא בין השמשות צריך למנות אחר הרגל שבעה (בה"י).

(הגה כתוב בספר לחם הפנים ז"ל מצאתי ר"ת של אב"ל. א' אב אם אחיו אחותו אשתו. ב' בנו בתו המה שבעה מתים. ל' יש על אלו צריך להתאבל עליהם שלשים יום).

י"ז שא'] אשה יולדת זכר שאירע לה אבל ויום שבת שתלך לבהכ"נ היא יום ד' לאבלה אם מותרת לילך לבהכ"נ וכצד יתנהג?

ת'] (כתוב בתשובת כ"ש ס"ו י"ן וז"ל) יולדת זכר שאירע לה אבל ויום שבת שתלך לבהכ"נ היא יום ד' לאבלה האשה הזאת א"צ לשנות מקומה בבהכ"נ ותלבש בגדי שבת אפילו היא תוך שבעה. מ"מ תילך בעיטוף, ואחר שבת מינה השבעה אך השלושים מתחילין מן הקבורה והבעל יקרא לתורה בשבת זו משום שהוא חיוב, עוד כתבא חד ששכב על ערש דוי בחולי כבד אם נודע לו ולא נהג אבלות חייב להשלים השבעה אם היא בתוך שלשים, אבל שלשים מונה מיום המיתה או מיום השמועה.

י"ח שא'] אונן שיש לו בן למול איך יתנהג?

ת'] אם אפשר להקוברים שיתפללו תחלה בבוקר ולקבור את המת קודם שיוצאים מביהכ"נ יקברו את המת תחלה בכדי שאבי הבן יהא יכול לברך ברכה להכניסו וכו', ואם אי אפשר לקברו

קודם שיוציאים מבית הכנסת ימול הבן בבהכ"נ קודם עלינו והסנדק יברך להכניסו והאונן מותר ליכנס לבהכ"נ רק לא יברך הברכה להכניסו (ס"ג סי' שמ"א בי"ד).

ר"ט שא'] אונן בפורים איך יתנהג?

ת'] בפורים ליל י"ד ישמע המגילה מאחר ואסור בבשר ויין וביום אסור בהנחת תפילין אפילו אחר הקבורה, ואחר יציאת ביהכ"נ יקברו את המת ואחר הקבורה יקרא ק"ש ויתפלל את המגילה או ישמע מאחר, אבל בבשר ויין מותר אונן ביום י"ד וט"ו (א"ר סי' תרצ"ו ופ"מ, ויותר עיין ש"ע אורח חיים בהלכות פורים, אח"כ מצאתי בספר א"א בסימן קל"ג בא"ח דלא כתשובת כ"ש), וז"ל א"ר יולדת אבילת ג"כ א"צ להשלים וגם חולה בימי שבעה ואח"כ הבריא גומר הימים של אבל הנשארים משום דבחליו ג"כ נהג אבלות קצת ודי לשבת דחולה ואינו מפסיק וה"ה יולדת א"צ להשלים רק גומרת הימים הנשארים, (ויותר דינו אבילת עיין בי"ד ה' אבילת).

ר"י שא'] כיצד בדיקות הסכין?

ת'] בדיקות הסכין צריך להיות קודם השחיטה ולאחר השחיטה אתלתי רוחתא בהולכה ובהובאה אבשרא ואטופרא, על בשרא נגד החשט ועל הטופרא נגד הקנה ובין הכל יהיו י"ב בדיקות, (ורמז על זה ממאמר המלך שאול ושחטם בזה). ז"ה בגמטריא י"ב ורמז שקודם השחיטה יבדוק הסכין י"ב בדיקות, וגם לאחר שחיטה צריך לבדוק את הסכין י"ב וג"כ נרמז במקרא הנ"ל ושחטם בזה ואכלתם רק התיבה האחת בזה נדרש לפניו ולאחריו, בדק הסכין אחר שחיטה ונמצא פגם הכל אסור אפילו נמצא תחיך בהמפרקת אפ"ה טריפה דחיישינן שמא בעור האשונה איפגם, אפילו בעוף שעורה רך אפ"ה הכל אסור ואפילו נגע בעצם המפרקת דכל ספק בשחיטה אסורה.

(סג"ת) כתיב ב"ם דבר שמאל סימן ר' שאין קפידא ופיקפוק ליפדיק הסכין באיזה אצבע מהן שירצה וירגיש בו הפגימה כי לא הורו לנו אם ירא בזרת, כ"א אבישרא ואטיפרא וב"ג רוחות.

(אך בעלי החוקרים הטבע אמרו כי מחכמת היצירה באדם היה שתברא בו ה' אצבעות צ"ל להיות משרתים לחמשת החושים כל אצבע ואצבע משרת לחוש שלו דהיינו הגדול לקנח הפה שאצבע לנחירים, והאמה לחוש המשוש למשש בכל חלקי הגוף בהיות ארוך מכלם, קמיצה לקנח העין, ואזרת הוא הקטן שבכולם והוא לקנח האוזן, ומתפלאת הטבע שכל אצבע הולך לחוש שלו בכוונה עכ"ל פנן הובא גם' שלחן ארבע) ומה"ט כתוב כנ"ל דאין לבדוק הי"ב בדיקות באצבע אלא באמה שהוא אצבע המיוחד שהוא משמש לחוש

המישוש בוודאי ירגיש הפגימה בזה יותר מכל שארי ד' אצבעות
וכד הטבע עד כאן סג"ס .

דא' שא) בדיקות הסומנים לאחר השחיטה כיצד?

ת) תוקף א' גודל על השפוי כובע ומתוך הדוחק יפלטו הסימנים לחוץ ואז יכול לראות אם נשחטו רובן וגם אם עביד שמיטה, כי אם לא יכנסו הסימנים לפנים לאחר שהסיר אצבעו הוי שמיטה וטריפה, בדיקה הזאת צריך להיות קודם שיזרוק העוף מידו, אבל אם לא בדק תחלה בודק אח"כ ואז אם נמצא הקנה נשחט רוב טריפה שדרכו להתקרע ברוחבו ואם נמצא הוושט נשחט רוב כשר שאין דרכו להתקרע ברוחב אלא באורך ואם שכח ולא בדק טריפה דלא סמכינן ארובא .

ד"ב שא) ביעה במקום חרוץ של אונה העליונה מהו?

ת) טריפה לפי שיש שם סיפיכות וחיישינן לנמות הסימפונות .

ד"ג שא) בועות תרי דסמיכי להדדי, או בועה בשפולי הריאה, או ביעה מעבר לעבר אם עלה הקרום כ"כ שאינו ניכרת מהו?

ת) כשר .

ד"ד שא) ביעה העומדת בין ב' אונות כסדרן ונסרכו מהו?

ת) כשר אפילו נסרכו לאונה כיון דקיימו במקום רובותייהו :

ד"ה שא) ביעה העומדת בין אונה לאומה שנסרכו מהו?

ת) טריפה לפי שהיא ברוחב הגוף, ב' ביעות דסמיכי אהדדי טריפה :

ד"ו שא) בועה גדולה בין אונה לאונה והיה בגידה סרכא יוצא מבשר הריאה שהוא בין אונה לאונה מהו?

ת) טריפה כיון דהביעה גדולה היא המפריד בין זה לזה ולא סותמו היטב לכך היא טריפה .

ד"ז שא) בועה בקנה של הלב?

ת) כשר, דאין בועה וסרכא אוסרת אלא בריאה, בועה בשיפולי הריאה ואין חוט בשר מקיף אותה טריפה, אבל של מים זכים אפולי ואין חוט בשר מקיף כשרה, כיון לאוט בשר א"צ ממראה הריאה (ט"ז) .

ד"ח שא) בועה תרי דסמוכי או בשפולי או מעבר לעבר וע"י נפיחה עלה קרום של ריאה ומכסה הבועות ואינו נכרת מהו?

ת) כשר, אך שתהא לקרום מראה ריאה אפולי ניקב ובא ליחה כשר, וה"ה ביעות שאינו סמוכים זה לזה ויש בהם מים עכורים וסרוחים כשר אם אין נמותי הריאה .

ד"ט שא) בועה של מים זכים וסרכא תלוי' יוצא ממנה מהו?

ת'] לפי הט"ז טריפה, ולפי הש"כ כשר, אבל בסמוכי טריפה, וה"ה ביעא העומדת על הגבשושית טריפה.

ל' שא'] אם עור הבועא משתנת למראה הריאה מהו?

ת'] כשר, דחסרון מבפנים לא שמי חסרון, בועא באונה העליונה של ימין במקום חרוץ טריפה, אבל באונה העליונה של שמאל יש לה בדיקה אך אם סרכא כנגדה טריפה, אם קרום מכסים עליה כשר.

ל"א שא'] בועא שתחת הוורדא במקום הדק ויש שם סמפונות מהו?

ת'] טריפה, אם יש שם חוט בשר מקיף כשר, ואם הוורדא עומדת עומדת על הבועא טריפה משום. דהוי כמו ביעא הנכרת מעבר לעבר, וה"ה סרכא היוצא מתוך הבועא ואינו דבוקה למקום אחר ג"כ טריפה.

ל"ב שא'] בועא מעבר לעבר ויש בה מים זכים ולא שפכו אהדדי מהו?

ת'] כשר ואפילו בעכורים וסרוחים, דלא חיישינן משום נוקבי הסומפונות.

דיני טריפות בבני מיעים אות ב'

ל"ג שא'] בני מיעים (י"ל) הדקין שנקבו מהו?

ת'] טריפה ואפולי ליחה שבהן היה דבוק כ"כ עד שאינו יכול להוציאה אלא ע"י הדחק לא הוי סתימה וטריפה.

ל"ד שא'] אם חלב טמא סותים הנקב?

ת'] אינו סיתום, אבל חלב טהור סותים הנקב, ואין שומן טהור סותים אלא שומן של אותו אבר שדבוקים בו בתלדות, אבל שומן של אבר אחר אינו סותים (כ"כ ש"כ וט"ז וב' תשא') ואם הבשר סותים ניקב הדקין הוי סתימה (ש"כ יט"ז).

ל"ה שא'] אם הבשר של אבר אחר סותים הנקב מהו?

ת'] לדעת הט"ז הוי סתימה, ולדעת הש"ך אינו סותים, ולזה מסכים (הפר"ח) (ומנחת יעקב) מסכים לדעת הט"ז.

ל"ו שא'] השומן שעל המיעי לקיבה, שהיא תחילת בני מעי' אסור באורך אמה, אם השומן שעליו שאסור באכילה אם השומן שעליו שאסור באכולה סותים הנקב מהו?

ת'] (כתב בת"ש ס"א סי' ע"ב) לענין סתימות הנקב סמכינן אמקצות הגאונים שפרשו שהוא בסוף המיעיים לפחות מסתים קסתים, (וב"ח ופרח"כ) דסוף המיעי אע"ג דמיכל לא קאכלינן ומ"מ סותים, ומיהו אם יש נקב במיעי הסומך לקיבה ויש נמי נקב בסוף המיעי וחלב שלהן סותמים דטריפה ממ"כ דחד מנייהי שאינו סותם (פ"ח) וטרפשא דליבא וחלב שעל הכרכשתא אינו סותים (ש"ע) לפי שאינו מהודק בו שפיר.

ל"ז שא' בני מיעיים שנתמסמסו מהו ?
ת' טריפה אפילו בכ"ש. לפי שאין אנו בקיאין, לכן כל שנשתנו מראיתו טריפה (נס"מ) (וכן הוא ברע"א סי"ג).
ל"ח שא' הדרא דכנתא שניקב אחד לחבירו מהו ?
ת' כשר שחבירו מגין עליו, וחז"ל אם ניקב לכנתא שהכנתא חלב טהור וסותם (ש"ע) ואם הבשר סותים הנקב של הדרא דכנתא דינו כנ"ל.
ל"ט שא' מחט שנמצא בדקין מהו ?
ת' טריפה, (והב"ח) מכשיר בהפ"מ. (ומהרם טקטין) פתוב נמי להכשיר בנמצא, ולהטריף בתחוב ובנמצא קורט דם מבחוץ יש להטריף אפילו בבהמות של ישראל (פר"ח) ואם ראינו שעשה מקצת נקב יש לאסור אפולי בהפ"מ (ט"ז) ואפולי בנמצא.
מ' שא' אם נמצא בהרת אדומות בבני מעיין מחמת שאכלם עשב (שקורין כלב) ?
ת' יש להכשיר בבהמות. (ת"ש משאת בנימין סי' י"ט).]
מ"א שא' סרכה היוצא מן הדקין מהו ?
ת' כשר, אף שנסרכה למקום אחר, אלאולת והוא מעי אחרון והרעי יוצא ממנה והיא נקרא ג"כ כרכשתא אם נקבו במשהו טריפה וחלבו נמי אינו סותים כמש"ל, ודוקא שנקב לחלל הבטן, כרכשתא שנמצאת נקיבה ובפנים והיה במקום עב כמו חטוטרות יוצא לחוץ והיה נקב ונכנס לתוך אחת עוביו, אבל לא היה מפולש כלל ונראה כי העור שהיה לצד חוץ הי' עיקור העור של הכרכשתא שהיה גוונו בגוון של העור ונקלף כל השומן שעליו ולא היה ניכר ורושם כלל אלא העור אלם והכשירוהו הלכה למעשה, (תשובת רדב"י).
מ"ב שא' בהמה שיש לה מעי יתרה מתחילתו ועד סופה עד שנמצא ב' מעיים זה כנגד זה ?
ת' טריפה, אבל אם המעי חוזרת ומתערבות עם המעי ונעשה אחד אין זה יתרת וכשרה, זה הכלל להכשיר, ג' דברים, א' שיהי' ברחוב כרחוב אצבע קודם שמתחילין להנפלג, ב"י שאין האורך הענף היוצא יתר מאצבע, ג' שחוזר ומתערב למטה סמוך לבית הריע ברוחב אצבע, ואם חיסר אחת משלש אלה טריפה (רשב"א בת"ח ופר"ח).

דין ביצים ודיניהם אות ב'.

מ"ג שא' ביצת נבילה וטריפה מהו ?
ת' ואפולי נגמרה כולה אסורה, ואם נתערבו באחרות ואינו ניכרין לפי דעת (רמ"א) לא הוי דבר שבמנין אלא דבר שאינו

ימכר ככר לעולם אלא במנין, אבל ביצים שדרכן למכור לפעמים בלא מנין לא מקרי דברים שבמנין ובטלה, (והש"כ בסי' ק"ט) פסק דאינו בטילה (וכ"כ רש"ל וב"ח) (והלח"כ כמ"ש קת"ח) דבטלין, (והט"ז סי' ק"א ס"ק א') דבהפ"מ יש להקל דבטלה (וכן כתב בתשובת מנחת יעקב ע"ש).

מ"ד שא'] ביצה שהיא ספק אם היא של טריפה או של שחיטה מהו?

ת'] אפולי בלא תערובות מתרת, ואפולי ידעינן בוודאי מאיזה תרנגלות היא אך שהוא ספק אם התרנגלות היה נבלה או או שחיטה דהיינו שנתבלה שיש ספק בשחיטה דקי"ל שהיא אסורה אפ"ה הביצה מותרת (ש"כ) וכ"ש אם היא ספק אם הביצה היא מתרנגלית נבלה או מתרנגלות שחיטה ופשט וכשרה.

מ"ה שא'] ביצה שהיא ספק אם היא של טריפה או של שחיטה מהו?

ת'] אסורה דבינת טריפה אסורה מדאורייתא (כמ"ש הש"כ סק"ח ואם נתערב באחרות דדינן כמו בביצה דוודאי טריפה כנ"ל (מנחת יעקב).

מ"ו שא'] תרנגלות שנשחטה ונמצאת טריפה אם הביצים שלה מותרת?

ת'] ביצה שלה שווים לחלב שנתחלבה מבהמה ונמצאת טריפה כמבואר בפ"א.

מ"ז שא'] הכה תרנגלות על זנבה והטילה ביצתה קודם שנגמרה, או ע"פ סיבה אחרת מהו?

ת'] אם אין הביצה מעורבת בגדין מותר (בה"י) ואם היא מעורבת בגדין אסורה, וכל שהיא אדומה ויש בה שורייקא סומקא אף שאינו מאודרת באשכל אסורה.

מ"ח שא' אפרוח שנולד מביצה נבלה או טריפה מהו?

ת'] מותר (ש"ע וי"א דלא נהוגין כן, ולכתחילה יאסר, רמ"א והט"ז) טעם נכון ע"ש, (וסש"כ ופרח"כ) דאין להחמיר באומרות מה שהאין מותרים לדעת הש"ס

הלכות בשר בחלב.

מ"ט שא'] איזה בישל בשר בחלב איסורין מדאורייתא?

ת'] בשר בהמה וחלב, ודוקא דרך בישל, ואם היא מבושל כמאכל בן דרוסאי אינו אסורה מה"ת, לכן בשר בהמה וחלב שנתבשלו בישל גמור אסור מד"ת ואסורה בהנאה, אבל בשר חי' ועוף או בשר בהמה וחלב שלא נתבשלה אלא כמאכל ב"ד דהכי אינו אסורים אלא מדרבנן ולכן הם מותרים בהנאה.

כ' שא'] ביצים הנמצאים בתרנגלות או בשאר עופות לאחר שחיטה אם מותרים עם חלב או בחלב ?

ת'] לפי (הב"ה) אסור אפילו כשהן גמורים וקליפתן קשה כמו שנמכרת בשוק, אבל (הט"ז בסק"כ) באם שהקליפה החיצונה היא קשה אין להחמיר בזה לכתחילה, אבל בדעבד כ"ז שנגמרה הקליפה אפילו הקרום לבן לחוד סגי ואין עליו דין בשר כלל (ש"ע, והש"כ בסק"י כתוב) דלכתחילה אין לאכול בחלב אפילו אותן שנגמרו בחלבן וחלמון וקליפה רכה ומעורת אסורה אפילו דעבד, ומ"מ יש להקל בכה"ג ובהפ"מ, ואותן שנגמרו בקליפתן הקשה מותרין לאכול עם חלב.

כ"א שא'] אם אכל אותן הביצים המעורת בגדין ואין לה אלא חלמון אם מותר לאכול אחריו חמאה וגבינה ?

ת'] מותר (כ"כ רמ"א, ופר"ח כתב) דאין להקל כלל בזה.

כ"ב שא' בשר וגבינה שנגעו זה בזה מהו ?

ת'] אפילו מלוחים או שניהם אינו מלוחים או אחד לח ואחד יבש סגי בהדחתן, ואם שניהם יבשים אפילו הדחה לא צריך (ש"כ ול"ח) ואם שניהם מלוחים ולחים צריכין קליפה מקום נגיעתן.

כ"ג שא' ואם אחד הוא מלוח ואחד תפל מהו ?

ת'] המליח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה (ש"ע וש"כ) וי"א דבכל מליחה אנו משערינן בס' (ועיין לקמן בסי' ק"כ כיצד נוהגין רמ"א).

כ"ד שא'] בשר וחלב שנגעו זה בזה מהו ?

ת'] אם הבשר מלוח כ"כ עד שאינו נאכול מחמת מלחו שניהם אסורים, עד ס' והוא שנמלח כמו שמלחין לקדרה ושהה כדי שעור מליחה.

כ"ה שא'] גבינה קרה. שנפל ע"ג בשר צלי חם מהו ?

ת'] הגבינה צריך קליפה מקום בלע פעם אחת טעם בשר (תשובת חות יאיר).

כ"ו שא'] אם החלב לבדו הוא מלוח מהו ?

ת'] (כתוב ת"ח) בשם הפוסקים דהחלב מותר, (והש"כ הניח בצ"ע משום דהסמ"ג) איתא לאיסור, ולפי (הפר"ח) החלב שרי והבשר אסור.

כ"ז שא'] כיצד היא מלוח שאינו יכול לאכול מחמת מלחו ?

ת'] דהיינו שמליחתו כ"כ כמו שמולחים לקדרה (ר"ל איינגעזאלצען) ושהה כדי שיעור מליחה לקדרה הוי רותחות לענין בשר בחלב.

כ"ח שא'] בשר לאחר מליחה והדחה ואח"כ נמלח לקיום ונמלח

כ"כ כמו שמולחים לקדרה ושהה כדי שיעור מליחה, ואח"כ נפל לשם הגבינה מהו?

ת') האיגיר הוי רותחת לאסור הגבינה, (וכן נראה דברי הש"כ (וי"א לדאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מיקרי אח"כ רותח, ולצורך גדול כגון בערב שבת ובהפ"מ ולסעודת מצוה יש לסמוך על המקילין, אבל בלאו הכי אין להקל (רמ"א) (ופרת"כ) דאין להקלל כלל בדין זה ואף בהפ"מ באסר (הרמב"ן והראב"ד והרשב"א והרי"א והרן). כולם סברי דלא פסק כח המלח כלל אף אם שהה במלחו יום שלם או יותר, וכן הוא דעת שאר פוסקים, ומי יקול ראשו נגדם אף בהפ"מ, וכל שלא נמלח כ"כ מחשב צונין, ואפולי נמלח משני צדדים, (וי"א) דאין אנו בקאין בזה יטוב להחמיר אפולי במליחה לכלי במקום שאין הפ"מ (רמ"א) ומלות כעין מלוח לאורחא אפולי לאחר הדיחו כ"ז שלא שהה או שראו במים דינו כרותחת לאסור כדי קליפה ואין חילק בין המלוח עליון ונפל תחתון או להיפך.

נ"ט שא') אם מלח הרבה בשר בכלי אחד ומלח גם בכלי אחרת אותית ואחר ששהו הכל שיעור מליחה ויותר לקחו וערבו כל הבשר עם האווזית מהפכו הכל ממעלה למטה ומטה למעלה עד שנגעו הכל זה בזה ונמצא אח"כ שאווזא אחת היה טריפה ואין ס' אפולי כנגד אווזא אחת מהו?

ת') יש להתיר בכה"ג בהפ"מ וסעודות מצוה (וכתוב ת"ה וש"כ) ומיהו בתוך שיעור מליחה לעולם אסור אפולי בהפ"מ וסעודות מצוה, ולאחר שיעור מליחה כנ"ל אין להקל אלא בהפ"מ ובסעודת מצוה, (ש"כ ס"ק י"א ע"ש).

ס' שא') בשר צונן שנפל לתוך חלב רותח. או חלב צונן לתוך בשר רותח מהו?

ת') בכה"ג התחתון הוא חם וקי"ל תתאי גבר אפולי החתיכה למטה שהיא ואינו רחבה כמו החתיכה עליונה אם אין ס' בהיתר נגד האיסור שנפל לשם הכל אסור, (ש"ע) ודוקא שהרותח שנפל לתוכו הצונן הוא חם כל כך עד שהיד סולדת בו, אבל אם אינו חם כ"כ אינו אסור אלא כדי קליפה, ומיירי שנטלו מאש הוי כמו חם לתוך חם (ת"ח פ"ז מ"י).

ס"א שא') בשר שנאסר מחמת בליעות (שאר איסור) חלב שלא היה ס' בבשר נגד החלב, ואותו בשר נגע בבשר אחר מהו?

ת') אותו בשר הוא באסירו כבראשונה והשאר שנגע בו צריך

ניטלה אפילו בלא רוטב (רש"ל ומנחת יעקב ועיין בש"ך סי' ק"ה סקו"ז).

ס"ב שא] בשר שנאסר מחמת בליעות שאר איסור שנגע בשאר חתיכות בלא רוטב מהו?

ת] אינו אוסרת לשאר החתיכות (רש"ל וא"י) וכן דעת כל הפוסקים, אבל אם נגע לשאר חתיכות תוך הרוטב כל מה שהיא בקדרה מצטרפינן לבטל, ואותו החתיכה באיסורא קאי והאחרות צריכן קליפה (תפ"י) ואם נגלה עם שאר בשר (עיין לקמן סי' ק"ה).

ס"ג שא] בשר צלי צונן שנפל לחלב ונאכל מחמת מלחו מהו?

ת] (שערים והרא"ש והטור ומהרי"ל ושאר פוסקים) סוברים אפילו נאכל מחמת מלחו בעי קליפה, ואם יש בבשר בקעים או שהוא מתובל בתבלין אפילו היא חי כולו אסורי (ולדעת הראב"ד והר"ן) דאם הצלי צונן או לעולא א"נ אלא הדחה, ובאים שהוא רותח צריך קליפה, ואם יש בו בקעים או מתובל בתבלין והוא רותח כולו אסור, (והדעת הא"ז והגהות מרדכי והש וקסמ"ק והריף) דאם צלי צונן צריך קליפה, אבל מתובל בתבלין או יש בקעים והיא צלי צונן אסור, אבל בחי לא

(וכן הוא דעת הסמ"ג ורש"ל וב"ח ושאר פוסקים) (אברמ"א בהג"ה) דהכא מיקל בהפ"מ, והשכ"כ) דנ"ע להקל כיון דהרבה פוסקים סוברים כן אפילו בחי (והפמ"ג) לדינא אין להקל בהפ"מ וחי אית באפילו, ומיהו בצלי צונן יש לסמוך על המקילין בהפ"ח ע"ש, וה"ה באפוי ומבושל תשוב כצלי למר כרותח, ולמר כצונן (ש"כ ועין בסי' ק"ח ס"ג).

ס"ג שא] בשר שנפל לתוך החלב צונן ואח"כ נפל אותו החתיכה בתוך תבשיל אחר של בשר מהו?

ת] מהני אותו חתיכה עצמו לצרפה לס' לבטל החלב שבה שבא לתבשיל ואז מתחיל האיסור ומתחיל ג"כ הביטול בכל מה שבקדרה, ואפילו אם הגבי' אותו החתיכה לבדה בעודו רותחות לא דמי לאיסור הדבוק ולא נאסר (ט"ז בשם או"ה).

ס"ד שא] בצלים או ירקות שבלועים בבשר, דהיינו עצמו או שנחתכו בסכין של בשר עצמו דק דק ובשלם בקדרה חולבת מהו?

ת] אם ידוע כמה בשר הוא בלוע בבצלים ובירקות אין צריך ס' אלא כנגד הבשר דלא אמרינן חנ"נ (רמ"א) (וכתוב בתשובת מהרם לובלין סי' כ"ה) דאי איכא ס' בבצל נגד הבשר הבלוע בבצל אז גם הבצל שרי, אע"פ שלא נמחה ונתמעך, אבל אבל אם לא נחתך הבצל דק אלא שנחתך במקום א' מבואר לקמן שא"צ ס' רק נגד מקום הנטילה (ט"ז).

ס"ה שא'] בצל שנחתך בסכין של איסור מהו ?
ת'] אז אפולי דאיכא ס' צריך להפריש הבצל מתבשיל ע"י סינון או בענין אחר .
ס"ו שא'] בשר רותח דהיינו בעודו על האש או מיד כשהוסר מן האש , או בכלי שני או אפולי על (טעלער) כ"ז שהוא חם כ"כ עד שהיד סולדת בו שחתכו בסכין חולבת מהו ?
ת'] צריך ס' בבשר נגד כל הלב הלהב שחוץ לקתה דכל החותך אינו מדקדק (הרש"ל וט"ז) והסכין נעשה נבלה , והבשר צריך קליפה אפולי דאיכא ס' בבשר (רמ"א) ואי ליכא ס' בבשר כל החתיכה אסורה (רמ"א וש"כ רט"ז) משום דוחקא דסכינא דהוא דבר גוש (וכ"כ תש"ל) דבדבר גוש כגון בשר וכיוצא בו, או חתיכה דג או אורז ודוחן שאינו צלולין אין חילוק בין כ"ר או בין כ"ש כל זמן שהיא חם כל כך שהיד סולדת בו אסור (ש"כ) .
ס"ז שא'] בצל שנחתך דק דק בסכין של בשר מהו ?
ת'] צריך ס' בבצל נגד כל הלהב הסכין , דמין הסתם דרך החותך לחתוך בכל הסכין (ככ"ל בס' צ"ד) , אבל אם ידוע בוודאי עד כמה נגע הסכין א"צ בתבשיל ס' אלא כנגד מקום החתך הסכין .
ס"ח שא'] בצל או צנון ושאר דברים החריפים שנחתכו בסכין של איסור מהו ?
ת'] נאסר כולי , וכן נהוגין לכתחילה , ובדיעבד אין לאסור רק נגד הנטילה , דדבר האסור מחמת חריפות אינו אוסר יותר מכדי קליפה (ט"ז וש"כ) מסיק דאינו צריך ס' אלא כנגד (וכ"כ בל"ח ובת"ח) דלא נעשה נבלה רק עובי הנטילה , וכן דעת האחרונים ואפולי איכא ס' בתבשיל צריך להסיר הבצל מן התבשיל (ט"ז ס"ק ה' וש"כ) דנעשה נבלה (וכ"כ הגאון ומ"א) ואם חתך דק דק בסכין של איסור צריך לשער בתבשיל ס' נגד כל הבצל כולה משום דקי"ל חתיכה נעשה נבלה בכל איסורן (בס"י וש"כ ס"ק ט') אף הבצל גדולה מסכין .

ה' בשר וחלב .

ס"ט שא'] בצל שנחתך בסכין אך שהיא ספק באיזה סכין או של איסור או לאו מהו ?
ת'] אזלינן לקולא (רמ"א. וכתיב הש"כ ס"ק י"ב דרמ"א) קיצר כאן קצת (שבהגהותי) לא היתר (מהר"י) בספק אלא (הקריין) מטעם דהרבה פוסקים אינם אוסרים אלא א"כ שהסכין היא ב"י , וכן יש פוסקים אינם אוסרין אלא בצנון ולא במדי

אחריכה, וא"כ בכנון היכי דידיע שהסכין היה ב"י אלא שמסופק אם חתיך הכנון או לאו, דאי הוי חתיך בי' הוי אסור לכ"ע ספיקא לחומרא.

ע' שא' ברי' דהיינו נמלה או עוף טמא וגיד הנשה ואבר מן החי כל הכי איתא בי' חיותא דאתי מן החי, ואם נתערב במיני שלא במינו מהו?

תש' אפולי נתערב אחד בין אלף אינו בטלה אלא אם נתערב ביותר אם מבירו זרקו לחוץ ושאר החתיכות עם הרוטב נגד האיסור כולם מותרים ואם אינו מכירו או החתיכות בגון אסירות והרוטב אסורה עד ס' דהיינו אם יש בשאר חתיכות הכשרים עם הרוטב ס' נגד האיסור או הרוטב שרי.

ע"א שא' ברי' שנתערב בין היתר ונתרסק או נחתוך ממנה אבר אחדו, אם שם ברי' עליו או לא?

תש' ר"ל אין שם ברי' עליו ובטלה אפולי נתרסק אבר אחד שאין הנשמה תולי' בי' ואם היא שלם לגמרי רק שנפל ממנו קצת ע"י בישול כמו שרגילין קצת להתפרפר ודאי חשוב ברי' וה"ה אם נסרתה או או נשתנה צורתו מיקר. ברי', אבל אם נפרד ממנו קצת מגופה ומשדרתו יכ"ש דאסי ואפולי רובה שלם יש להתיר (בב"י סי' ק"א ובשם מהרא"י).

ה תערובת דין בריה.

ע"ב שא' בריה שנתרסקו במתכינן שהיה מתכון להרסקו מהו?

תש' אפולי הכי הוי ברי' ואיכה אם היא שלו, וכן למי שנרסק בשילו, אבל אם נתרסק שלא במתכון עד שנעבד שאו תו לא חשיבי אפולי אם כבר נתערב ובאסר תערובתו ואפ"ה נתבטל ורמ"א וכן הדין בחה"ל סי' ק"א).

ע"ג שא' ברי' שהיא ספק, דהיינו שהוא ספק למודה אי מוקמי בדי' בו לא, וה"ה אם ספק בתערובות אם באיסור היה חה"ל או לאו מהו?

תש' ספיקא דרבנן הוא ולקולא (ס"ז, אך המנחת יעקב ב) דאם דאם היא ספק למודה אם אי מקדי ברי' או לאו לא הוי ספיקא דרבנן דהוי מיקרא אסרון הידיעה (במ"ם הפוסקים, ובדברי הט"ז בעצמו בדיני ספיקות ב"ס ק"ד) אלא ע"כ ספק מידי דספק למורה אם היא הברי' נתערב עם אחר חתיכה קטנה בזה אמרינן ספיקא דרבנן לקולא.

ע"ד שא' אם היא ספק או נחתך לא נתרסק מחתיכה אחת או מברי' אחת שבלעבדה. שגו מהו?

תש' אין תולין לומר של איסור נחתך ונתבטל ודאי' בולן מותרת,

אלא אותו שנחתך בלבד מותרת ממ"כ (ועיין בט"ז ס"ק י"ג הטעם).

ע"ה שא'] אם היא ודאי ברי' וספק האיסור כגון ביצת ספק טריפה מהו?

ת'] אסור (ט"ז) וה"ה בספק איסור דרבנן יש חומרא בדבר שיש לו מתירין דווקא ולא בשאר איסורן, ביצה שיש בו דם לא מקרי ברי' כלל (ולדעת הלב"י) אפילו אפרוח בביצה אפרוח בביצה לא מיקרי ברי' (וכן הסכים הפר"ח) וכן עיקר משום דאכן בעינן ברי' כשמה וליכא אבל לדעת (הש"ע) משמע דביצה שיש בו אפרוח מקרי ברי' (והמנחת יעקב) מוכיח בפולפלתא דאפילו דם בעלמא הוי ברי', ואם נתערב אותו ביצה אפילו באלף לא בטל ע"ש (ואף הש"כ) מסיים שאין להקל נגד (הב"י ורמ"א).

ע"ו ש'] ביצה שנולדה בי"ט או בשבת דאסורה בו ביום. והטעם הדבר שיש לו מתירין היא, ואם נתערבה בשבת או בי"ט מהו?

ת'] אפילו באלף לא בטל בין שנתערבה כשהיא שלימה או טריפה אינו בטלה, ואפילו ואם היא ספק אם נולד בי"ט או לאו מ"מ כיון שיש לו היתר אינה בטלה.

ע"ז שא'] ביצה ספק טרופה אם מיקרי דבר שיש לא מתירין?

ת'] וי"ל אינו נקרא דבר שיש לו מתירין אלא כשהמתיר לעתיד לבא, או אם המתיר בידו לעשות בלא הפסד כגון ביצה שנולדה בי"ט שתהי' בודאי יבא לידי היתר, כגון ביצה ספק טריפה דאפשר שיכול להיות חוזר להיתר, כגון לחזור ולטעון העוף ביצים' או שהעוף יחי' י"ב חודש דכל זה אינן בודאי שיבא לידי היתר לא מיקרי דבר שיש לא מתירין (ת"ח) דחיישינן שלא יבא לידי היתר.

ע"ח שא' ביצת טריפה שנולדה בי"ט ונתערבה מהו?

ת'] הע"ג דלאחר י"ט ג"כ אסור מכח טריפות מ"מ נסתלק איסור הכולל דהיינו הנולד וכל זה שאפשר למיעבד מותר בהיתר עבדינן אף דלא יהי' מותר לגמרי, וכן הוא (בל"ג) ומאריך לדחות סברות החולקים לדברים נכונים (מנחת יעקב).

ע"ט שא'] ביצה שנולדה בי"ט שני דזהו דבר שיש לו מתירין אי מהני ס"ס?

ת'] ויש לומר דלא מהני ס"ס (ת"ח) אבל (הפר"ח) כתב דבדבר שיש לו מתירין אפילו מדאורייתא שרי בס"ס, והכי נקטינן ולקמן (בסי' ק"י בהג"ה פסק רמ"א) דטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ, (אך הש"פ כתב וצ"ע לדינא) אם יש להקל בהפ"מ וט"ז אוקא בס"ס אבל באיסור דרבנן ויש בו ספק אע"ג דבעלמא

אמרינן ספק דרבנן לקולא מ"ז בדבר שיש לו מתירין אפילו מדאורייתא שרי בס"ס, והכי נקטינן ולקמן (בסי' ק"י בהג"ה פסק רמ"א) דטוב להחמיר במקום שאין הפ"א, (אך הש"כ כתב וצ"ע לדינא) אם יש להקל בספ"מ וכ"ז דוקא בס"ס אבל באיסור דרבנן ויש בו ספק אע"ג דבעלמא אמרינן ספק דרבנן לקולא מ"מ בדבר שיש לו מתירין לא אמרינן הכי (רשב"א).

פ' שא'] בשר שנאסר מחמת בליעת איסור ונצלו עם בשר כשר מהו ?

ת'] אם היה הבליעה מדבר המפעפעים אוסרת לחתיכה הכשירה עד ס' כנגד איסור הבליעה שהאיסור עצמו יוצא ומפעפע (וכן כתב האו"ה והש"כ) אבל אם הבליעה היה מדבר שאינו מפעפע אינו אוסר לחתיכה הכשרה, ואפילו קליפה לא בעי (ש"ע).

פ"א שא'] המבשל ביצים הרבה בקליפתן ועירה כולם בפעם אחת ונמצא אחד מהן שנאסר מחמת קורט דם, או מחמת אפרוח שבתוכה מהו ?

ת'] צריך להיות ס"א ביצים כנגד אותו הביצה, ולענין צירוף קליפתן הגם (לדעת הרמ"א והש"כ בסי' צ"ט ולדעת הפר"ח) אין מצטרפים (אך הגאון מנחת יעקב ראה דברי כולם ומשיג עליהן בראיות ברורות ומאריך ומסיק לדינא דמצטרפים, ואם יש נ"ה ביצים כנגדו מותרים כי קליפתן של נ"ה ביצים עולים למנין ו' ביצים והוי לי' ס"א ביצים ובטלי.

פ"ב שא'] אם הוציאם מקדרה אחת לאחת ע"י כף ונמצא אחת לאחת ע"י כף ונמצא אחד מהם נאסר מהו ?

ת'] כולן אסורות משום דחיישינן שמא הוציא האיסור בראשונה ונאסר הכף ואח"כ נאסרו האחרונים מחמת הכף וה"ל ספיקו דאורייתא (ט"ז).

פ"ג שא'] אם לא אירע אותן לקערה אלא נשאר בקדרה ועירה המים מהם מהו ?

ת'] אסורים דחיישינן שמא היה הביצה האיסור בשולי הקדרה ונאסרה הביצים שאצלה דעד הנשפכי' המים מוליכים הטעם לכל הבצים הי' כולם מסייען לבטל משא"כ כשעירה המים אין שאר הביצים מסייעין לבטל מאחר שע"י הלחלוחית מים שעליהם אוסרים ויהא גם אחרונים הנוגעים אח"כ באותו שנוגעם בביצת האסורה וכולן אסורת אפילו הם מאה (או"ה) ומ"מ הקדרה שנתבשלו בהן אין לאסור דמעמידין הכלי על חזקתו (רמ"א) ומ"מ אין להתירה אלא אחר מעל"ע (תערובת מהרי"ל מי' קמ"ב).

פ"ד שאלה: אם נמצא דם על הביצה בת יומא מהו?

ת': אם נמצא בחלבון אסורה, וגם חלבון שלא במקום קשר המנהגין לאוסרו מ"מ לא מחמירינן כולי האי אביצה בת יומא דהיא אסור מכח גזירה, ודלא (בש"כ, ב"כ מנחת יעקב), אבל אם נמצא דם על הביצה שאינו בת יומא יש לאסור כל הביצה ואין חילוק בין חלמון לחלמון (רמ"א) והיינו בהפסד מועט, אבל בהפ"מ אם נמצא בחלבון יש לאסור הכל, אבל אם נמצא על החלמון חוץ לקשר הביצה מותר (פר"ח) אך נוטלים כדי קליפה עם הדם כשזורקו לחוץ.

פ"ה שאלה: בצים הטרופות בקערה ונמצא דם על החלמון של אחד מהם זהו?

ת': אע"פ שזרקו החלמון שהיא אסירות ואחר שהן טרופות והחלמון הוא דם ומתערב יחד (ש"ע) ודלא (כהרש"ל) שמיקל ואינן נראים דבריו, וכן הוא דעת (אחרונים והמ"א, וכ"כ הש"ך) דאין להקל כה"ג, ואי איכא ס' נגד החלבון פשיטא שמותרים דהא אפילו חד בתרי בטל (מ"מ).

פ"ו שאלה: אם היה ספק אם היה על החלבון מהו?

ת': אף שנתפשט המנהג לאסור כל הביצים בנמצא דם עליהן, מ"מ היינו דוקא לאסור אותו הביצה, אבל לא לאסור התערובות וכולן שרי, וכן הוא דעת (הרמ"א ורש"ב ושל"ה) אם נתערב חד בחד פשיטא דלא מיקרי תערובות וכאלו הוא גוף של איסור ואינו מתבטל אלא חד בתרי (רמ"א וט"ז, והש"ך) הבין דעת (רמ"א) דאף נתערב חד בחד בטל ע"ש, אך יש לדחות סברת (הש"כ) משום דבעינן רובא דמינכר דהיינו כפל באיסור, וכן היא דעת (מ"ב ומ"י), אבל כפרח"ב דמידי דסגי ליה ליה ברובא בכל דהוא נמי סגי, ואם נתערב שלא במיני אסור בהפ"מ:

דין בישולי עכום.

פ"ז שאלה: ביצה שגלגלו או בשלו עכו"ם מהו?

ת': אסורה משום דאכילתה כשהיא חי הוא אכילה ע"י הדחק ולאו שמי' אכילה (ט"ז).

פ"ח שאלה: נכרי שבישל לחולה בשבת אם מותר לאכילה לבריאה במוצאי שבת?

ת': י"ל מותר (רמ"א, והרב"ש באר) חלילה ותם., כי לא הותר לחולה אלא בעת הצורך לו דהיינו בשבת אם מותר לאכילה ותם, כי לא הותר לחולה אלא בעת הצורך לו דהיינו בשבת הא ומ"ש חוזר לאיסורו, והאיך יעלה לומר שמותר לבריא

[redacted]

וכן כהט"ז, וכן כתב במנחת יעקב) ומי בעל דברים יגיש להתיר זה שאוסרים, (אף שהש"כ) מפקפק (על הט"ז מ"מ נראה עיקר כמ"ש הט"ז).

פ"ט שא'] אם עשה ישראל אש והנכרי בשלו לגמרי מהו?

ת'] שרי (ת"ח) אבל (לדעת הט"ז) הוא אסור, (והמנחת יעקב כ') דאין להחמיר בכה"ג, וה"ה אם היה הישראל מחתה בגחלים או נופח שרי, ואפילו התבשיל נתבשל בלא זה, ומ"מ הוי סיוע, ואפילו אם כבר נתבשל כמאכל בן דורסי שרי ע"י סיוע כנ"ל.

צ' ש"א] אם מותר לאכול קטניות שלוקים ומבושלים ע"י נכרי?

ת'] וי"ל הותר ואפילו בשלם בעצמו בכליהם מ"מ שרי דסתם כליהם של נכרי אינם ב"י (מר"א מפראג, וכ"כ הרמב"ם וכ"כ בתשובת מהרי"ט נהלין סי' ם') ומהאי טעמא מותר לאכל מרקחת של נכרי (מדרכי), ויותר דינו של בישל נכרי (עיין בש"ע בסימן זה).

דינו בוקא דאטמא.

צ"א שא'] שלשה פרקים יש ברגל (דהיינו) התחתון שנוגע על הארץ בשעת הילוך ונקראת ארכובה, והשני הוא פרק אמצע ונקראת שוק וצמות הגידין, והשלישי המחובר לגוף ונקראת עצם הקלאת, ואם עצם הארכובה נשבר מהו?

ת'] בכל מקום שנשבר כשירה כן היא גרסת (הרמ"א וש"ש).

צ"ב שא'] עצם הקולית שנתק ממקומו במקום חבירו בגוף, והיינו בוקא דאטמא דשף מדוכתא מהו?

ת'] טריפה, דחיישינן שמא עכול ניב' ואין אנו בקאין בזה (רמ"א, וכהט"ז) אפולי שלא נפסקו לגמרו אלא קרומים עדיין רק שנתעכלו טריפה, ומכ"ש נפסקי לגמרי ויעכול ניב'. (והש"כ) משיג ואינו מטריף אלא באיפסוק באיעכול כנא ובאשר שאין אנו בקאין באיעכול ניבא תפ"ה לאמטריפין אלא באיפסוק ניבי' הא לאו הכי לא מטריפין דלא (כב"ח) אלא (כרש"ל והרש"א, וכ"כ הפר"ח) דאילא איפסיק ודאי לא איעכול נבי' וכל שיעוכל ודאי איפסוק:

צ"ג שא'] עצם הקולית שנחתך או שנשבר מהו?

ת'] לעולם היא טריפה, ואם נשבר וחזר ונקשר היטב שבר אל שבר יחדיו ידבקו, אם היה סמוך לגוף דהיינו ד' אצבעות בגסה או ג' אצבעות בדקה, ובעוף לפי גדלו ולפי קטנו הרי זה טריפה (רמ"א) כוון דאין הטרופות תלוי' מגד שבירות

הסכים אלא מטעם דחיעכול נגיד׳ . אבל אם היה רחוק מן
הנגע כשירה, והיא שיחזור למקומו הראשון ונתחבר שבר אל
שבר יחדיו ידבקו ואז הוה כשורה אפילו עדין היא עב במקום
השבר וניכר עדיין שנשברה כשירה, (ישא״ש, אך בדברי מהרא״י
בב״ח סי׳ קס״ד) נראה דפליג אהא וסביר׳ ליה כל מקום
שנקשר קשירה אפילו לא נקשר במקומו הראשון, והב״ח סומך
על דבריו בקפ״ח) .
צ״ד שאלה אם היתה השבירה כקולמוס ונתדבקו באותו שיפוע שלא
נתכוונו ממש כמו שהיה מתחילה רק עוקץ אחד נמשך
קצת למטה וזה למעלה מהו ?
תשובה כשירה (כן כתב בש״ע) :

דין גרמה .

צ״ה שאלה מה לשון הגרמה ואיזה מקום הפסול ?
תשובה הגרמה הוא לשון הכרע, שמכריע הסכין ממקום הכשר למקום
הפסול, בין למעלה בין למטה, ונקבלנו ארבע מקומות הפסולין
בשחיטה, שנים למעלה א׳ בקנה ואחד בוושט, ושנים למטה
אחד בקנה ואחד בוושט, ואלו הן למעלה דקנה בין בבהמה
וחיה בין בעוף עד שפוי כובע, שאם שחט למעלה מחוטי
הגרגרת אפילו משהו הוי גרמה וטריפה, ולמעלה בוושט בין
בהמה וחי׳ ועוף עד תורבץ הוושט ולמעלה בקנה ,
צ״ו שאלה בהמה או חי׳ שרוב עלם גלגלותא כתרוג, דהיינו
שנתבסה (פי׳ הכתה) מכות רבות ולא נפתחה בין ברוב
הקפי׳ , דהיינו מאמצעות למעלה, שהיא למטה מעינים
בין ברוב גובה דהיינו ממקום שמתחיל לשיפוע והוא למעלה
מהעינים ?
תשובה טריפה בש״ע , כתב הש״ך נראה פי׳ שמתחילה נותן סימן
והיינו מתחלת מקום טריפה והוא מן האמצעות של גובה הראש
ולמעלה דהיא למטה אן העינים לנד האורך ומאותו מקום
ולמעלה עד הקרנים בכל מקום שהיה החבורה בהיקף טריפה גל
בהיקף, אלא דרך גובה שלה דהיינו מן העינים ולמעלה לנד
הקרנים הוא כתבו ודוו׳ אותו מקום גובהה ג״כ נעשית טריפה
אבל למטה ממקום שמתחיל לשיפעת אין שום סברא לאסור
(כ״כ הש״ך) .

גרמא אחת ב׳ . .

צ״ז שאלה מה זה לשון הגרמה שאמר המשנה ?
תשובה הגרמה הוא לשון הכרע שמכריע הסכין ממקום הכשר למקום

הפסול, בין למעלה ובין למטה, וקבלנו ארבע מקומות הפוסלין בשחיטה, שנים למעלה אחד בקנה ואחד בושט, ושנים למטה אחד בקנה ואחד בושט. ואלו הן למעלה בקנה בין בבהמה ובין בחי' ובין בעוף עד שפוי הכובע, שאם שחט למעלה מחוטי הגרגרת אפילו משהו הוי הגרמה וטריפה, ולמעלה בושט בין בבהמה וחיה ובין בעוף עד תורבץ הושט דהיינו מקום שתוכך בו מתרחב, או עומד במקומו הוו תורבץ הושט, דושט עצמו אם חותכין בו מתכווץ וסותם החלל על כן אם אם שחט משהו בתורבץ הרי זה גרמה, ולמטה בקנה בבהמה וחי' עד מקום שתמשוך אונה העליונה השמאלית, והיינו כל אורך הצוואר שתמשך הבהמה נוהרה לרעות כדרכה, ואם שחט בקנה במקום הזה ה"ז גרמה, ולמטה בושט בבהמה וחי' מקום השחיטה עד שישעיר הושט, ויתחיל להיות פרצים פרצים כמו הכרס, ולמטה בושט בעוף עד גגו של זפק, והסימן שהגג אין לו רק עור ולבן. ובעוף שאין לו זפק, כגון אווזא עד נגד התחלת חיבור האגפיים לגוף.

גבשושת.

צ"ז שא'] גבשושת שנמצא אצל החוזית על ראשים ותחתיו יש בפנים נקבי' דקות מהו?

ת'] כשירה דהכי רבי' תייהי (צ"צ, והפר"ח מחמיר).

צ"ח שא'] חוזית שלאחר שמסירין הנוצות מעל ראשיהם נראה העור כפוף לתחת כעין גומא והעור על הגלגלות שלם כאשר יפשוט העור נראה סדק בגלגולתא ומגיע עד הקרום של מוח והקרום קיים מהו?

ת'] כשר דהכי רדייתהו.

צ"ט שא'] אם נמצא על הריאה גבשישות מהו?

ת'] אם הגבשישות היא עגול למעלה ורחב למטה כשר, ואם להיפך טריפה ואם נמצא על הגבשישות שום ריעותא אפילו ריעותא כל דהוא טריפה.

גבינות.

ק' שא'] גבינות שנעשה מחלב בהמה ונמצאת לאחר מכאן שהיא טריפה מהו?

ת'] אם היא טריפות שאפשר שלא נודע לה עתה כגון ניקב קרום של מוח וכיוצא בו מותר דאמרינן השתא היא דנטרפה ע"ש, (וט"ז בא"ה שלא כתב) ורוצה לאסור כל מה שנעשה מחלבה תוך ג' ימים היא טריפה יהיו מה שיהיו, והוא חומרא גדולה נגד משמעות הפוסקים (עיין הש"ך בס"ק ט' ופר"ח) אבל אם ידוע שקודם שחיטה נעשה כגון שהאלד פי המכה

דוודאי ג' ימים הם שנטרפה אזי כל הגבינות הנעשות תוך ג' ימים לשחיטה אסורה, אבל מקודם ג' ימים מותרת.

ק"א שא'] אם היה טריפות הבא מן הבטן כגון יתרת האונה או אופתא או חסר או חלף מהו?

ת'] אזי מטריפינן למפרע כל הגבינות שנעשת ממנה לעולם אסירות ואינו מועיל (והב"ח ש"ע ורשל"כ) דאף שנטרפה הבהמה כה"ג מ"מ אם חי י"ב חודש תלינן שנעשה לאחר שנולדה· ומה שנעשה קודם י"ב חודש מותרים (אבל הש"כ) ואוסר כל מה ממנה למפרע כל ימי חי.

ק"ב שא'] אם היה ספק טריפה, כגון שאנו אוסרים אותה מספק מחמת שאין אנו בקיאין בבדיקה כגון סירכות וכדומה מהו?

ת'] כל מה שנעשה גבינה ממנה תוך ג' ימים לשחיטתה אסורה ומקודם לכן שרי (ש"ע). וכן נהוגין אם אין הפ"מ, אבל (הש"כ בס"ק טז"כ) אפילו בוודאי סירכות שנעשה טריפה ע"י י"ש להתיר הגבינות שנעשה קודם ל"ג ימים דומיא להוגלד פי המכה עיין לעי"ל.

ק"ג שא'] אם היה הבהמה טריפה בעדר עם בהמות אחרות ונתערבה חלבה עם חלב האחרות מהו?

ת'] הולכים בו אחר ס' (ש"ע) אם יש ס' בהמות בעדר כל כמה דלא ידעינן ביה בוודאי שהחלב היא מן הטרפה יותר מחלבה מהאחרות אמרינן סתמא איכא ס' כנגד חלבה ומותר (רמ"א) ואע"ג דאיכא למחיש לשאר בהמות שמא יש אחד מהן טריפה מ"מ לא חיישינן דרובי בהמות בחזקת כשרות הן (ש"ך וט"ז ופר"ח) דלא (כפרישה), וה"ה אם אין שם ס' בהמות אחרות רק שאנו יודעין שיש בהמות אחרות משובחת מזה ואפשר שיש ס' בחלב אחרות נגד חלבה כשרה (ט"ז) ודין אחת לכלם היינו שנטרפה מספק או בודאי טריפה (פ"ת).

ק"ד שא'] אם נעשה גבינות מחלבה ונתערבו באחרות מהו?

ת'] אפילו באלף לא בטל (רמ"א) דהיינו שנעשות גבינות מהם ר"ל מחלבה עצמה, אבל אם נתערב מתחילה חלבה ואח"כ נעשה גבינות מהם דבטלה, דכבר נתבטלה החלב במתערבות (ש"כ) ואם היה ספק אם הגבינות נעשה מחלבה בפני עצמה או ע"י תערובות חלב אזלינן לקולא. (והרש"ל כתב) דגבינות לא הוי דבר חשוב. (והט"ז בסי' ק"ח ס"ק ד' כתוב) ומשיג עליו ומסיק דכאן דנתערב חלב מבהמה טריפה דהוי איסור מחמת עצמו הוי ראוי להתכבד, אבל גבינות הבלוע מאיסור כגון שהועמד מחלב טריפה לא הוי חתיכה הראוי להתכבד ובטלו.

ק"ה שא'] סתם גבינות של עכו"ם במקום שידוע שמעמידין בעור

קיבתה בהמה של עכו"ם אם נתערב בגבינות אחרת הכשירות מהו?

ת' יש לה תקנה הראוי להתכבד, כי האיסור בשר וחלב יש כאן ואינו בטילה, ובמקום שידוע שאין מעמידין בעור קיבת בהמה של עכו"ם הוי תקנה הראוי להתכבד:

ק"ז שא' בהמה שהיא טריפה בודאי ושהה וילדה אחר שנטרפה מהו?

ת' גם הולד טריפה, אע"ג דקי"ל טריפה אינו יולדת אמרינן מעשה ניסם היא. אפ"ה היא טריפה וגם ולדה.

ק"ז שא' אם היה בדיר ספק דריסה ונחלבו ע"י עכו"ם גם בהמות כשירות?

ת' אם יש ס' נגד החלב מדרוסה יש להכשיר, ולא מקרי מבטל איסור בתחילה (עיין בתשובת מהרם לובלין).

ק"ח שא' כשרה שינקה מן הטריפה אם החלב הנמצא בקיבה מותר?

ת' וי"ל החלב הנמצא בקיבה גלול אסור, והקרום שבה מותר שהוא כפרש בעלמא.

ק"ט שא' הבהמה שינקה מן הטמאה או עוף שנתפטמה בשרצים מהו?

ת' מותר, אבל לכתחילה אין לקנות אם היא ידוע (ש"ע).

ק"י שא' בהמה שאכלה מדבר מאכל איסור, והאיסור הזה אסור לן אפילו בהנאה ונתפטמה כך כל ימי' או שרוב גידולה הוא באכילה זה מהו?

ת' אסורה, אבל אם נתפטמה בדבר שאסורים לנו רק באכילה ומותרת בהנאה אז היא מותרת דמעוכל כפרוש הוא (כ"כ הש"ך) (וכתוב עליו הגאון מנחת יעקב דדבריו מסתברים).

קי"א שא' מניקת אימתי מותרת להנשא?

ת' עד כלות י"ב חודש חוץ מיום הלידה ויום שנתארסה וחודש עיבור עולה לתינק ואינו עולה למנין כ"ד חודש (כן הוא מוסכם לדעת הש"כ והט"ז בשם רוב גאוני פוסקים) (והרמ"א בש"ע סי' י"ג כתב) חילק שבשעת הדחק עולה ואין יונקין לתינק רק עד סמוך לכ"ד חודש.

אות ד'

קי"ב שא' איזה דרסה?

ת' כגון שהניח הסכין על הצואר ודחק למטה כמו גונן, וכן אם שחט בסכין קטן שאינו כמלא שני צוארים עם העור והמפרקת בהולכה ובהובאה לחוץ או שחט בסכין שיש לו עקום, וכדי שלא יבא לידי חלדה תחב דבר כבד בראשו הוי דרסה, או הניח אצבע על הסכין בשעת שחיטה הוי ג"כ דרסה, ומי שידיו מרתתין אסור לשחוט (עיין יותר ה"ש).

קי"ג שא' דין הוושט אם נחתך או נשבר הערקום עצמו, (הערקום

שמא עצם קטן שנתפרד משום להרסטבה שקורין אותו קינעל ובאשכנז קורין אותו טעיך) אך אם נחתך או נשבר זה השטיך מהו?

תשו׳ כתב (ב״י וד״מ) דהבשר, וכן כתב (הרש״ל) (והרא״ש) פסק דבנחתוך תוך השרקוס טריפה, ולדידא נראה להחמיר כיון שסומך אמור דאורייתא (תשובת מנחת יעקב). (והש״כ) מטריף אפילו נתרפא סבר על שני יחדיו ידבקו, כיון דהעיקר הטעם משום חשש למום הגידין, (והפ״ח כתב) אם נחתך בערקס גופא בבהמה טריפה מגד סבית עצם עצמו אם אין עור ובשר חופין רובו, אבל לא מחמת למות וגידין כי שם אין למות וגידין ואין למום בפסיקתן. אבל נחתך בין פרק לפרק יש להטריף בפשיטות, ולא שנא בין עור ובשר חופין רובה או לאו, דבכל גוונא טריפה (וכ״כ הב״ס ופר״ח ותש׳ ד״מ קנ״ו).

קי״ח שא׳ נשבר העצם במקום שלמות הגידין בצומת הקשר ונתרפא יפה מהו?

תשו׳ בפריסה (רמוה ש״ב) הבהמה בשחור הקשר יש לעיין ולבחון אחר שלמות הגידין, כיון דשם אין ג׳ והם גדולים, ואבל אם הגידין שבור כיון דים ריעותא גדולה כל כך וגם צריך בדיקה גדול שפוסקים יש לאסור גם בבהמה (וכתב רש״ל וש״כ) אם נשבר למעלה מעצמות וגידין וניקשר יחדיו יש להקל (כ״כ בפסקי הסדר״י) ואפילו אין השברים יחדיו כדבקים. ומ״מ משום חומרא ימליך האבר משום אבר שמדולדל. (ודש״ל בסב) אם יש נפוח בשלמות וגידין צריך שמורה לחתוך הנפוח ויעיין בו אם יש רקבון ומימוח והילכה למחום שמפסק אחד מהפוסקין אז יש לאסור, ומשמע מדבריו דבלא ריקבון אין לאסור אפילו נשתנה הבשר מכמות שהיה (ט״ז). (כתוב הלבוש) דוקא צריר דם הרבה עד כמעט אין הגידין נראים מפני הדם, אבל צרידות דם מעט למה נטריף בשאין רואין שום ריעותא בגידין.

קט״ו שא׳ אם נמלח אותו אבר שאסור משום אבר המדולדל עם שאר בשר מהו?

תשו׳ (בדעת קט״ז) להבא אבל נוגי במליחה, ובבישול או בצלי בבפ״ת אז לבטל שבה או להודחיב דחקסי (והפר״ח״ב) אם לא חתכו ונתבשל עמו או בצלה עמו צריך ששים לבטלו, ואם אין ס׳ בנגדו בכל אסור (וכן דעת האחרונים).

קט״ז שא׳ באיזה מקום מונחין צמות וגידין?

תשו׳ בעצם האמצעי מכסים לנד הכלל הגוף, ולא לגד חוץ, וכן ששנין, (גב״י) ולעולם אין נב״ג למעלה מחצי העצם כנוף

קטן הן בבהמה, ומי שפקי למער יכול לשער אבל עוף לפי גדלו וקטנו ב"ז שהם קטים יהוי לס"ג, תמקום שמחרבין לה הוי נה"ג, ומי שאינו בקי לשער ישער ברחוב אצבע הגודל, (ורשל"כ) ב' אצבעות מן המקום דמתחילין.

קי"ז שא'] שאם מות והגידין יש בעוף?

ת'] חמשה עשר, עד אנו אין בקיאין בדיקתה וכו'.

קי"ח שא'] אם הזאב יש לו דרסה בבהמות או בעגלים?

ת'] לפי (ש"ע) אין לו דרסה בבהמות או בעגלים, אבל יש לו דריסה בדקה ואפילו בגדלות שבדקה: (וסש"כ) מחמיר בזאב בגסה, (והב"ח ורש"ל) מחמירין גם בעגלים במקום שאינו הפ"מ. (והט"ז) מקיל לגמרי בזאב בגסה, עכ"כ הגאון מוסיף משה אבד דק"ק ווילנא מור"ם וישי"ש). (והב"י כתב) עכשיו נהוגין לאיסור דריסות הזאב גם בגסה ואין לשנות.

קי"ט שא'] חולדה במה יש לה דריסה?

ת'] אין לה דריסה כ"א בעופות ואפילו בעוף גדול, וכלב אין לו דריסה אפילו בעוף, ואם ניקב עד החלל דינו בקוץ שניקב לחלל; תתולים (סקורין קאלע) שהם בני תרבות ואין חוששין לדריסותיהם (ש"ע) וכן דעת (היש"ש) בספר שאינו מזכיר בזה (בש"ע) שלו.

ק"כ שא'] עוף שבא לפנינו ונוחרו מליכלך בדם מהו?

ת'] אסור דחיישינן לניקבת הוושט, ואין אנו בקיאין בבדיקות הוושט כלל, וכל מקום שמזכיר הלשון בדיקה בגון בנפילה, ושבורה ודריסה, בדורות הללו ליכא למקים אבדיקה שפיר גלית ליה תקנתא אלא שמשהין י"ב חודש, ואם נקבה היא עד שתתעבר ותלד דוקא וצריך לידע שלא היתה מעוברת כשנטרפה, ואם היתה מעוברת צריך להשהותה עד שתחזיר ותתעברה ותלד פעם שנית (פר"ח) ופשיטא דגבי בהמה נקבה כמי מהני שהי' י"ב חודש ולא יותר (פר"ח) אף שהשהה מעוברת.

קכ"א שא'] תרנגולת או שאר עוף שהיה ספק טריפה אם גמרה להטיל כל הבינים של טעונה הראשונה ואח"כ כ"ח יום ואח"כ חזרה להטיל בינים, וכן אם לא הטילה בינים מעולם אם שהתה כ"א יום אחר שנולד בה ספק טריפה ואח"כ הטילה מהו?

ת'] בסירה, ועוף זכר צריך שיהי' י"ב חודש.

קכ"ב שא'] אם מותר לשהות לכתחילה ספק טריפה י"ב חודש?

ת'] אסור לשהותה לכתחילה דחיישינן לתקלה, ובעוף א"צ לשהות אלא כ"א יום לא חיישינן לתקלה בזמן מועט כזה (מהרח"ו ד"מ ת"ח) אבל (בהי סי' פ"ו כתוב) דגם בעוף אין משהין

אלא ימכור לנכרי והנכרי ימתנו לאחר כדי שלא יחזור וימכרנו לישראל, אבל אם היא וודאי טריפה וניכר לכל מותר לימכור לנכרי אפילו חי זה הכלל דבר שהוא וודאי טריפה אפילו הוא חי כמה שנים לא יוסר אסירו ממנו .

קכ"ג שא'] דבר שהיא וודאי טריפה אם שהה י"ב חודש וילדה אם הוולד הנולד ממנה יהי' באסורה ?

ת'] גם הוולד ממנה היא באסירה (בה"י) ובנשבר הגף של עוף סמוך לחיבורו שהיא טריפה משום ניקבת הריאה אף שאחריכן ימים אסורה ואף בילדה איכא למחוש שמא אחר שנתעברה ניקבה הריאה והי' טריפה וגם הביצים אסורות , משא"כ בשמיטות ירך או גף של עוף מהני י"ב חודש (כן כתוב הב"ח) .

קכ"ד שא'] דבש שנפל בו נמלים כיצד יעשה ?

ת'] יחממנו עד שניתך ויסננו (ש"כ) ולא מקרי מבטל איסור לכתחילה שאין כוונתו אלא לתקן הדבש (ב"י) אבל למרקחת של דבש שנפל בו נמלים אסורים אפילו לאחר י"ב חודש שהדבש דרכו להעמיד הדברים הנטמנים בתוכו (ש"ע) ואפילו בשומן ובחמאה ובשאר שמנות אין להקל לדעת (הומ"ח) אך לפי דעת (היש"ש) שמעמדין החמאה או השומן רחוק מן האש עד שנימס אח"כ מסננין ומה שבידו ללקט קודם נימוס ולהוציא משם יקח משם .

קכ"ה שא'] דבש שבשלו במחבת של בשר ב"י והרתיחו כשהוא חם לתוך קערה של חלב ב"י מהו ?

ת'] מותר משום דאי נ"ט בר נ"ט דהיתרא (ש"ע) וגם בקערה שרי (ש"כ) ואפילו הבישול של דבש מותר לאכלו בחלב , (מ"כ ופר"ח) ואפשר שמיירי הכא במשקה (שקורין בל"א מעד) בהכ"ג הוי נטל"פ (ש"כ) .

דין דגים שנתבשלו בקדרה של בשר אם מותר בחלב .

קכ"ו שא'] דגים רותחים שעלו בקערה של בשר ב"י אם מותר לאכלן בחלב ?

ת'] מותר דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא , דהא אין ממשות בשר יש בקערה רק הבשר נתן טעם בקערה ועכשיו הקערה נותנת טעם בדגים ועדיין כולי היתה היתר וטעם קלוש כזה אין בו איסור, אבל בדבר אסור אפילו כמה פעמים נ"ט בר נ"ט אוסר הכל (ט"ז) כגון שעלה בשר בקערה חולבות דהוי טעם בי לאיסור דהיינו מחלב לקערה ומקערה לבשר , וכה' אם הטעם אחד הוא באיסור כגון שנבלע בכלי איסור כה"ג אוסר אפילו נ"ט בר נ"ט (מ"י) .

קכ"ח שו] דגים שנצלו בקדרה של בשר אם מותר לאכלן בכותח מהו?
ת] ויש"ל מותר דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא, ואם נתבשל בקדרה של בשר פשיטא דמותרין לאכול בכותח משום דהוי נ"ט בר נ"ט. דהיתרא מבשר לקדרה ומקדרה למים, וממים לדגים, ואם הקדרה לא היה רחיצה יפה בוודאי אי ליכא ס' בדגים נגד השומן שעל פני הקדרה אסור לאכלן בכותח (רש"ל וש"ע), אבל מסתמא אמרינן בכל הקדרה יש בתבשיל ס' נגד השומן הדביק (או"ה).
קכ"ט שא] ביצה שנתבשלה במים בקדרה חולבת אם מותר לתת אותה למולייתא תוך התרנגולת?
ת] ויש"ל מותר אפילו לכתחילה, ואפילו ביצה קליפה שנתבשלו במים תוך הקדרה חולבת אם הקדרה היה רחוצה יפה דהיינו מסתמא אמרינן שהיא רחיצה יפה (כמש"ל בסמוך) אז מותר ליתן אותו ביצה למולייתא של בשר, אבל אם נתבשלה הביצה בקדרה עם בשר ואפילו שנתבשלה בקליפתה אסורה לאכול בכותח (ש"ע).

דין דבר שיש לו מתירן סימן ק"ב.

ק"ל שא] כל דבר שיש לו מתירין, כגון ביצה שנולדה בשבת או בי"ט דאסורה בו ביום, ואם נתערב בשבת או בי"ט מהו?
ת] אפילו באלף לא בטלי בין שנתערבה כשהיא שלימה או טרופה אינו בטלה; ואפילו אם היא ספק אם נולד בי"ט או לאו מ"מ כיון שיש לו היתר אינה בטלה.
קל"א שא] אם נתערב שום מתערובת זו לתערובות אחרית?
ת] (כהב"ח דיש להחמיר, וכן דעת (הש"כ וט"ז ועיין סי' ק"י).
קל"ב שא] אם עשו ממנו תבשיל שאינו מינו ואינו ניכר אלא בטעמו מהו?
ת] בטל בששים (ש"ע) ונראה דהכא אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמו ואם הוא שום בשמא אע"ג דלא שום בטעמו ה"ל מין במינו ואינו בטלה, ואם אינו שום בשמא אע"ג דשוה בטעמא ה"ל שלא במינו ובטלה (ש"כ ושאר פוסקים).
קל"ג שא] אם לבנו המאכל או נתנו לתקן הקדרה, כגון שמלאהו התרנגלות מהו?
ת] אינו בטלה (רמ"א) ונראה, דה"ה אם טחו פת או חלת עם ביצה שנולדה בי"ט אסור לאכול בי"ט אותו הפת מאחר שהוא בעין על החלות ויניח עד למחר, ואם רוצה לאכול החלות

בי"ט אלא יתמוך בדי קליפה זיגרר את עשיה במקום על האלפס ויכתנה עד למחר והשאר מותר לאכול בי"ט (ולדיעת הפ"ח) דאיידי דלאזותא עבד מיידי דרבנן, כגון ביצה שנולדה בי"ט דאין אסורים אלא מדרבנן לאו מילתא היא, אבל ביצה שנולדה בי"ט אחר שבת אסורה מן התורה אין להקל בשום דבר, ולפיכך אם לבנו אחבל בבילת כבלה וטריפה, אם יש ס' נגד הבילה שנתבטל טעמו כבר אף דלאזותא עבידה במלה שאי לא אסרו אלא מדברי סופרים.

אות ד' דבר שיש לו מתירין.

קל"ד שא'] כלי שנאסר מבליעות איסור ואותו כלי נתערב באחרת ואינו ניכר מהו?

תש' בטל ברוב ואין דבין אותו בדבר שיש לו מתירן (ש"ע, וכתיב בתר' בן לב דאף הרשב"א) שהוא בעל דין זה לא היתר אלא בכלי איסור שנתערב בכלים של היתר דהוי מין במינו, משא"כ בכלים של חלב עם כלים של בשר דהוי מין בשאינו מינו לא אמרינן כלל דבטל חד ברוב ואין להקל בהם כלל, ואף בדיעבד יש לאסור ואף כשאבו בן יומא אין להתירם כלל, (והשב"א וגם ב"ת מ"ד) מחמיר בבשר וחלב להסיר כלי אחד לאתתרא (ובן מסכים בש"כ, וע' הט"ז) אף לסברת הש"ך דכלים מין במינו שנתערבו מ"מ אין להשהותם זמן מרובה דחיישינן שמא יערב שתבשיל מכל הכלים יחד דאלכלם וכבר נתבאר (בש"ע סי' ק"י) דיבש ביבש אסור לאכול ביחד ע"כ יכשיר כולם מספק, (ופר"ח) מחלק אם האיסור והיתר בלוע מכלים מין במינו מותר להשתמש בהן כיון שאינו ב"י, אבל אם האיסור והיתר הבלועים בכלי מין בשאינו מינו אין להקל ואפילו אינו בן יומא.

קל"ה שא'] אם שייך דבר שיש לו מתירין בדבר שהאוכל מתקלקל אם ישהה עד זמן היתירו מהו?

תש' וי"ל דלא שייך למימר דבר שיש לו מתירין (ועיין דס"ל) דאפילו מתקלקל הוי דבר שיש לו מתירין (והמנחת יעקב כ') דאין לזה מפסיק הש"ע (וכן כתב הב"ח).

קל"ו שא'] אם אין ממשות איסור בהתערובות אלא טעמו דהיינו שביטל ממש האיסור ואינו נשאר שם רק הטעם מה שפלט מהו?

תש'] אותו הטעם אינו חמור לאסור בשבילו דבר שיש לו מתירין (פמ"ג) אבל (הפ"כ) פסק דאפשר והמגיה כלם פסק שהאיסור

אפ"ה שעשו לא בטל (וכן כתב הב"ח) דאין אילך ולעולם איכו בטל הכי נקטינן (פר"ח).

קל"ז שא'] חתיכה של בשר שלא הודח אלא נמלח ג' ימים וגי' מיקרי דבר שיש לו מתירין אם נתערב באחרות?

ת'] וי"ל קצת רבותי מקלין בזה בכה"ג (מנחת יעקב).

קל"ח שא'] איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב, כגון ענבים שנזלה מהן יין בשבת בתוך היין זלזל שהיה שם קודם שבת מהו?

ת'] אע"ג דדבר שיש לו מתירין אפ"ה בטלה.

אות ח' דין הדחות בשר סי' ס"ט

בבר נודע שהבשר צריכה הדחה דוקה במים, אבל אסור לשרות ולהדיח במי פירות (וכן פסק הש"כ והט"ז).

קל"ט שא'] אם אין לו מים מהו?

ת'] אסור לשרות ולהדיח במי פירות, אבל הדחה אחרונה מותר בהפ"מ, ומיהו בדיעבד אפילו הדחה ראשונה מותר, (ג"ב רמ"א ופר"ח).

ק"מ שא'] (זה שייך לאות גימל) דג טמא שנמצא בין דגים שנתבשלו עמו ולא עירה כולם בפעם אחת אל הקערה מהו?

ת'] הכל מותר ב"ז שאפשר שהיה שם ס' נגד מעט המים שנשארים בקדרה (רמ"א וט"ז, אך הפ"ח) אוסר.

קמ"א שא'] אם עירה כל הרוטב לכלי אחד והדגים תוך כלי אחר מהו?

ת'] אין לאסור רק אותן הדגים הסמוכים לו בנגיעתן במקום שמנחו והשאר מותר.

קמ"ב שא'] אם הוציא הדג הטמא מהקדרה ע"י כף אם הכף נאסר?

ת'] וי"ל הכף נאסר ואסור להחזירו לתוך הקדרה, אע"ג דאיכא ס' בהקדרה נגד האיסור דאין משערין ס' בכלים (כמו"ש הרמ"א ב"ג ע"ש) וכן הדין אם הוגיע בכף מקדרה שאר אסורים שאינו פגומים אסור להחזירן (ת"ח) ואפילו אם יש בתבשיל הרבה בקדרה שהיה ס' כנגד הכף אפ"ה אסור להחזירו לשם דאין מבטלין איסור לכתחילה, (מנחת יעקב), ואם החזיר להקדרה צריך ס' בתבשיל נגד האיסור, ולא כנגד כל הכף, דלא אמרינן בכלי חתיכה נעשה נבלה, ודווקא בכלי של עץ ומתכת חדש, אבל בישן או של חרס דעת גרמ"ח בסי' צ"ח דיש להחמיר דחתיכה נעשה נבלה וצריך ס' נגד כל הכף.

קמ"ג שאי] אם היה גם מעט תבשיל עם האיסור תוך הכף כשהוציאו האיסור והחזיר הכף לתוך הקדרה מהו?
תו] צריך להיות בתבשיל ס' נגד האיסור ונגד מעט התבשיל שהיה שם והכף לעולם אסור, (זה שייך לאות ד').
קמ"ד שאי] אם בשלו עם אותו שנצרר הדם מהו?
תו] בין שנצר הדם בין עור לבשר ובין בשר לעצמות צריך שיהי' ס' באותו החתיכה עצמה נגד הדם, ובאם שאין ס' באותו חתיכה נגד הדם שעליו אזי אסורה לבשלו עד שיחתוך אותו המקום שנצרר וימלחנו יפה אבל מותר לצליה בלא חיתך ומליחה בין בשפיד ובין על הגחלים חתיכה נעשה נבלה וצריך ס' נגד החתיכה עצמה, ואף דאיכא ס' מ"מ החתיכה אסורה כמו בלב (בה"י סי' ס"ו) (עד כאן שייך לאות ג' ולאות ד', וכאן וסי' לד לא"ה).
קמ"ה שאי] נמצא דם בביצה במקום שאינו אוסר כולה ולא זרק הדם, ושכח וטרף הביצה עם הדם?
תו] מותר, (רמ"א) ואם ערבו במזיד לבטלו אסורה.
קמ"ו שאי] אם שיבר ביצים יחד בקערה ולא טרפם יחד, וניכר איזה מהן הכשרים מהו?
תו] לא יקח מתחילה הביצה שהדם עליו אלא יקח החלמונים הכשירים מהקערה כל אחד ואחד בפני עצמו ולא ישאר בקערה אלא אותו הביצה שהיה הדם עליו ויזרק עם החלבונים.
קמ"ז שאי] נמצא דם בביצה ששמוהו על החמין להתחמם מהו?
תו] מותר כיון שאין במקום ביצה רוטב מותר כל החמין (ש"ע).
קמ"ח שאי] ביצה שהי' תחת התרנגלות מהו?
תו] (כתב הרש"ל בשם הגאונים) שאם ישבה התרנגלות ג' ימים על הביצים אסורים משום שקץ (והט"ז) רוצה להתיר, אך הש"כ והפר"ח מביאים ראיות ברורות לאיסורא.

אות ה' המסס ובית הכוסות

קמ"ט שאי] המסס (שקורין סידור) ובית הכוסות (שקורין הויב) אם ניקב אחד מהם במקום חיבורן מהו?
תו] כשירה, אפילו הנקב מפולש מזה לזה כשרה, דבלאו הכי הם שופכים אהדדי (ש"ע) אם ניקב בשאר צדדים שאינו דבוקין יחדיו, אם הוא ניקב מפולש טריפה ואפילו ניקבו שני העורות במקום שסוכב ע"ג המסס ודבוק שם בשומן, והשומן סותם הנקב אפ"ה טריפה דחלב טמאה אינו סותם.
ק"נ שאי] אם נמצא קוץ או מחט תחוב באחד מהן ואינו תחובה מעבר מהו?

ת׳] יש אוסרין בהמסס (רמ״א) ואפילו אין בו קורט דם מבחוץ, ואם אין בו קורט דם לא מבפנים ולא מבחוץ ואינו ניקב לצד כשרה (ש״ך ס״ק י״ד וס״ק) ואם יש בו קורט דם מבפנים ואין בו ק״ד מבחוץ, (הב״ח) אוסר אפילו בהפ״מ, (והש״ך) משיג עליו להתיר בהפ״מ, וכן נראה (בל״ח) ונראה דעת (הרמ״א, ואם נמצא בבית הכוסות יש להקל שא״צ לבדוק אחר קורט דם מבחוץ, (ש״ך, אבל הרש״ל, וב״ח וט״ז). סברי דהופכין ובודקין אותו מבחוץ כנגד המחט אם נמצא קורט דם סביבות הנקב כשרה, ואם נמצא עליו חלודה דינא כנמצא קורט דם, וכן אם נמצא חלודה ובחוץ נגד פי המחט אז אם ניקב מצד אחד הרי כאילו נמצא ק״ד וטריפה (רמ״א) אבל (מהרש״ל כ׳) דבניקבה מצד אחד חלודה אינו מעלה ואינו מוריד, וחלודה באמצע מחט כשר, (מהר״מ וב״ח) מטריף בכל ענין.

קנ״א שא׳] אם נמצא מחט בבית הכוסות בצד פנים לחוד וליכא ק״ד מבחוץ מהו?

ת׳] כשרה אף שלא בהפ״מ, ואם סרוכה למקום אחר הוי כקורט דם וטריפה, ואפילו אינו תחוב כלל, וכן משמע (בתשובת צמח צדק סי׳ נ״ט) ודוקא תחובה המחט בכרס ונמצאת סירכה הוא דטריפה, אבל בנמצא מחט או קוץ מונח כך בכרס ולא נתחוב בו כלל אע״פ שבית הכוסות נסרך למקום אחר כשרה, (תשובת צמח צדק׳ וכן הפר״ח).

קנ״ב שא׳] אם לא ניקב מעבר לעבר והודח ונמלח, או שנאבד ולא בדק אחר קורט דם מבחוץ מהו?

ת׳] יש מקילין, ויש לסמוך עלייהו (רמא״כ בהפ״מ, ודעת הט״ז בסיק י״ב) דטריפה, (והש״ך בס״ק כ״ה כתיב) דנאבד משמע שנאבד הבית הכוסות והיה יודע שלא היה נקב מבחוץ, אבל (הרש״ל וב״ח ובה״ג) מטריפין, (אבל הגאון מהר״מ רנקש ל להיתרא בכה״ג (והיסכים עמו הגאון מוה׳ מענדל אב״ד דק״ק פ״פ) ושארי חכמים, (והגאון מנחת יעקב כ׳) דבכל מקום דצריך בדיקה, ואם לא בדק אסורה.

קנ״ג שא׳] אם נמצא קוץ או מחט באחד מהן וניקבה מעבר לעבר מהו?

ת׳] בודקים אותה אם נמצא קורט דם סביב המחט וכ״ש על המחט אפילו מבפנים לחוד נמי טריפה (ט״ז) ואם לא נמצא קורט דם כשרה, ואם נאבד המחט או הסמ״ם ובית הכוסות קודם הבדיקה כ״ז שהיה יודע שהיה תחובה לעבר אזלם הבדיקה

ושריפה ומוספיקו אם היה ניקב מעבר לעבר או לאו ונאבדה טריפה.

קכ"ד שאל] מחט או קוץ הנמצאים בהמס או בבית הכוסות בחללו אלא נתחב בו כלל מהו?

תשובה] כשר בכל ענין וא"צ בדיקה, ואם נמצא קורט דם מבחוץ הרי הרי זה טריפה (ש"כ וט"ז).

וקכ"ה שאל] אם נמצא מחט בדופן בית הכוסות באורך שאין יכולין להבין באיזה צד פונה הקופה, דהיינו שהמחט מונח בדופן בית הכוסות לארכו של מחט מהו?

תשובה] טריפה אפילו מצד אחד מבפנים אסור כיון דחללו רחב אי הדין הוצאה עייל על הפרש מיבעי ליה לאסתכוחי. (ורש"ל וד"מ והגהות ש"ד) ואין זה עיקר דינו, ומיהו אם תחוב הוא מצד אחד מבחוץ לאורך הדופן בית הכוסות יש להטריף.

קנ"ו שאל] אם נקב לצד חוץ ולא ידעינן אי ממחט קא אתי או לאו מהו?

ת'] יש להכשיר (ת"ח והט"ז) פסק לאיסור, (והש"כ משיג עליו וכן דעת הפר"ח).

קנ"ז שאל] מחט שנמצא בחלל הקיבה או בכרס מהו?

ת'] דינו כמחט שנמצא בבית הכוסות, והקטן הנמצא מחט ברכס יש להחמיר לאסור על פיו אם הוא חריף לכון בדבר (ש"ע) ובש"ס אין נאמן בזה (ס"ז).

קנ"ח שאל] אם הדחו כלים של בשר עם כלי חולבת תוך כלי ראשון שאין המים חמים כל כך שהיס"ב מהו?

ת'] אין בו כח להפליט ולהבליע כלל אלא דמספקינא להקל בכלי ראשון שעומד אצל האש כל שהוא חם, (ככ' דש"ל) ויש להחמיר היכא דאין הפ"סמ (ב"י סי' ב' ובתות' ואו"ה כ') דאין אוסר אלא א"כ אם כ"כ שהיס"ב וכן עיקר (ט"ז) ואם נותן אפר במים קודם שמדיחין הכלים אע"פ שמשומן דבוק בהם מותר דע"י אפר נעשה נותן טעם לפגם (רמ"א והש"כ) מתמה עליו (וכתוב הט"ז לפי זה יש להתיר אם נפל בורית (שקורין זייף) לתוך התבשיל, משום שהבורית נעשה מאפר וחלב והעפר כ"ע ל"פ היא, ומ"מ הנח בצ"ע, (והגאון המחבר נמח לדק בסי' טז כתב) בפשיטות דנ"טל"פ הוא (והמנחת יעקב כ' עליו) להלכה למעשה, ומ"מ באם שנתן אפר במים לאחר שהוחמו דשמא בשעה קלה כזו אין נותן טעם לפגם, (והפר"ח) מתיר, דוקא בהפסד מרובה.

קנ"ט שאל] קערות של בשר שהדיחו ביורה חולבת והמים חמין כ"כ שהיס"ב מהו?

אם אפילו שלא היה שומן בשום אחד מהן אם מעט היה בן יומא אוסר זה את זה ושניהם אסורים (רמ"א) משום דשמים קבלו טעם מבשר וחלב ונאסרו המים וחזרו ואוסרים להם, (ש"כ) ואם היה אפר בתוך המים (עיין בשאלה ד' בסמוך).

קס שאז׳ אם הדיח כלים של בשר עם כלי חולבת בכלי אחד ושניהם ב"י מהו?

תז׳ הכל אסור וכן נהוגין (רמ"א) ואין חילוק אם הדיח קערות עם קערות, או כפות עם כפות, או טעלר עם טעלר, דלא אמרינן דמה שנשתמש בכלי שני אינו אוסר לחבירו דכיון שכן נהוגין שנותנין עליו בשר רותח ע"י עירוי ועל ידי עירוי הרבה בלע האיסור בכולו, וכ"ש כפות שרגילין לתחוב בכלי ראשון, אבל אם היה בבירור שלא נשתמש בזה תוך מעת לעת בכלי ראשון אינו אוסר בדיעבד (שבות בסוף מזה, וכ"כ הפ"ח).

קס"א שאז׳ כלי בשר וכלי חלב שהדיחו יחד בכלי אחד, ואחד מהם אינו ב"י מהו?

תז׳ כל הכלים מותרים (רמ"א) דאותו שהוא ב"י פגמו דמותר שהרי לא קיבל טעם אלא מאותו כלי שהוא אינו ב"י והוא נטל"פ, ואותו שהוא אינו ב"י נמי שרי דהא קיבל טעם מנ"ט בר נ"ט ועדיין היה היתר משום שהוא אינו ב"י (ש"כ וט"ז) ואם יש שומן באחד מהן אם השומן דבוק באותו ב"י אז הכלי שהשומן דביק בו שרי והשני שאינו ב"י ואין שומן דבוק אסור (עת"ח והסה"ד).

קס"ב שאז׳ ואם השומן דביק לאותו שאינו ב"י מהו?

ת׳ז כל הכלים אסורים, ואם יש ס׳ במים נגד השומן הדבוק יש להם דין מקודמת. (ת"ת מהרד"י, וכן היסכימו האחרונים).

קס"ג שאז׳ ואם שניהם אינם ב"י ויש שומן בשניהם מהו?

ת׳ז הכל אסור, ואם יצטרפן שומן הדובק של כלי אחד עם מה שבחבירו יהי׳ ס׳ נגד השומן שיש בחבירו, וכן בכלי שני אינה ס׳ בדיבקי עם צירוף מי הדחה כנגד הדבוק שבחבירו הוי ליה כאילו שניהם מקטנים והכל שרי (מנחת יעקב).

קס"ד שאז׳ אם שניהם אינן ב"י ויש שומן רק באחד מהן מהו?

ת׳ז אז הכלי שיש בו שומן שרי, והשני שאין בה שומן אסורה, ואם יש אפר תוך המים עיי"ל.

קס"ה שאז׳ אם הודח כלי בשר עם כלי חולבת בכלי אחד דהיינו בזה אחר זה דהוי נ"ט בר נ"ט או שהודחו כלי בשר עם כלי חולבת ביחד תוך כלי שני מהו?

תז׳ הכל שרי (רמ"א) ואפילו אם היו מלוכלכת (ט"ז) (הגה אורשל משמע על"ם וכתב דאם היה מלוכלך מבשר ואחד מהן אסור אפילו

בכלי שני, ויש לחוש דהלוכלוך יתמחה בתוך המים ויהא נחשבים כגוף איסור. אכן כיון שהיא קצת כמו חומרא אין המורה צריך לחקור זאת, אם היה מלוכלוכת עד שיתברר לו ממילא שהיא מלוכלכת אבל בעירוי אם עירוי עליהם דקמ״ל שהעירוי מבליע ומפליט עד כדי קליפה ודאי אסור כשירי מאכל דצריך המורה לשאול אם היה שם שירי מאכל, (ט״ז) מכריע למעשה דבעירוי יש לאסור שניהם, אם היה שירי מאכל משניהם, ואם אחד הוא מלוכלוך והשני נקי אז נאסרה הנקי ושאינו נקי שרי, אבל (הש״כ בס״ק ב׳ כתב) במקום שאין הפסד מרובה יש לאסור גם שאינו נקי.

קס״ז שא׳] אם עירוי בכלי שני מהו?

ת׳] אם הוחמו מים ביורה או קדרה שאינו של בשר ולא של חלב כגון יורה או קדרה חדשה או שלא נשתמש בו אלא ירקות או שאינו בן יומא ועירה ממנה מים רותחים על הכלי בשר וכלי חולבות ביחד, הכל שרי ואפילו שומן דבוק בהם דאין עירוי כלי ראשון ממש שיעשה הכלים שמערה עליהם ובלעו זה מזה (רמ״א) (והש״כ כתב) דדברי רמ״א אלו הם דברי (או״ה) והא דאוה מתיר בכה״ג אפילו בשומן דבוק בהו היינו משום דאזיל לטעמו דס״ל עירוי אינו מבליע ואינו מפלוט אפילו כדאי קליפה, אבל לדדן דקמ״ל עירוי מבשל ומבליע ומפליט עד כדי קליפה נראה דאם הם נקיים ודאי יש להתיר מטעם נ״ט בנ״ט, אבל אם היה שם שירי מאכל משניהם אסורים (ש״כ וכן מסכים הט״ז ע״ש).

קס״ז שא׳] אם עירוי מים רותחים מכלי של איסור על כלים כשירים מהו?

ת׳] (כתב הש״כ) דנ״ע דיש פעמים לאסר הכלים מטעם דאין לומר נ״ט בנ״ט, ויש פעמים להתיר דיש לומר דאפילו מבשל לא מבעל כל כך שיפליט מן הכלי ויבליע לכלי, ומ״מ כתב במקום שאין הפסד מרובה יש להחמיר, ומ״מ אין לאסור אלא הכלי שבא קלוח העירוי עליו (ש״כ בשם הת״ח)

קסח שא׳] אם נמצא כלי חולבות בין כלים של בשר או איפכא ולא ידעינן אם הודח בניהם יחד מהו?

ת׳] לא מתקינין אסורא ולומר שהודחו יחד (רמ״א) ואפילו רגילין באותו בית להדיח בכלי ראשון ומחמת ס״ס שמא לא הודח עמהן, ואת״ל הודח שמא לא היתה בן יומא (או״ה) אבל אם היה בן יומא אין לסמוך להתיר דאין ס״ס וכן עיקר (פר״ח).

דין הכשר כלים.

קס"ט שא'] כלי המצופה בדבר מבפנים אם צריך לטבול בברכה?
ת'] וי"ל דא"צ לטבול בברכה רק לטבלם בלא ברכה, אבל אם הוא מצופה גם מבחוץ צריכה ברכה (פר"ח) וטוב לטבלם עם כלי אחרת בברכה (או"ה וש"כ).

ק"ע שא'] ישראל שנתן כסף לאומן נכרי לעשות לו ממנו כלי אם צריך טבילה?
ת'] וי"ל דאין צריך טבילה (ש"ע) ויש חולקין דיש לטובלו בלא ברכה, (רמ"א) (והב"ח) משיג עליו (והש"ך וט"ז ס"ל כרמ"א) (ופרמ"ג כש"ע) ואם מקצת הכסף שנעשה ממנה הכלי הוא של נכרי צריך טבילה וברכה (רמ"א ויש' יש' וש"כ).

קע"א שא'] כלים שנפלו למים קודם הטבילה אם צריכין טבילה אחרת?
ת'] ויש שאינם צריכין טבילה אחרת.

קע"ב שא'] אם שכח ולא הטביל הכלים מערב שבת או מערב י"ט מהו?
ת'] ישאב בו מים במקוה ועולה לו לשם טבילה, והברכה אינו מעכבת, או יתננו לנכרי לשום מתנה ואח"כ ישאלנו ממנו ומותר להשתמש בו (ש"ע) ולאחר שבת צריך טבילה עם כלי אחרת שצריך טבילה, וברכה אחת עולה לשניהן.

אות ו' דין וורידין.

קע"ג שא'] אם שחט העוף ולא שחט הוורידין מהו?
ת'] אין חשש בזה, ומ"מ במקום שנוהגין לצלות שלם אע"פ יש דעתו בשעת שחיטה לנתחו אבר אבר הואיל ודרכו בכך חיישינן דלמא יצלנו שלם ולכן צריך לשחט אכ"פ ב' וורידין או לנקבם בשעת שהוא מפרכת שעדיין הדם חם כדי שיצא הדם (ע"ם כ"ב).

קע"ד שא'] אם הוורדה שינתה מקומה אפילו פורתא מהו?
ת'] טריפה, ואם הוורדא לא נמצא בתוך הכים ינפח הריאה ויכנה לתוך הכים ואם נשאר בתוך הכים ע"י נפיחה כשר ואם לאו טריפה משום שונתא מקומה כל אלו טריפה אבל הוורדא. שינתה רחוקה הפוכה (וסימן ותכחש שרה).

קע"ה שא'] אם הוורדא נחלקה לשנים ברוחב שני חלקים, אחד עומד באונה הסמוכה לחומה והשורש עומד במקומו כדרכו כעובי אצבע מהו?

ת'] כשירה ובלבד שיש לכל אחד תואר וורד ושאינה ספוכה אבל אם אחד משם הפוכה או שאין לה תואר וורד או שהיה אחד גדולה טריפה, אע"פ שהקטנה אין לה תואר וורד.

קע"ז שא'] אם הם שוים והאחד יש לו תואר וורד מהו?

ת'] טריפה, שני גגנים בשורש אחד כרוחב אצבע מתחילת השורש עד הפיצול בבהמה דקה אחד ושנים בגסה כשרה, אבל פחות משיעור זה תרי נינהו טריפה וכן אם הוורדא נתקטנה רק שרש ניכר כשירה, ודווקא שהשורש בערוגי אצבע, ואע"פ שאין לו תואר וורד.

קע"ז שא' אם הטיעוכתא דוורדא משוכה כאונה ולא עגולה מהו?

ת'] טריפה ודווקא וורדא, אבל איכות פעמים משוכות ובפעמים עגולות וכשירה.

קע"ח שא'] עיניכתה דוורדא שאין לה כיס מהו?

ת'] טריפה, וכן ב' כיסים ג"כ טריפה, אבל במקום הפ"מ ב' כיסין כשר (ש"כ).

קע"ט שא'] עיניכתה היתרה שיש לה כיס ואין לה תואר וורד מהו?

ת'] כשר דיש להחשיבו ליתרת מקמאי דכשרי (כ"כ הש"כ).

ק"פ שא'] ואם יש ב' וורדות בשורש אחד שאינו כשיעור עובי אצבע ואין לה תואר וורד רק ע"י צירוף מהו?

ת'] כשר דחשיב כחדא.

דינו וושט סימן ל"ג.

קפ"א שא'] שני עורות לוושט, החיצון אדום והפנימי הוא לבן, ואם נתחלפו מהו?

ת'] טריפה, ואם החיצון אדום כראוי רק הפנימי נתאדם מעט אין לאסור מתמת ספק דרוסה כן הסכמת הגדולים, (והלבוש וט"ז) ואין אנו להטריף אלא שנתאדם רובא.

קפ"ב שא'] ואם השני עורות של הוושט לבנים מהו?

ת'] כשר, (רש"ל בשם כמה גדולים).

קפ"ג שא'] ניקב אחד מהעורות של הוושט מהו?

ת'] כשירה, אבל אם ניקב שניהם טריפה, ואם ניקבו משני רוחות כשרה, אבל אם ניקב מרוח אחת ואפילו זה שלא כנגד זה ואפילו עלו בו קרום ונסתם טריפה, והיינו שניכר שהנקב בא מצד חולי (רמ"א) ובתיאק הפולי אימו מינר שום חולי (תוס' וסרת"ם):

קפ"ד שא'] אם ניקב מחמת קוץ או מחמת [illegible] מהו? -

ת'] טריפה. אפילו לא ניקב אלא אחת מהם ג"כ טריפה, ואם הוא ספק אם מחמת חולי או מחמת דבר אחר דהיינו קוץ או מחט טריפה, (ט"ז וש"כ) ואם תחב מחט או קוץ בושט מבחוץ במקום ידוע מהני בדיקות הוושט מצד פנים, אפילו לדידן, והיכא שנשאר מלוכלך בדם לא חשיב מקום ידוע (ש"כ).

קפ"ה שא'] נמצא קוץ בוושט לארכו או לרחבו ואין תחוב בו כלל מהו?

ת'] כשירה (ש"ע) שאפשר שלא היה שום ניקב בעולם (ש"כ) והיינו דווקא אם אין עליו קורט דם מבחוץ (רמ"א) והטעם משום דדרך בהמות לאכל קוצים והילכך כל כמה דאין תחוב בו אין לנו מחזקינן רעותא, ודווקא שנמצא הקוץ לארכו והיינו דרך אכילה, אבל לרחבו אנו חיישינן (כ"כ הש"כ).

קפ"ו שא'] אם הקוץ תחוב בו קצת בתוך העור דופני הוושט מהו?

ת'] טריפה, אע"פ שהוא שלם מבחוץ, ואפילו נתחב ולא ניקב עור הפנימי מהני לדידן מיקרי כמי תחוב וטריפה (ב"ח וש"כ) ואפילו אין עליו קורט דם אסור לדעת (הרמב"ם ור"ן) אבל לדעת (הרשב"א והריף ורמ"א) כשירה, ואם אין עליו קורט דם מבחוץ ויש קורט דם מבפנים כשירה (והט"ז כ') דאסורה, וכן נראה עיקר להחמיר, דיש לומר גם בחיצון יש קורט דם ואינו ניכר, אבל אם אין קורט דם לא חיישינן שניקב הקוץ וחזר לאחוריו (כמ"ש הרא"ש דרבותא נקט מבחוץ).

קפ"ז שא'] ושט הנמצא מבפנים כמין טלאי עגול וניכר בצד החיצון מהו?

ת'] צריך לבדוק עורת הוושט ולחלקן, ואם יהיה הריעותא בעור הפנימי לחוד והחצונה בריאה ונקיה כשר (כן הסכמת הפוסקים) ואם היה הטלאי בחיצון טריפה. (מיהו יש להתיר על ידי בדיקות הוושט).

קפ"ח שא'] אם ניקב קרום הפנימה וקצת ניכר מבפנים במקום החיצון שאנו מפרידין העורות בין הדבקים, ולא נמצא שום ריעותא בחיצון מהו?

ת'] לדעת (מר"ם) כשר והוי כמו חולה, (ולדעת תוספות) כשאין ניכר שום חולה בחיצון, (וכן דעת וכן רא"ה מרבותיו שפסקו) וכן הלכה למעשה, וכן נוהגין כל בעלי הוראה והסומך על (הט"ז) בהפ"מ להתיר אפילו בניקב עור החיצון דהוי כמו מחמת חולי אין ממחין, (והמחבר א"ש סי' לד') מחמיר כדעת הב"ח (והפר"ח מתיר כדעת ט"ז).

קפ"ט שא'] אם תקנו לבדוק הוושט למעלה ממקום השחיטה בהאוזית ואירע שזרקו ראשיהם שלא בדקו מהו ?
ת'] כשירה, ודווקא בדעבד כשירה .

אות ז' דין זפק .

ק"צ שא'] זפק שניקב גגו דהיינו כל מה שנתמח עם הוושט כשמושך הצוואר והוא סוף הוושט עד מקום שכלה שפיעי של זפק (רשב"א) אם ניקב מפולש במשהו ולמטה ממנו מהו ?
ת'] כשירה, ניטל הזפק אפולי ישתייר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הוושט לקורקבן טריפה, (רמ"א וט"ז) ניקב בשר המעי שבין זפק לקרקבין טריפה, דיש ספק דשמא שייך לקרקובין ונקיבתו במשהו (ט"ז) אבל אם נמצא קוץ או מחט במעי זה ולא נראה שום נקב מותר מכח ס"ס (ספר ב"ה) וכ"כ הפר"ח) מיהו יש להטריף באם נמצא הקוץ תחוב מבפנים בצד אחד, אע"פ שלא נמצא בו קורט דם (עיין ספר דברי שמואל סי' רעח').

אות ח' .

קצ"א שא'] חלדה כיצד הוי חלדה ?
ת'] כגון שהכנים הסכין בין סימן לסימן ושחט ממטה למעלה, או אפולי שחט התחתון כהלכתו מלמעלה למטה וחזר והו ניח (יח הסכין ושחט העליון, וכ"ש כששחט שניהם מלמטה למעלה כיון שהחליד הסכין טריפה, והחליד הוא לשון כחולדה המטמנת בארץ . וכן אם החליד את הסכין תחת העור או תחת צמר המסובך בצואר הבהמה או תחת מטלית הקשור בצוארה או שהמטלית מדובק בו ושחט שחיטתו פסולה ולכן יש לזהר בכבשים או בעזים שיש להם צמר מסובך בצואריהם לתלוש הצמר המסובך שלא לבא לידי חלדה, וכן בעופות אם יש חשש מחמת הנוצות יתליש מקודם . ולכן צריך שישחוט עם במצע הסכין, ואם חס על העור שלא יעשה קרע גדיל ושוחט בראש הסכין ומתכסה מהעור ה"ז ח' חלדה וטריפה, וכל חלדה טריפה בין במעוט קמא ובין במיעוט בתרא בין בקנה ובין בוושט לפי מנהגנו (כרמ"א סי' כד' סע' ז').

דין חוט השדרה .

קצ"ב שא] חוט השדרה הוא עד פי פרשה השלישית ועד בכלל שמשם

ואילך תש כחה ווירכים מעמידין אותה ונפסק הרוב היקף עור החופה את המוח מהו?

ת'] טריפה, ולא מטריפינן בנקבים הסמוכים זה לזה בהיקף ובצירוף רובה אלא דוקא בנפסק רוב במקום אחד (פר"ח) ואם לא נפסק רוב העור, אע"פ שנפסק כל המוח שבפנים, או נפסק ונשבר השדרה ולא נפסק המוח כשירה.

קצ"ג שא'] בהמה שהכהו אותה במקל והלך המקל על פני אורך השדרה מהו?

ת'] לא חיישינן שמא נפסק, ואם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים, וכן אם נפסק המקל בשעת הכאה יש להחמיר (פר"ח) ואותו בהמה צריך בדיקה משום רוסיק אברים, וצריך לבדוק במקום שהוכה בו, ואפולי הלכה צריך בדיקה בחוט השדרה ב"כה"ג (דעת הרמבם ור"י).

קצ"ד שא'] עצם השדרה של תרנגולת שהוא מעוקם ועב ונראה שנשבר העצם עם הבשר וחזר ונקשר מהו?

ת'] אם חזר ונקשר היטב יש להקל בהפ"מ ולומר שלא נשבר המפרקת ורוב בשר, אבל אי ידעינן שנשבר המפרקת ורוב בשר אף שהחוט קיים הוי נבלה, ולא כדעת הט"ז (תשובת שבות יעקב).

דין חוטין האסורים משום דם:

קצ"ה שא'] אם לא נטל הוורידין ובשלה מהו?

ת'] צריך ס' באותו החתיכה עצמו נגד החוטין (וכ"כ הא"ר בשם כמה פוסקים) שאם אין בו ס' אז אמרינן חתיכה נעשה נבלה וצריך ס' נגד החתיכה ואין משערינן בכל מה שבקדרה (וכן כתב הט"ז בסי' כב') אכן להני דעות דסברי דלא אמרינן בשאר איסורין חתיכה נעשה נבלה כ"א בבשר וחלב להם מצטרפים כל מה שבקדרה ולא (כשך בס' כב' סק"ח) דס"ל דאין דנין איסור דבוק בגדין (מנחת יעקב) (ובסי"כ) גבי וורידין לקולא דאין צריך ס' רק נגד הדם שבהם וגבי חוטין צריך ס' נגד החוטין עצמן.

קצ"ו שא'] אם נימוח הגדין או הוא שלם ואינו מכירו מהו?

ת'] צריך ס' כנגדו (ת"ח כלל מ"ח) גופו של גיד אינו אלא כעץ בעלמא ואינו נותן טעם אעפ"כ התורה אסרתו ולכך אינו אוסר תערובתו פליטתו (ש"ע) והקנוקנים והשומן יש בהם טעם ולכך אוסרין תערובתן פליטתן (רמ"א) וצריך ס' נגד שומנו ומשמע דכל הקדרה מצטרף, אע"פ דליכא ס' בירך עצמו נגד השומן שבה (והש"כ כ') דצריך בירך עצמו ס' נגד שומנו כשאר

כל איסור דבוק, אבל אין להחמיר (וכ"כ הב"ח) (והובא במנחת יעקב) (ובספר מנחת כהן) מתיר התערובות בכל גווני ואפילו בפחות מ"ם אבל בשעת הדחק דוקא (פרי חדש).

קצ"ז שאלה ירך שנגלה עם שומן הגיד שהוא מדרבנן מהו?

תשובה צריך קליפה (ת"ח כלל ל"ז) (וכ' הש"כ) דהוא לענין דינא אבל לפי מנהג דעת (רמ"א) דבמקום שאין הפסד קצת יש להצריך ס' אפילו במליחה וכ"ש בבלי ולדעת (בה"מ) דוקא בהפסד מרובה הוא דאיכא להקל (והגאון מ"י) מסיק דבדבר שומן אפילו שהוא דרבנן ואפילו בכחש אם יש בו סרך וגורס דבר שומן צריך ס' במליחה ובליו רק במקום הפסד קצת יש להקל רק אם הוא כחוש גמור והוא דרבנן או סגי בקליפה אפילו בלא הפסד, ודבר שהוא מדאורייתא אף אם היא כחוש צריך ס' ואין להקל כי אם בהפסד מרובה, אבל חוטי הצוואר א"צ ס' כיון דבבהמה מכתחת לנתחים (ש"כ) (אם נלן או מלחן אם החוטים נתבאר בסי' סד' ובס' מס').

דין איזה חלבים מותרים.

קצ"ח שאלה אם לא הוסר החוטין והקרומים האסורים ומלחם אם הבשר מהו?

תשובה יש להקל ולהתירו ע"י קליפה דאין שייך למגזר משום חלב שמן דמפעפע דכל הקרומים אינם אלא חלב כחש (רמ"א) ואם נמלח גם שאר בשר עמו (עיין סי' סב').

קצ"ט שאלה אם נתבשל עם הקרומים והחוטים האסורים מהו?

תשובה אם יש ס' בחתיכה עצמו נגד איסור שבו אז השאר שנתבשל עמו כשרה, ואותו חתיכה אסורה, ואם אין ס' בחתיכה עצמה נגד האיסור אז החתיכה נעשה נבלה וצריכים ס' נגד כל החתיכה, ויותרת הכבד צריכים לנקר מין ב' צדדים דילמא אתי למטעי (רמ"א).

ר' שאלה אם נמלח יותרת הכבד בלא ניקור מהו?

תשובה א"צ אלא קליפה, ואם נתבשל עמו צריך ס' בחתיכה עצמה, ואם יש ס' בחתיכה צריך ס' נגד כל החתיכה עצמה אז השאר מותר ולעולם א"צ אלא נגד הקרום שבצד הכבד, ולא נגד הקרום השני (ט"ז ס"ק יב' ע"ש), אם נצלה הטחול בלא ניקור אם יש ס' מותרת (ת"ח כלל לא) (וב"ח כתב) מיהו היכא דאיכא ס' צריך קליפה סביב לחלב הטחול, ואם הוא ספק אם יש או לאו אסורה כל הטחול, (ולדעת הפ"י) כשרה שיש בו ס' נגד האיסור (והט"ז כ' בסי' ע"ד) דמן הדין היה אסורה עד שיהיה הטחול וחלב כשר אם יש בה ס' נגד הניקור,

ועלין (כ' סמ"י) דלע לסיתר, אבל בשר שנמלח עם פני בקליפה דלא אמרינן בשאר איסורין חתיכה נעשה נבלה אלא בוודאי איסור, דהא אמרינן חתיכה נעשה נבלה בשאר אסורין אינו אלא חומרא בעלמא.

דין חתיכה שנפל חלב עליו.

ר"א שא'] חתיכה בשר שמקצתה תוך לרוטב ומקצתה חוץ לרוטב שנפל עליו חלב מהו?

ת'] בזה הם דעות מחולקות (רש"ל) סבירא ליה דאפילו אותו החתיכה עצמה שמקצתה הוא תוך הרוטב אפ"ה צריכין חוקת ס' נגד החלב באותו החתיכה עצמה ואין מצטרפין שאר חתיכות לס' לבטלו. (ור"י סבר) דאפ' מקצתה הוא חוץ לרוטב אפ"ה שאר החתיכות מצטרפין לס' לבטל החלב (וט"ז) נקט הילכתא (כרש"י), ואם ליכא ס' בחתיכה עצמה אז החתיכה נעשה נבלה וכיון דמקצת חתיכה מונחת תוך הרוטב אז הרוטב מוליך לשאר החתיכות ולכן צריך להיות בשאר חתיכות ס' נגד כל החתיכה כולה.

ר"א שא'] אם מיד כשנפל החלב עליו ניעור כל מה שבקדרה ויהיו העליון למטה או מיד כסהו להקדרה ולא ניעור עד סופו או לא היה מכוסה עד סופה אלא שניעור או כסהו מתחילה מהו?

ת'] מצטרפין כל מה שבקדרה לס' לבטלו והכל שרי בדאיכא ס' נגד האיסור שנפל עליו (רמ"א ט"ז רש"ל ופר"ח).

ר"ג שא'] אם לא ניעור או כסהו מתחילה אלא לבסוף ניעור או כסהו מהו?

ת'] אז אמרינן החתיכה נעשה נבלה וצריך להיות בשאר החתיכות ס' נגד כל החתיכה, ואי איכא ס' אז שאר החתיכות מותרים ואותו החתיכה אסורה כיון שליכא ס' בעצמו נגד האיסור שנפל עליו (רמ"א) במאוד נראה שהוא מסופק איק"ל (כרש"י או כר"י) ולכן כתוב דאים יש ס' בקדרה נגד החלב אינו לאסור רק אותו החתיכה לבדה באשר שליכא ס' בעצמו ושאר חתיכות שבקדרה מותרים (וכ' הש"כ) שהחתיכות שנגעו בחתיכה צריכי נטילה (והש"כ ופר"ח כ') בשם כל המחברים דקמ"ל (כר"י) ומצטרפין כל מה שבקדרה לס', ואם יש ס' בצירוף שאר החתיכות וודאי כשרה, ואפילו בלא ניעור וכיסה ואותו החתיכה עצמה (לדעת הש"ש) היא באיסורה (אך הש"כ בס"ק ג' בשם או"ה כ') דגם החתיכה עצמה מותר להתירה וכשרה.

ר"ד שא'] אם היה החתיכה פולה חוץ לרוטב ונפל עליו טיפת חלב ולא היה ס' בחתיכה עצמה נגד החלב מהו ?

ת'] אז נאסרה החתיכה אם אח"כ ניעור החתיכה עם שאר החתיכות או שחתיכה חוץ לרוטב היה מונח ע"ג חתיכה אחרת שמקצתה תוך הרוטב ומקצתה חוץ לרוטב ונפל טיפת חלב על החתיכה העליונה שהיא כולה חוץ לרוטב ואם ניער הקדרה או כיסהו לקדרה אז צריכין ס' נגד כל החתיכה (ש"ך בשם הר"י ור"ת).

ר"ה שא'] אם כל החתיכה כולה הוא תוך הרוטב רק פי החתיכה למעלה נראה חוץ לרוטב ונפל עליו טיפת חלב מהו ?

ת'] מצטרפין לס' גם השאר שבקדרה, מיהו צריך לנער או לכסות הקדרה מיד כשנפל החלב לשם (ת' פ"י).

ר"ו שא'] אם נפל טיפת חלב לתוך המרק או על החתיכה בשר שבין החתיכות ולא נודע על איזה חתיכה שנפל מהו ?

ת'] אין שייך החתיכה נעשה נבלה וכל מה שבקדרה נכנס לספק (ש"ך) ולכן אם ניער הקדרה מתחילה מיד כשנפל האיסור לשם ויש בכל הקדרה ס' נגד האיסור הכל שרי, והיינו ע"י נתנות מים צונינים (כמבואר בסי' צ"ה) ואם לא ניער מיד אז בעינן להיות ס' בכל החתיכה ובחתיכה ס' נגד האיסור ואז הכל שרי, ואם ליכא ס' בכל החתיכה ותתיכה הכל אסור.

ר"ז שא'] חתיכה שנאסרה מחמת בליעות חלב (דהיינו) שלא היה ס' בחתיכה נגד האיסור שנפל עליו ונעשה נבלה, ואח"כ נפל אותו החתיכה תוך שאר חתיכות בשר מהו ?

ת'] ואפילו שנפל אם לתודחם כל כמה דלא נתבשל יחד עם שאר חתיכות אינו אוסרת לשאר החתיכות אלא כדי קליפה משום דאין כאן איסור מחמת עצמן רק מחמת איסור הבלוע (ט"ז) ואם נתבשל עם שאר חתיכות אם היא מכירה ויש ס' בשאר החתיכות נגד אותו החתיכה אז משליך אותו החתיכה לחוץ ושאר הכל שרי, ואם אינו מכירו אם אותו החתיכה לא היה ראויה להתכבד אז בטל ברוב, אבל אם אותו החתיכה ראוי' להתכבד הכל אסור, ואם יש ס' ברוטב ובחתיכה נגד אותו החתיכה באשר שהיה חה"ל החתיכות אסורים והרוטב שרי (היינו) ע"י נתנות מים צוננים, ואי ליכא ס' אז אפי' רוטב אסורה.

ר"ח שא'] אם נתערב איסור לח בהיתר לח ואח"כ נתערב אותו תערובת בהיתר אחר מהו ?

ת'] י"א דלא אמרינן לח בלח חנ"נ אלא כשנתערב איסור לח בהיתר יבש מטעם החשיבות כי בתחילה איסור הוא ניכר ומובדל ונעשה נבלה אבל לא כשנתערב איסור לח בהיתר לח כגון י"נ ביין כשר (ש"ך וט"ז) ואין צריך ס' בתערובות הכל אלא כנגד איסור שנפל (רמ"א) ואין חילוק אם ההיתר בו הוא לח או יבש אפילו שלא במקום הפסד (ורש"ל כ') דזהו דוקא אלא כשנתערב שלא כדרך בישל, אבל אם הוא דרך בישל שהוא בנתינות טעם שנתערב שם האיסור ואח"כ נפל מן הרוטב לתבשילין היתר צריך ס' נגד כל הרוטב שנפל ולא סגי לחשוב במה נבלע בשיעור רוטב זה מן האיסור לפי ערך, אבל לח בלח כגון יין ביין (ס"ל הט"ז הנ"ל), וכל זה דוקא בשאר איסורין אבל לא בבשר וחלב אפילו בלח יש להחמיר (רמ"א) (והש"ך כ') אינו משום חומרא אלא בכל מקום בזה בבשר וחלב אפילו בלח אמרינן נעשה נבלה.

ר"ט שא'] אם נשפך חלב או שאר איסור רותח ע"ג קרקע הכירה והעמידו עליו קדרה חמה של בשר מהו?

ת'] אם אין הקרקע כירה ליחה מהנשפך רק שחלבה שפיכה היא נבלעת בקרקע הכירה הכל כשרה דליכא למיחש למידי דהוי כמו שני קדרת שנוגעת זו. בזו שאינו אוסרין בנגיעתן, אבל אם הקרקע כירה היה עדין לחה מחלב שנשפכה כשהעמיד עליה הקדרה של בשר אז אם הקדרה של חלב השפיכה היה עומדת אצל האש והוא חם פשיטא דהוי ככלי ראשון ואז אפילו אם העמידו עליו קדרה של בשר צוננת הכל אסור הקדרה והתבשיל (ש"ך) ואם אינו עומד אצל האש לא הוי אלא ככלי שני ואע"פ שהיד סולדת בו התבשיל שבתוכו מותר והקדרה אסורה (רמ"א) ואפילו דליכא עפר במקום שהעמיד שם הקדרה בתוך חלב שנשפך, דאי איכא עפר נעשה החלב שנשפכת על על העפר נותן טעם לפגם (כ"כ נ"צ ומנחת יעקב) (ורש"ל כתוב) דאם הקדרה רותחת מחמת האש אף התבשיל נאסרה היכא דליכא ס' בהתבשיל נגד מה שתחתיו מהשפיכה ומשמע שם אפילו הנשפך היה צונן אפ"ה אסור כיון שהקדרה רותחת מחמת חום האש (ש"ך) (אבל הט"ז) מחלק, אם נשפך במקום שהכירה חמה כל כך שהיד סולדת בו הוי חלב שבתוכה ככלי ראשון ואוסר (ומהר"ם) דמתיר מיירי בנשפך במקום הכירה שאינו חמה מחמת שאין היס"ב, (וכן נראה הלכה למעשה ע"ש).

ר"י שא'] כר של חלב שעשוי ככר של שעוה אם נפל טיפה אחד על הכלי מהו?

ת] הרי הוא כרותח וצריך הגעלה, ואם נפל על הברזל הסכין צריך הסכין נועצה עשרה פעמים בקרקע קשה (ט"ז) ובשאר טיפות שנפלו על הכלי איכא דעות מחולקות, אך (הפר"ח כ') טיפה רותחת שנפל על הכלי אם הוא חם כ"כ שהיס"ב אסור.

ר"א שא] חלב מהותך חם פיו הנר שקורין (קרייזעל או לאמפע) שהוא דולק מחלב מהותך דהוי רותח מחמת אור שנפל ממנו טיפה על הכלי מהו?

ת] אז הכלי צריך הגעלה, אבל (הש"כ כ' ופ"ת) אם נפל טיפה מפיו של (הלאמפע) שהפתילה דולקת הוא דצריך הגעלה, לאפוקי נטף מצד אחד מן הכלי שהפתילה בתוכו לא מיקרי רותח לאסור מה שבכלי.

ר"ב שא] חלב מהותך רותח בקדרה אצל האש שנפל ממנו טיפה על הכלי מהו?

ת] סגי בגרירה כיון דפסק הקילוח לא חשיב עירו (ט"ז בשם ת"ח) (כתב הפ"ת קדרה של חרס שקנה מן הנכרי חדש ומצא בדופני מבחוץ חלב מהותך אסור גם מה שנתבשל בה אפילו ביום אחר שנגררה החלב וגם אסור להחזירה לנכרי שמא ומכרנו לישראל אחר, ואם נשאר עליו החלב מותר להחזירה לנכרי) (כתוב הסמ"ע בקונטרס שלו שלא ליתן נר חלב לשפחות נכריות כי אינם נזהרים שלא תוטף על הכלים) (עוד זאת אחרת אם נפל נר הדולק על הכלי או אפילו אם הסיר הפחם חרקו על הכלי לא אמרינן שכבר נשרף החלב, אלא עדיין יש בו לחלוחות וכלי אסורה, כן כתב הפמ"ג) (והכר"פ כתוב הנרות שעושין מחלב שעמד ימים רבים ומוסרות טרם שנעשה מהם הנרות הוי נ"ט"ל ומותר) (כתב בספר חיקי דעת וזה לשונו היכרחתי עפ"י ראיות ברורת היתר גמור להבעיר השפופרת של טאבק משלהבת של נר חלב והטעם דמותר להנות משלהבת, רק שצריך ליזהר שלא יטיף חלב לתוך הפייף)

דין חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו.

ר"ג שא] חלב שחלבו נכרי ואין ישראל רואה מהו?

ת] אסור אפילו אין בו חשש, כגון שאין שום בהמה טמאה בעדר אז אסור, וצריך ליראות מתחילה חליבה, וצריך ליראות בכלי שלא יהיה בה דבר טמא ובדיעבד אף אם לא ראה בכלי שרי (ש"ע).

ר"ד שא] חלב של נכרי שנתבשל בכלי של ישראל, אם החלב אוסר הכלי כשאר איסורין?

ת'] ויש"ל אוסרת הכלי (וכתב הט"ז ס"ק י"ד) שחמור יותר מכלים שנתבשלו בהם בשר נבלה שיש כאן חשש איסור דאורייתא (וכתב או"ה כלל מ"ה) דאפילו לא נתבשלו בכלי אלא שהיה כבוש שם מעת לעת אוסרת הכלים (ועיין ב"ת מהר"ם מרויטענבורג סי' רע"ז).

רי"ח שא'] אם יש בתבשיל רוב נגד הכלי מהו?

ת'] הקדרה שרי, והקאי בדיעבד ולכתחילה אסור (או"ה וש"כ).

רט"ז שא'] אם לא היה בתבשיל רוב ונאסר הכלי אם בשלו אח"כ בה מהו?

ת'] צריך ס' (כ"כ הש"ך ומנחת יעקב) חמאה של נכרי יש מקומות שנהגו היתר לאכילה והיכי דנהגו נהגו (מנחת יעקב).

רי"ז שא'] ההולך למקום שנהגו לאכלם למקום שאין אוכלים אם מותר להביא עימו חמאה ולאכול שם?

ת'] ויש"ל אסור, וההולך ממקום שאין אוכלים למקום שאוכלים הרשות בידו אם רוצה לאוכלה אוכלה מ"מ המחמיר תע"ב (רמ"ח).

רי"ח שא'] פרה חולבת ויצא ממנה דם עם החלב מהו?

ת'] אותו חלב אסורה והכלים שעמדו בה אותו החלב אם עומד בתוכה מעל"ע נאסרו הכלים (ת"ש כ"ש סי' ד') ואם נתבשל אח"כ תוך מעת לעת אותו הכלים והמאכלים אסורים.

דין חתימת בשר המשלח ע"י נכרי.

רי"ט שא'] מי שהפקיד או שולח לישראל ביד נכרי חתיכה דג או בשר או יין מהו?

ת'] אסורים כי אלו האסורים מדאורייתא וצריך לחתום בשני חתימות (ש"ע ופ"ח) ונכון הדבר ליכתוב ולהודיע לחבירו צורת החותם (ש"כ).

ר"כ שא'] אם חתום בשני חתימות כראוי ולא היכר החותם ונראה שנעשה בכונה על ידי אדם מהו?

ת'] אם היה דבר שיש לחוש שמא החליף ונהנה בחולפו אפילו היה בו בראשונה כמה חתימות והם מקולקלים אסור, ואם אינו מוכח דעל ידי אדם נעשה הקולקיל בחתימות כ"א על ידי טולטול כה"ג שרי (ת"ח וש"כ ומנחת יעקב) ולא בהלבו"ש דדעתו להחמיר.

רכ"א שא'] מי שנלקחו לו כל אשר לו בידי עכו"ם ואח"כ הוחזר לו ומצא בקדרותיו בשומן של אווזא ואמר הישראל שמכירו בטביעת העין כאשר היאחם מהו?

תו] מותר (סאגודס) וכן הדין בחביות מלאה שומן אווזא בלי חותמות והיה לו בה ט"ע ומלא מלאות וסתומה במגופה כמו שהיה מתחילה ולא נראה בה שום שינוי ג"כ מותרת (בת"ש כ"ה). כמשך להיתר להיות שאין הנכרי עושין שומן אווזא ואפילו עושין הא יש לו ט"ע ומלאו מלאות וסתימה במגופה כמו שהה מתחילה ולא נראה בה שום שינוי, וכן הישראלית לקחה מהשומן שבקדרה ע"י כף ומכירה הגומא שהיתה בו כמו שהניחה מותרת (ב"ח יאו"ה) שאפילו בלאו הכי יש לה ט"ע בגומא (פר"ח).

רכ"ב שאו] אם ישראל נותן תבשיל לנכרי בקדרה להוליכה בביתו של נכרי אם הקדרה מותרת?

תו] ויש"ל הקדרה אסורה, ואם הדיה הקדרה, אבל אם לא הדיה ויש קצת משיורי המאכל מותר, ודוקא אם החזירו בו ביום דאם לא בו ביום חיישינן שמא בישל הנכרי תבשיל אחר כזה ויחזורני, (וכתוב הש"כ) דוקא בכלים שדרכן להשתמש בחמין, אבל כלים שדרכן להשתמש בצונן וודאי סגי בהדחה, מ"מ אין לסמוך על זה לכתחילה אלא בדיעבד (פר"ח).

רכ"ג שאו] השולח דבר לחבירו וכתב עליו אות א' מהו?

תו] ויש"ל אות א' חשוב כחותם וב' אתיות חשבים כ"ב חתימות וא"צ להודיע לחבירו צורת האתיות דסתם עכו"ם אינו בקי ליכתוב, ובמקום העכו"ם יודעים ליכתוב אין באתיות סימן אלא למי שמכיר הכתב.

רכ"ד שאו] אם מפתח וחותם הוי שני חותמות או לא?

תו] ויש"ל דהוי כשני חותמות, ודברים שאין צריכים אלא חותם אחד אם לא היה אלא מפתיח לא חשיב חותם (ש"ע) ובדיעבד יש ליסמוך על (ר"ת) דמפתח הוי כחותם אחד. ב"ח וט"ז) (אבל הש"כ משיג דבעינן חותם אחת אפילו בדיעבד.

רכ"ה שאו] אם שלח דבר בשק ולא הפך התפירות לפנים וחותם א' מהו?

תו] לא, נחשב זה החותם לחתימה אחת אלא א"כ התפירות לפנים אז מהני החתימות השק במקום חותם אחת (פר"ח) ואם שלח הדבר וחותם גם השק בהפיכות התפירה הוי לי' ב' חתימות.

רכ"ו שאו] ואם שלח בשר לחבירו ע"י נכרי וניקרינה ניכר לישראל, כגון ירך שצריך לחטט אחר הגיד וכמו כן חוטין שצריכין לנקרו ועליו חותם מהו?

ת'] כשר, אבל (לדעת או"ס ות"ח) משמע דוקא בדיעבד,' אבל לכתחילה לא (ולדעת הטור והר"ן והראשב"א) אפילו לכתחילה (וכן עיקר פר"ח).

רכ"ז שא'] השולח ע"י נכרי תרנגלות שניכר בה ניקר הגיד של הנוצר כדרך שישראל עושין מהו?

ת'] מותר, ואם יש לחוש שהחליפו אסורין.

רכ"ח שא'] השולח גבינות ביד נכרי ונמצא החותם מקולקל וניכר שבוודאי נפתח החותם מהו?

ת'] אם מכיר קנתם והם טובים שבהם מותרין הכל, דאם החליפו היו לקח הטובים שבהם.

רכ"ט שא'] נכרי שאמר לישראל אל תאכל מזה כי הטלכתי בו חלב מהו?

ת'] אינו נאמן (ת"ח כלל ל"ב ס"ט).

ר"ל שא'] ישראל שעשו גבינות בבית נכרי וחתמם בחותם דפוס של עץ ושכח הדפוס בבית הנכרי מהו?

ת'] אין חוששין שמא זייף או שמא החליק בשומן של חזיר, כי אין נכרי מכשול וישראל בדבר דאית ליה פסידא, והני בענין שאין לחוש לאחליפו כגון שעשה ישראל בהם חותם אחד, והני דוקא במקום שאין דרך להחליק הגבינות, אבל במקום שדרכם להחליק אז אסור אפילו חתם בחותם של ישראל ויש לו סימן מ"מ עדין יש חששא דהחליק פניהם בשומן של חזיר (מנחת יעקב).

רל"א שא'] חתיכה של בשר שלא הודח ולא נמלח ג' ימים אי מיקרי דבר שיש לו מתירון אם נתערב באחרות?

ת'] ויש"ל קצת רבותי מקילין בזה בכה"ג (מנחת יעקב).

רל"ב שא'] אם חתיכה הראויו להתכבד אינו אסורה מחמת עצמה אלא שנאסרה, מחמת שקיבל טעם מאיזה אסור ונאסר מחמת שלא היה ס' נגד האיסור שקיבל?

ת'] אין לה דין חה"ל אלא אם אסורה מחמת עצמה, כגון נבלה או בשר ובחלב, אבל אם נאסרה מחמת שקיבל טעם מאיזה איסור לא הוי חה"ל ובטילה ואפילו חתיכה שלא נמלחה דאין איסור מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע בה, וה"ה כל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה אין לה דין חהר"ל (רמ"א) (ועיין בש"ס ופר"ח) דכתבו דאיידי בבשר וחלב, דאי בשאר אסורין מאי אריא כדי קלפה אפילו נאסרה כולה אין לה דין ח"הר"ל ו"ש.

רל"ג שא'] כבד של אווזא פטומה שנתהפכו ללבן מחמת שמנונית אי יש לה דין ח"הר"ל.

ת') ויש"ל יש לה דין ח"סר"ל (עיין בלבו"ש) עוד סומן של אוות (דעת הט"ז) אף בנחתך מוקרי חסר"ל (והש"ב כ'). דלא מיקרי ה"חר"ל כשנחתך (כתוב בל"ח) שהיה מעשה לפניו בעוף סומן של אווזא ופסק דלא מיקרי ח"סר"ל (וכתב שכן היא דעת רש"ל ומנחת יעקב ופר"ח וכן עיקר).

אות ט'.

תל"ד שא') אם נמצא אחר שחיטה טבעת נפרש מהגרגרת מהו?
ת') טריפה, מטעם כל ספק בשחיטה פסולה.
תל"ה שא') ולמה אספיקין מספק נסמך ארובא, רוב שחיטה הסמינים המה ברוב?
ת') הלא יסוד מוסד הוא דכל ספק בשחיטה אסור, והטעם משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת שאינה זבוח, ואסור לאכלה. ואין אנו יכולין להוציא אותה מחזקת איסור עד שיודע לן בבירור שנשחטה בשחיטה ראוים כדינא, לכן אסורה מספק דאורייתא, ומטעם זה אם נמצא אחר שחיטה טבעת נפרש מן הגרגרת, וספק אם נעשה קודם גמר השחיטה או אח"כ בין נמצא על הארץ ובין נמצא על הסכין בין חתוך ובין שלם, או ששני גדדי החיתוך מונחים על שני גדדי הסכין ומחובר עליו בין באורך הטבעת ובין ברחבו הוי ספק בשחיטה ואסורה. ואין לו בו שום צד להיתר כ"א בנמצא מיעוט הטבעת ושאר הגרגרת הוא שלם (כמבואר בש"ת סי' כ"ד ס' כ"ד).
רל"ו שא') טבח שמכר בשר שלא הודח ולא נמלח יותר מ"ג ימים אחרי שחיטה?
ת') אם לא הגיד להקונים שלא יבשלו בשר הזה ולא יאכלו אותו כ"א צלי אש, הנה מצד הדין אין להעביר הטבח מאומנתו (תשובת עבודת הגרשוני).
רל"ז שא') טבח שהוא משחק בקוביא?
ת') מדינא כשר, אך אם הב"ד רוצים לגדור גדר להעביר את הבודק רשות בידם (תשובת לק"ט ה"ק מ"ח).
רל"ח שא') שוחט שהוא מיקל בדין אחד שהוזכר בפוסקים להחמיר לפי שכך נראה בדעתו, אם מותר ליתן לו לכתחילה לשחוט?
ת') מותר לשחוט כשאחרים עומדים ע"ג, ואם מקבל עליו שלא יעשה זאת עוד מותר לשחוט אפילו בינו לבין עצמו (תשובות בית יעקב סי' נ"ו).

רל"ט שא'] טבח שקנה סייף מפליון שהן כה נעשות ונתן לאומן לתקני לסכין של שחיטה אם מותר לשחוט בו או לאו?
ת'] אסור לשחוט בסכין זה דקמ"ל חרב הרי היא כחלל ומטמא לבשר ששוחט בו' אך יש דמותר לשחוט בו דסכין נטהר ע"י טבילה.

ר"מ שא'] אם מותר להטבח לימכור הדם שמקבל לתוך הכלי אחר שחיטה?
ת'] (כתב הפר"ח) שאין למחות ביד הנוהגין היתר. שלא אסרו חז"ל אלא לשחוט תוך הכלי הייני עיקר השחיטה ותחלת שחיטה, אבל לאחר שסילק השוחט ידו תו לא חיישו למראית העין שיאמרו שקבל הדם לזורקו לעכו"ם כן כתב הפר"ח (וכתב בתשובות חות יאיר דף רכ"ו וז"ל מי שהעבירוהו מהיות שו"ב ע"י עד אחד אם קנה רגלים לדבר, אך הוא יודע בעצמו ששקר ענה בו אם רשאי לשחוט בביתו או כבואו למקום אחר שאינם יודעים מה שנעשה לו אפילו אמת הוא שנכשל בשוגג הוא, או שהעבירוהו עפ"י עדות ב' עדים מהו? וכתב שבאין רואין ויודעים שרי לי" לשחוט, אחר שאין כאן חשד אפילו לרואים שרי בשחיטה זו השניה שום איסור רק מה שהעבירוהו אם עתה ירא השם וזוהר למה שנאסר לו עכ"ל חות יאיר).

רמ"א שא'] יכול האב לסמוך את בנו בשחיטה?
ת'] יכול לסמוך מאחר שעד אחד נאמן באיסורים (הלכות קטנות ח"א סי' לא"י סי' קכ"א).

רמ"ב שא'] טינרי בשפולי הריאה ואין חוט בשר מקיף אותה?
ת'] כשר, אבל טינרי הבאים מחמת מוגלאב בענין חוט בשר מקיף, וה"ה תרי טינרי דסמיכות להדדי וקרום אינו מכסה עליה ג"כ כשר. ודוקא ע"י בדיקה שינקב הטוגרי ומראה לבן ואין בה טיפה ליחה, וגם טינרי הסמוכה לבוע ומראה לבן מבפנים ג"כ כשר.

רמ"ג שא'] מה בין טינרי לבועא?
ת'] טינרי אינו נפרד כלל מבשר הריאה, ובועא יש לה כיס בפני עצמה תרי ביעות הסמוכין זה לזה כשר אפילו מלא מים זכים, וה"ה פירכא היוצאה מטינרי ג"כ כשר, טינרי הניכרת מעבר לעבר כשר (לפי סמ"ז וס"ב).
רמ"ד שא'] איזה מראה יש לטינרי ובועות?
ת'] למראה מוגלה ואינו אסור משום אטום, ופירכא היוצאה מתוך הטינרי ודבוקה למקום אחר טריפה.
רמ"ה שא'] טבח שמוכר מחלל שבת מהו?

ת'] בזה יש לחלק, אם מחלל שבת במלאכה דאורייתא אסור לאכול משחיטתו אבל אם מחלל שבת דהיינו מקח וממכר וכיוצא בו בדבר שאין אסורה אלא מדרבנן כשר (ת' ב"ש ש"כ ס"ק ס"ח).

רמ"ו שא'] אם מותר להיות שוחט ובודק בהמות עצמו ומוכר לאחרים?

ת'] אם הוא מוחזק בכשרות שהוא ירא שמים מותר, ומ"מ אם אירע לו הוראה בשחיטה אסור מדינא להורות לעצמו, כיון דבחיי הבהמה בחזקת איסור עומדת, אבל בבדיקות הריאה מותר להורות לעצמו דכיון דנשחטה הותרה.

רמ"ז שא'] שוחט שאמר בהמה זו טריפה, ואח"כ אמר שהיא כשרה?

ת'] אם נתן אמתלא לדבריו כדי שלא יקחו את הבשר וישאר לו לבדו ליקח ממנו נאמן, ומ"מ להחמיר לעצמו (ש"כ בי"ד סי' קפ"ה).

רמ"ח שא'] ואם בדק איזה שוחט ונמצא שא"י ה"ש מהו?

ת'] (הרמ"א מחלק) דאם נטל פעם אחת קבלה ע"כ פעם אחת היה יודע ולכן מקמינין אחזקתו ואמרינן השתא הוא דשכח, אבל אם לא נטל קבלה מעולם וא"כ לא היה חזקת יודע מעולם לכן כל מה ששחט לו למפרע טריפה, (ב"ח וש"כ) (אבל שאר אחרונים מחמירין לאסור הכל) אף למפרע אפילו נטל קבלה (ט"ז ופר"ח) (וכר"פ) מכריע דאם שכח הלכות שו"ב יש להקל ולומר כפי שרגיל לשחוט בלא שהייה ודרסה כן עשה תמיד מחמת הרגל נעשה טבע אבל אם שכח להרגיש פגימת הסכין יש להחמיר.

עוד מחלק (הכר"ו פ') בין הלכות שחיטה ובין הלכות הבדיקות הריאה אבל הלכות שחיטה אם אינו ידע יש לאסור אחת מחמת חזקת איסור שאינו זבוח ולכן אסרינן למפרע, אבל אם אינו יודע דינו בדיקות הריאה א"כ יש להבהמה חזקת היתר שחיטה דנשחטה היתרה אפילו לא נטל קבלה לא אסרינן למפרע, דלא יהיה אלא נאבדה הריאה דכשר, ואפילו במקום דאסרינן למפרע מ"מ שעברה עליהם מעת לעת דהוי נותן טעם לפגם ויש להקל, אבל המאכל שנתבשל שהוא עדיין בתוך מעת לעת אסור (כן כתב הפ"ופ"ו ע"ש).

רמ"ט שא'] טרפש הכבד שנמצא בו מחט מהו?

ת'] טריפה, וטרפש הכבד שניקב מעולם היכא דלא משתמש ידא דטבחא או שהיה במקום דמשתמש ידא דטבחא אך שיש שם חוטין לבנים סביב הנקב דעיקר שנעשה מחיים טריפה,

ואפילו. שסיה במד הכבד והכבד סותמו כמו הרישה, אבל אם נסתמו ע"י הירכא או ע"י חלב שמאים יסי, במו שיהיו כשירה, (הש"כ והרמ"א) ואגר הכבד. שניקב במקום שפרוס על הדופן כשירה.

דין טחול.

ר"נ שאלה ניטל הטחול מהו?

תשובה כשירה, אם ניקב בסמוכי טריפה יש מי שכתוב כל מה שדבק לכרס נקראת קרום הלב ולא יותר (ש"ע) ואף שבמקום דיבוק בגד הלב יש ג"כ קנת דק השפה מ"מ בכלל סמוכה היא, ואם ניקב טריפה (ט"ז) וכן היא בת"ש מהר"י הלוי).

רנ"א שאלה אם ניקב הטחול נקב שאינו מפולש מהו?

תשובה אם נשאר תחתיו כעובי דינר זהב והוא פחות מחצי עוביו של אותו הטחול במקום עב כשירה, (רמ"א) (ובת"ח כלל כ"ו כ') דסתימות שאר בשר לא מהני לסתימה אבר אחר (וכ"כ רש"ל) (וכתוב הט"ז בסי' מ"ג ס"ק א' להלכה) וגם הקרום שעליו לא מיקרי סתימה ואינו מצטרף לשיעור עד"ז (והש"כ ובה"ב) משיג על הט"ז (וגם מהר"י הלוי בתוב) בפשיטות שקרום הטחול מצטרפין, אבל אם לא נשאר תחתיו כשיעור עובי דינר זהב ה"ה כמפולש וטריפה, ואם ניקבה במקום כשירה, וכל הנקבים שהם כשרה היינו שאין מחט לפני (דעת הב"ח דאם נמצא בעובי הטחול לצד חוץ כשירה, ואם נמצא המחט בקולשי לצד חוץ אפילו נשתייר בעובי דינר זהב במקום הדבוק טריפה, (אבל הש"ע וט"ז משגין) עליו דכתבו בנמצא מחט בכל גוונא ה"ז טריפה, אם לא שנמצא המחט מצד חוץ דאז חוששין לנקב שאר אברים וכשירה.

רנ"ב שאלה נקרע או נימוק הטחול במקום העב מהו?

תשובה טריפה, (רמ"א) והיינו כשמתחיל מבחוץ והולך לפנים, אבל אם הטחול שלם מבחוץ ולקוין מבפנים אין אסור (ט"ז) וכן נראה דעת מהר"של) (יבפר"ח כ') והכי נקטינן להקל (וה"מב"י כתוב דלמעשה אין להקל אלא א"כ בהפ"מ יש לסמוך (על הרש"ל וט"ז) להרוף לזה. משום דניקבת הטחול חידוש הוא דניטל כולו כשרה ואין לך בו אלא חידושו.

רנ"ג שאלה ואם נשתנה מראותה במקום עב מהו?

תשובה טריפה, (רמ"א) (וכ"כ הרש"ל וב"ח וש"כ וט"ז) היינו כשהבשר לקוי מחמת השינוי דאז טריפה אם מתחיל מבחוץ והולך לפנים, (ע"ש מה שכתבתי לעיל בשאלה ג') דאם מתחיל מבפנים אין להקל אלא א"כ בהפ"מ.

רנ"ד שא'] אם נמצא מים בטחול עבורין וסרוחין מהו?
ת'] אם הבשר שלם סביביו כשר (רמ"א) (וכ' הש"ך והט"ז) שצריך כעובי דינר זהב אפילו במים זכים.
רנ"ה שא'] אם נמצא שני טחלים מהו?
ת'] כשירה, (ש"ע) ויש מחמירין אם נמצא כעין טחול בצד עב וטוב להחמיר אם לא בהפמ"ד (רמ"א) (אבל הרש"ל וב"ח וט"ז כ' דיש להחמיר אפילו בהפ"מ (ולדעת הש"ך בס"ק ו' נראה דעתו להכשיר בהפ"מ, אך אם עיין היטב (בסי' מ"ו ס"ק י"ד) דשם נראה שגם הש"ך בעצמו מעלה להחמיר ע"ש, ובשאר מקומות יש פוסלין בטחול בניקב, ולכן אם נמצא שני טחולים ואחד מהם ניקובה בסמוכי כ' הצ"ל סי' נ"ה) שאם ניכר איזה מהם הוא עיקור ואינו ניקבה כשירה, ואם אינו ניכר הרי זה טריפה מספק. (והפר"ח כ') דבכל גוונא טריפה (וכן כתוב ר"ש ע"ש).
רנ"ו שא'] טחול העוף אם ניקבה מהו?
ת'] (לדעת הש"ך והב"ח ורש"ל וט"ז) כולם כאחד שראוי להחמיר לעצמו. (והפר"ח) מטריף לגמרי. הטחול שנגלי בלי ניקור (עיין בסי' ס"ד ס"ע ג'.
רנ"ז שא'] אבל העגלים נמצא על פי רוב שיש להם נקבים בטחול נקב במקום עב מהו?
ת'] כשר שהוא ניכר שנבראת כן (ופסק הגאון מו"ה חנוך ז"ל ה"ה להתיר) ולא לסמוך על סברות הט"ז (פני יצחק כתוב הגאון הנ"ל יש לו סברא היותר נכון, וגם השני המאורות הגדולים מסכימים עימו ה"ה הגאון מהר"ם והגאון מו"ה מנחם מענדל יצא הוראה זו להתיר, וכדי המה לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק ת"ש עבדות הגרשוני).
רנ"ח שא'] טלפים שלא נחתכו מן הרגלים ומלחו כך מהו?
ת'] כל החתיכה שבתוכן אסורה, ואם נתבשל כך אע"ג דליכא ס' נגד אותו החתיכה מ"מ מצטרפין בה שאר דברים שבקדרה עד למנין ס' כנגדן, דבלא"ה יש פוסקים הרבה דמתירין אף אותו החתיכה, ונהוגין עכשיו להחמיר אף ברגל אווזא, ויש אומרים שא"צ ס' כלל ברגלי עופות.

דין טיפה של איסור או של חלב שנפל על בשר.

רנ"ט שא'] טיפה של איסור כגון דם ודכוותא שנפל על חתיכות בשר ואותו בשר נגע בשאר בשר מהו?
ת'] קיי"ל דאין חתיכה בלוע מאיסור אוסר חבירתה בלא רוטב, אבל כשהן תוך הרוטב ואותו החתיכה שבלע האיסור מקנתם

תוך הרוטב ומקצתה חוץ לרוטב מצטרפינן כל מה שבקדרה, אם יש בכל הקדרה ס' השאר חתיכות כשרה וצריך קליפה במקום שנגע אותה חתיכה והחתיכה עצמה אסורה (וכן כ' הט"ז) דכאן בשאר אסורין מסתברא שיש לסמוך על (הרמ"א) שאין נעשה נבלה (כר"י).

ר"ס שאו] טיפת חלב בין חם ובין צונן שנפל על הדופן חוץ לקדרה שעומד אצל האש מהו?

תו] אם הקדרה מכוסה לא שאנו לן בין שנפלה כנגד התבשיל ובין שנפלה במקום הרקן ובכל גוונא דאיכא ס' נגד הטיפה סגי מ"מ כשאין הטיפה מפעפע מבפנים אינו אוסר, ואם מפעפע ונכנס לפנים כיון שהקדרה מכוסה ההבל עולה מהשוליים לפיו ומערבת הטיפה בכל הקדרה ומתבטלת ב"ם (פר"ח) ואם הקדרה מגולה אם נפלה הטיפה כנגד הרוטב בין שנפל על הדופן שכנגד האש ובין שנפל על הדופן אחרת לעולם האי כאולי נפל תוך הקדרה ואי איכא בתבשיל ס' נגד הטיפה המאכל שרי (ש"ע) ממ"נ היא אי מפעפע תוך הרוטב הרי נתבטל הטיפה בס', ואם אינו מפעפע תוכו ממה נאסור, ומ"מ יערה התבשיל מיד בצד השני שלא כנגד נפילת האיסור ואל יניח להצטנן כך מאחר שנפלה הטיפה כנגד הרוטב שמא יפעפע ביותר (ולדעת הת"ח) משמע שהקדרה נאסר לבשל בה דבר היתר (והש"ל כ') אף הקדרה שרי מן הדין לבשל בה בשר עוד אלא לכתחילה אסורה להשתמש בו אפילו בשר, ולזה מסכים גם (הט"ז וש"כ וכן נראה עיקר) (והש"כ כ') דהקדרה אסורה ואם עירה התבשיל בצד שנפל הטיפה לשם כיון שיש ס' בתבשיל נגד הטיפה שרי (רש"ל)

רס"א שאו] אם הקדרה מגולה ונפל הטיפה במקום הריקן ואיכא למחיש דשמא מיפעפע בקדרה עד סמוך לרוטב ואין בתבשיל ס' נגד אותו מקום הריקן דהיינו ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטיפה מהו?

תו] הרי נאסר מקום הקדרה ותקנתו שיניחנו כך עד שיצטנן (ש"ע) ולא מהני שינקב הכלי מתחתון, וכן לא מהני עירה בצד השני דשמא יכנע בקדרה (ש"כ בשם גדולים וט"ז) וכשיצטנן יערה אותו בצד השני, וכן ראוי להורות (וכן כתוב הש"כ מהרא"י דהיה' אחרון וגדול הדור ואיזן וחוקר כל המנהגים וכ"כ רש"ל פר"ח).

רס"ב שאו] ואם הקדרה חדשה היא או קדרה ישנה ואינו בן יומא ונפל עליו טיפות חלב או טיפת דבר איסור מהו?

תו] אין הקדרה נעשה נבלה בכל ענין ואין צריך ס' אלא נגד

הטיפה שנפל (רמ"א) והש"כ כתב עליו) אם עירה בדיעבד
סגי בס' נגד הטיפה לחוד, אבל מ"מ לא יערה לכתחילה.
רס"ג שאל] אם הקדרה ישנה הוא ובן יומא ויש בתבשיל ס' פעמים
ס"א פחות מעט נגד הטיפה מהו?
תש] אין לנהוג איסור והוא מותר לכ"ע ומ"מ ימתין עד שיצטנן
(עיין בתוב הפר"ח).
רס"ד שאל] אם נפל טיפת חלב על דופן הקדרה שעומד נגד האש
וגם הקדרה עדיין עומד ע"ג האש שאז האש שורפו
ומייבשו ונפל אלא דבר מועט?
תש] אז התבשיל שרי אפילו היכא דליכא ס' (ולדעת ת"ח שרי) (אבל
הש"כ כ' בשם או"ה) שהקדרה אסורה, אבל לאחר שסולקי
הקדרה מהאש אפילו שהוא עדיין רותח מ"מ אינו שורפו ומייבשו
הטיפה (ט"ז) אף שנפל עליו דבר מועט, וה"ה אם עומד אצל
האש רק שנפל עליו טיפות הרבה אין להתיר התבשיל אלא
כשנפל נגד הרוטב ודאיכא ס' נגד האיסור שנפל עליו (ש"ע)
ויערה מיד התבשיל ממנה בצד אחר שלא כנגד הטיפה (רמ"א)
ואל יניחו להצטנן (ש"כ) והקדרה אסורה (רמ"א וש"כ) ובשעת
הדחק כגון בע"ש וה"ה לצורך, אורחים או בהפ"מ או לעני
כפי ראות עיני המורה בכל זה יש להתיר בדאיכא ס' נגד
טיפה לחוד (ט"ז) ואפילו נפלה שלא כנגד הרוטב ואפילו שלא
כנגד האש (ש"ע) ואם צריך התבשיל מיד או בע"ש שאין לו
פנאי לעשות א"צ להמתין עד שיצטנן (ש"פ וט"ז) והמורה
יאמר להשואל איזה טעם שמקיל עכשיו.
רס"ה שאל] קדרה שנחסרה מחמת שנפל עליו טיפת חלב במקום
הרוטב אם עבר ובישל בה תבשיל אחר מהו?
תש] דינו כמו ברחשון (רמ"א) וסגי בס' נגד הטיפה (ש"כ).
רס"ו שאל] אם נאסר הקדרה מחמת שנפל עליו טיפה שלא כנגד
הרוטב ובישלו בה תבשיל אחר מהו?
תש] צריך להיות בתבשיל השני ס' פעמים ס"א נגד הטפה (ואז אפילו שלא
היה בתבשיל הראשון ס' פעמים ס"א דנאסר התבשיל הראשון
אפילו הכי התבשיל השני מותר, ואי ליכא בתבשיל השני ס' פעמים
ס"א הכל אסור (מנחת יעקב).
רס"ז שאל] אם חממו מים בקדרה של בשר ונפל עליו טיפה חלב
נגד הריקן הקדרה?
תש] ואם בשלו בו בשר תוך מעת לעת אפילו לא היה ס' במים
נגד הטיפה הבשר שרי (ע' ס"ק כד עיין שם הטעם) אבל
אם נפל הטיפה על דופן הקדרה עד המים אפילו אם אין
ס' במים נגד הטיפה, הקדרה מותר להשתמש בה מסם שבלע

פעם שמבשלים בה איזה ס' בתבשיל נגד הטיפה דלא אמרינן מגו דנאסר דבר המאכל נאסר גם הכלי, אלא בדבר מאכל משא"כ גבי מים כה"ג לא אמרינן ·

רס"ח שאל] טיפת איסור שנפל על הקדירה עד המים מהו?

ת'] אם אין במים ס' כשהם בגלה ואוסרים הקדרה (פני יצחק) ואם בישלו בו בשר תוך מעת לעת התבשיל שרי (אר"ש).

דין טריפות שאירע בבשר,

רס"ט שאל] דבר חשוב שנתערב במינו או שלא במינו אם אוסר בכל שהוא?

ת'] ויש"ל אסור בכל שהוא (ש"ע) ואפילו נתערב כ"ש תוך אלף של היתר הרי כולן אסורות, ודברים חשובים אהם אסורים בהנאה אם נתערבו אפילו באלף כולם אסורים בהנאה, וכן הוא מוסכים בכל הפוסקים.

ר"ע שאל] אם היה בעיניו שיש לחוש שיחזור הכותי וימכרנו לישראל אם מותר למוכר לנכרי?

ת'] ויש"ל מותר למכור לנכרי חוץ מדמי איסור שבה (פמ"ג בסל ר"כ בר"י קל"ד ע"ם) אם יש ספק אם הוי דבר חשוב או לא אזלינן לקולא (ב"ם רמ"ח בס"ק א' ועיין בש"ע איזה הספק דאזלינן לקולא).

רע"א שאל] כל דבר שבמקנן היינו שאין מוכרין אותה אלא במנין אם הוי דבר חשוב?

ת'] ויש"ל דהוי דבר חשוב ואפילו אם נתערב בין אלף ואינו מכירו אינו בטלה וספיקו דינו כ"ה כ"ל.

רע"ב שאל] אם שחטו הרבה בהמות במקולין ונמצא אחד מהן טריפה ונתערבו ולא נודע איזה החתיכות משטריפה מהו?

ת'] כל החתיכות שנמכרו קודם שנודע הטריפה מותר שלא נפל ספק בקבוע אלא לאחר שפירוש כיון שהרוב בשר כשר היא שרי, והטעם (כמ"ש הר"ן פ"פב"ק) והכי נקטינן (פר"ח).

רע"ג שאל] אם נמכר הכל ויודע הטבח מי שקנה באחרונה מהו?

ת'] אותו החתיכה הוא לבדה טריפה ואם אינו יודע מי שקנה באחרונה אם כל הקונים באו לשאול פי המורה כאחת הכל טריפה, ואם באו בזה אחר זה הכל שרי (שמ"ש) (ופני יצחק כתוב) אם נלקח הכל מהחנות קודם שנולד הספק טריפה גרלאה שהכל מותר (וכן כתוב ספרי תדשא).

רע"ד שאל] אם החנויות כולן שיו בחזקת מוכרים בשר שחוטה ואח"כ

כמאה שרוב החניות היה מוכרים בשר טריפה ואינו יודע מאיזה מהן לקח מהו?

ת׳] אז מה שלקח קודם שנודע התערובות אסורה, אע״ג דדין הקובע בין לקולא ובין לחומרא, ומ״מ ליכא למימר הכי מרובא פרוש דהא רובא מוכרין בשר טריפה והוי ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא (פר״ח).

רע״ח שא׳] אם נתערב תרנגלות טריפה בין הכשירות וכמאה ביצה בכיסם ולא ידענו מהו?

ת׳] הביצה מותרת דאין כאן תערובות וודאי רק בתרנגלות ולא גזרינן שיקח התרנגלות מהקבועים (או״ה ש״כ ומנחת יעקב).

רע״ז שא׳] דבר שאינו בטל מחמת חשיבתו כגון בעלי חיים ובריי׳ חתיכה הראוי׳ להתכבד ודבר שיש לו מתירן וכיוצא בהם שנתערבו עם אחרים מהו?

ת׳] אם נחתוך אחד מהם או נתרסק מותר (עיין סי׳ ק״א).

רע״ז שא׳] ספק טריפות שנתערב באחרות מהו?

ת׳] כולן אסורות עד שיהי׳ בהיתר כדי לבטל האיסור, אם היא מהדברים המתבטלים שכיון שהספק הראשון היה בגופא אין להיתר מכח ס״ס (ש״ע) (וי״א) הטעם משום דספק הראשון הוא איסור מדאורייתא ולא נוכל לומר עוד ספק שאין כאן איסור רק שנתערב באחרים לא מיקרי ס״ס (רמ״א).

רע״ח שא׳] אם היה ב׳ ספיקות אם היה כאן איסור כלל ונודעו שני הספיקות ביחד מהו?

ת׳] מתירין הס״ס בכל מקום אפילו באיסור דאורייתא, כל העולה בס״ס זהו דכל מקום שהספק הראשון הוא אסור מגד שהוא חשוב ואינו בטל ברוב שאע״פ שהעיקר הוא מדרבנן כמו בספק בינה שנולדה בי״ט ושוב נתערבה לא מהני בי׳ ס״ס כיון שאין הספקות מענין אחד, אבל בענין שיהיו השני ספיקות ע״י תערובות ונודע בנתיים לא מועיל ולא מוריד שום דבר מס״ס, וכן אם יש ב׳ ספיקות אם יש כאן איסור לגמרי אז מהני בכל גווני רק שיש חוליק בין ס״ס (ש״ע).

רע״ט שא׳] תערובות שהיא איסור וודאי והוא חשוב אי אמרינן בי׳ ס״ס?

ת׳] ויש״ל אין אמרינן בי׳ ס״ס עד שנתערב בשלש תערובות, אבל לא בשנים תערובות אבל אם הספק איסור נתערב לא בעינן רק ב׳ תערובות והוי ס״ס והיא לקולא (ט״ז).

ר״פ שא׳] ריאה טריפה שנמצאת בין ריאות הכשירות ואמר הבודק שהוא יודע באותו סירכה ובשגגה נתערבה אותה

ריאה עם הכשרות ולא היה בכבשים ערבוביא והוא
והוא אומר שמן כבש זה היה הריאה מהו?
ת' הכבשים אחרים מותרים (ש"ע).

דין נותן טעם לפגם.

רפ"א שא' כל דבר איסור שנתערב מעט תוך היתר והוא בעצמו מיטעם ומשובח ופוגם לתרעבותו או שאינו פוגם כ"כ עד שקץ באכילתו אלא פוגם קצת מתחילתו ועד סופו מהו?

ת' מותר ואפילו שאין כח באיסור לבדו לפגום כ"א ע"י דברים שמסייע כגון שנפל לקדרה שיש בו מלח או תבלין ואלמלא המלח או התבלין שבה לא היה באיסור לפגם אפ"ה מותר (ש"ע) וה"ה איפכא כשהוא פוגם מפני שאין שם מלח או תבלין ואלו היה שם מלח או תבלין כראוי לא היה פוגם מותר כיון דהשתא מיהא פוגם (ש"כ בשם הש"ס).

רפ"ב שא' אם השביח ולבסוף פוגם או פוגם ולבסוף השביח מהו?

ת' לעולם בשעת שמשביח ולאחר שהשביח אסורה, אבל קודם שהשביח אע"פ שאפשר שמשביח אח"כ מותר, כיון דהשתא הוא פוגם (והפר"ח כ') בין פוגם ולבסוף השביח, או השביח ולבסוף פוגם לעולם אסור עד שיהא תחילתו וסופו פוגם.

רפ"ג שא' שאם הדבר הוא ספק או כ"ט לפגם מהו?

ת' הולכין להחמיר ומשערינן ב"ם (כ"כ הר"י כנתיב י"ז) ומ"מ מסתברא דמין במינו ואיכא רובא בהיתר כנגד האיסור דדאורייתא בטל ברובו והוי לי' ספיקא דרבנן לקולאי.

רפ"ד שא' דברים החשובים כגון ברי', או חתיכה הראוי להתכבד, או דבר שבמנין וכ"ה"ג דגופו אינו בטל אפילו באלף אם צריכין להיות פגומים בעצמם?

ת' ויש"ל צריך שיהיו פגומים בעצמו ואע"פ שפגומים התבשיל כ"ז שאינו פגומים בעצמן אינו בטלים אפילו באלף, (רמ"א) (והט"ז) יהב טעמא למילתא דכשהן בעצמן פגומים וסרוחים אז בטל חשיבותייהו אפילו נתבשלו ואינו מכירן אף גופן בטלה כרוב דעלמא דעיקר חומרא בתערובות ע"י בישל יותר מכיבש הוא משום טעמא וכאן ליכא טעמה דאסורה, דכבר האיסור מוסרח והוי כאולי אין כאן ממשות האיסור אלא טעם לחוד, אבל אם הם בעצמם משובחים אע"פ שנותן טעם לפגם במאכל זה גופו לא בטל אפילו באלף כיון שהוא בריך או כיוצא בו מדברים שאינם מתבטלים, והוי הכל כגוף האיסור בלא זאת.

רפ"ו שא'] אם נפל איסור מרובה לתוך היתר מועט אי אמרינן נותן טעם לפגם.

ת'] ויש"ל אין אומרים נט"ל מותר עד שיפגום לגמרי שאין ראוי למאכל אדם (ש"ע) אבל אם נתערב איסור מועט אם היתר מרובה נ"טל"פ הוא ומותר (ש"ע) ואין לחלק בין נמאס ללא נמאס דהא טעם כעיקר דאורייתא, וכיון דטעמו פגום לא חשיב טעם ובטל, א"כ ה' ה"ה גוף איסור נמי בטל (ש"כ בשם ת"ח).

רפ"ז שא'] אם אין שם ממשות של איסור אלא טעמו כגון שנפל איסור גדול לרוטב מעט וזרק האיסור מן הרוטב מהו?

ת'] מותר אם פוגם קצת אפילו איסור מרובה והיתר מועט, ויש מי שחוכך לומר שאם הגדול האיסור ממדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאכלו בגודל מדתו ממה שהיה פוגם בהפסד מועט אסור עד שיפסול מלאכול לאדם (ש"ע) (והט"ז כתוב) יש מי שחוכך (פני יצחק) דפליג על מה שכתוב תחילה אם יש שם גוף האיסור ובטל ברוב מהני פגומה קצת, וזה ס"ל דהפ"ח אסור דהא נהנה מגוף האיסור (וכע"ש).

רפ"ז שא'] אם נפל איסור לתוך היתר נב"ל ואינו מכירו כדי שיזרקו מהו?

ת'] אין אומרים נ"טל"פ מותר אלא עד שיפגום לגמרי שאין ראוי למאכל אדם והיינו דוקא באיסור המשובח או באיסור הפגום שהיה משובח ועיקרא הוא דאמרינן אם פגום כ"כ עד שאינו ראוי למאכל אדם, אבל זבובים ויתושים נמוחים בל שאין רובא דהיתרא לבטלן הוי ליה כאיתא לאיסורא בעין ואף שמסריח ואינו ראוי למאכל אדם מ"מ מצד עצמו הוי מסריח ומפני מה אסרה תורה, אלא ע"כ להורות דאי נתערבה וליכא רובא דהיתרא אסור לכ"ע (מ"ב ופר"ח).

רפ"ח שא'] דבר שאין נותן טעם לא לשבח ולא לפגם מהו?

ת'] אם הוא דבר שיש לו טעם בפני עצמה וגם טעמו נרגש בהיתר אך שאינו כ"ע בתבשיל לא לשבח ולא לאיסור צריך ס' כנגדו לבטלו, ואי ליכא ס' כנגדו אסור (ש"כ) ומ"מ אם הוא דבר שאין לו טעם בפני עצמו והוא בעין וודאי דאינו אוסר רק בגיד הנשה, דאיהו הוא גזירת הכתוב היא ואינו אוסר אלא נגד הנשה של ש"פ דאוסר אפי' כ"ה"ג מ"ב ופר"ח).

רפ"ט שא'] איסור שנפל לתוך היתר וכ"מב"פ אם התבשיל והקדרה מותרים?

ת'] וי"ל התבשיל מותר והקדרה אסורה (רמ"א) לפי שיש לחוש שהאיסור יתן טעם לשבח בתבשיל שנתבשל בקדרה (פר"ח). אם

בשלו בה אח"כ תוך מעת לעת נאסר התבשיל השני אם לא היה בו ס' נגד האיסור הראשון (רמ"א) משום דהוי כדבר שתחילתו פגום ולבסוף השביח ואין צריך ס' נגד כל הבלוע בקדרה כיון דהיה פגום לא נעשה נבלה (ש"כ) אבל אם ניעור התבשיל הראשון בכף ואח"כ תחבו לכף לתבשיל שני לא נאסר הקדרה של תבשיל השני דהואיל והתבשיל שרי הקדירה נמי שרי דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא (או"ה וט"ז).

ר"צ שא'] תבשיל שנפל שם איסור פוגם ונפל אותו תבשיל בקדרה אחרת, ובאותו התבשיל היה האיסור בעין מהו?

ת'] אין צריך ס' אלא כנגד האיסור, ולא שייך לומר הקדרה הראשון נעשה נבלה וצריכי ס' נגד התערובות, דהא הראשון שרי (או"ה וד"מ).

רצ"א שא'] קדרה שהיה בלוע מבשר וחלב ונאסר, ואח"כ נתחמם בה מים תוך מע"ל"ע מהו?

ת'] חשיבא בת יומא עד שתשהא מעת לעת משעה שהוחמה בה המים (ש"ע), אבל לא קי"ל הכי אלא לעולם אנו חושבין מע"ל"ע משעת בישול בתוכה האיסור.

רצ"ב שא'] אם שומניות ובשר פוגים את השומן?

ת'] ויש"ל פוגם, וה"ה לחלב (תשות שבות יעקב סי' כ"ו ע"ש, במעשה חלב ובשר ביין נט"ל"פ ודבש בשומניות הינו נט"ל"פ (ת"ח) ושאר דברים שהן נותנין טעם לשבח או לפגם ע' ש"ע).

רצ"ג שא'] אם בישל בקדרה של איסור שאינו ב"י מאכל חריף, כגון תבשיל שרובו חומץ או תבלין או שאר דברים החריפים מהו?

ת'] אסור, אבל אם היה האיסור דבר חריף ואח"כ שהה"ת הקדרה מעת לעת ובשלו בו היתר שאינו חריף מותר, דאין החריפות הראשון משוי ליה לשבח (פ"ח)

רצ"ד שא'] אם בישל דבר חריף בקדרה של איסור שאינו ב"י ואח"כ ששהא מע"ל"ע משנתבשל בה הדבר חריף מהו?

ת'] מותר, וכן אם בישל דבר חריף בקדרה של בשר ב"י אם בשלו בו אח"כ חלב תוך מעת לעת שנתבשל בה הבשר אע"פ שאינו מע"לע משנתבשל בה הדבר חריף, מותר, אבל כשנתבשל בה בתחילה דבר איסור אפי' נתבשל בה אח"כ דבר שאינו חריף אם היה ב"י מונין אח"כ מע"לע, מתבשיל השני (כדלעיל סי' נ"ד ש"כ ס"ק ב') סתם כלי של נכרי בחזקת אינו ב"י.

רצ"ה שא'] אם עבר ונשתמש בה דבר היתר שאינו חריף בכלי של נכרי מהו?

ת'] מותר, אבל אם היה דבר חריף כנ"ל, ודאי אסור, והא דאמרינן סתם כלי של נכרי אינו ב"י ושרי התבשיל הטעם משום דהוי ליה ס"ס, ספק שנשתמש בו היום, אם נשתמש שמא נשתמש בדבר שהוא פגום וא"צ לשאול אם היה ב"י ואם שאלו לו ונודע שהיה ב"י צריך לשאול מה שבישל בו, ואם היה דבר שאינו פוגם בוודאי או שאינו יכול לידע אם הוא פוגם אין ראוי להתירו, מאחר שאין כאן ס"ס (רש"ל) (ומתשובת מהר"ל בן חביב) נראה דאפי' אומר שהיה ב"י לא סמכינן אדיבורי (ש"כ) אכן אם הנכרי אומר כן לפי תומו מעצמו בלא שום שאלה ונראים הדברים שלא נתכוון על ישראלי וה"ה אם מהימן ליה אז יש להחמיר ולאסור התבשיל (ט"ז).

רצ"ו שא'] אם חממו מים בכלי של נכרי ללוש בהם את הפת אם מותר ללוש בו?

ת'] ויש"ל אסור ללוש בו משום דדבר זה מיקרי לכתחילה הואיל עדין לא התחיל להכנה שלו הוחמו לשתות (רמ"א) ומשמע הא אם הוחמו לשתות מותר (ש"כ).

רצ"ז שא'] מי שנתן כלי לאומן נכרי לתקן ולא עשה בו סימן, ושהה בבית אומן נכרי יום?

ת'] אם לקח מן האומן אותו יום שנתנו לו ועבר ישראל והשתמש בו יש אוסרים המאכל כמו בכלי שהוא ב"י, אך במקום צורך גדול יש להקל (רמ"א) והיינו בהפסד מרובה (ש"כ) אבל אם לא לקח הכלי מן האומן באותו יום עד לאחר זמן דנוכל לומר אף שנשתמש בו האומן כבר נפגום ונשתהה מעת לעת או שנשתהה אצל ישראל מע"לע אחר לקיחתו מן האומן אזלינן לקולא ואין חוששין, אבל אם היה הכלי בבית אומן לפי שעה אפי' שהיי א"צ (דלא כב"ח) שצריך שהיי' מע"לע (מנחת יעקב) וה"ה כלי מתכת שנתן לתקן או לצפותו בבדיל א"צ לכל זה דהציפו במקום הנעלה (פר"ח).

אות י' דינו שחיטה בי"ט ודינו יתרת ודינו יבש ביבש.

ש"ב שא'] אם מותר לשחוט בי"ט?

ת'] מותר, רק מה שצריך לאותו יום, ולכן אסור לשחוט אחר סעודת שחרית ביום ראשון דאסור להכין מי"ט לחבירו, וביום שני ג"כ אסור לשחוט אחר סעודת שחרית דאסור להכין מי"ט לחול, ואם חל י"ט ערב שבת, מותר לשחוט אחר סעודת שחרית לצורך שבת אם הניח ערב תבשילין.

ש"ג שא'] במה צריך ליזהר אם רוצה לשחוט בי"ט .
ת'] צריך ליזהר בכל אלה הדברים הנאמרים פה , ראשון שיבדוק הסכין קודם השחיטה . ואם מצא בו פגימה אסור להשחיז הסכין ואסור לשחוט בו , אם לא ע"י שיכרוך מטלית על מקום הפגימה, אבל יזהר מאוד שלא ידחק המטלית ממקומו בשעת שחיטה , ונכון שלא יעשה זה אם לא לצורך גדול מאד .
ובשנית צריך לזהר להכין אפר לכסות , ובשלישית צריך לזהר שבאם יכול לשחוט את העוף ויפנה לו מקום בלא תלישת הנוצות או צמר בכבשים ובעזים אסור לתלוש בי"ט, אבל אם אפשר בענין אחר ויש לחוש שיבוא לידי שהיה או חלדה, מוטב למרוט אותו גם בי"ט . (אך בש"ע א"ח כתב בפ"י יש שמותר כי היא דבר שאינו מתכוין מותר) .
ש"ד שא'] כיצד יעשה בכסוי דם עוף בי"ט ?
ת'] אם יש לו עפר תחוח שהכין מערב יום טוב יכסה בו . ואם אין לו עפר מוכן ויש לו אפר כירה מוכן מעי"ט יכסה בו . ואם אין לו אפר אחר רק אפר כירה שנשרף בי"ט אז אם אם כבר נתקרר האפר אסור לכסות בו משום מוקצה, אבל אם עדיין הוא חם כיון דראוי לטלטל את האפר לצלות בו ביצה מטלטלין אותה גם לכסות , רק שצריך לזהר שלא יהיו בו ניצוצות דאם יהיו בו ניצוצות יבוא לידי כבוי בשעת כסוי ואסור לכבות בי"ט.

דינו יתיר בריאה.

ש"ה שא'] אם קודם נפיחה לא הוי יתרת כט"ד אלא לאחר נפיחה מהו ?
ת'] טריפה , דבהמה בחייה הריאה נפוחה היא אבל אם חסר אונה אחת ואין ביתרת אלא כטרפא דאסא כשר אפילו קודם נפיחה לא הוי כט"ד אלא לאחר נפיחה ג"כ מטעם זה משום דבהמה בחייו וכו' ודווקא באונה אמצעית .
ש"ו שא'] אם יש באונה העליונה של ימין יתרת יותר מט"ד מהו?
ת'] כשר , ודווקא מחציה למעלה דדרכו להתפצל שם , אבל למטה מחציה טריפה כמו בשאר הריאה .
ש"ז שא'] אם יש יתרת תחת הוורדא נגד הסריך מהו ?
ת'] בשעת הדחק והפסד מרובה כשירה (לפי דעת הש"כ) .
ש"ח שא'] אם לא חסר אונה ונמצא אונה אחת בסוף שפולי האומה מהו ?
ת'] כשר דזה מקרי בדרי אונה אבל צריך להשלים החסרון הוי

למטה מן האודית ושלא דרי דאונא מקרי. זה הכלל כל שעול להכביד ואינו מועיל להסריך.

שי"ט שא' אם סירכא עומדת בדדי דאונא ונתעקמה לגבה מהו?

ת' אם היתרת עומדת בדדי דאונה, ולמטה בשרש שלו אחר כפיתה לצד גבה כטרפה דאסא טריפה, אבל אם הוא מושרש כראוי בדדי דאונה רק הראש בולט לגבה אחר הכפיתה אפילו כטרפה דאסא כשר.

שי"ז שא' יותרת היא בכל מקום כשר הן מגבא והן מקמאי?

ת' יותרת רק בשר מקמאי ולא מגבאי והטעם כי היותרת היא אונה בפני עצמה ויש לו שורש חזק ודרכו לעמוד זקופה ומתהפך בבלעות אבל מקמאי לא שייך הופך, אבל אצל אונה העליונה של ימין מחזיק לצד חוד הוא להפיך.

דינו יבש ביבש.

שי"א שא' איסור שנתערב חד בתרי דהיתרא ואינו גדולים כל אחד ואחד כמו האיסור אף אם צרפו תרי דהיתרא להדדי הם גדולים מחתיכות איסור אם זה מקרי רוב ובטל או לא מיקרי רוב ואינו בטלה?

ת' ויש"ל דלא מיקרו רוב אלא דצריך להיות ההתיר עדיף מאיסור (וכן כתב בתשובת מנחת כהן ומנחת יעקב) ואז חד בתרי בטל, והיינו דוקא כשנתערב מין במינו, אבל אם נתערב מין בשאינו מינו ואינו ניכר האיסור כגון שנחתך לחתיכות דקות שאינו ניכר בין זה לזה או ששחט כמה מינו בהמות או עופות ואחד מהן נשחט שלא כהוגן ואינו יודע איזהו. או שני דברים חולקים בטעם ושוין במראה ונחתך לחתיכות קטנות שאינו ניכר אינו בטלה בס' ואפילו הוא איסור דרבנן ואפילו יבש ביבש צריך ס' לבטלו (מנחת יעקב) וספיקא להוא (רש"ל וב"ח ופ"י אחרונים) משום דהא דצריך ס' אינו אלא מדרבנן כמו שכתבנו (סס"כג, אבל לא בלא בשאינו מינו צריך ס' מדאורייתא פי' מה דקמ"ל דטעם כעיקר מדאורייתא ומין בשאינו מינו א"צ ס' אלא מדרבנן (והנפקותא נתבאר סי' נ"ח ע"ש).

שי"ב שא' חתיכות איסור שנתבשל עם חתיכות היתר ע"י מים או ע"י משקים אחרים והוא עדיין לא מחתה שביטל רק שאין האיסור נבלע אלא עומד בפני עצמו ונתערב ואינו מכירו אם זה נקרא יבש ביבש?

ת' ויש"ל נקרא יבש ביבש (בד"י ות"ח) לאפוקי דבר נימוח, ואם היה מין במינו מיקרי לא בלא דכיון שנתבשל יחד ע"י המרק והרוטב מתפשט טעם האוסות בההיתר ומיקרו לא בלא, ומתוך

טעמא צריכין תרווייהו, דקיימא לן בלח בלח צריך שיהיו בקדרה ס' בין החתיכות והמים לבטלו וצריך שיהי' בחתיכות ההיתר רוב נגד חתיכות האיסור ואז הכל שרי, ואי ליכא ס' אף דאיכא רוב אפ"ה הכל אסור כדין לח בלח (ש"ע).

ש"ג שא'] אם אין בחתיכות רוב וי"ש ס' כנגד האיסור מהו?

ת'] כל החתיכות אסורות והרוטב מותר משום שאין היתר מבטל בלח (כמ"ש בסי' ק"ד) ואם היה מין בשאינו מינו צה"ג צריך ס' חתיכות של היתר נגד האיסור (פר"ח).

שי"ד שא'] אם נודע התערובות של יבש ביבש חד בתרי מקודם שנתבשל מהו?

ת'] אסור לבשלן בקדרה אחת אלא כל אחד ואחד בקדרה אחרת ואין לערב התבשילין יחד וטוב שלא לאכלן שלשתם יחד, וגם מי שאוסר לאכלם לאדם אחד אפילו בזה אחר זה (וכן יש לנהוג לכתחילה פר"ח ורמ"א).

שט"ו שא'] הקדרות שבישלו בתוכן אם הם מותרים להשתמש בהן בו ביום?

ת'] ויש"ל מותרין להשתמש בהן בו ביום אפילו כל אחד בפני עצמה אם לא לאחר מעת לעת כולם מותרין.

שט"ז שא'] אם לא נודע תערובתן עד אחר בשולן או תוך הבישול מהו?

ת'] (דעת הב"ח) שאם בשלו בשתי קדרות מותרין לאכלן (אך הש"ך משיג) ודעתו נוטה בכה"ג דמצטרפין התבשיל משני קדרות למהוי ס' כנגדו (כמ"ש בסי' ק"ח) משני קדרות של אדם אחד מצטרפין לבטל בסי' (והב"י פוסק כב"ח כנ"ל) וא"צ ס' אלא בדיעבד סגי, דגם לאחר שנתבשל אינו נעשה הכל ומיקרי יבש ביבש (ע"ש) שמסיק לדינא ע"י פולפולא.

שי"ז שא'] אם קמח בקמח מיקרי לח בלח?

ת'] ויש"ל מיקרי לח בלח (ב"ח וט"ז בשלכות פסח וש"ך ומנחת כהן ופר"ח ומנחת יעקב) אורז ודוחן ופירות ושעורים וכיוצא בהם אפילו הם דקים מאוד מיקרי יבש ביבש (מנחם יעקב) ביאה עם ביצים שלימים מיקרי יבש ביבש, ואם הם שעורים המבושלים שהם דקים ומתערבין יחדיו מיקרי לח בלח, אבל בחלמונים דכל חד וחד לחודה קאי מיקרי יבש ביבש, ואם הם טרופים מיקרא לח בלח, וכן עיקר (פר"ח).

שי"ח שא'] דין מצות כסוי הדם ובמה יכסה ובמי יכסה?

ת'] מצות כסוי דם חיה ועוף שנאמר הכתוב (ויקרא י"ז י"ג) אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר. וגם בקבלה דוקא אם שחט ושחיטה דחיה לאכילה מכסין את דם. אבל שחיטה שאינה ראויה לא ואם השוחט אינו מכסין

כמאמר הכתוב בבשר תאוה (דברים י"ב ט"ז) על הארץ תשפכנו כמים .

שי"ט שא'] מי יכסה ?

ת'] מצות כסוי היא מצוה בפני עצמה, ואם לא כסה השוחט מוטל על כל ישראל לכסות אבל נהגו השוחטים סלסול בעצמן שאינן מניחין לאחר לכסות רק השוחט מכסה דם בעצמו ואם חטף אחר לכסות הוי גוזל ברכה ואם לא שנתן לו השוחט רשות .

ש"כ שא'] מתי יברך ומה יברך ?

ת'] יכסה מיד אחר השחיטה ויברך עובר לעשייתן אשר קדשנו ב"ו על כסוי דם בעפר ואם לא כסה מיד יכול לכסות כל זמן שרשומו ניכר . ומי ששוחט עוף בפעם הראשון יברך שהחיינו על הכסוי, אבל על השחיטה לא משום דמזיק לבריו (עיין בי"ד ש"ע סי' כ"ח ס"ק ד') שדחה טעם הש"כ והחזיק טעם הט"ע) .

שכ"א שא'] כסהו ונתגלה מהו ?

ת'] כסהו ונתגלה פטור מלכסות כיון שכבר קיים המצוה,- אבל כסהו הרוח ולא הוא ואח"כ נתגלה חייב לכסות דאין דיחוי אצל מצות .

שכ"ב שא'] במה מכסין ?

ת'] מכסין באפר המגדלת צמחין, ובאפר כירה ובזהב שחוק (ש"ע י"ד סי' כ"ד) .

שכ"ג שא'] אם לא כסה דם הנשחט מהו ?

ת'] הנשחט מותר באכילה , אבל ראויו לקנוס להשוחט המזלזל בכך ולאסור הבשר עליו .

שכ"ד שא'] אם שחט ונתנבלה בידו מהו שיכסה ?

ת'] אם נעשה נבלה גמורה, כגון שלא שחט רוב הסימן . או שהיה שהיי' גמורה או שנפסל באחת משאר הלכות הפוסלות פטור מלכסות, אבל אם לא נעשה נבלה גמורה רק דאנו אוסרים אותה מספק , כגון מצא פגימה בסכין לאחר שחיטה דאנו אוסרים אותו מספק דלמא בעור אפגם , אבל מ"מ אין אנו יכולים לעקור מצוה דאורייתא דלמא לא איפגם רק אחר השחיטה והוי שחיטה ראוי או שחתך כל המפרקת לשנים דאנו אוסרים אותו מספק, או שחט חי' דאין לכסות דמו עד שיבדוק הריאה דשמא ימצא טריפה , ואם כמצא ספק טריפות צריך לכסות בלא ברכה, דכל ספק ברכות להקל, אבל מצות כסוי אין יכול לבטל משום ספק , אבל הברכה אין מעכב המצוה ויש לחוש שיעבור על לא תשא לכן יכסה בלא ברכה .

שכ"ה שא'] כיצד יכסה דם חיה ועוף ?

ת'] צריך שיתן אפר דק או אפר תחוח למטה קודם השחיטה ויתן מקצת דמו של הנשחט לתוכו ואח"כ יתן עפר תחוח או אפר כירה למעלה ויברך ויכסה .

שכ"ו שא'] כיצד יכסה .

ת'] יכסה ביד או בקתא של הסכין אבל לא יכסה ברגל שלא יהי' מצות בזויות עליו וסמכו חז"ל זה על המקרא (ושפך וכסוי) במה ששפך יכסה שלא יכסה ברגל, ואסור לכסות בלהב של הסכין שלא יפגום אותו . שחט מאה עופות או ששחט חי' במקום אחד ועוף כיסה אחד לכולם , השוחט ונבלע הדם בקרקע אם רשימו ניכר חייב לכסות, דם הניתז ושעל הסכין אם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות וגורר אותו ומכסהו כדי שיתן עפר גם למטה אבל אם יש דם אחר א"צ לכסות .

דיני טריפות בכליות .

שכ"ז שא'] אם חסרה כוליא אחת מהו ?

ת'] בזה רבו המחלקות בין הפוסקים, יש מהן גרסי חסרו כשירה, ויש שאינו גורסים או חסרו דס"ל חסרה טריפה (והמנחת יעקב) מפשר דבר ולהשוות כל הפוסקים דאותן שגורסים או חסרה ופי' דגם חסרה כשרה , מיירי שנחסר ע"י ניטלת בידים או שנבראה כן הוא דכשרה . ואותן שלא גרסו או חסרו משמע דס"ל חסרו טריפה מיירי שנחסר ע"י חולי (כמ"ש בש"ע סי' ו') (וגם הש"כ וט"ז כתבו וכן הלכה למעשה) .

שכ"ח שא'] ניקבה או נחתכה הכוליא עד מקום החריץ מהו ?

ת'] כשירה (ש"ע) (ובספר ת"ח כתוב) עד הלובן ועד בכלל (ש"כ ופ"ת ומ"י) החריץ היא חלב לובן שתחת המתניים שנכנס לתוך הכוליא שהגידים מעורים שם והוא אמצעי הכוליא .

שכ"ט שא'] לקתה הכוליא והוא שנעשה בשרה כבשר המת שהבאיש אחר ימים, שאם תאחוז במקצתו ותמסמס ויפול ויגיע חולי זה עד הלובן שבתוך הכוליא ?

ת'] הרי זה טריפה, (ש"ע) אע"פ שהתחיל מבפנים (רש"ל) ובעינן שיגיע לתוך הלובן , וכל היכא דלא מטי ללובן גופא כשרה (ש"כ וט"ז ופוסקים) (ובת"ח כ') לקתה הכוליא אפילו באחת מהן והלוקי מגיע עד הלובן דהיינו הלובן שבחריץ שבה מצד הכוליא טריפה . ואם לקתה מקום החריץ לחוד נמי טריפה (והמנחת יעקב) מוכיח דאינו לאסר אלא דוקא שמתחיל מבחוץ למקום החריץ ולא ניכר כלל (והפוסקים הראשונים פסקו לאסור) .

של שאו] אם נמצא בכוליא ליחה אע״פ שאינו סרוחה או שנתמלא מי עכורים מהו?

תשו] הרי זה טריפה, והוא שמגיע עד הלובן (ש״ע) ת״ח בתוך הלל כ״ט דין ז׳ כתוב) אפילו שלא הגיע ללובן נמי טריפה במים עכורים (וכן כתב או״ה ורש״ל וט״ז וש״כ ומסיים הט״ז וכן עיקר וכן כתב הב״ח) וכן ראוי להורות. (אבל הפר״ח כתוב) דדינא כש״ע דצריך להיות עד הלובן. (ומיהו הרש״ל כתוב) אם לא היתה מבחוץ ב״פה אלא מבפנים צריך שתגיע עד הלובן, ואם נמלאת בה מים שמראיתם רע ולא עכורים או מראיתן כמראה דם טריפה (דסב״ח דמ״ח) וכן דעת (יש של שלמה אם היה ספק אם הגיע הלקותא עד האדרין או עד הלובן, כגון שנטלה בלא קודם הבדיקה הוי ספק דאורייתא ולחומרא (וכ״כ בתש׳ מסר״ם מודינא ובדברי רבות ע״ש).

של״א שאו] אם נמצא בה מים זכים אפילו בשלחיפות ואפילו הגיע ללובן שבה ואפילו על הלובן מהו?

ת׳] כשירה (ש״ע ורמ״א וש״כ) נמצא בה דם דינא כמים וכשרה, (אבל הרש״ל) מחמיר.

של״ב שאו] נמצא בכוליא אבנים מהו?

תשו] כשרה (ובהג״ה), ש״ע דהיינו מקום הלבן כולא בריא דאז כשרה אפי׳ במקום האחרין, וכן נראה עיקר (פ״ח).

של״ג שאו] ואם הקטינה מחמת חולי עד כפול מהו?

ת׳] טריפה ועד בכלל. ושיעור לדבר אם היא נתקטנה מחמת חולי נאם היא כולה מלאה ואין שום אבל סביבותיה ולא ריקת כלל אז ניכר שמתחילת בריאתה כך הוי. ואם נמצא שם אבל ניכר שנתקטנה מחמת חולי וטריפה.

של״ד שאו] אם היה ג׳ בליות או יותר והקטינו היותרת ונשאר שתיים כשלמתן מהו?

תשו] כשירה, (ש״ע) (וכתב הב״ח) הלשון משמע שכוליא השלישית אינה עומדת בשוה עם השתים. אבל אם עומדת זו אצל זו ולקתה אחת טריפה (וזהט״ז) משיג על זה. (ופר״ח בשם ראב״ן כ׳). א״ף אם נמצא כוליא יתירה כל שיש לקותא בכוליא אחד מהן ס״ו טריפה יסבי נקטין. ויש מראים פוסל בכוליא (ש״ע) והיינו שמגיע עד הלובן (דם״ל) (וש״ז) משיג על (הת״ח) דאמרה מראה ידוקה שקורין געמאל כשירה (ות״ח ס׳ כלל פ״ט דין) (והש״כ וש״ז משיגו על הת״ח) מראה געמאל היא טריפה, ומראה כלכה וירוק גרין כשירה וכן כתוב המנחת יעקב בשם תמיה שבזמן מהר״ש הפראגו דירוק סברתי כשירה. (וב״ח ופר״ת מטריף בכל גוונא כ״כ ת״ח) ויותר כתוב (הפר״ח)

שלובן הכוליא יש עליו קרום מלמעלה ולפעמים נמצא אותו קרום משחור נוטה לדיותא. ותחת אותו הקרום מונחין הלובן לכן כשאר כוליא כשירה.

של"ת שא'] אם יש טריפות בכוליא של עוף?

ת'] אין להטריף בכוליא של עוף (ש"ע) וכן כתוב (הש"כ) מהאי טעמא (היתר מהר"ש מפראג) שהתרנגלות שנפחה כוליתא כעינת התרנגלות שחורה כדיו (וכן כתוב הפר"ח להקל יותר בכוליא של עוף מכוליא של בהמה.

דין כבד.

של"ה שא'] ניטלה הכבד מהו?

ת'] טריפה אלא א"כ נשתייר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותא שהוא תלוי' בו, (ובספר תס"ב כלל פ"ט) מייתי כמי סיש אומרים כזית במקום חיותא שהוא דבוקה בכליות, והלכה צריכין שנשתייר ג' זתים באלו ג' מקומות דהיינו כזית במקום שהוא דבוקה בכליות, וכזית במקום מרה, וכזית במקום דבוקה בטרפשא (כ"כ ת"ח) (ובספר מ"ב כתוב) שעיקור מקום חיותא היא במקום שהכבד תוליו ביתרת ואותו זיתים מועלים להכשיר אפילו בשור הגדול, ובעופות הכל לפי גדלו וקטנו (ובס' בה"מ כתוב) יש לסמוך על דעת (המב"י) אכן בעוף יש להקל אם נשתייר ב' זיתים א' במקום מרה, ואחד במקום שדביקה בלב. (עיין בתש' שבות יעקב סי' כ"א).

כבד של עופות הם נחלקים לשני חלקים וחלק אחד היא גדול יותר, ואם נטל החלק הקטן ונשתייר חלק הגדול כשרה, בכל ענין, ואם ניטל הכבוד ונשתייר הקטן צ"ע לדינא (ספר מ"ב סי' ק"ג).

יבש הכבד עד שהוא נפרכת בציפורין אם נשתייר השני זיתים כשר.

של"ו שא'] אם גם השני זיתים יבשו, או הכבד ברי' וקיים ואותו השני זיתים נתיבשו?

ת'] טריפה, נימקה הכבד דהיינו דם יוצא מבשר הכבד והוא גדם דעת (רמ"א וב"ח) להטריף. אף שאותן זיתים בקיומים וטובים, אבל (הש"כ וט"ז ומ"ב וכמה גדולים) פוסקים חולקים ואומרים דאינו שייך להטריף משום דסופו ליגקב, והם כתבו בהדי' אם נשתייר אותים שני זיתים הראוים כראוי כשירה. (וכ"כ הפר"ח) ומסיים בדבריו והכי נקטינן.

של"ח שא'] כבד שהיא נפוחה ועבה וניקב מהו?

ת'] יש אומרין טריפה אם נמצא בריאה כמאר גבן טריפה, ואם היה
אדומה בשרה דהדרי ערי' (בשם תשו' פני יצחק).

של"ט שא'] כבד שהיה קשה כאבן, וגם אותן ב' יותרות נתקשו מהו?

ת'] טריפה, (ולדעת הפני יצחק) יש להקל בהפ"מ או לצורך שבת וי"ט (וכן כתוב היש"ש).

ש"מ שא'] אם נעקר הכבד ממקומות הרבה ומעורבת בטרפשיון מכאן ומכאן ואותן יותרות שלימות הם וכל אחת ואחת במקומו מהו?

ת'] כשר, אבל אם אותן יותרות מתלקטים כרצועה או מרודד טריפה, בכל דינם כנ"ל, ואם נעקר הכבד ומחובר מעט בטרפשא כשירה (כ"כ הרש"ש).

שמ"א שא'] כבד של עופות פטומות והיה בכבד התחתון המונח על המסס והקורקבן ודבק כמו קרום של בשר ומחופה בעור בהיותה גבוה קצת מבשר הכבד וקרעו הקרום ומצא בתוכו תפולת שועל שלימה וגם מורקבים ומעופשים מהו?

ת'] טריפה (כן כתוב ש"ה סי' כ"ח בפר"ח סי' ק"א).

שמ"ב שא'] מחט שנמצא בכבד בין שבא לפני שלש ובין שבא לפני חתוך מהו?

ת'] אם הגב העב שלו נגד חלל הבהמה אפילו כולו טמון בבשר הכבד טריפה, (ש"ע) שאנו חוששין שמא נכנס דרך הוושט לדקין ויצא מהדקין לחלל הבהמה ונקבו ומשם נכנס לכבד. (ש"כ בשם הטור).

שמ"ג שא'] אם הגב הכבד הדק שלו כלפי חוץ ואינו טמון בבשר הכבד אלא אודא יוצא לתוך חלל הבהמה וראש העב נתון בתוך הכבד מהו?

ת'] כשר (ש"ע) (הש"כ בשם הט"ז) כמשך אחר דברי (הרשב"א). (אבל הר"ן פ' א"ט מסיק) היכא דמחט יוצא לחלל הגוף טריפה, (וכן פסוק מהרש"ל), "מיהו (בסמ"ק ואו"ה והגהות ש"ד) כתבו כולם כאחד (כרשב"א). ואם אודא פונה לצד חלל הגוף טריפה וחוששין כ"ש נכנס עד מקום הכבד ואמרה לצאת ועובר דרך עד הוושט שמא עם עליותו נקבה הקנה מפורש לכבד במקום שאינה צד וטרפה (הש"ך בשם הרשב"א) וכן פסק מהרש"ל וב"ח) וה"ה אם מחט פונה למדים בדופן הכבד בכל ענין הוה טריפה שאלו נכנס דרך הושט לא היה אפשר לה להתעקם לגמרי ולמתב בעובי הכבד (ש"ך). ב"ד"א במחט גסה, אבל במחט דקה אין חוששין אם עד הכבד יצאה הקנה אין לצד חלל

הבהמה לעולם טריפה. (ש"ע) ואפילו היא כולה בתוך הכבד הרי היא ראוי לינקב בלא העב שלו (ש"כ).

שמ"ד שא'] שיעור מחט גסה כמה?

ת'] כשיעור גרעין של תמרה (ש"ע) וגרעיני תמרה שנמצא בכבד כשירה, אך גרעיני זיתי שנמצא בכבד טריפה (כר"ח).

שמ"ה שא'] חתיכות הכבד לאחר שמלחו ובשלו ומצא מחט בתוכה, והמחט היתה באופן שראשו עגולה?

ת'] כשר. (כן פסק הש"ך סי' ק"ז) משום דהוי ס"ס. (ופ"ח) מחמיר והכלים שנתבשלו הכבד יש להקל ולהשתמש בהן כאשר ימתין עד שאינו בן יומא.

שמ"ו שא'] התליע הכבד במקום מכה ובמקום חיותא מהו?

ת'] כשירה. (ש"ע) ואפילו אם ניטלה כל הכבד ולא נשתייר רק שני זיתים ואולי שני זיתים התליע כשירה. (רשב"א ות"ת וב"ח) (אבל הרש"ל כתוב) הא דכשירה בהתליע במקום מרה ובמקום חיותא הייגו כשיש בין הכל לבד נקב התולעים. כזית בשר במקום חיותא וכזית במקום מרה ע"כ. לכן אם נטלו כולו אותן השני זיתים שנשתייר והתליעו אין כאן שני זיתים לבד התולעים וטריפה (הש"ך והרח"ה).

שמ"ז שא'] מחט שנמצא בסימפון גדול שבכבד והוא סימפון הקנה שנכנס בתוכו, וכן אם נמצא בסימפון גדול של הריאה מהו?

ת'] כשירה, ומבואר בפוסקים דאפילו איתא הריאה שלימה לפני א"צ בדיקה וכן עיקר (פר"ח) (וכן כתב הט"ז בשם רש"ל) אפילו תחובה בכבד כשירה.

שמ"ח שא'] מחט שנמצא בטרפש הכבד מהו?

ת'] טריפה. וטרפש הכבד שניקב מפולש היכא דלא מתחמם ידא דטבחא או שהיה במקום דמשתמש ידא דטבחא אך שיש שם חוטין לבינה סביב הנקב דניכר שנעשה מחיים טריפה, ואפילו שהוא בלא הכבד והכבד סותמו נמי טריפה, אבל אם נסתמו ע"י סירכא או ע"י חלב טמא יהיו כמו שיהיו כשירה, (הש"ך ורמ"א) ואגר הכבד שניקב שמקום שפריש על הדופן כשירה.

שמ"ט שא'] נמצא שני כבדים בבהמה או בעוף מהו?

ת'] טריפה, דכל יתר כנטול דמי והוי ליה ביטל הכבד. (וכתב הרש"ל) אם היתרת מתחיל למטה מאותן קוית במקום חיותא עצמו דכשירה. (וכן כתוב הט"ז בסי' סק"ד) (ולדעת הש"כ) בכל מקום שנמצא שני כבדים טריפה, אם נמצא יתר הכבד תלוי ועומד במקום שכנגד המרות תלוי ואינו דביקה לגמרי לכבד אחרת טריפה (ע"ז סי' כ"ה ס"ק ד').

דין צליית הכבד.

שמ"ג שא' אם נמלחה הכבד בכלי שאינו מנוקב מהו?

ת' טריפה, (מנחת יעקב) ואם נתבשל הכבד בלא צלוי אף שנמלחה והודחה כראוי כשאר בשר נהוגים לאסור הכל (רמ"א) (וכתב הרש"ל והובא בש"כ סק"ט וז"ל) כבד שנתבשלה בלא מליחה שרי בדיעבד דפולטת ואינו בולעת.. אבל אם אין בתבשיל ס' נגד הכבד אף הכבד אפילו נמלחה כיון שנאסר התבשיל מדם הכבד נעשה נבלה דאסרה הכבד משמנונות של התבשיל עכ"ל. (והמנחת יעקב כ"ת נ"ע) אם יש ס' בבשר וברוטב נגד הכבד אז הכבד אסורה והשאר כשירה. כן הוא בהרבה פוסקים, ואפילו המחמירים אינו מחמירים אלא דוקא בשלא נמלחה קודם בשילה, אבל אם נמלחה קודם בישלה, גם הם מודים דנתמעט דמו, ואם יש ס' כנגד השאר מותר ע"כ.

שנ"א שא' אם לא הודח הכבד אחר צלייתה ונתבשלה מהו?

ת' מותר. ומכ"ש במקום שנהוגין שלא להדיחה כשאוכלין אותה אין להחמיר (מנחת יעקב).

שנ"ב שא' שפוד שצלאו בו דבר איסור ולא נתלבן השפוד וחזרו וצלאו עליו אח"כ כבד או בשר מהו?

ת' שניהם מותרים אפילו אם הכבד מלמעלה, אבל אם היה כבד הודח ונמלח והודח ואח"כ חזרו ונמלחו שניהם יחדיו, אם הכבד מונח למעלה על הבשר אז נאסרה הבשר אפילו בדיעבד.

שנ"ג שא' בשר שהיה במלחו ונתערב בתוכו כבד והכבד אינו נמלח כלל מהו?

ת' (הכשיר הגאון מו"ה וואלף שפירא) דס"ל כטהור נמלח והטמא ספל.

שנ"ד שא' כבד שנמלחה ולא הודחה הדחה הראשונה מהו?

ת' כ"ע מודים דכשירה לצלוי (ופני יצחק ב' ד"צ"ע למעשה).

שנ"ה שא' עוף שצלאי עם הכבד מהו?

ת' צריך קליפה סביב הכבד (רמ"א) ואפילו שאינו דבוקה (ש"כ) ואם לא קלפוהו ובשלו אותו אח"כ אפילו קליפה א"צ אח"כ (הש"כ).

שנ"ו שא' אם נתבשל העוף עם הכבד מהו?

ת' אם אינו דבוקה אז מצטרפין הכל לס' לבטלו, ואם היה דבוקה בין בחתוכים ובין העוף שלימה והכבד דבוק בו אז החתיכה נעשה נבלה וצריכה ס' נגד כל הכבד שהיה דבוקה בו ואף דאיבא בה מ"מ הכבד אסורה (רמ"א) (וכ"כ הש"כ) (והפר"ח כתב) לדדן ליכא חילק בין אם שיא דבוקה לאתיים הדוקה

בכל גוונא דאיכא ס' נגד הכבד הכל מותר אפילו הכבד עצמו ע"ש.

שכ"ז שא' עוף שמלאוהו ביצים ונמצא בו לב או כבד מהו?

ת' דינו כמבושלת וצריכה ס' בעוף עצמו בלא המולי' (רמ"א) ודוקא אם האיסור היא דבוק אז אין מצטרף המוליתא לס' אך צריך להיות בעוף עצמה ס' נגד האיסור, ואי איכא ס' בעוף לחוד אז הכל כשר (כ"כ הש"כ בסי' זה ס"ק כ"ד וכן כתב הפר"ח) אך אם אין האיסור דבוק אז מצטרפין המוליתא אף שנחבא האיסור בתוך המוליתא אפ"ה לא מיקרי דבוק.) ומי שלבו נקפו יחמור במילו ביצים אבל לא העוף.

שכ"ח שא' כבד ששרה במים מעת לעת מהו?

ת' (לדעת הכ"נ) הכבד אסורה. (ופר"ח כתב דחומרא יתירה הוא, וה"ה אם עירה ממנה המים תוך מעת לעת ושופך עליו מים אחרים (התיר הגאון מהר"ש מפרהג) ומ"מ אם נשרה הכבד מעת לעת במים ואיכא ס' במים אז גם הכבד מותרת כמו בבשר. (ובתשובת באר עשק סי' מ"ו כתב) דאם שרה הכבד מעת לעת במים וליכא ס' במים נגדה אפ"ה הכבד שרי והכלי אסור.

דינו כחל.

שכ"ט שא' אם מותר לבשל הכחל בקדרה, וה"ה לטגן?

ת' ויש"ל אסור לבשל הכחל בקדרה אפילו בלא בשר ואפילו נתייבשה (ש"ע) (ורש"ל כתב) אפילו לאחר צלי אסור לבשלו, ובדיעבד מותר (לפי הט"ז).

ש"ל שא' אם לא צלאו ובשל הכחל לבדה בקדרה בדיעבד מהו?

ת' קרעו שתי וערב או טחו בכותל מותר (רמ"א) ואפילו בדליכא ס' ואם לא קרעו שתי וערב ולא טחו בכותל אסורה אפילו בדיעבד עד שיהיו ס' במים נגד הכחל וכחל מן המנין, דהיינו שא"צ ס' אלא נגד אותו שינא מן הכחל. לכן אם יש ס' במים אם הכחל כנגד המוהל היוצא מן הכחל אז הכחל הוא כשר ושרי לאכולה.

ומיהו דעת רוב הפוסקים להכשיר בכה"ג אפילו בשלם לבדה וליכא ס' אפילו שלא ניקרע שתי וערב (ט"ז ופר"ח)).

של"א שא' אם בישל הכחל אם שאר בשר מהו?

ת' אפילו קרעו שתי וערב וטחו בכותל בעינן ס' דהיינו (סט"ז בס' ק"ב כ') דסגי בס' נגד החלב היוצא ממנו. (והש"כ כ' בס' ק"ד) דצריך ס' נגד כל הכחל, ואף דאיכא ס' עם הכחל נגד הכחל. הבשר מותר והכחל אסור (ת"ח וט"ז) ואי ליכא

ס' אם קרעו שתי וערב ומוחה בכותל אז יש להקל בהפ"מ (רמ"א) (והב"ח) משיג על הרמ"א וכתב דאפילו קרעו שתי וערב ומוחה בכותל אם בשלו עם בשר בדיעבד אפילו בהפ"מ הכל אסור, (ועליו כתב הש"כ) דלא ירד לסוף דעתו שהרי הרבה פוסקים מתירה בדיעבד, והרבה פוסקים מתירין אפילו לכתחילה, וא"כ בוודאי יש לסמוך על כל הסך רבותא בדיעבד ובהפ"מ (וכן כתוב המנחת יעקב ופר"ח) ואם לא קרעו שתי וערב ומוחה בכותל אין להקל בדליכא ס' ואפילו בהפ"מ ואי איכא ס' נגד הכחל אז הבשר מותר והכחל עכ"פ אסורה (ט"ז סי' ק"ו בשם הטור).

שס"ב שאו] כחל שנפלה לקדרה שאין בו ס' עמו נגד הכחל ואם נאסר הכחל וא"כ חזרה ונפלה לקדרה אחרת מהו?

תו] אין הכחל מצטרף לשישים (רמ"א).

שס"ג שאו] אם נפלה מתחילה לקדרה ונתבטלה בס' ואז אין הכחל נאסרה אלא משום מראית עין ואם חזרה ונפלה לקדרה אחרת מהו?

תו] מצטרפין גם הכחל לס' (ש"כ) מ"מ נראה דאם בפעם הראשון היה הכחל שלם ולא היה ס' כנגדה לבטלה, וא"כ קרעו שתי וערב וטוחה בכותל ונפלה לקדרה אחרת וליכא ס' כנגדה נעשה נבלה תו לא מהני קרועה שתי וערב וטוחה בכותל ואין להתיר אפילו בהפ"מ. אבל אם היה ס' בנפילה הראשונה אע"ג דהכחל בעצמה היה נאסרת מ"מ אם נקרעת שתי וערב וטוחה בכותל וא"כ נפלה פעם שנית יש להתיר אפילו בדליכא ס' כנגדה אם היה בהפ"מ (מנחת יעקב).

שס"ד שאו] אם צלאו הכחל בלא קרועה שתי וערב וטוחה בכותל אותו?

תו] אם צלה לחוד שרי ואם נצלי עם בשר העליון מותר והתחתון אסור (רמ"א).

שס"ה שאו] אם בשלו הכחל עם חלב אי מצטרפינן חלב הכחל לאחר חלב שבישל גם לבישל בשר הכחל?

תו] וי"ל דאין מצטרפין דמדינא אסור דוודאי כחל בשר גמור היא, ואם אפוים עם חלב בתנור אחד הוי כדין שאר בשר בחלב שנאפה בתנור אחד.

שס"ו שאו] אם נמלחה הכחל עם הבשר מהו?

תו] אפילו בלא קריעה שתי וערב וטוחה בכותל ואפילו על הבשר בדיעבד בכל ענין שרי (ש"ס). שפוד שנגלה עליו הכחל אפי' במליחה והודח כשאר בשר לקדרה אין צריך השפוד ליבון אחר צליתו, ואם לאו אף אפילו במלחה נגלי השפוד צריך ליבון.

דין כיסוי הקדרה.

שס"ז שאו] כיסוי הקדרה שהיא אינו ב"י והיא של חלב וכיסה בה הקדירה של בשר מהו?

ת'] יש מחמירין בכיסוי אפילו שהיא אינו ב"י דינה כמו שהיא ב"י (אך הגאון ומ"א ורמ"א וע"ז וש"כ ופר"ח ומנחת יעקב) כולם כאחד כתבו דאין להחמיר בכיסוי יותר מבשאר כלים, אם היא אינו ב"י ואפילו בלא נודע הקדירה והמאכל מותרין והכיסוי אסור,

שס"ח שאו] אם לקח כיסוי דואח מקדרה של בשר ונתנו אותה על קדרה של חלב מהו?

ת'] אם שניהם חמים כ"כ שהיס"ל בו ויש מאכל בשניהם, אז הכיסוי והקדרה של חלב אסורים (רמ"א) ואי ליכא בתבשיל החלב ס' נגד הכיסוי אז גם התבשיל אסור.

שס"ט שאו] אם הכיסוי נוגעות והקדרה היא חם מהו?

ת'] יש"ל אפילו יש קצת לחלוחית אינו נאסר אלא דוקא שמתחיל לזיע תחתיו עד שהיד סולדת בו בהזיעה ואז נאסר הכיסוי והקדרה, ואם אין ס' בתבשיל נגד הכיסוי נאסר גם התבשיל.

ש"ע שאו] ואם הכיסוי חם והקדרה צונן מהו?

ת'] הכל שרי רק המאכל צריך קליפה, ואם אפשר לקלפו, ואם אי אפשר לקלפו הכל שרי (רמ"א) ומשמע דאפילו הקדרה עצמה שרי, לכתחילה כשמקנחו או מדיחו למעלה במקום שנגע הכיסוי אע"פ שלחלוחית היה שם שרי (ד"מ ואו"ה) (ובש"ך כתב צ"ע במה שמתירין הקדרה בכה"ג, ומאריך שם בראיות ברורות לאסור הקדרה כשיש לחלוחית על הכיסוי, אבל בכיסוי יבשה פשיטא דלכ"ע הכל שרי ואפילו הקדרה (וכן שזה דעת רש"ל).

דינו תחיבת כף חולבת בקדרה של בשר.

שע"א שאו] תחוב כף חולבת בקדרה של בשר או איפכא מהו?

ת'] אם הכף ב"י דהיינו ששימשו בו בכלי ראשון תוך מעת לעת משערינן בס' בכל מה שנתחב מן הכף בקדרה, ואפילו אם היה כף של מתכת א"צ ס' אלא כנגד מה שנתחב בקדרה, ואם שמשו בכלי ראשון מים אינו מחשבו מעת לעת. אבל בכף של איסור אפילו שמשו בו בכלי ראשון של מים מחשבין מעת לעת בשלת היא ס' נגד הכף (ש"ך ס"ק ד' ע"ש)

ואם אין שם ס' עכשיו לבטלו הכף והקדרה אסורה מכח
תחיבת הכף.

שע"ב שא׳] אם היה ספק אם נתערב כולו או מקצתה מהו?

ת׳] צריך ס' בתבשיל נגד כל הכף, (הסמ"ק) (והרש"ל פסוק)
בספק צריך לשער ראש הכף והיה העגול ולא בית יד.

שע"ג שא׳] אם תחב הקתא של הכף מתכת לתוך הקדרה מהו?

ת׳] צריך ס' בתבשיל נגד הקתא (בשם מנחת יעקב) לא פוקי אם
רוצה להכשיר אותה צריך להכשיר כולה (ש"כ ופר"ח).

שע"ד שא׳] כמה היה שיעור ס' שאין אנו יכולין לשער בנתחב
כף חולבת בקדרה של בשר או איפכה?

ת׳] ויש"ל דע שהכפות המצוין ביניני אם תחב כל בית קיבל של
הכף חלב בתבשיל של בשר או איפכה בקדרה של (א' קווארט
וחצי) אז היה ס' נגדה. ועץ הפרור שהוא גדול יותר צריך
לשער יותר. ואם יש (חצי שעפף) בקדרה הרי ס' נגד הכף
ובזה תוכל לשער כל השיעורים, וכן דעת כמה וכמה פוסקים,
ואם יש ס' כנגד הכף לבטל התבשיל והקדרה מותרים. והכף
אסור להשתמש בו בין עם חלב ובין עם בשר ובין עם שאר
דברים דהא כף נעשה נבלה, ואי ליכא ס' בתבשיל נגד הכף
הכל אסור הכף והקדרה והתבשיל אפילו שניהם מקונחים
יפה (ע"ז ס' סי' ק"ה) ואם נשפך מן הקדרה וספק אם היה
ס' כנגד הכף או לא (עיין בסי' נ"ו).

שע"ה שא׳] הכף שנאסר מחמת התחיבה כנ"ל וחזרו ותחבו בו
בקדרה של בשר או בקדרה של חלב מהו?

ת׳] כל זמן שהוא ב"י משעת התחיבה ואפילו אינו ב"י משעת בישל
כיון שסיתה ב"י משעת התחיבה נעשה נבלה ואוסרת את"כ
אפילו בדיעבד עד"ס. ואם אין ס' הכל אסורה בהנאה ואפילו
הקדרה (ש"כ ה"ג ה"ס ואו"ס ופר"ח ומנחת יעקב). ואם
בישל באותו הקדרה את"כ כשאינו ב"י ישליך דמי הקדרה
לנהר והתבשיל מותר (א"ז ומהרא"י רש"ל וס"ז וש"כ) אבל
הכף שנאסרה מחמת תחיבתו לקדרה של היפוכו אם חזרו
ותחבוהו לתוך בשר או להוך חלב לאחר מ"על"ע של תחיבת
האוסרת הכל מותר משום דנ"טל"פ הוא, אבל לכתחילה אסור
לתחבו (ש"כ).

שע"ו שא׳] התוחב כף חולבת בקדרה של בשר ואין הכף בן יומא
מהו?

ת׳] הקדרה והתבשיל מותרים והכף אסור בין עם בשר ובין עם
חלב, ומ"מ בדיעבד אינו אוסר (ש"ע תש' פני יצחק) אם חזרו
ותחבוהו למין התחובה הראשונה דהיינו לתוך התבשיל של

בשר הוא דאינו אוסר בדיעבד, אבל אם חזרו ותחבוהו למין
היא כל שהוא בלועה ראשונה דהיינו לתבשיל חלב כל זמן שהיא
ב"י לתחיבות הנאסרו אוסר התבשיל החלב עד שהוא ס' בתבשיל
החלב נגד הכף (ש"ך וט"ז) אבל אם תחבוהו לאחר שנאסר
בשאר דברים כגון במים וירקות דמותר בדיעבד אפילו תוך
מעת לעת מתחיבה הראשונה שנאסר בה (ש"ך).

שע"ז שאל אם תחב כף חולבת תוך קדרה של בשר צונין או לקערה
שהיא כ"ש מהו?

ת' אינו אוסר כ"א בדבר גוש, כגון בשר ודגים ואורז ודוחן דמערין
אם מן הקדרה אם היא"ב דינו לעולם ככ"ר. ואם האורז
והדוחן היא צלולים כעין רוטב דינו ככ"ש בהפ"מ רש"ל ופר"ת.

שע"ח שאל כף של בשר שאינו ב"י שניער בה כזית חלב דאז טעם
הבשר נטל"פ וניער בה אח"כ קדרה של בשר מהו?

ת' א"צ אלא ס' כנגד הכזית חלב כיון דהבלועה לא נעשה נבלה
אבל אם ניער אח"כ חלב מותר בדיעבד לפי שהבשר שהיה
בו קודם שניער בה כזית חלב פעם הראשון נ"טל"פ. ואם
היה הכף ב"י כשניעור בה כזית חלב פעם ראשון אם הבלועה
נעשה נבלה אף עם ניער בה אח"כ קדרה קטניות צריכין בתבשיל
ס' נגד הכף. ומיהו אם ידענין בבירור כמה איסור בלע הכף
א"צ ס' אלא כנגד מה שנבלע (ש"ך בסי' צ"ק י"ז ע"ש)..

שע"ט שאל אם בשלו מים בקדרה חדשה ותחבו בו כף חולבת
ובתוך מעל"ע של תחיבה זו חזרו ובשלו בו מים ותחבו
בו כף של בשר ושתי כפות היה ב"י ובשום אחד מהן
לא היה במים ס' נגד הכף מהו?

ת' אסור להשתמש בקדרה זו לא בשר ולא חלב, (ש"ע) ומיהו
אם עבר ובישל בו בשר או חלב מותר דהוי נ"ט בר נ"ט (פי'
מן הכף למים ומין המים לקדרה) ושניהם דהיתר עדין (רמ"א)
(אבל הש"ך בס"ק ט"ו כ') ומאריך קצת בדבריו ותוכן דבריו
הוא דבאמת לאחר תחיבות הכף הראשון שהיה של חלב אין
אנו מתירין להשתמש בקדרה לתבשיל של בשר, אך מ"מ אם
עבר ובישל בתוכו בשר אז הקדרה מותר לבשל בו בשר לעולם.
אבל לאחר שעבר ותחבו בו הכף של בשר פעם שנית מותר
לבשל בו כתחילה בשר תוך הקדרה לעולם. וכן הדין להיפך
אם תחבו פעם הראשון כף של בשר ואח"כ נתחוב בו כף של
חלב הדין כהנ"ל.

ש"ס שאל קדרה של בשר שבשלו בה ירקות או מים ותחב בו כף
של חלב מהו?

ת' אם שניהם ב"י דהיינו שהקדרה נעשה ב"י ע"י בשר בעין

שנתבשל בו צריך להיות ס' בתבשיל כנגד הכף ואז התבשיל והקדרה מותרים והכף אסור ואם ליכא ס' בתבשיל כנגד הכף ואפילו היה שניהם מותרים אפ"ה הכל אסור (ט"ז בסי' צ"ה ס"ק ח').

שפ"א שאלה אם אחד מהם אינו ב"י וליכא ס' בתבשיל מהו?
ת' נהוגין להחמיר באכול המאכל כמין כלי שהוא ב"י (רמ") ורבו דעת בעלי פרישו יש גורסים במין הכלי, כלומר שאוכלים בלא חמה וחלב ושומן, ואוכלים המאכל במין הכלי שהוא ב"י כלומר אם הכף או הקדרה הוא ב"י אז אוכלים עם הכלים שהוא אותו ב"י, אם חלב בכלי חולבת ואם בשר עם הכלים של בשר (וכן כ' הים"ש ומ"ש) דאוכלים אותו רק תבלין (והפר"ח כתב) דגם תיבת כמין הכלי סגורים (רמ"א) כמו פרישו הפי' הא דאוכלים אותו המאכל אם הכלים כמין הכלי שהיה ב"י (והרש"ל כתב) דאוכלין אותו מן הקדרה אם הכף חדשה (וט"ז כ') באשר שהיא חומרה בעלמא יש לנהוג (כרמ"א) ומ"מ לכתחילה יש להקפיד לערותן התבשיל לכלי שהיה מאותו ב"י דוקא. (והש"כ משיג וכתב) דאם הכף של חלב ואינו בן יומא והקדרה היא של בשר וב"י אז מותר לאכול התבשיל לכתחילה עם בשר, וכן להפיך (וכ"פ או"ה) (וכן כתב רמא בסי' צ"ה ס' ע"ב) וכן אם היה הכלי שנתבשלה בה או כלי' בן לפגם שלא היה ב"י נוהגין היתר לכתחילה עם מין הכלי, ואם הם אינו דבר מאכל אלא מים בעלמא ואיני מאכל אסורים (ש"כ בס' ק"י).

שפ"ב שאלה אם הכף לא היה מקונח יפה ואינו נקי כשנתחב לקדרה מהו?
ת' אז צריכין לאכול (כמ"ש רש"ל) דאוכלין אותו מן הקדרה דוקא ע"י הכף חדשה (תשובת מנחת יעקב) והכלי שאינו ב"י נאסר מן הכלי שהיא ב"י, דהיינו אם הכף היה ב"י והקדרה אינו ב"י נאסר הקדרה מן הכף, וכן להיפך ואסורים להשתמש בהם אפילו בשאר דברים (ש"כ ואין זה אלא חומרא בעלמא כי מדינא הכל שרי (רמ"א ש"כ וט"ז).

שפ"ג שאלה אם תחב כף בקדרה שאינו מינו ב' פעמים ולא נודע בנתיים מהו?
ת' אין צריך ס' אלא כנגד הכף פעם אחת (רמ"א) (ולדעת ב"ח ורש"ל) צריכים ס' נגד כל תחיבה ותחיבה (וט"ז ופר"ח ומ"י כתב) דאין צריך ס' אלא כנגד פעם אחת ואפילו נתחב בו כמה פעמים. (וכן משמעות האו"ה) אפילו נפל דבר איסור לקדרה אחת ב' פעמים א"צ ס' אלא כנגד פעם אחת.

שפ"ד שאלה אם לקח מתבשיל בתוך ע"י הכף שאינו מינו וחזר

ושמושו הכף אם שתבשיל לקדרה ?

ת׳] צריך ס׳ גם נגד אותו התבשיל משום שנעשה נבלה תוך הכף (עי׳ ס״ק ז׳ ס׳ ס״ב).

שפ״ה שא׳] מים או ירקות שבישלו בקדרה חדשה או בקדרה ישנה שאינו ב״י ונתחב בו ב׳ כפות של שני אסורין בבת אחת מהו ?

ת׳] או כל אחד ואחד מסייע לבטל חבירו מאחר שאין שום איסור הוא בעין אלא הטעם אמרינן מ״מ מותר דהא ב׳ מינו כלים הקדרה הוא כלי חרס והכף הוא כלי עץ (או״ה).

שפ״ו שא׳] איסור שנשרה עם היתר מעת לעת מהו ?

ת׳] הכל אסור, אפילו בגוון דמקרי כבוש, וכבוש הרי הוא כמבושל אבל בפחות מעל״ע סגי בהדחה (ש״ע) (וכ״כ או״ה) אלא תפל בכלי בשר ב״י או איפכא, או שהם דבר היתר בכלי איסור ב״י ע״י כבוש הכל אסור. אם שרוי׳ דבר האיסור בכלי של היתר מעת לעת נאסר הכלי, ואם שרוי בו אח״כ דבר היתר נאסר כשהה מ״ע ל״ע (וכן כתב המ״א. שמע בשם הגאון מו״ה יעקב מלובלין. וכן היה בבה״י הלכה למעשה).

שפ״ז שא׳] איסור חם או קר שנפל על הכלי שאכל האש מהו ?

ת׳] אינו אוסר אלא כדי קליפה שהוא כרוחב אצבע (ש״ע).

שפ״ח שא׳] חתיכה בשר כשר שנמלח עם חתיכה בשר טריפה מהו?

ת׳] אם יש ס׳ בחתיכה הכשרה נגד האיסור צריך קליפת מקום הנגיעה (ש״ע).

שפ״ט שא׳] כוליא שנמלח בחלבה מהו ?

ת׳] אסורה, (וכן נהוגין) ואין לשנות (רמ״א) ואם נתבשלה כך אפילו לא נמלחה או לא נמלה מתחילה מ״מ הוי איסור דבוק ונעשה נבלה וצריך ס׳ נגד הכוליא (רמ״א וש״כ).

ש״צ שא׳] בשר שנאסר מחמת בליעות איסור ונמלחו עם בשר כשר מהו ?

ת׳] אם היה הבלוע מדבר המפעפעים אוסרת לחתיכה הכשרה, עד ס׳ כנגד האיסור הבליעה שהאיסור עצמו יוצא ומפעפע (וכן כתב האו״ה וש״כ) אבל אם הבליעה היה מדבר שאינו מפעפע אינו אוסר לחתיכה הכשרה ואפילו קליפה לא בעי (ש״ע).

שצ״א שא׳] גבינות שנעשה בדיעבד בדפוסי העכו״ם מהו ?

ת׳] אף שנמלחו בהו מותרים. (ש״ע) וה״ה אם נמלחה היתר בשאר כלי איסור ואפילו אינו מניקב מותר, דאין מליחה כרותח כ״כ להפליט מה שבלע בתוכה (רמ״א) ואפילו איסור דאורייתא שנבלע בכלי (רש״ל) ולכתחילה אסור בכל ענין.

שצ"ב שא'] מלח ותבלין שהם בקערה של בשר אם מותר ליתנם בחלב?

ת'] ויש"ל מותר. וה"ה אם היה בכלי של איסור דמסתא אמרינן שהכלי היה נקי (ת"ח).

שצ"ג שא'] מלח הבלוע מדם כגון שנמלח בו' בשר ונתנוהו לתבשיל מהו?

ת'] אם יש ס' בתבשיל נגד כל המלח מותר (ש"ע) ולא סגי בס' נגד הדם דלא ידעינן כמה דמא בלע.

שצ"ד שא'] אם הודח כלי בשר עם כלי חולבת בכלי אחד דהיינו בזה אחר זה דהוי נ"ט בר נ"ט, או שהודח כלי בשר עם כלי חולבת ביחד תוך כ"ש מהו?

ת'] הכל שרי (רמ"א) ואפילו היה מלוכלכת (ט"ז) אבל (הרש"ל משיג) על זה וכתב דאם היה מלוחלוח מבשר וחלב אסור, ואפילו בכלי שני, ויש לחוש דלוחלא יתמחה בתוך המים ויהיו נחשב כגוף האיסור, אכן כיון שהוא קצת כמו חומרא אין המורה צריך לחקור זאת. אם היה מלוכלכת עד שיתברר לו ממילא שהוא מלוכלכת. אבל בעירו אם עירו עליהם דקמ"ל שעירו מבליע ומפליט עד כדי קליפה וודאי אסור כשיירו מאכל דצריך המורה לשאול אם היה שם שיורי מאכל (והט"ז) מכריע למעשה דבעירוי יש לאסור שניהם, אם היה בשיורי מאכל משניהם, ואם אחד הוא מלוכלך והשני נקי אז נאסרה הנקי ושאינו נקי שרי אבל (הש"כ בס' ק"ב כתב) במקום שאין הפ"מ יש לאסור גם שאינו נקי.

שצ"ה שא'] אם נמצא כלי חולבת בין כלים של בשר או איפכא ולא ידענין אם הודח בניהם יחד מהו?

ת'] לא מחזקינן אסורא ולומר שהודחו יחד (רמ"א) ואפילו רגילין באותו הבית להדיח בכלי הראשון. מחמת ס"ס. שמא לא הודח עמהן. ואת"ל הודח שמא לא היתה ב"י (או"ה) אבל אם הוא ב"י אין לסמוך להתיר דאין ס"ס וכן עיקר (פר"ח).

שצ"ו שא'] כלי שנאסר מבליעת איסור ואותו כלי נתערב באחרת ואינו ניכר מהו?

ת'] בטל ברוב, ואין דנין אותו בדבר שיש לו מתירין (ש"ע) (וכתב בתשו' בן לב דאף הרשב"א) שהוא בעל דין זה לא היתר אלא בכלי איסור שנתערב בכלים של היתר דהוי מין במינו. משא"כ בכלים של חלב עם כלים של בשר דהוי מין בשאינו מינו לא אמרינן כלל דבטל חד ברוב ואין להקל בהם כלל. ואף בדיעבד יש לאסור ואף כשאינו ב"י אין להתירם כלל. (והב"ח וגם בת"ח מ"ב מחמיר) בבשר וחלב להסיר כלי אחד לחומרא

(וכן מסכים הש"כ) (וכתב הט"ז) אף לסברת הש"ע דכלים דכלים מין במינו שנתערבו מ"מ אין להשהותם זמן מרובה דחיישינן שמא יערב התבשיל מכל הכלים יחד ויאכלם וכבר נתבאר (בש"ע סי' ק"י) דיבש ביבש אסור לאכל ביחד א"כ יכשיר כולם מספק (ופר"ח) מחלק אם האיסור והיתר בלוע מכלים מין במינו מותר להתמש בהם כיון שאינו ב"י אבל אם האיסור והיתר הבלועים בכלי מין בשאינו מינו אין לסקל אפילו אינו ב"י.

אות ל' דין טריפות הלב.

שצ"ז שא'] ג' חללים הם ללב ואם ניקב לאחד מהם מהו?

ת'] טריפה אפילו הכים של הלב סותם את הנקב ג"כ טריפה, דכיון דהוא עשו' כבועא לא מהדק יפה. ושומן הלב הסותם (לדעת הב"ח) הוי סתימה וכשירה, (אך הש"כ) דוחה דבריו (והט"ז מסכים לדברי הב"ח) ומסיק מ"מ קשה להקל (שרמ"ת ואו"ה) אוסרים.

שצ"ח שא'] אם ניקב ולא הגיע לחלל אפילו ניקב נקב מפולש מצד לצד ולא ניקב לחללה מהו?

ת'] אם היא מחמת חולי כשר (ש"ע וב"ח) ואם היא ע"י קוץ או מחט טריפה (ש"ע) לב שנמלא והודח ונפל לגיר (עיין ס' ע' ס"ק ט"ו).

שצ"ט שא'] נמצא מחט בלב ואינו ניכר מבחוץ מהו?

ת'] טריפה (ש"ע) ה"ה אם נמצא בטרפשא דלבא טריפה (ש"ע, ואם נמצא בסימפון גדול שבלב וקופא לבר לצד חלל הלב אם אם ראש המחט כגרעינה של תמרא כשרה (רמ"א) (והרשב"א בת"ה כתב) בסתם דמחט שנמצא בלב טריפה ולא חילק. (וכן הוא ביש"ש) מיהו בנמצא בסימפונא רבא וקופא לצד חלל הבהמה וליכא הוכחה דהיתה בצד לגואי וחזרה משמע דלדברי הכל כשרה (ש"כ) ופר"ח) מכשיר בכל גוונא אף בחודה לצד חלל הבהמה כיון דמשתכחא בסימפונא רבא כאן נמצא כאן היה.

ת' שא'] מחט הנמצא תקוע בלב מהו?

ת'] אם יש היכר מבחוץ בדופני הצלעות שידוע שבא המחט לצד פנים יש לעיין אם תקוע מקצתו עדיין לדופנו ולא עבר לחלל הלב בנקב מפולש ואפילו קופא לבר ואפילו במחט דקה כשירה (רש"ל) לב תרנגול שהיה עליו כיסוי מלא מים והלב כולא בתוכו וקלפוהו לבדקו ולא היה בו נקב והכשירוהו (מהרי"ק)

אם נמצא עצם בתוך חלל הלב (הפר"ח מתיר) (והט"ז אוסר) אם סופו ליקב כמו מחט. (והפר"ח כתב) דאין כח בדינו להתיר רק אם נמצא בשורים. (שכתב בספר שערי שמים) שיש מין שורים שיש להם עצם בלב ע"כ (והפר"ח) סומך עליו לפי שהוא בקי בחכמות הטבע וביאר לנו שהעצם אינו מחמת קישוי הדם אלא שכך יסוד התולדה בידי שמים.

ת"א שא') ניטל הלב ביד או מחמת חולאת מהו?

ת') טריפה, וכן קנה הלב ומזרק גדול שניקב לחלל במשהו טריפה. אם שומן הלב דבוק בלב ואדוק מאוד, כך תעשה ותפרד אותו בסכין אם נמצא קורט דם בעובי אפילו לא נתפשט עד לחללו טריפה, ואם לא נמצא ק"ד כשירה (ש"ע).

ת"ב שא') אם נימלח הלב בלא קריעה מהו?

ת') קודע לאחר מליחה וכשרה. דה"ל כמו חתיכה עב ושאר בשר שנמלחו עמו (ולדעת הש"כ בס' ק"ב ס' ק"ז ובסי' ס"ק י"ח) משמע דבין הלב דבוק ובין שאינו דבוק צריך קליפה מקום שנגע הלב בשעת מליחה. (אך המנחת יעקב כתב) במקום שהיה דבוק כגון שנמלח עם הלב העוף והלב היה דבוק בו אז זורקין הלב והעוף צריך קליפה סביב מקום שהלב היה דבוק שם. אבל שלא במקום הדבוק אין צריך קליפה (וכן וכתב מנחת יעקב).

ת"ג שא') אם בשלו הלב כמו שנמלח בלא קרועה מהו?

ת') אסור משום דעל ידי בישול בלוע ולא שייך לומר גבייהו כ"ב כ"פ (ש"כ) ובנתבשל כך עם שאר בשר צריך שיהיה בתבשיל ס' נגד הלב (רמ"א) אבל (הרש"ל כתב) דאם נתבשל הלב בלא מליחה כלל ובלא קריעה הוא דצריך ס' נגד כל הלב. אבל אם נמלח ואין שם אלא דם הכנס ויכול לשער כמה דמא נפק מיניה א"צ ס' אלא נגד הדם הכנס בעליו (כתב הט"ז דדבריו מסתברים) ומ"מ למעשה יש להחמיר (כרמ"א) להצריך ס' נגד כל הלב בכל גווני ואף דאיכא ס' נגד כל הלב אפ"ה הלב אסור (רמ"א ש"כ ט"ז כ"כ דעת יש"ש והמנחת יעקב כ') דאיכא דהלב דבוק ויש בו ס' נגד דמו הסומך (על מהרש"ל) בערב שבת או בהפ"מ או סעודת מצוה לא יפסיד עם.

ת"ד שא') אם נתבשל העוף עם הלב שלו שנאסר או שלא נמלח מהו?

ת') מותר דאין עוף שאין בו ס' נגד כל לבו (ש"כ) והיינו אפילו בלא רגלים ואפש יש ס' עדיין נגד הלב.

ת"ה שא') אם נחתך העוף ל"ב או ל"ג חתיכות, ואין בחתיכה שהלב דבוק בו ס' נגד הלב מהו?

ת׳ אם בעוף כולי צקורה שכל שרי דלא אמרינן בזה חתיכה
נעשה נבלה (עה"י זב"כ דברי הש"כ ס"ק ט"ו אחר הציון ודלא
כמהר"י ל"י ופר"ח ובתשובת חמדי משה) משמע דאפילו בלא
ראש ובלא רגלים וכנפי' כמי איכא ס' בעוף נגד החלב. (וכתב
הט"ז) היכא דאיכא על כל לשקל כגון יש עוד אחר דברים
בקדרה שיש ס' בנגד החלב רק שאנו צריכים ס' נגד הדבוק כיון
שהוא בעצמו חוששת אין להחמיר בבה"ג. אף שמסר הראש
והרגל והכנפי' (וכן כתב בדרישה) ומ"מ צריך קליפה במקום
שהיה החלב דבוק שם.

ס"ו שאל] אם אין העוף שלם ונתבשל חתיכה מעוף עם החלב שלו
מהו?

ת׳ אי איכא ס' בחתיכה בגד החלב מותר, ואי ליכא ס' לא צריכין
ס' נגד כל החתיכה (בשם הש"כ) ואם אין החלב דבוק רק
נתבשל כך תוך הבשיל לא בעינן ס' אלא כנגד החלב ואז
הכל שרי חוץ החלב שאסורה (הגה ולב קטן שקודין טריפה
הירץ) שנמצא בעוף בבושלי פסק (בעל מגן אברהם דא"ג שיעור
מגדו והכל שרי.

ת"ז שאל] אווזה שהופשטה עורה אם יש בה ס' כנגד לבה?

ת׳ (לפי רש"ל וש"כ) אין בה ס' נגד לבה, (אבל הט"ז כתב להקל)
(והפר"ח והמנחת יעקב כתב) דנ"ע לדינא ומ"מ בדעת שמקילין
אם יש ס' בתוך החתיכה שהלב דבוק נגד דמו הגי', א"ע
נראה פשוט דיש להקל היכי שהופשט עורה ואפילו נתבשלה
אם"כ אווזה צריך קליפה (ש"כ בסי' ע"ג).

ת"ח שאל] אווזה שנתלה בכלי ונמצא במוכה לב דבוק והאווזה היה
בעולם תמכה דראשה ורגליים וכנפיים מהו?

ת׳ (כתב העבודות הגרשוני) שהוא יורה אף אם חסר שאווזה
שלק גדול והנשאר היה ס' נגד הלב האווזה כשירה. ומ"מ אין
להקל אם לא שיש עוד איזה צד היתר כגון נתמלא העוף או
מצטרפין המולייתא לס', והמיקל בהפ"מ לא הפסיד.

מג"ח מעשה שהיה בק' קראסטין שנמצא עגם תקוע במולדת
ובעבר הלב והפנים ומאכלות סקבה שלב למטה מבפנים ללב,
והעגם הלז היה חד ודק ורחב בתמונת סכין והיה אריך כזרת
ונמצא בך התוך מבפנים לאחר בישלה ולא יכולו לעמוד כי היה
משונה מבדייתו, ועלה בתוספות אל חכמי העיר וענו ואמרו
כולם בפה אחד שהיא טריפה. והסכנים נעקו בקול וגם יוסף
דהכי רביתייהו, וכן רחנו ומלאנו אבל ב' ו"ג בהמות שמצא
כמעשה הכ"ל והתיר כולם ואמר שכך ראיתיה, (עוד פגם
מתאי טעם כהוגן לתתוך לבאחיהם עדלא הלבי ומי איתו אלא

חומרא ואחרית בעלמא. אך הרקנטי פ' לך לך כתב וז"ל, בעבור כי הברית היא דוגמא ללב לכך אותכין ג"כ אידוד הלב בריתקיתו להעביר משם כחת הטומא. וזהו ומלתם את ערלת לבבכם.

ת"ט שאלה אם מותר לשחוט מסוכנת?

תשובה לכתחילה יזהר שלא יאכל מבהמה מסוכנת, ואם יש לו בהמה מסוכנת אפילו אוכלת מאכל בריאים רק שמעמידים אותה בגערה או במקל ואינה עומדת. שחטה ולא פרכסה הרי זה נבלה ולוקין עליה כשאוכלים אותה. ואם פרכסה ה"ז מותרת וצריך שיהיו הפרכס בסוף השחיטה ותמשך עד אחר השחיטה אבל מתחילת שחיטה אינו מועיל. וכיצד הי הפרכס בהמה דקה ואיו בין דקה ובין גסה שפשטה ידה והחזירה. או שפשטה רגלה אע"פ שלא החזירה או כפפה רגלה בלבד ה"ז פרכס. אבל פשטה ידה ולא החזירה אינו פרכס, כי אין זה אלא שיצא נשמתה קודם לכן, ואם היה פשוטה וכפפתה גם זה אינו פרכוסי ובבהמה גסה בין ביד ובין ברגל בין פשטה ולא כפפה. ובן כפפה ולא פשטה ה"ז פרכום. ובעוף נקרא מסוכן כל שרואין שהוא חולה ואינו הולך כשאר בריאים, וצריך דוקא פרכוס, ופרכוס דידה הוי ג"כ דפרוף בעיניו או בגפו או בזנבו בשבש בסוף השחיטה ונמשך עד אחר השחיטה.

ת"י שאלה אם אירע מסוכנת ביום טוב?

תשובה אם אירע בבהמת ישראל שנעשה מסוכנת בי"ט ויש לחוש אם ימתין עד הלילה תמות. ויש הפסד ממון היתורו לשחטה בי"ט, אף אם אין לו יותר פנאי רק כדי לאכול כזית צלי (שאינו צריכה מליחה) מבית טביחתה קודם שתחשך אפ"ה מותר.

(אבל המדקדקים מחמירין על עצמן שלא לאוכלם מבהמה מסוכנת. וזה מידת חסידת אבל איסורה ליכא.

תי"א שאלה מרה שניקבה ואין הכבד סותמה מהו?

תשובה טריפה, ואפילו ניקבה סמוך לכבד (רמב"ם), ואם כבד סותמה כשרה (ש"ע) אם נסרכה המרה למקום אחר כשרה (רמ"א) (ועיין בשו"ת מנחת יעקב בסי' ע"ז) ומבאר דין מרה ודקין שנסרכו להדדי דיש להתיר בדעת הרוב, ואין לדמות סירכתן לסרכת הריאה ולומר אין סירכא בלא נקב. וכן הוא בהרבה פוסקים. (וספר"ח כ') דאין לסמוך על זה וטריפה דלא (כרמ"א).

תי"ב שאלה מרה שנתרוקנה והכים תלוי' במקומה מהו?

תשובה כשרה שתולין דרך סימפון נשפך המרה שלא דרך נקב. וכן

כתב בספר אוהל מועד), רק שצריך לנפח אותה, ואם אחר הנפיחה לא ימצא שם נקב טפי איכא למיתלי. שנשפוך דרך סומפון מלומר שהעלם הנקב קרוב ואינו ניכר (פר"ח).

ת"ג שא'] איזה בריו בבהמה וחיות שאין להם מרה כלל?

ת'] וי"ל כגון איליס שאין להם מרה כלל (כ"כ בפסקי תוספות דמסכת חולין סימן ק"ג).

ת"ד שא'] באיזה מקום יש מרה לגבי?

ת'] וי"ל כגון בזנבו דהיינו למטה סמוך לזנבו. ואם אין להם מרה כלל (כתב מנחת יעקב) צ"ע לדינא, מאחר שי"א שיש קצת שיש מרה לאיל.

ת"ה שא'] אם חסרה המרה כיצד יעשה?

ת'] קורע הכבד שתי וערב ומדיחו מן הדם שהוא בעין על הזוכחת וטעמו בלשונו במקום הראוי להיות מרה, ואז אם יש בו טעם מרה כשירה. ואם לאו יצלנו על הגחלים ולא ידחנו אחר צלייתו עד שיטעום תחילה עם טעם מרירות כשר ואם לאו טריפה,

ת"ו שא'] ואם נמצא שתי מרות מהו?

ת'] טריפה ואם אחת נראת כשתים נוקבין אחת מהן אם שופכין להדדי ואח"כ נפחין אחת מהן ועולה גם שניהם אחת היא וכשירה, ואם לא טריפה, ואם ניקבה ולא עלתה רק הטולי מים באחת מהן ונתמלה גם השני ג"כ כשר ואם הם שני מרות במקום דבוקן בכבד כמו רחב אצבע כשירה, ואפילו דלא שפכו הדדי. וה"ה אם מתחילה הם שתים ובסוף הן מתערבות ונעשה אחת כשרה. מרה שניקבה ויכול לתלות בסכין או בידו דטבחא כשר דתלינן ביה.

ת"ז שא'] היה שתי מרות אחת הנה ואחת הנה וסימפון אחד שופך מרה לשניהם וכשזוקפים אחת חוזרת ליתה למקום הסימפון מחלק מרה ושופך לשניהם וכשהן שופכת בדרך שהם עומדת בחיו הבהמה אינו שופכת להדדי מהו?

ת'] יש להכשיר בבהמות ישראל (ש"ע) (והרש"ל) מכשיר לגמרי כיון דלאו הכי קצת פוסק' וכשירן בשני מרות, ובן (מור"ס) ובזמן שאינו שופכת וליכא מרירות בכבד הרי זה טריפה, אבל אי איכא טעם מר בכבד כשירה כמו שכתבתי מדין מרה שחסרה (פר"ח) (אך ש"י דוחה ע"ש).

ת"ח שא'] גרעיני תמרה שנמצא במרה מהו?

ת'] כשירה, אבל גרעיני זית שתמצא במרה טריפה, וכ"ש אם נמצא מחט או קוץ (ש"ע) ואין חילק בין קופה לבר או לגוי' (והרש"ל והפר"ח) מכשיר במחט, ומיהו רק בבהמת ישראל גבהפ"ת ובהמות עכו"ם אין להקל (כ"כ הפר"ח והים של שלמה).

דינו נקיבת המוח .

תי"ט שאי] המוח יש לו שני קרומים ואם ניקב התחתון ניקב מפולש מהו ?

תי] טריפה. ואם ניקב העליון, דהיינו שהמוח מגיע עד הפילין והפילין הם בכלל ניקבתו במשהו וזה הקרום העליון, (לפי דעת היש"ש) משמע שהוא טריפה, (וכן כתב הרש"ל וב"ח) אפילו בהפסד מרובה (אך הרמ"א) מטריף בשאינו הפ"מ (וכן כתב הפר"ח) להקל בהפ"מ. עצם שהמוח מונח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדרה ויש על פי כלפי האוור כמו פילין וכל מה שיש בתוך הקדרה עד הפילין בכלל מוח וניקבת קרומין במשהו וטריפה, ומשם ואילך נידן כחוט השדרה וניקבת קרומיו ברוב (כמ"ש לקמן).

ת"כ שאי] המוח שניקב מעט ממנו או נתמעך והקרום קיים מהו?

תי] כל שאינו ממוסמס עד שכיוצא בו כחוט השדרה אלו היה יוצא למעלה מידו היה נכפף ונופל כשירה, אבל כשנתמסמס אין חילק בין הרבה או מעט ולעולם היא טריפה.

תכ"א שאי] נשפך כמים דהיינו בענין שבחוט השדרה אם מעמידו לא היה מעמיד מהו ?

תי] טריפה, וכן עיקר (וכך העלה הש"כ ודלא כב"ח ע"ש).

תכ"ב שאי] אם נתמסמס באופן שהמוח מקיפו סביב והוא נתמסמס באמצע מהו ?

תי] פסולה. (כ"כ פר"ח).

תכ"ג שאי] אם נמצא מים בתוך הקרום או המים מונחים בשלחופת מהו ?

תי] כלל זה נקט בידך. אם המוח יקוף המים או השחולפת והיה סביב בכל צדדיו שלא יהיו מגולים כלל אפילו להקרים כשירה. ואם המים או שלחופת מגולים לקרום או שהוא ספק מגולה טריפה.

תכ"ד שאי] אם השלחופת או המים מונחים בין הקרום והגולגולת או בין קרום לקרום מהו ?

תי] טריפה (ש"כ) ואם פתחו הראש קודם שידעו הריעותא דאקראי עד שנפל הספק אם המוח מקיף או אם השלחופת טריפה. (ש"כ).

תכ"ה שאי] אם נמצא תולעת חוץ לקדרה כגון בחוטם מהו ?

תי] כשירה. (ש"ע)

תכ"ו שאי] אם אין ריעותא ניכר בקרום ובמוח מהו ?

תי] כשר, ואע"פ שפי התולעת כלפי חוץ ויש קצת הוכחה שהיה על המוח אפ"ה כשירה. ומטעם ס"ס דשמא נתהפכה ולא

הגיע מעולם לשם. ואת"ל הגיע שמא לא ניקב הקרום דהא אין כאן שום ריעותא בקרום (עד"א).

תכ"ז שא' אם לא בדק מתחילה הקרום אם יש בו ריעותא או לאו מהו?

ת' יש לאסור אפילו חוץ לקדרה דיש לחוש שהיה בקדרה (ע"ש).

תכ"ז שא' ראיה שהיא לבנה כעץ מהו?

ת' טריפה. וסימניך למראות הפסולות (ד"ם ב"ב ל" ר"ת) דיו: מוריקא: כשיתא: בישרא: בילה: כל אלו מראות טריפה.

תכ"ט שא' אם מראות פסילות זז מקום למקום מהו?

ת' כשר, אבל אינו זז בין הקרומים ועומד במקומו טריפה, ואם מראה פסולה עומד על הבועה כשר, כיון דמשתנת מראה כל שעה ושעה. וה"ה אם נמצא בריאה מראה כדוי והנפיחה נהפך למראה אדומה ג"כ כשר, דהאי שחר אדום היא.

ת"ל שא' איזה מראית כשירות?

ת' מראה כבדא, אדומה, ירוקא, לאזור. וסימנך כ"א"י"ל" תאכלנו. ולובן בילה טריפה. דוקא אם המראה הפסולה במראה לובן בילה לאחר בשילה, מי בעודה חי היא זהירות וצלולה. אבל בחלמון בילה אין חילק בין קודם שנתבשלו ובין אחר שנתבשל, וטריפה.

תל"א שא' מה בין מראות פסילות למראות הכשירות?

ת' מראות כשירות בליבין קצת די, ומראות פסילות בליבין כולה אז כשר הריאה.

ת"לב שא' אם המראות הפסילות נהפכו למראות הכשירות ע"י נפיחה מהו?

ת' כשר, ולא בעינן למראה ריאה. ואם יש על הריאה קליפות כמו נתק והריאה שלימה תחת הנתקים כשר.

תל"ב שא' מראה אדומה וכנגדה יש מכה בדופן מהו?

ת' טריפה. ואם משתנת למראה ריאה כשר, ואם בא כלב או נכרי ונטל הריאה והלך לו אסורה, אבל בהפ"מ או בגדיים וטלאים וחיות שאין סירכות מצויות בהן מותרת, וה"ה אם בא אכו"ם או ישראל והוציא הריאה קודם הבדיקה והיא לפניני מותרת. ודוקא במקום הפ"מ (דהיינו) שצריך לנפח הריאה ובודקין אותה.

דין מעיים יתירה.

תל"ג שא' בהמה שיש לה מעיי יתרה מתחילתו ועד סופו עד שנמצא ב' מעיים זה כנגד זה מהו?

ת'] טריפה. אבל אם המעיי חוזרת ומתערבות עם המעי ונעשה א' אין זה יתרת וכשירה. זה הכלל להכשיר ג' דברים וה"א שיהיו ברחוב המעי כרחוב אצבע קודם שמתחילין להתפצל, ב' שאין באורך הענף היוצא יותר אצבע. ג' שחוזר ומתערב למטה סמוך לבית הרעי ברוחב אגבע, ואם חיסר אחת משלש אלם טריפה (ורשב"א בת"ח ופר"ח).

דין מליגות הראש.

תל"ד שא'] אם לא מלחן קודם ומלגן והמים הם בכלי שני מהו?

ת'] מותר אע"פ שהי"ם בו, ודוקא בדיעבד, אבל לכתחילה אסור אם היס"ב (ת"ה) ולכבוד אורחים או לצורך שבת וי"ט מותר לבנית בכ"ש אפילו היס"ב ואפילו לכתחילה. (וכן כתב מהר"ם יפה) אפילו מלגו תחילה בלא מליחה שרי.

תל"ה שא'] אם מלגו בכלי שני תולבת מהו?

ת'] מותרת אפילו בת יומא מתרת הכלי, והעוף והיינו אם עירו המים תחילה, אבל אם עירו המים על התרנגלות (לדעת הט"ז) משמע דתרנגלות צריך קליפה. (ולדעת הש"כ) משמע דאפילו קליפה לא בעי אפילו רותחה למטה ע"ש).

תל"ו שא'] אלג ב' עופות ונמצאת אחת טריפה מהו?

ת'] השני מותר (ש"ע).

דין מליחה.

תל"ז שא'] בשר שנמלח ולא הודח תחילה מהו?

ת'] (לדעת רמ"א) אפילו דלא נמלח אלא לצלי ולא שהה במלחו שיעור מליחה מ"מ אסור לקדירה ומותר לצלי, (ולדעת רש"ל וב"ח) אסור אפילו לצלי. ואם שהה שיעור מליחה (לב"ח) אסור אפילו בהפ"מ, ומליחה והדחה שנית לא מהני. (ולדעת רמ"א) בהפ"מ או בע"ש וא"א להכין אחרת כשירה, והיינו ע"י הדחה ומליחה שנית (ש"כ) ומכ"ש כשלא שהה שיעור מליחה דיש להתיר בהפ"מ או בע"ש. (בשר שנמלח ונפל לציר עיין לקמן).

תל"ח שא'] אם נמלח אותו החתיכה עם שאר חתיכות בשר שהודחו קודם מליחתן מהו?

ת'] הא היא בשלמא אסורה וחתיכות אחרות שרי (רמ"א) דלגבי אחרות מקרי דם פליטה וכבלע כך פולטה (ש"כ וט"ז).

תל"ט שא'] מי ששכח ומלח החתיכה או לאו וביטל אותה מהו?

ת'] (דעת הט"ז בסק' כ"ד) דלא הוי ולא ספיקא דרבנן ולקולא (והמחבר ספר חוקי דעת בהגה' א' ס"ק כ"ב כתב בשם מנחת

יעקב) דאסור באשר שהוא אין בשאינו מינו וטעם לעיקר דאורייתא ואז כשנשכח ובנספך אחר דאין כאן שום ספק שכבר נתחזק האסורה ואסור (בה"י) (ופר"ח) משיג וכתב' (כבה"י) אלא (כמ"ש הט"ז הנ"ל).

ת"מ שא' היה לפניו חתיכה של בשר שנמלח, ותתיכה שלא נמלחה ובישל אחד מהם ולא ידעינן איזה מהם שבישל מהו?

ת' אמרינן בוודאי אותו החתיכה שנמלחו בישל וכשרה (כמ"ש בש"ע סימן ס"ו ס"ד וכן כתב הבה"י) אסור להשתמש דברים אחרים בכלי שמערין בה בשר דחיישינן שמא לא הודח יפה מדמו, ודוקא דבר לח בצונן או יבש ברותח הא דאסור מיהו דבדיעבד שרי דהא הכלי שרי ואין כאן אלא גזירה (ט"ז סק"ס).

תמ"א שא' בשר שנשרה במים מעת לעת מהו?

ת' אסורה דהוי כמבושל ואסור אפילו לגלי (רמ"א) ואפילו שדחה ומליחה שנית לא מהני בין שהיה מלוכלך בדם או לא (ש"כ בשם כל האחרונים ובשם ש"ה ומסדר"א האגור ורש"ל תו"ח) ואם יש ס' במים מותר עכ"פ לגלי ואפילו הוא מלוכלכת בדם (ש"כ) ולדברי ש"כ בס' ק' ט' דאפילו לקדרה שרי.

תמ"ב שא' הכלי ששרי בה הבשר מעת לעת מהו?

ת' הכלי אסור בין שהוא של מתכת ובין של עץ ואבן (ש"כ ומנחת יעקב) ומ"מ אף שנאסר הכלי מותר לחזור ולישרות בה (רמ"א) דהא אין שורין בה הבשר מעת לעת ואינו בלע או"ס.

תמ"ג שא' אם מותר לישרות בה הבשר שנמלח כבר והודח כהוגן מהו?

ת' ויש"ל אסור משום שנכנס בכלי אסור, ומיהו בדיעבד שרי דהא לא נעשה כבוש עד אחר מ"ע ל"ע ואז הוי כ"ט ל"פ (ש"כ והבה"י כתב) דאין להקל בזה ודלא כדעת האחרונים (וכן נראה דעת הפר"ח).

תמ"ד שא' אם שהה בכלי מעת לעת רק מי הדחה לחוד מהו?

ת' אין אסור מאחר שהדם מעורב במים, ומיהו אם אין ס' במים נגד הדם אין להתיר כ"א בהפ"מ.

תמה שא' בשר ששרה במים ונקרש הבשר עם המים ונעשה קרח ושהה עם קרח כמה וכמה ימים בלא מליחה?

ת' אין לאסור הבשר דקרח לא חשיב מים והיינו שנקרש קודם כ"ד שעות ששרה בתוך המים, ואם שהה שם ג' ימים דאז לבשלם אסור ולגלי שרי. (מנחת יעקב).

תמ"ו שא' אם הביא בשר מלא קרח שאין ראוי' למליחה וצריך לשרות במים פושרין, אם מותר להשים בכלי שהיד סולדת בו?

ת׳ ויש״ל (בת״ח כלל ט״ז כתב) לכבוד שבת או לאורחים מותר לשרות בכלי שני אפילו שהיס״ב. (והש״ך ב״ס ס״ח ס׳ ק״ל כתב) ליזהר לכתחילה שלא להניחו רק במים שאין היס״ב אם אפשר ליזהר ע״ש. (ומשמע דס״ל הש״ך כדעת הת״ח הנ״ל.

תמ״ז שאל בשר שנמלח ונקרש קודם ששהה שיעור מליחה מהו?

ת׳ אם נפשר אח״כ טוב למלחו פעם שנית ולהשותן שיעור מליחה.

תמ״ח שאל אם לא מלחו פעם שנית, ושהה שיעור מליחה אחר ההפשרה ונתבשלה מהו?

ת׳ מותר בדיעבד. (ש״ך בשם מהרש״ל).

תמ״ט שאל חתיכה בשר שלא נמלח אלא מצד אחד מהו?

ת׳ אסורה אפילו בדיעבד (רמ״א) היינו דבדיעבד משמע שכבר בישלו, אם לא בישלו עדיין אם הוא לצורך דהיינו במקום הפ״מ, אם הוא תוך מעת לעת למליחה הראשונה יחזור וימלחנה שאז כיון שפולט עדיין הוא פולט מה שבלע מצד השני ומיירי שלא הודח עדיין מליחה ראשונה. אבל אם הודח אחר מליחתו מיד נסתמין נקבי הפליטה ולא מהני מליחה אחר כך (ש״כ וב״ח) (וט״ז) מיקל אפילו אחר שהודח. ואפילו אחר י״ב שעות ואז מותר לבשלו. אחר ה׳ ד׳ וי״ש שנית אפילו שלא לצורך ושלא בהפ״מ (ט״ז ומנחת יעקב).

ת״נ שאל תרנגלות שלא נמלחו אלא מצד א׳ מהו?

ת׳ לכ״ע אסורה דהרי החלל מפסיק בניהם. (זה ברור פר״ח).

תנ״א שאל עוף שלא נפתח ונמלח עם הלב והכבד והמוח מהו?

ת׳ יש לצלות אותו עוף (תשובת אפרים סי׳ כ״ט. וכן בתשובת הרא״ם הלוי ס׳ מ״ד) אבל שאר עופות שנמלחו עמו מותרים בבישל (תשובת הרא״ם הלוי) (ופר״ח) מתיר אפילו אותו עצמו בבישל (וביתשובת נחלת שבעה ס׳ כ״ד) נוטה דעתו להחמיר.

תנ״ב שאל בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה מהו?

ת׳ אם יש בקדרה נגד הדם והמלח שעליו, דהיינו שיש בקדרה כ״כ כמו החתיכה זה שלא הודח אז מצטרפין כדי שיהיה ס׳ נגד הדם והמלח שעליו ואז הכל שרי, דהא החתיכה עצמה בודאי האי שלשים נגד הדם והמלח שעליו, ואם יש בקדרה כ״כ כמו החתיכה עצמה ועולה למנין ס׳ (רמ״א ב״ח וש״כ וט״ז), אבל הקדרה עצמה פשוטה דאינו מצטרף (כמ״ש בס׳ צ״ט ט״ז) ואי ליכא ס׳ בקדרה נגד הדם ומלח שעליו אפילו שלא הוסם אלא בכלי שני שהיס״ב כל מה שיש שם אסורה, מאחר שיש שם מלח וציר אפילו בכ״ש מבשל (רמ״א) וכ״ש משמע אפילו קדרה ששמו בו הבשר, (ט״ז) (והרש״ל כ׳) דאין לאסור בשביל המלח שבו (וכן הוא דעת הט״ז) (והש״כ

כתוב) דבס"מ יש להקל כמ"ש הרש"ל. (והפר"ח כתב) להקל אפילו בהפסד מועט (והגאון מנחת יעקב כתב) לאסור בכל ענין, ואין להקל כנגד (או"ה ורמ"א).

תנ"ג שא'] אם הוא ספק אם הודח הדחה האחרונה או לאו ובשל מהו?

ת'] (כתב הט"ז בשם ק"י) דכשר דאינו אוסר אלא מדרבנן (וכן היא כשו"ת ב"י ס"י קע"א) (ש"כ) משיג וכתוב לאוסר. אבל אם הודח הדחה אחרונה רק פעם אחת ונתבשל מותר דבדיעבד סגי בהדחה פעם אחת (כמ"ש בת"ח כלל ט"ו דין כ"ב פני יצחק).

תנ"ג שא] בשר יבש (פי') שלא הודח אחר מליחתו ונתייבש אח"כ ונתבשל בלא הדחה אחרונה?

ת מותר בדיעבד (ת"ח כלל א') והגאון וכוח מים חיים ש"כ) דטוב להחמיר דיש לחוש לפעמים שלא נתייבש יפה ולאו אדעתא ולכתחילה צריך להדיחו במים אפילו בכ"ר ובמים פושרין, ויזהר שלא יהיו המים חמין כ"כ עד שהיס"ב. ואם נכבש במים מעת לעת בין בחמין ובין בצונן אסור (מג"י).

תנ"ח שא'] המלח שעל הבשר לאחר מליחה הוי כדם ואסור למלוח בו פעם שנית (רמ"א) ואם נתייבש היטב מהו?

ת'] (כתוב הש"כ בשם האפ"ר) דמותר. (והמנחת יעקב כתב) דאין להקל, ואם עבר ומלח פעם שנית בזה מלח שנמלחו בו פעם א' אין הבשר נאסר משום דם. (ת"ח כלל ט"ז דין י"א) (כ' הש"כ) ונראה דוקא אם נתבשל מיקרי דעבד. אבל אם לא נתבשל עדין ידיחנו ויחזור וימלחנו. (והמנחת יעקב כתב) דדעת (רמ"א) שכתב דעבד דוקא אם לא נתבשל עדיין דאז יש לו תקנה שידחונו ויחזור וימלחנו. משא"כ אם נתבשל כך אסורה משום דהוי ליה כלא נמלח כלל.

תנ"ו שא'] כותי שנתן הבשר בקדרה ויודע שהודח אך לא ידענן אם הודוחי ג' פעמים מהו?

ת'] לא נאסר הבשר ר"ל התבשיל דבדיעבד סגי בפעם אחת. (תש"י ומ"ח).

תנ"ז שא'] אם לא ידעינן אי הודח או לא הודח כלל מהו?

ת'] נאמן במסיח לפי תומו כגון שמסיח לפני אחרים שמספר דבר אחר ומתוך אותו ענין נמשך הסיפר שהודח. (כן היא דעת מנחת יעקב, ולא כהב"ח) (והש"כ כתב) מ"סל"ת. דהיינו מספר לפני אחרים שלא שאלוהו אם הודח והסיח לפ"ת דהידה נאמן אבל היכא שנתכוון העכו"ם לחבב עצמו לב"ב ישראל וודאי לא מהני מסיח לפי תומו.

Digitized by Google

תנ"ח שא'] אם יודע שהעכו"ם שדרך ישראל להדיח, והיה שם ישראל קטן או ישראל יוצא ונכנס מהו?

ת'] אפילו מסל"ת א"צ וכשרה, דוודאי הדיחו דמראית העכו"ם (רמ"א).

תנ"ט שא'] בשר שלא הודח ולא נמלח ונתבשל מהו?

ת'] צריך ס' נגד החתיכה ונגד הדם שעליו (מנחת יעקב).

ת"ס שא'] בשר שהודח ולא נמלח ושמוהו בקדרה שמקנתה אם והיס"ב מהו?

ת'] צריך ס' נגד החתיכה ונגד דם שעליו (מ"י) והחתיכה עצמה אסורה (ש"ע) ואפילו איכא ס' נגד החתיכה אסורה. (כ"כ רמ"א) הרוטב מבלבל הטעם שהחתיכה וגורם שהדם בתוכו פורש ממקום למקום, (ש"ב) (וכן נראה דעת הט"ז) וטעמו לפי שנתבשלה החתיכה בדמה (ויותר כתב הט"ז) דהייתו באחד בשר דיכא הכי דאפשר שממהר להתבשל, ומש"ה גם החתיכה הזאת נאסרה, אבל בשר שור שהושם בכה"ג בכ"ר לאחר שהוסר מן האש שאינו ממהר להתבשל כ"כ גם החתיכה מותרת (והמנחת יעקב כתב) להחמיר אפילו בבשר שור (כמ"ש הרמ"א).

תס"א שא'] תרנגלות שהוא חלילה מהו?

ת'] יש לחוש שפי' הדם ממקומה למקום אסורה. אף בשעת הדחק אפילו בהפ"מ (ט"ז בשם ת"ח) (והש"כ משיג) דהיכא שאין תלוין ואין בו בני מעיים מותר בדאיכא ס'. וכן הוא דעת (רמ"א ופר"ח) (והמנחת יעקב כתב) דמ"מ יש להחמיר אף שאין בו בני מעיים דהא עכ"פ יש בתוך העוף הריאה שלו שדבוקה בצלעות ושאר דברים קטנים ויש לחוש שנבלע מהם למקום אחר.

תס"ב שא'] אם נשפך התבשיל ואינו יודע אם היה בו ס' מהו?

ת'] הכל אסור משום דהוי מין בשאינו מינו דהיינו דם בבשר והטעם כעוקר דאורייתא אבל אם נתן בשר שלא נמלח תוך כלי שני אף שהיס"ב אינו מבשל אבל אם נפל לתבשיל חריף כחומץ וציר נאסר אף בכ"ש (פני יצחק).

תס"ג שא'] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה והדחה ונמלח והודח עם שאר בשר כדינו מהו?

ת'] השאר בשר שרי אפילו לבישול אף בדליכא ס' וחתיכה עצמה אסורה אפילו לצלי (ט"ז ופר"ח ס"ק מ"ז) (אך בר"מ בחידושי הגרש"י על חלק י"ד מהדיך קנת, וכתב בשם ת"ח כלל סי' ק"ד דגם אותו החתיכה שרי לצלי.

תס"ד שא'] אם נתבשל אותו החתיכה עם שאר בשר מהו?

ת'] אי איכא ס' בשאר חתיכות נגד אותו החתיכה. אם שאר

חתיכות שרי ואותו חתיכה אסורה. אחר ליכא ס' הכל אסור (ש"ך וט"ז, וכן היא בתשובת תורת אמת סי' קע"ט ובתשובת ב"י).

תס"ה שאלה] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה והדחה שמלאוהו עם שאר בשר שכבר נמלח והודח בכלי שאינו מנקב מהו?

ת'] אסור גם שאר בשר בדליכא ס' דאמרינן לאוורא נפק יצא דם שנתקשה ע"י מליחה ואוסר שאר בשר. (ט"ז ס"ק ל"ב. אך בתשובת בית יעקב סי' קע"ח כתב) דמיירי היכא שלא נמלח הבשר ששהה ג' ימים מתחילה: אבל אם גם נמלח מקודם אותו בשר בכלי שאינו מניקב אפשר להתיר מטעם (ש"כ רש"ל והביאו הט"ז בס"ק הנ"ל) דמ"מ שרי.

תס"ו שאלה] בשר שהוא ספק אם עבר עליו ג' ימים בלא הדחה ומליחה מהו?

ת'] מותר לכתחילה לבשלו ע"י הדחה ומליחה כשאר בשר (תשובת מנחת יעקב).

תס"ז שאלה] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה והדחה ונתערב אותו החתיכה בחתיכות אחרות מהו?

ת'] בטל ברוב (ש"ע) (תש' פני יצחק) חד בתרי בטל (רמ"א) (והש"ך רוצה לפסור כדבר דרוב דהכא פרישו בטל בס' ע"ש. מ"מ לא מחלט הדבר שיהא דוקא צריך ס' אלא מניח הדבר בצ"ע, כי הבשר ששהה ג' ימים בלא מליחה הוא חומרת הגאונים ז"ל דהגאונים לא גזרו כל כך, וכן הוא לפסק הלכה למעשה כשני גדולים ההורים (בה"י והפר"ח) דאין צריך ס' בכה"ג אלא ברוב.

תס"ח שאלה] אווזות שנפשטו עורותהן לשומן ושהה ג' ימים בלא הדחה ומליחה מהו?

ת'] יש לגרר היטב הבשר שעודני עליו והעורות מותרים ע"י הדחה ומליחה כדינו, וה"ה בצילה, אבל בשאר שומן אפשר דדינו כשאר בשר משום שאר שומן אינו רך כ"כ כשומן האווזות (תשובת שבות יעקב סי' כ"ח).

תס"ט שאלה] אם שרו במים הבשר תוך ג' ימים מהו?

ת'] מותר להשהותו עוד ג' ימים אחרים פחות חצי שעה, (והש"ך כתב) לאו דוקא חצי שעה אלא פחות מעט.

ת"ע שאלה] טבח שמכר בשר שלא הודח ולא נמלח יותר מ"ג ימים אחר השחיטה ולא הגיד להקונים שלא יאכלוהו ע"י בישול והקונים בישלו אותו הבשר ע"י הדחה ומליחה כשאר בשר מהו?

ת'] מנא הדין אין לו טבח משפט להעבירנו משום גדר מילתא

ועיין ב"ח ג"ש סי' כ"ה) והכלים שבשלו בהן א"צ הכשר למפרע (תש' עבודת הקודש).
תע"א שא'] בשר שהל יום ג' שלו בשבת מהו ?
ת'] אסור להדיחו אפילו ע"י נכרי, ובי"ט אם ניקרו מגידין וחוטין מע"י מותר להדיחו בי"ט (מגן אברהם סי' שכ"א וש"כ).
תע"ב שא'] אווזית שקודהו תוך ג' ימים כשהן שלימה שלא נפתחו מהו ?
ת'] (הורה הגאון מהר"ש מפרהג) להפשיט עורותיהם ומותרים בבישול, והשאר יצלנו.
תע"ג שא'] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה והדחה שנמלח עם שאר בשר לצואי דמים מהו ?
ת'] הבשר שנמלח עמו כשירה והוא בעצמו אסור, ובדיעבד יש להתיר ע"י שיחזור וימלחנו לפי שהמלח מוצאי כל דם הבא ממקום אחר וכבלע כך פולטו. (ופר"ח) (ודעת האגור) אם לא נתבשל עדיין אותו הבשר מותר לצלי אף שנמלח עם שאר בשר. ואם נתבשלה אסורה, וט"ז בס"ק ל"ב משיג) על מורה אחד שהורה כך ומשיג דעתו לאסור אף לצלי.
תע"ד שא'] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה והדחה ומלחו כדינו והודח ואח"כ מלח אותו בכלי שאינו מניקב ולא שהה שם שיעור כבישה ונמצא שם ציר מהו ?
ת'] כשר לצלי (רש"ל) אבל אם שהה שם שיעור כבישה אז אפילו לצלי אסורה.
תע"ה שא'] כבד ששהה ג' ימים בלא הדחה מהו ?
ת'] מותר לבשל אחר הצלי (ש"ע סי' פ"ח) (ובתשובת צמח צדק ס' קכ"ח) כתב אסור לבשלו אחר הצלי (וכן כתב המנחת יעקב).
תע"ו שא'] בשר שנמלח בכלי שאינו מניקב מהו ?
ת'] אותו החתיכה הנוגעת בציר אסורה אפילו לצלי אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי, ואפילו שלא שהה שיעור מליחה רק מעט שנראה ציר אפילו לא היה תוך ציר אלא מעט מבשרו ואפילו דאיכא ס' כנגד הציר אסורה. אבל שאר חתיכות שאינו נוגעים, בציר אלא מונחים על החתיכה הנוגעת בציר מותר (רמ"א) (וש"כ) (וט"ז) אפילו קליפה לא בעי לפי (הט"ז).
תע"ז שא' אם נתערב אותו חתיכה שנוגעת בציר עם שאר חתיכות מהו ?
ת'] בטל ברוב (רש"ל וש"כ וט"ז ומ"י).
תע"ח שא'] אם הניח אווזא שנמלחה והודחה כראוי על האווזא שלא נמלחה, ומלחה האווזא העליונה והיה זב צירה

ממנה ונשארה קצת מתחתונה בתוך אותו ציר בכלי שאינו מנוקב מהו?

ת'] (הט"ז בס"ק ס"ד סורה) שאין לאסור רק מה שמונח בציר. (והש"כ) מתמה על הט"ז שאיסור מה שבתוך הציר, לדעת המנחת יעקב אין אסור כלל.

תע"ט שא'] כלי שאינו מנוקב שנמלח בו בשר לסוגיא דמו אם מותר להשתמש בו?

ת'] ויש"ל אסור להשתמש בו אפילו לאחר שהודח (ש"כ) ואם עבר ונשתמש בו אם היה דבר יבש צריך קליפה, ואם היה דבר לח בענין ס' נגד הקליפה מן הקערה (רמ"א) (ולדעת הש"כ) אין חילוק אם הקערה קר או חם, דס"ל דאף לאחר הדחת הקערה היא רותחת מתוך המלח שבה (ע"ש ס"ק ס"ד. והט"ז בס"ק ל"ט) דדין קערה זו כדין שאר כלי טריפה שמו בו היתר ושייך לדין תתאה גבר.

ת"פ שא'] אם מותר לחזור ולמלחו בתוכו לאחר שניקב מהו?

ת'] ויש"ל מותר אפילו בלא ניקובה. אם הבשר ששהה כבר במליחתו והודח (רמ"א) רק שלא ישהה שם מ"על"ע, דאם ישהה שם מעת לעת נאסר מחמת כבישה (ט"ז) (ולש"כ) אפילו שהה מעת לעת מותר בדיעבד, אבל לא לכתחילה דכל כ"על"פ אסור לכתחילה.

תפ"א שא'] בשר ששהה במלחו שיעור מליחה וקודם הדחה האחרונה נתנה בכלי שאינו מנוקב?

ת'] אם הודח פעם אחת לאחר המליחה שרי דבדיעבד סגי בהדחה אחרונה אפילו בפעם אחת (ש"כ) ואם לא הודח כלל. (לרמ"א) מה שבתוך הציר בעי קליפה אפילו בדיעבד ואפילו בדאיכא ס' נגד הציר. (ורש"ל) אוסר כל מה שהיה תוך וגם מעט למעלה ממנו כדי קליפה.

תפ"ב שא'] אם נתערב אותו חתיכה באחרות מהו?

ת'] אפילו חד בתרי בטל (ט"ז בשם רש"ל) (והמנחת יעקב כתב דדעת רש"ל) אוסר מה שבתוך הציר היינו ששהה כל כך עד כדי שיתן אותו על האור וירתיח. אבל אם לא שהה כשיעור זה גם רש"ל מודה דאינו אוסר אלא כדי קליפה ומה שמחוץ לציר לעולם כשר אליבא דכ"ע והכלי שנח בו הבשר הזה אם נמלא ציר בכלי אז גם הכלי נאסר. (והמנחת יעקב כתב) אפילו בציר מועט צ"ע לדינא.

תפ"ג שא'] אם הניחוהו הבשר הזה בכלי חולבת שמלוכלכת קצת מהו?

ת'] הרי הוא כרותח אם אין שם ס' אסור. ואם יש ס' צריך

קליפה (מנחת יעקב) ואם יש שם מעט מים אפילו מים כל שהוא מבטלין כח הציר, ואפילו הציר הוא רוב. (והמנחת יעקב עכ"ע לדינא). אבל אם הכלי אינו מלוכלכת אע"פ שהוא צ"י שרי משום דאין מליחה לכלים. (וכן היסכים רש"ל וש"כ ושאר פוסקים והמנחת יעקב) ומ"מ אם היא הפ"מ ואית בו צ"כ נורך סעודות ממה יש להקל מאחר ששהה שיעור מליחה (רמ"א. וש"כ וט"ז בס"ק מ"ג).

תפ"ד שאל] אם מותר לחתוך בסכין מן הבשר שמונח במלחו מהו?

ת׳] וים"ל (רמ"א וש"כ) מתירין לאחר ששהה שיעור מליחה ובסכין של איסור אסור לכתחילה לחתוך בו מן הבשר, ובדיעבד כשר. והסכין כשר שנחתך בו הבשר ממנו צריך הדחה או ניעיצה בקרקע עשרה פעמים בזה אחר זה, והיכא דהודח הבשר פעם אחת אחר מליחה מותר (כן כתב פרישה וט"ז).

דין מליחות הרבה חתיכות ביחד ובשר שנפל לציר.

תפ"ה שאל] אם היה ספק אם נמלח החלב עם שומן?

ת׳] ברובא הגי דאין במינו ומדאורייתא בטל, אך מדרבנן אינו כשירה אלא בס׳ הוי ספיקא דרבנן ולקולא (תשובת עבודת הגורשני ותש׳ צ"כ סימן ע"ג).

תפ"ו שאל] אם נמלח בשר שחיטה כשירה עם בשר טריפה מהו?

ת] אם אין ס׳ בהיתר נגד האיסור הכל אסור ואפילו האסור כחוש והכשרה שומן דאין אנו בקאין בזה, אבל אם יש ס׳ בהיתר נגד האיסור מותר, ואי איכא ספיקא אם נמלח בשר שחוטה עם בשר טריפה או נבלה הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא.

תפ"ז שאל] אם נמלח החתיכה עם חלבה מהו?

ת׳] אם יש ס׳ כנגד החלב מניקר החלב מן הבשר, והבשר אין צריך מליחה אחרת אפילו שהוא חלב גמור.

תפ"ח שאל] אם נמלח עם שאר בשר וליכא ס׳ בהותו חתיכה עצמו כ"א בהצטרף שאר חתיכות למנין ס׳ מהו?

ת׳] (לדעת הרמ"א) אותו חתיכה אסורה שאינו מצטריף שאר חתיכות למנין ס׳ ושאר חתיכות מותרים (אבל הט"ז כ׳ בסי׳ קי"ח ס"ק כ"ס לפי המנהג) אינו מצטרפין גם שאר חתיכות עד ס׳ ולהתיר גם אותו חתיכה. (והפר"ח כתב בסי׳ ק"ס להורות הלכה למעשה) שאם בחתיכות הנוגעת בחלב יש ס׳ כנגד החלב בזה יש להתיר שהרי החסר מתפשט ומחלק בכל החתיכות הנוגעת בו ובדין הוא מצטרפו לבטלו אלא שצריך

ליטול כדי קליפה אלותן. והמקומות שידוע שנגעו בחלב. ובמקום הפ"מ אם יש בס' החתיכות שנמלח ס' נגד החלב דהיינו דליכא ס' אלא באצטרפות הנוגעת בחלב עם חתיכות שנגעו באותו חתיכה שהחלב דבוק בה יש להתירה. וה"ה בשעת הדחק והוא שיקלוף כל המקומות שנגעו בחלב.

תפ"ט שאו] אם אינו יודע איזה צד החתיכה נגע בחלב מהו?

ת'] אין צריך קליפה והכל שרי ואפילו שנגעו הרבה חתיכות דהיינו רוב החתיכות הכשירות שנגעו בחתיכות איסור ולא ידעינן בי איזה המוגעת הכל שרי אפילו בלא קליפה. חתיכה שנתבשל עם החלב נתבאר בסי' ס"ד בעמ"ה

ת"צ שאו] בשר שנמלח אם מותר להשהותו במלחו לאחר פליטות כל צירו, דהיינו י"ב שעות?

ת'] ויש"ל לכתחילה אסור ובדיעבד שרי.

תצ"א שאו] בשר שנפל לציר או נפל ציר עליו מהו?

ת'] אם לא הודח ולא נמלח הבשר מתחילה ונפל לציר הוי כחתיכה שנמלח בלא הדחה (ונתבאר לעיל בסי' ס"ט ע"ש) (ובהגהות ש"ד ואו"ה בשם מרדכי) מתירין על ידי שידחנו וימלחנו (ופ"פ רש"ל וב"ח וט"ז ס"ק כ"ט) ומיירי שנפל לציר שעה בתוך הכלי ואם נמלח הבשר קודם שנפל לציר בזה הם דעות ומחלוקות. ונראה אם לא הודח הדחה אחרונה אז דעת (הרש"ל וט"ז) כל כמה שלא הודח באחרונה פולט צירו מעט לעט ואם נפל תוך ציר מעט לעט ולא שהה כדי כבישה כשרה על ידי הדחה ומליחה שנית ואפילו במקום שאין הפ"מ.

תצ"ב שאו] אם נתבשלה בלא הדחה ומליחה שנית מהו?

ת'] (דעת רת"ח) דמותר במקום צריך גדול (והובא בש"כ ס"ק ל"ז ודוקא שנפל לציר שיש לה מקום לזוב פי' שהוא בכלי מנוקב, אבל אין לה מקום לזוב אף קודם שיעור מליחה אסור ולא מהני לן אח"כ מליחה (ת"ח וש"כ) ואם שהה שיעור מליחה אפילו נפל לציר בכלי מנוקב לא מהני הדחה ומליחה, אבל מה שחוץ לציר מותר (ת"ח).

תצ"ג שאו] בשר ששהה במלחו שיעור מליחה וגם הודח הדחה אחרונה ואח"כ חזר ונמלח אותו הבשר עם בשר שנמלח עכשיו לנאת דמו מהו?

ת'] (הגאון ג"נ סי' ח' והגאון מנחת יעקב) סברי אף שהודח הדחה אחרונה אפ"ה כל מעט לעט פולט צירו ודוקא שהמליחה ב' פעמים תוך. מעט לעט של מליחה ראשונה הכל שרי, אבל אם נעשתה לאחר מעט לעט של מליחה ראשונה אם אותו בשר שנמלח עכשיו פעם ב' אסורה אפילו לגלג, ומאחר בשה

שנמלח עימו כשרה כשאר בשר . וזה דאסרינן הבשר שנמלח שנית הכ"ל היינו דוקא שאותו הבשר היה נתונה למטה תחת הבשר שנמלח פעם הראשון, אבל אם היה למעלה על הבשר שנמלח פעם הראשון אזי לא נאסר אותו בשר אלא כדי קליפה. (מנחת יעקב)

תצ"ד שא' ציר שנפל ע"ג קרקע ועדיין הקרקע לח ונפל עליו בשר שלא היה עדיין שיעור מליחה?

ת' אותו הציר שנגע פני הקרקע צריך קליפה ומה שלמעלה ממנו כשרה (רמ"א, בת"ח, וש"כ, ובתשובת מ"ב ס' ס"ד) פסק להחמיר, (והמנחת יעקב) מכריע באסר שיש מנהג הנשים שאחר הדחה ראשונה קודם המליחה מניחן הבשר ע"ג הדף עד שיזוב ממי הדחה מעל הבשר כדת וכדין וא"כ נתלכלך כבר הקרקע ממי הדחה שבו קודם המליחה ואח"כ כשנוטף ציר קמאי קמא בטיל ואין כח באותו ציר לאסור ולכך שרי אף מה שהיה בתוך הציר, אבל אם נמלח הבשר שלא במקום שזבו מים תחילה צריך קליפה במקום שהיה על פני קרקע במקום הציר.

תצ"ה שא' בשר שנמלח ונפל למים שנתאדמו מפני שהודיחו בהן בשר מהו?

ת' כשירה, אפילו אין המים ס' נגד הדם כשרה . וה"ה ציר שנפל תוך המים ואח"כ נפל בשר לתוכה כשרה דהמים מבטלים כח הציר אף אם אין במים ס' נגד הציר (רמ"א) ומ"מ צריך להיות רוב במים מן הציר (ועיין ט"ז וש"כ ומנחת יעקב).

תצ"ו שא' בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה ונפל לציר מהו?

ת' לא מהני הדחה ומליחה שנית כיון שיש דם בעין עליו שלא הודח ונבלעת בבשר בעת המליחה ואינו יוצא אח"כ (ש"כ וט"ז.

תצ"ז שא' אם נפל דם בעין על החתיכה שנמלחו מהו?

ת' נאסר הבשר כולה, אע"ג דלא שהתה עדיין כשיעור מליחה נאסר הבשר כולה אם אין ס' בבשר נגד הדם שנפל עליו הציר הוא מדרבנן ואמרינן כבולעו כך פולטו משא"כ דם דאורייתא הוא (מנחת יעקב).

תצ"ח שא' לב שנמלח והודח כדינו שנפל בציר מהו?

ת' כשירה משום דשעי ולא בלע (ש"ך בסי' ע"ד ס"ק ג').

דין מליחות הראש והטלפים והמוח.

תצ"ז שא' הואיל ונהוגין לכתחילה ליטול המוח מתוך הגלגלות ולחתוך שתי וערב ויש מסירין הקרום. אם לא הסיר המוח קודם מליחה ומלחו כך מהו?

ת' לכתחילה אסור ובדיעבד אם חתיכו שתי וערב סגי אפילו לא

השיר המוח קודם המליחה ואפילו בשלו כך (רמ"א) (והש"כ כ') דפירשו בדיעבד הוא אם מלחו בדיעבד אפילו לא בשלו עדיין ולא השיר הקרום הגי בנחתכו שתי וערב וא"צ להסיר המוח אבל אם בישלו שרי בלא חתיכות שתי וערב, ודוקא אם ניקב העצם נגד הקרום קודם מליחה והניח למטה הניקב (ש"כ בסי' כ"ח ס"ק ח').

תצ"ח שא'] אם מלח הראש שלם בלא ניקבת העצם או שניקבו ולא היה מניח למטה בשעת מליחה?

ת'] הקרום והמוח אסורים ושאר הראש מותר (רמ"א) לפי שהעצם הגלגלות מפסיק בין דם שבתוכו לבין הבשר, ולפ"ז נראה אפילו שאר בשר שנמלח עימו ופלט כבר כל דמו וצירו בענין דלא שייך לומר כבלעו כך פולטו אפ"ה שרי (ש"כ).

תצ"ט שא'] אם נלאו הראש ולא אותבי אבית שחיטה או אגחירין ולא רץ מידי מהו?

ת'] הקרום והמוח אסור והשאר מותר (רמ"א).

ת"ק שא'] אם בשלו הראש שלם ולא רץ מידי מהו.

ת'] הראש נעשה נבלה באשר שבוודאי אין בראש ס' נגד המוח והקרום. ואם נתבשל אם שאר בשר צריך בתבשיל ס' נגד כל הראש. ואי איכא ס' נגד כל הראש אסור והשאר מותר (כן נראה ממשמעות הש"כ בס' ס"ח סק"ו סק"ט וכן כתב היש"ש).

תק"א שא'] אם מלח רגלים ולא נחתוך מהם פרסותיהן מהו?

ת'] כל החתיכה שבתוכן אסורה, ואם נתבשל כך אע"ג דליכא ס' נגד אותו החתיכה מ"מ מצטרפין בה שאר דברים שבקדרה עד למנין ס' כנגדן, דבלא"ה יש פוסקים הרבה דמתירין אף אותו החתיכה, ונהוגין עכשיו להחמיר אף ברגל אווזא, ויש אומרים שא"צ ס' כלל ברגלי עופות.

תק"ב שא'] הכרס ובית הכוסת והמסס וכרכשתא והכנתא אם נמלחו בלא הדחה ראשונה מהו?

ת'] אסורין (ת"ח) אפילו בדיעבד (רש"ל) והיינו שידעינן בודאי שהיה בה שומן אז הם אסורים עד ס' נגד השומן והגידין. ומ"מ יש להקל בהן לצלי. וכן אם לא שהה במליחה שיעור מליחה או שנמלחו רק לצלי יש להקל. וכן אף בבישל. וה"ה אם לא ידעינן בודאי שהיה בהם שומן וגידין ומלחם בלא הדחה כשרה דלא אמרינן בודאי היה שם שומן משום שא"א לניקרם שלא נשאר בהם שומן דכל כמה דלא ידעינן בודאי שהיה שם שומן וגידים לא צריכין ס' כנגדם וכשירים אפילו בדליכא ס'.

תק"ג שאלה בני מעיים צריכין מליחה מבצד חוץ מקום שהשומן דבוק בה ואם מלחן מבצד פנים מהו?
ת' ידיחנו ויחזור וימלחנה מבצד חוץ אפילו לאחר מעת לעת של מליחה ראשונה וכן כל בני מעיים דין אחד להם.
תק"ד שאלה אם לא חזרו ומלחו לכן ובישלם ע"י מליחה הראשונה מהו?
ת' הכל שרי אפילו בכלים (ת"ח) בני מעיים וחלחולות שמלחו רק צד הפנימי שלהן ומלאוהו בבשר דק בדיעבד היה מהראוי להתיר, אך (הלבו"ש) אסרתן אפילו בדיעבד והמחמיר ת"ע"ב.
תק"ה שאלה אם מלח הביצים שיש להם חלבון עם בשר מהו?
ת' הביצים אסורים כדי קליפה, לפיכך אם יש להם קליפה רכה או קשה יסור הקליפה והשאר מותר (פרי חדש).
תק"ו שאלה אם נתבשל הביצה הנאסרתי עם בשר מהו?
ת' אוסרת עד ס', כל מה שנתבשל עמה (כן כתוב באו"ה והרש"ל ט"ז) ודבריו נראה עיקר.

דין בשר לצלי.

תק"ז שאלה אם מלח הבשר לצלי ושהה במלחו כדי שיעור מליחה ולא הודח הדחה אחרונה ונצלה כך מהו?
ת' בדיעבד דוקא מותר. ואם ניצלה בלא מליחה אזי צריך להדיחה אחר הצלי ג' פעמים ואם לא הודח כלל שרי (ת"ח) (וכן משמע בהאגודה ומ"ש תה"ד) דה"ה אם נמלח ולא שהה שיעור מליחה צריך הדחה ג' פעמים (ורש"ל חולק) דלעולם א"צ אלא הדחה אחת (והמ"י) כתב דבשהה שיעור מליחה וגם ניצלה אין להחמיר להצריך ג"פ.
תק"ח שאלה אם לא הודח תחילה ונמלח מהו?
ת' אסור ואפילו לצלי (רמ"א) (ולדעת האו"ה) מותר לצלי כה"ג (ולהעט"ז ות"ח) נראה להתיר (ופרי חדש כתב) בדיעבד יש לסמוך על המכשירין.
תק"ט שאלה אם צלי שום דבר בלא מליחה כלל אם מותר לתת כלי תחתיו לקבל השומן?
ת' אסור ליתן כלי תחתיו כ"א עד אחר שנצלה חציו וראוי לאכילה ואז מותר אפילו לבשל (ט"ז וש"כ) ודלא (כהב"ח) (מנחת יעקב) אסור לצלות בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח אפילו הודח.
תק"י שאלה צלי שלא ניצלה עדיין כל צרכה ונחתך על הככר מהו?
ת' אם ניצלה כדי שיעור הראוי לאכול ברוב בני אדם דוקא וכמב"ד אז מותר.

תקי"א שאלה בשר לאחר מליחה והדחה ואח"כ נמלח לקיום ונמלח כ"כ כמו שמולחין לקדרה ושהה כדי שיעור מליחה ואח"כ נפל לשם הגבינה מהו?

תשובה: האי ציר הוי רותח לאסור הגבינה (כן נראה דברי הש"ך) (וי"א) לאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מיקרי אח"כ רותח. ולצורך גדול ער"ש או סעודות מצוה יש לסמוך על המקלין. אבל בלאו הכא אין להקל (רמ"א) (ופר"ח כתב דאין להקל כלל בדין זה ואף בהפ"מ באשר (הרמב"ן והרא"ב"ד והרשב"א והר"י והראוהרן) כולם סברי דלא פסק כח המלח כלל אף עם שהה במלחו יום שלם או יותר. וכן הוא דעת שאר פוסקים, ומי יקל ראשו נגדם אף בהפ"מ, וכל שלא נמלח כ"כ מחשב נוכן ואפילו נמלח שני צדדים, (וי"א) דאין אנו בקיאים בזה וטוב להחמיר אפילו במליחה לבד במקום שאין הפ"מ (רמ"א) ומלח כעין מלוח לאורחא אפילו לאחר הדיחה כל זמן שלא שהה או שרי במים דינו כרותחת לאסור כדי קליפה, ואין חילוק בין מלוח עליון ותפל תחתון או להפך.

תקי"ב שאלה מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדרה של בשר והזיעה עולה מהו?

תשובה: אם המחבת מגולה ועומדת בקרוב עד שהקדרה חם כ"כ שהיס"ב מחמת זיעה המחבת אז בעינן שיה' בקדרה ס' נגד החלב שבמחבת, ואם אינו חם כ"כ מחמת הזיעה וגם הקדרה אינו רותחת בפני עצמו הכל שרי, ואם הקדרה רותחת ב"ע אסור (פסקי מהרא"י והלבו"ש) ואם המחבת היה מכוסה הכל שרי, מדי דהוי אשני קדרות נוגעת זו בזו, כ"ש בזיעה. (רמ"א) (כתב הט"ז) מטעם נראה לי להתיר באם אפו (פלאדנין) של חלב בתנור ואח"כ באותו מקום רותח הושיבו שמה קדרה ובתוכו בשר דכל שאין החלב בעין במקום ההוא הוי כקדרה של חלב.

תקי"ג שאלה דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם כמו נמלים וזבובים וכיוצא בהם, אם נתערבו בתבשיל של היתר ונמחו גופן מהו?

תשובה: אם ההיתר בו הרבה שרי (ורש"ל וב"ח פסקו להחמיר) (ורמ"א בס' ק"ו כתב) שאין לשנות המנהג שנהוגין להקל (ט"ז) ומ"מ מה שאפשר לבדוק ולהעביר במסננית בודק ומסנין, אבל אם לא נמחו זורקין והתבשיל מותר משום דהוא פגום, ומיהו בחלא ובחמרא יש לחוש כמו בעכברא (רמ"א) אם נפלה פרעוש לתוך המאכל והיה אי אפשר לסוננה נאסר הכל, (תשובת חות יעיר סי' ק"ד).

אות נ'.

תקי"ד שא] אם נפל הסכין אחר שחיטה קודם שבדק אותו על קרקע קשה או אבן ואח"כ מצא בו פגימה מהו?

ת'] אם נפל על החוד באופן שיש לתלות שנפגם מחמת הנפילה על הקרקע הוי כשיבר בו עצמות וכשירה, דתלינן שנפגם מחמת האבן או הקרקע. ומקמינן הסכין אחזקתו הראשונה שהיה בדוק קודם השחיטה. ולא דמי למפרקת דלא תלינן בו? דשאני מפרקת, שהוא עצם רך, ועוד שהוא דרך הלכה ובודאה ואין דרכו לפגום בו, א"כ הוי ספק השקול ותלינן לחומרא משא"כ כאן שפיר יש לתלות שנפגם מחמת נפילה על הקרקע רק שצריך להיות שנפל על החוד ועל קרקע קשה, שהקרקע אינו בוודאי פוגמת.

תקט"ו שא] אם תלש נוצות בעוף לשחוט ויצא דם מהו?

ת'] צריך להמית את העוף ולמכרו לנכרי דחיישינן שמא ניקב הוושט. אבל אסור למכרו לנכרי כשהוא חי שמא ימכרנו לישראל, דאסור אפילו אחר שיתרפא דהוי קרום שעלה מחמת מכה וסופו לינקב וכניקב דמי וטריפה. אבל אם קנח הדם ולא בא אחרת כשירה שאינו רק תחיבות הנילוק.

תקט"ז שא] ואם נאבדה הריאה קודם הבדיקה מהו?

ת'] אם נאבדה הריאה קודם הבדיקה באונס או בשוגג בבהמה ואי' גסה טריפה. אבל בעגלים רכים היונקים וגדיים וטלאים שאין מצוין בהם סירכות יש להכשיר בדיעבד. ומ"מ יש לבדוק בצלעות אם לא נמצא שם סירכא, דכל מה דאיכא לברורי מבררינן.

תקי"ז שא] אם נגלד העור העליון של הריאה מהו?

ת'] אם נגלד עור העליון והתחתון קיים כשר. רק שצריך לנפח הריאה אם אין בה שאר ריעותא.

תקי"ח שא] ואם נפחו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיחה מהו?

ת'] אם יש לתלות שנפחוה יותר מדאי כשרה. אבל אם אירע שנפחוה מחמת שום ריעותא שצריך בדיקה. כגון מראה וכדומה שנמצא בה קודם נפיחה ואחר שנפחוה הלכה לה הריעותא וניקרע הקרום. אם במקום הריעותא או סמוך לה נקרע הקרום, יש להטריף שאנו אומר מחמת הריעותא נקרע. אבל אם נקרע במקום אחר שלא היה שם ריעותא כלל יש להכשיר, כיון דנפחוה יותר מדאי (עיין בש"ח ובת"ש סי' ל"ו ס' קי"ב).

תקי"ט שא'] נמצא הריאה נקובה מהו?

ת'] אם נמצאת הריאה נקובה, אם יש במקום שיש לתלות במקום דמשמשי ידא דטבחא, דהיינו דהידים מוכיחים על הנקב הזה שנעשה ע"י וכשרה.

תק"כ שא'] ואימתי נקב תולין בטבח במקום שנגע שם?

ת'] אם הנקב אדום ורך והוא משוך קצת באופן שניכר שנעשה מחדש. ואין ריעותא בגלעות נגדו אז אם יש מקום לתלות בטבח תלינן. אבל אם הנקב הוא פתוח שיש קצת חלל בפי הנקב או שהוא אדום כאדמימות המכה נפיחה וקשה או שחור סביב לו. או שיש נגד הנקב בגלעות אודם או שחור שזה מוכיח שנעשה הנקב מחיים. או סביביו לבן וקשה או שיוצא כמין ליחה ממנו או שהוא עגול, אז אין תולין בטבח כלל אפילו במקום שיש לתלות טריפה.

תקכ"א שא'] ניקב אחד מהסימפונות לבשר הריאה מהו?

ת'] כשר שהבשר מגין עליו. אבל אם אין בשר ביניהם טריפה שחבירו קשה ואין מגין עליו.

תקכ"ב שא'] אם נפרד למעלה מהגרגרת שניכר היתוך דהיינו באונה העליונה של ימין?

ת'] כשר, אבל אם אינו דבוקה לה אם יכול להכניס אצבע בין הגרגרת לאונה טריפה, אבל אם היא דבוקה כולה לגרגרת בלי שום הפרש כשר דזה רביתייהו.

תקכ"ג שא'] נימוך הוולד במעי הבהמה?

ת'] אז גם הבהמה אסורה (א"ז) (וכן כתב או"ה של הרש"ל שטעות נפל להב"ח כשהעתיק דברי א"ז להכשיר הבהמה א"ש סי' י"ח) (ופר"ח מיקל).

תקכ"ד שא'] נימוך הכיס של השתן או ניטל מהו?

ת'] טריפה, (פר"ח) ואותן השורים המשתינים דם יש לבדוק בשלחיפות שלהם. ואם ניקב הכיס טריפה.

תקכ"ה שא'] כשמוטה ידי בהמה או נשברו סמוך לגופה ורואין שנגרר הדם מעבר לצלעות שרואין שעברה המכה תוך הגוף מהו?

ת'] טריפה, והכי נהוגי (רמ"א) משמע הא אם לא נגרר הדם כשר, (כמ"ש בש"ע בסי' ע"ז) (אבל בסי' ד' ס"ם פ"ו מטריף שמוטה או שבורת יד בבהמה אפילו לא נגרר הדם דאיישינן שמא איעכל גיד' (וכן כתב הת"שב"ץ וב"ח). (והרש"ל כתוב) בנשבר יש להחמיר ובנשמט אין להחמיר, וטוב לחוש לדבריהם בבהמות נכרי, ובלאו הכי יש להורות (ב"י ש"ע) ואפילו בנגרר הדם אין כאן בית מיחוש (פר"ח) (וב"ה ב"ח) מחמיר אפילו

בנשמט. וכן כתב הב"י וד"מ ות"ח.

תקכ"ו שא׳ אם נשבר צלע אחד בעוף נגד הריאה מהו?

ת׳ (לדעת הלבוש טריפה) (וש"ך וט"ז) מכשירין בכל ענין ובלא בדיקה. (והב"ח) מטריף בנשבר הצלע ויש בהם עקוץ אפילו שלא כנגד הריאה, דשמא ניקב אחד מאברים הפנימים (וכ"כ הפר"ח) אבל אין להטריף בבהמות ישראל כה"ג.

תקכ"ז שא׳ אם נשבר אגפים של עוף מהו?

ת׳ מנהג פשוט לשער ברוחב אגודל אם היא פחות מרוחב אצבע אגודל מן הגוף טריפה, אף שאין בה עקוץ ואף שנתרפא יפה שבר אל שבר יחדיו ידבקו הרי זה טריפה (ש"ך) ואם נשבר אגפים ברחוק מן הגוף רוחב אצבע אגודל אפילו מצומצים כשרה (רמ"א) ואם אין בה עקוץ אף שהשבר הוא באלכסון ויש קצת מן השבר בתוך אגודל סמוך לגוף כשרה (אך לדעת הפרישה הוא אסור) וקצת ראי׳ לזה מן מה שכתוב (הט"ז בסי׳ זה ס"ק י"ד) על מה שכתוב (מהר"ם בהג"ה) אין חילק אם עקוץ בשבירה או לאו אם היא רחוב מן הגוף כרוחב אגודל.

תקכ"ח שא׳ אם נשבר אגפים רחוק מן הגוף ויש קצת מן השבר בתוך אגודל ויש בו עקוץ?

ת׳ אם השבר הוא באלכסון ויש מן השבר בעצם החיצון בתוך אגודל סמוך לגוף טריפה. ואם השבר הוא בשוה אף שנכנס העצם החיצון בתוך אגודל סמוך לגוף יש להכשיר פשיטות.

תקכ"ט שא׳ ואם נמצא הגוף שבור במקום שאם נעשה מחיים הוא טריפה ואין בו עקוץ, ואינו יודע אם נשבר קודם שחיטה, או לאחר השחיטה מהו?

ת׳ כשר אפילו שהוא סמוך לגוף לתוך אגודל כשרה (לדעת הרמ"א) מכח ס"ס, ומיירי שאי אפשר לבדוק הריאה כגון שאין הריאה לפנינו (ט"ז וש"ך) ומיירי דליכא שום ריעותא בצלעות או בריאה, אבל אם יש חדא מנייהו לא סמכינן אס"ס, ואפילו בדיקה לא מהני מפני דאין אנו בקאין בבדיקה וטריפה (ד"מ וב"ח) (וש"ך כתב) וה"ה אם יש בו עקוץ יש להכשיר בכה"ג בהפ"מ משום ס"ס, ספק מחיים נעשה וספק לאחר שחיטה כפסה. ואת"ל מחיים נעשתה שמא לא ניקבו הריאה (כן משמע מדברי מהרי"ח).

תק"ל שא׳ נשמטו אגפיו מהו?

ת׳ חוששין שמא ניקבה הריאה לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר הוא רך ודק בין צלע לצלע וכשנשמט גפה מנתקת הריאה עם הגוף ואין אנו בקאין בבדיקה הראוי לה, ולכן כל שמיטת הגוף מעיקרו הרי זה טריפה (ש"ך וט"ז).

תקל"א שא' נשמטו גפי ולא ידענן אם מחיים נשמט או לאחר שחיטה מהו ?

ת' טריפה (רמ"א) (ותש' מ"ב כ') מסיג להכשיר דהוי ס"ס כדלעיל ולמעשה יש להחמיר ולאסור בנשמט, אבל בהפ"מ וכה"ג יש להקל (וכ"כ הב"ח) מיהו בהפ"מ יש להקל, אבל בהפסד מעט אין להקל כלל (ש"כ) ואפילו אם הובא לשחוט לשוחטו והיה שלם קודם השחיטה אפ"ה טריפה. ולפי (הט"ז) אינו מחלק בין הפ"מ או הפסד מעט. ולפי משמעות הש"כ שראה דגם בנשמט אם יכול לתלות השמיטה בדבר אחר כגון שדרסה על גפו או נפרכה ונלחץ אל הקיר כשירה, אבל מה שפרכה העוף בשעת שחיטה לא מיקרי פרכה זה מקום לתלות (מסר"י ב"ש)

תקל"ב שא' בהמה שנפלה ממקום גבוה ז' טפחים מרגל' מהו ?

ת' חוששין לריסוק אברים שלה דרגל גבוה ד' טפחים והוי לי' עשרה טפחים ואפילו עמדה ושהתה, מעת לעת צריכה בדיקה, ובאשר דאין אנו בקאין בבדיקתה לכן לא מהני שום דבר אלא הליכה דוקא ואף אם פשטה ידה ועקרה להילוך ואינו הולך פשיטות יד לא מהני, (פר"ח) ואם לא עמדה מעצמה אלא ע"י סיוס שמסייען לה והלכה ד' אמות ואינו צולעת ואפילו שידענן שנפל' כשירה, ואין צריך בדיקה אע"פ שלא שהתה מעת לעת (ש"כ ל"א ול"ח וט"ז פר"ח וכן עיקר).

תקל"ג שא' אם נפלה ואחר נפילתה הלכה ד' אמות ואח"כ אינו יכולה לילך מהו ?

ת' דינה כשאר בהמה מסוכנת.

תקל"ד שא' אם נפלה נוצתה של עוף מחמת רוב שומן ונשאר ערום מהו ?

ת' כשר הואיל ונעשה מרוב שומן, אבל (היש"ש וה"ב) מחמירין ואוסרים העוף.

דין איסור שנפל להיתר.

תקל"ה שא' איסור שנפל לתוך היתר ולא נודע שיעורו בשעת נפילה או שנודע כמה איסורו אלא שלא היה נודע אם היה בהיתר ס' כנגדו כדי לבטלו מהו ?

ת' אז אפילו אם יש לפנינו בהיתר ס' נגד האיסור המגומק כיון דלא ידענן כמה היה האיסור וכמה נמקה מגופה אם מעט ואם הרבה הילכך הכל אסור. ולא מבעיא בחלב שדרכו להיות נימוח אלא אפילו בשאר איסורין כגון בשר נבילה ודג טמא. וכן כל כיוצא בה אמרינן שהיה גדול ונצטמק הרבה מכמות

שהיה ולפיכך הכל אסור אם לא שבאומדנא נראה שיש ס' לפי מה שהיה יכול להיות גדול. וכן כל כיוצא בזה (פר"ח).

תקל"ו שאז) ואם בשעת שנפל האיסור היה נודע שהיה בהיתר ס' כנגדו כדי לבטלו מהו?

תשו' אם יש עכשיו ס' נמי בהיתר נגד האיסור מצומק הבא לפנינו הכל מותר, ואפילו כשאין האיסור בעין דליכא למיקם עלה דמילתא מעמידן הדבר על חזקתו ואמרינן מסתמא דבי היכא שנתמעט מן היתר כך נתמעט מן האיסור, אבל אם בשעת נפילת האיסור לא היה בהיתר ס' כדי לבטלו אע"פ שנצטמק האיסור ביותר ויש עכשיו בהיתר ס' כדי לבטלה הדבר פשוט שהכל אסור.

תקל"ז שאז) אם היה ס' בהיתר בשעת נפילת האיסור ואח"כ נצטמק מן ההיתר הרבה מס' לערך מה שנצטמק מהאיסור או שלא נצטמק האיסור באופן שאין בהיתר ס' עכשיו נגד האיסור מהו?

תשו' משערינן ההיתר והאיסור כמו שבא לפני עכשיו וחזר האיסור לאסור הכל אפילו הקדרה בין במינו ובין שלא במינו (פר"ח וש"ך וט"ז) ומיהו אף בידעינן דבשעת נפילת האיסור היה בהיתר ס' כנגד האיסור, או אסורה אינו בעין לא סמכינן אחזקה ולומר שנתמעט לפי חשבון, ואי ליכא ס' השתא לא מבעיא שנאסר כל מה שבתוך הקדרה אלא אפילו הקדרה עצמה נאסר שאע"פ שהיא בלועה מהיתר לערך ס' יותר מאיסור מ"מ הרי בלעה מתבשיל אחר שנאסר ונאסרה ואין לשער ההיתר והאיסור בעינן ס' במשקול, דהיינו אם יש שולשים ליטרות בשר כשר ונמלח עמו חצי ליטרה בשר נבילה דהיא ס' במשקל ומ"מ למראית עין אינו נראה ס' בבשר כשר המשקל לא מהני להיתר (פר"ח סי' ק"ג ובתש' ע"ג) (והב"ח כתב אין להקל אלא א"כ דאיכא עוד צד להקל.

תקל"ח שאז) איסור אין מבטלין לכתחילה ואפילו באיסורא דרבנן אם עבר וביטל דבר יבש בדבר לח מהו?

תשו' קי"ל חתיכה נעשה נבילה אפילו אם בטל בשוגג. אבל אם עבר וביטל יבש ביבש בשוגג מותר ובבשר ובחלב אף אם עבר בשוגג אפ"ה אסורה דהנ"כ אלא א"כ ריבה עליו כל כך שהוא ס' נגד כל מה שנעשה נבילה (ש"ך ס"ק ט') (והגאון מנחת יעקב כתב) דיש להקל בשאר אסורין בהפ"מ (וצ"ח כ') דאין להקל אלא א"ב עוד צד להקל.

תקל"ט שאז) אם ריבה עליו במזיד מהו?

תשו' אם לא היה התערובות שלו וגם לא היה ומתכוין לבטל בשביל

עצמו שרי אפילו לדידיה (ב"י) ואם היה שלו אסור להתבטל ולבני ביתו (רש"ל) וכן כמי אסור למי שמבטל בשבילו.

תק"מ שא'] איסור שנתערב בהיתר במינו או שלא במינו מהו?

ת'] לעולם בעינן ס' בהיתר נגד האיסור רק חילוק זה יש בדיעבד דמין במינו מדאורייתא המיעוט בטל ברוב, אך רבנן הוא דמצריכים ס' ולכן ספיק לקולא. דהיינו אם נספך מעט ולא ידעינן אי הוי ס' וברירלן שיש בהיתר מרובה מהאיסור אז אמרינן שהיה בו ס' ומותר, ואם נתערב מין בשאינו מינו דמדאורייתא בעינן בהיתר ס' נגד האיסור, ואם נשפך ולא ידעינן אם היו בו ס' אז ספיקו לחומרא ואסור (ט"ז) (והגאון המחבר אמונת שמואל ס' ק"ח משיג על הט"ז) באופן איסור דרבנן שנפל לתוך היתר בבישל או במליחה ולא ידעינן כמה נפל וברירלן שיש הרבה מהיתר מבהאיסור אלא דלא ידעינן אם יש בהיתר ס' נגד האיסור שנפל בתבשיל או שמולח עימו כיון שהוא איסור דרבנן אפילו במין ושאינו מינו מותר דכותיה דכבר נתבטל ברוב (ע"ש עיין בסי' פ"ה ובסי' קכ"ו).

תקמ"א שא'] אם נתערב מין בשאינו מינו ונספק. דהיינו לדידן שמינו בטל ברוב מדאורייתא. ובשאינו מינו כתבטל ב"ם ונתערב בשר שחיטה עם בשר נבילה ועם רוטב ואין כאן לבטלו הבשר נבילה כמנה שיש כאן היתר לבטל האיסור בבשר שחיטה מגד שהוא רוב כנגדו ובמינו מהני רוב מדאורייתא אלא שראוי לאסור הרוטב מגד שאין בו ס' נגד האיסור כמנה שנותן בו טעם כיצד יעשה?

ת'] ויש"ל דחשבינן כאילו אינו (כלומר כאילו לא נתערב עם הנבלה כיון שכבר בטלה הנבילה מחמת רובו מינו והוי כמאן דליתא ולהיתר ממש נחשב האיסור לגמרה. וכן ראוי להורות דין תורה אלא דרבנן החמירו להצריך ס' אף במינו לכן כאן יש ספק אם היה ס' באינו מינו כנגד האיסור ואין אנו יכולין לעמוד עליו כיון שנשפך מותר (כ"כ הט"ז).

תקמ"ב שא'] אם נתערב תחילה עם שאינו מינו ואח"כ נתוסף שם מינו מהו?

ת'] הרי זה נעשה נבילה ודאי קודם שבא למינו ואסורה (כ"כ הט"ז) (אבל הרש"ל והדרישה והש"כ ופר"ח השיגו על רמ"א בדין זה, (והב"ח והט"ז כתוב בו) דעיקר הוא כמ"ש (הש"ע) חיברו הרמ"א וכ"כ המנחת יעקב) דאין לזוז מפסק הש"ע.

תקמ"ג שא'] אי אזלינן לענין מין במינו בתר שמא או בתר טעמא?

ת'] ויש"ל אזלינן בתר שמא (פ"י) אם הם שוים ואפילו לא שוים

בטעמא הוי מין במינו, אבל אם הם שוים בטעם ולא שוים בשמם לא הוי מין במינו (כ"כ רמ"א) (אבל הש"ך) מאריך ופוסק מש"ס וכן הפוסקים דאדרבא דאזלינן בתר טעמא ולא בתר שמא וכן עיקר (וכ"כ בסי' מ"ב ומי' ופר"ח) ובלבד דמילתא איסור מחמיץ כשיש בו כדי להחמיץ ואסור תבלין שיש בו כדי לתבל ואיסור מעמיד כשיש באיסור כדי להעמיד כל אלו האסורים אוסרים בכל שהוא בין במינו ובין בשאינו מינו ואפילו באסורא דרבנן.

תקמ"ד שאל איסור שנתבשל אם היתר דהיינו איסור דרבנן דומיא דכחל וגבינות של עכו"ם שנתבשל עם היתר מהו?

ת' ואפילו מכירו והוא שלם וזרקו לחוץ אפ"ה צריך ס' נגד כל האיסור ולפיכך המבשל בקדרה של איסור או תחב בכף של איסור בהיתר צריך ס' נגד כל האיסור ע' ס' נ"ו.

תקמ"ה שאל חלב שנפל לתוך תבשיל מהו?

ת' אם נתבטל טעמו בס' כשירה, אך צריך ליתן שם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולצוף על המים למעלה ויסירנו משם (רמ"א) ואי ליכא ס' ודאי נעשה נבלה ולא מהני נתינות מים צוננים (ש"כ וט"ז).

תקמ"ו שאל איסור שנתבשל בקדרה והסירו משם ונפל לקדרה אחרת מהו?

ת' צריך לחזור ולבטלה (ועיין בנמח צדק) ואם נפל לקדרה ראשונה ב' פעמים או כף שנתחב בקדרה א' ב' פעמים (עיין בס' נ"ד).

תקמ"ז שאל חתי זית של איסור שנתערב בהיתר מהו?

ת' צריך ג"כ ס' בהיתר כנגדו וכל איסוריך, הן איסור דאורייתא והן איסור דרבנן שנתערב בהיתר. אם אינו נ"ט בהיתר נתבטל בס' (רמ"א). ואפילו שומן של איסור שנפל למאכל אפילו מעביד לטעמיו נתבטל בס' (ט"ז) חוץ מלח ותבלין דעבידא לטעמיו, אם הן אסירין מחמת עצמן כגון דבר חריף ותבלין דאיסור וכיוצא בהם אפילו שאינו אסורים אלא מד"ס אינו מתבטלים בס' (רמ"א) ואפילו נפל לדבר שאינו שוה בשמו כיון דסלק בטעמא אינו מתבטל, ואם נפל לקדרה שאינו בטעמו מתבטל בס' (ת"ח) והיכא דידע בבירור שאינו נ"ט כגון שנפל קורט מלח או תבלין ליורה גדולה מותר לכ"ע (ש"כ בסימן קכ"ס) ...

אות ס'. דינו סכין.

תקמ"ח שאל סכין ארוך שיש בו שיעור אבל יש בו פגימה מהו?

ת' אפילו בשאר מן הפגימה ואילך שיעור, וכרך מטלית על

הפגימה אפ"ה אסור לשחוט בו גזירה שמא ישחוט כך ובמקום
הפגימה:

תקמ"ט שא') ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה?

ת') כשרה אפילו לא כרך מטלית, וכן סכין שיש לו עקץ בראשו, ובלבד שהיה יודע מתחילה שהיה הפגימה, אבל אם לא היה יודע כלל מפגימה אפילו אמר ברי לי שלא נגעתי שחיטתו פסולה, דהוי ליה מילתא דלא רמיא על דאינשא ולאו אדעתא.

תק"נ שא') ואם היא בי"ט או בשעת הדחק כיצד יעשה?

ת') מותר לשחוט אפילו לכתחילה אם כורך מטלית על הפגימה ובלבד שיהיו לו הסכין ארוך כמלא צואר ואחת לצואר שלא הפגימה אפילו כשמוליך ומביא. וכן בסכין שיש לו עקץ ותחב קוסס בראשו, אך לא דבר כבד, משום דרסה.

תקנ"א שא') סכין שיש לו שני פיות מותר לשחוט בו?

ת') מותר לשחוט בו, אך צריך ליבדוק השני פיות, ואם נפגם צד אחד אסור לשחוט אפילו בצד היפה משום גזירה שמא ישחוט בצד הפגום, ואפילו עשה היכר אסור לשחוט בו.

תקנ"ב שא') צריך לשחוט בהולכה והובאה, וזאת היא הלכה למשה מסיני וגם ילפינן מקרא ושחט (רש"ל) לשון משיכה (כדכתיב חץ שחוט לשונם) משמע לשון משיכה ואם שחט בהולכה לבד או בהובאה לבד מהו? ב

ת') אם הסכין הוא אורך כשני צווארים של הנשחט יכול לשחוט בהולכה לבד או בהובאה לבד אבל אם היה ארוך כצואר ומעט חוצה לה של הנשחט פסולה, שכל שאין בו כשיעור זה אי אפשר בלא דרסה, אבל חז"ל נתנו שיעור לאורך הסכין, גבי בהמה י"ד אצבעות (וסמכו על הפסוק הנאמר גבי שאול ושחטתם בזה) בזה גמטריא עם ב' י"ד וזה דוקא גבי בהמה דהתם גבי שאול כתיב ויגשו איש שורו ואיש שיהו, אבל אצל עוף לכ"ע סגי כשהסכין הוא מלא אורך ב' צווארין ברוחב של הנשחט די.

תקנ"ג שא') אם שחט בהמה בסכין שאין לו שיעור הנ"ל?

ת') אם הסכין הוא אורך כשני צווארים של הבהמה עם העור והמפרקת כשר דלא פליגי חז"ל, ומ"מ צריך לזהר שלא לשחוט עוף בסכין גדול שוחטים בו הבהמות שקרוב לעשות דרסה מחמת כבידות הסכין

תקנ"ד שא') צריך לבדוק הסכין בין שחיטה לשחיטה, ואם שחט הרבה בהמות או עופות ולא בדק בנתים ואחר שחיטה בדק הסכין ונמצא הסכין פגום?

ת') הכל אסור דחיישינן שמא בעור הראשונה נפגמה, ואפילו

נמצא חתוך בפמרקת של אחד לא אמרינן שבודאי נעשה המפרקת כפגומה מפני שהוא קשה יותר מהעור העוף שהעור עוף היא דק אפ"ה אסור. והטעם דהכשמה בחיו בחזקת איסור שאינו זבוח עומדת זה דברי תו'. אבל לרש"י בחזקת איסור אבר מן החי עומדת ואינו יוצאת מאסורה עד שיודע בודאי שנעשה שחיטה כראוי, ולכן כל ספק בשחיטה פסולה דהוי ספק נבלה מדאורייתא.

תקנ"ד שאלה אם בדק הסכין קודם השחיטה ולא בדק אחר השחיטה מהו?

תשובה בזה יש חילק אם הסכין לפני יבדוק הסכין, אבל אם אינו לפני הכל כשר, הואיל דבדק הסכין קודם השחיטה מקמינן הסכין על חזקתו הראשונה בחזקת בדוק אפילו שחט הרבה זה אחר זה לא אמרינן שמא נגע בעצם המפרקת של אחד מהן או מכה שמחט הרבה כפגם הסכין, ואם נגע באחד מהן ונאבד הסכין יש להחמיר אותן שנשחט אח"כ דאין הסברא עושה המפרקת פגימה טפי מעור ע"כ אין לנו לאסור הראשונה כיון שבדק תחילה לא מחזקינן ריעותא

תקנ"ה שאלה אם חסר אונה האיך בודקין אותה למצא היתר?

תשובה צריך לנפח הריאה ולעיין היטב אם יש במקום הראוי להיות אונה סדק כשיעור טרפא דאסא דהיינו כפרק אמצעי של אגודל, הן בעקרו והן באמצעיתו והן בסופו הוא סימן שיש שם אונה ונשרה. או לבדוק בסמפונות אם יש לה ב' סמפונית בידוע ש"ב אונות הן וכשר.

תקנ"ו שאלה כלל גדול הוא הסדק מועיל דוקא להכשיר ולא להטריף כיצד?

תשובה דהיינו אם יש בצד שמאל אונה אחת וד' סדקים ובצד ימין בריאה כתיקונה אף שיש בצד שמאל ד' סדקים אפ"ה כשר, דסדק אחד מועיל להכשיר והוי לה ב' אונות בשמאל ושאר סדקים אינן כלום. ולא אמרינן ממ"כ אי חשבינן לסדק שיהיו כאונה א"כ שאר סדיקים נמי הוין כאינות והוי יותר בצד שמאל מבצד ימין, זה לא אמרינן דקמ"ל סדק מועיל להכשיר ולא להטריף. ולכן אם יש בימין ב' אונות וסדק ובצד שמאל יש ג"כ סדקים אפ"ה כשר, דאותו סדק שבצד ימין תחשבי' כאונה, ואותן שבצד שמאל אינן נחשבים לכלום.

תקנ"ז שאלה ב' אונות הדבוקים לגמרי ונכשרו ע"י סדק. אם נמצא סירכת באותו שטח השלם מגב לגב מהו?

תשובה סירכה מגב לגב צריכה בדיקה ע"י משמוש ומיעוך ופושרין. וא"ת ולמה צריך בדיקה כאן. אותה כמו סירכא ממקום למקום

כיון שבריאה ואת כל השטח דבוק, והא שאין דנין כחסר אונה היינו משום שיש היכר סדק, וכיומא סדק מועל להכשיר ולא להטר' תשובה על זאת הא דאמרינן דסדק מועיל להכשיר ולא להטריף היינו בשיש הרבה סדקים, אמו דנין את במקום אונים והשאר כמאן דילתא, אבל הכא דליכא אלא סדק אחד ועליו אנו דנין, וא"כ אם כבר שפטו עליו שהוא כשני אונות להכשיר, שוב אין יכולים לשפוט עליו שהוא כמאן דליתא, וא"כ דנין אותו מקום כפירוד והוי סירכא מגב לגב וצריכה בדיקה.

דין סירכה.

תקנ"ח שא') תרי אונה דסריכין להדדי כסדרן מהו?

ת') כשר דהיינו רבותייהו, ואפילו בדיקה אינו צריך, אבל אם נסרכו כסדרן בחתיכי דאונות והיתה ארוכה בל כך שהסירכה יוצאת חוץ לחתיכה דאונות אחר נפיחה טריפה כי הדופן מקלקל אותה. וחלק ג"כ טריפה.

תקנ"ט שא') אם היתה ארוכה כ"כ שאם מנפחין הריאה אז הסירכא מושך לארכה כמו אונה ואינו מכוון בשר בגתיים מהו?

ת') כשר, אבל אם הסירכה קצרה עד שתכוון הבשר טריפה.

תק"ם שא') אם הם שווים קודם נפיחה מהו?

ת') טריפה לפי שבהמה בחיו הריאה נפוחה היא, והיה הסירכה קצרה וה"ה ב' עינונותא דוורדא ע"י סירכא כסדרן ג"כ טריפה, כי הלב שוכב על הכיס דוורדא בכ"מ שניסרך טריפה, ובבדיקה מכשרינן, ואם העינונותא דבוקה בכיסה (פ"י) במקום שורש שלה כשר דזהו רבותייהו.

תקס"א שא') בודק שאמר סירכא שלא כסדרן היה ואחד אומר כסדרן היא?

ת') מעמידין אותה הבהמה בחזקת היתר, ומיירי שבאו השנים לבית דין בבת אחת.

תקס"ב שא') בהמה שאכלה דבר איסור מהו?

ת') אסור לשוחטה עד שתשהה מעת לעת אחר אכילתה האיסור (ב"י ס' א').

תקס"ג שא') בהמה או חי' שנפסקו רגליו מהו?

ת') (לדעת רמ"א) אם היה במקום שלא נעשית טריפה מותר בלא בדיקה (ולהש"כ) צריך בדיקה שיהא שלא יאכל ממנה כ"א עלי אש, ואם שנשכבה נתם תפול ממנה חתיכות וזה בדיקתה.

דברים האסורים משום סכנה .

תקס"ד שאלה] בשר ודגים אסור לאכול יחד מפני שקשה לצרעת, ואם נפלה שלחיפות של דג לבשר מהו ?

תשובה] נאסר הבשר ולא מהני ס' (מהרי"ל) (וכתב הפר"ח) לבטלו בס' (וכן הכא בשאלת ותשובת בח"י סי' ק"ד) כיון דאזלה לה טעמא אזלה נמי סכנתא, וגם בחתיכה של בשר שנפלה ליורה של דגים לבטל פליטתו או גופו, אם נמחה ובריתא נמי בכה"ג שרי (ועיין בט"ז) .

תקס"ה שאלה] אם נמלחו יחד בשר ודגים מהו ?

תשובה] לעולם צריך ס' ואם יש ס' בדגים נגד הבשר הדגים מותרים לאכילה וכן להיפך .

תקס"ו שאלה] אם קנה דבר מאכל כגון אורז ודוחן וכיוצא בהן בחזקת שאין בהם (מילבין) ואח"כ נולדו המילבין אצלו אם מותר למכרו לנכרי ?

תשובה] ויש"ל מותר למכרו לנכרי אבל אסור לקנות דבר שהוא מותלע כדי למכור לנכרי (בה"י סי' פ"ד) (והפר"ח כתב) דמותר עיין בסי' ק"ח .

תקס"ז שאלה] אם מותר לגבות דברים טמאים בחובו מן הנכרי ?

תשובה] ויש"ל דמותר דהוי ליה כמוציא מידם (רמ"א) ואפילו חזירים (תש' הרשב"א) אך צריך למוכרם מיד ואסור להשהותם כדי להשתכר בהם, אבל לדמיו מותר להשהותם (תשובת מנחת יעקב) .

אות ע' .

תקס"ח שאלה] עיקר ה"ד ?

תשובה] שחט בסכין פגימה, או שדחף עוף בשעת שחיטה רגלו בכותל או בגוף השוחט, והוי עיקר שנעקרו קצת הסימנים אפילו משהו. מכל חמשה הלכות אלו בשעת שחיטה הן, ופוסלין במשהו, אפילו שחט הכל כהוגן רק שהה או דרס או חלד או עקר אפילו במיעוט הסימנים דהיינו במיעוט בתרא של סימן אחרון הרי זה נבלה, לכן יש לזהר כששוחט תרנגול שירחיק אותו מן הכותל ומן הגוף שלא ידחוק העוף רגלו בשעת שחיטה אל הכותל או אל הגוף ומעשה עיקר במשהו .

תקס"ט שאלה] ולמה יפסלו החמשה הלכות במיעוט בתרא מידי דהוי שלא שחט כלום במיעוט אחרון דכשר ברוב ?

תשובה] אם שחט רוב ופסק דנעשה כל השחיטה בהכשר, אבל אם שחט רוב ולא פסק ונפסלה השחיטה באחד מחמש הלכות

במיעוט בתרא, כיון דהכל מעשה אחד, ולא גמר מעשה קמא, הרי נעשה השחיטה בפיסול במיעוט אחרון לכן טריפה.

תק"ע שא'] שחט עוף וזרקו בדיעבד ולא בדק כלל מהו?

ת'] אם מצא מיד שנחטו הסימנים כראוי, והקנה נופל בפרכוסו דרך הפה, בידוע שלא נשמטו הסימנים וכשרה, ואם דרך בית השחיטה נפלו בידוע שהיא שמיטה וטריפה. ואם נמצא שנשחט רק רוב, בזה יש חילוק אם נמצא רוב הוושט כשר שאין דרכו להתקרע ברוחב אלא באורך, ואם נמצא רוב הקנה טריפה דחיישינן שמא לא שחט רוב רק ע"י פרכוס נתקרע ונעשה רוב שכן דרכו של קנה להתקרע ברוחב, ואם לא בדק כלל הרי הנשחט אסור באכילה מספק.

תקע"א שא'] אם שחט עגל וגדי שלא ידעינן בבירור גמור שכלו לו חדשיו. (דהיינו) ט' חדשים שלימים לגסה? וחמשה חדשים שלמים לדקה מהו?

ת'] אזי הבשר אסור באכילה משום ספק נפל. ואם לא ידע אם כלו לו שבעת ימים מיום לידתן. יש לסמוך אסימנים, דהיינו בעגלים יש לסמוך אסימן אם יש לו קרניים קשים שאין יכול לתחוב בהם ציפורן, ובגדיים צריך שיהי' לו קרניים קשים. וגם שניים. אבל נפילת הטבור לא הוי סימן. ונכרי המס"לת אינו נאמן.

ואם שחט פרה ונמצא בתוכה עובר בין חי ובין מת מותר בשחיטות אימו (דכתיב בבהמה אותה תאכלו) (וקבלו חז"ל דר"ל) כל שבבהמה תאכלו אבל דמו אסור. אבל שחטה ונתנבלה או נטרפה אפילו בן ט' חי כיון שנטרפה האם טרפה ואסור באכילה, דשמא הוא בן ח' ולא מהני ליה שחיטה. ואם המתין עד תחלת ליל ח' ללידתו שאז יצא מספק נפל אפילו היתה אמו טרפה ניתר בשחיטת עצמו.

דין עוף שנפל לאור ושינו מראה.

תקע"ב שא'] עוף שנפל לאור ונשפה העור ובשר אצל הצלעות בין הגוף ועצם הקוליות ונראה שראשו אדום עגול כמו ד' אצבעות ונחתוך בסכין ונראה שנצרר הדם מהו?

ת'] טרפה, ומכ"ש אם נעשה ריעותא במקום צומת וגידין, או בסימנים או במקום שסמוך שהריאה מונחת שם שהיא טרפה (תשובת מנחת יעקב).

תקע"ג שא'] אם נחמרו (פי') נתכווצו מעיו ונשתנו כגון הלב והקרקובן שדרכן להיות אדומים. אם הוסיפו על אדמדומית מהו?

ת׳ כשרה.

תקע״ד שא׳ אם הוריקו כמראה גרין מהו?

ת׳ אפילו משהו טריפה. ואם הוריקו כביצה כמראה (געהעל) (לדעת רמ״א כשרה) (ולדעת הרשב״א ורש״ל וב״ח) הוא טריפה.

תקע״ה שא׳ הכבד דרכה להיות אדומה ואם הוריקו כביצה מהו?

ת׳ כשרה, בין בעוף כחוש ובין בעוף שומן (טור בשם הרשב״א) (ולדעת הרש״ל) בעוף שומן כשרה באשר שבעוף שמן כבד ירוקה כביצה, ובעוף כחש היא טריפה. (וכ״כ הש״כ וט״ז) ובמראה גרין טריפה לכ״ע. ודוקא שנשתנה מראיתה במקום הדק שלה כלפי פנים דאמרינן גם בני המעיים נלקו ואפילו שהן לפנינו ואין רואין בה שום ריעותא אפ״ה טריפה. (ש״כ בשם הטור) אבל ראשה האחד למעלה שלא כנגד בני מעיים והנא ראש הגסה שבה מקום שהיו תלוי בו, וכן צד החיצון שהוא כלפי הצלעות אפילו אם נמצא ירוקה בראש הדס כשרה (ש״כ וט״ז הרשב״א).

תקע״ו שא׳ אם הוריקה כנגד המרה או כנגד חיותא, והיינו שהוריקה כ״כ שאם ינטל מקום הוריקה לא נשאר כזית במקום חיותא מהו?

ת׳ טריפה, (ש״ע) אבל הריאה אין חוששין לה. ואפילו נפלה לאור נשתנה במראה דתלינן השינוי בדבר אחר. (הרא״ש והרמב״ם ופוסקים) ומיהו יש פוסקים דמחמירים היכא דנשתנו במראה ע״י נפילת האור. (והב״ח מחמיר) אפילו במקום הפ״מ. (ולא נהירא להש״כ ירוקה טריפה והא דשינוי אברים פוסלין דוקא כשעמדו בשינוי אחר ששלקן, אבל אם שלקו וחזרו למראיתן כשר (ש״ע) אבל אין לסמוך על זה שאין אנו בקיאין בין שלקי למבושל (כ״כ הש״כ).

תקע״ז שא׳ אם לא נשתנו אברים אלו ואירע ששלקן ונשתנו מהו?

ת׳ טריפה, ודוקא אי ידעינן שנפלה באור, אבל כל זמן שלא ידעינן שנפל לאור כשרה דתלינן השינוי בדבר אחר. ויש לסמוך על זה במקום הפ״מ (כ״כ הש״כ ופר״ת).

תקע״ח שא׳ אם נפלה לאור וליתא לקמן למבדק מהו?

ת׳ לא מחזקינן ריעותא לאסורה (ש״כ) ובבהמה אם ידעינן שנפלה לאור כשנתנו בני מעיים יש לנהוג ולאוסרה לב״י. (ולא כן דעת הרא״ש וטור) דלדידהו אפילו שידעינן שנפלה לאור אין שינוי אברים פוסל בה.

דין עוף שמלאו בשר שלא נמלח.

תקע"ט שא'] עוף שמלאוהו בבשר שלא נמלח או גדיים קטנים מהו?

ת'] (דעת הרמ"א) אפילו נמלח הפנימי ולא החיצון ושהה שיעור מליחה אינו בולע מן החיצון דטרדא משאיב שאיב ושרי, (והש"ך כ') היכא דנמלח הפנימי ושהה שיעור מליחה והחיצון תפל או לא שהה שיעור מליחה דנאסר הפנימי, אבל אם לא נמלח הפנימי אינו אוסר כשהחיצון נמלח ולא שהה.

תקע"ט שא'] כשהפנימי הוא שוה לחיצון דהיינו ששניהם מלוחים ושהו. או ששניהם תפלים או שניהם מלוחים ולא שהו מהו?

ת'] שרי בכל ענין, אבל כשהפנימי תפל והחיצון נמלח ושהה והודח פשיטא דשרי, ואם הפנימי נמלח ולא שהה והחיצון נמלח ששהה והודח פלט כבר בו ציר ונאסר החיצון (ש"כ ורש"ל) ובכל הכי גוונא שכתוב הש"כ חולק עליו (הפר"ח) ומסיק בכולהון נקטינן להקל, ואם יש שם גם ביצים אסירא, ואם יש ס' במולייתא כנגד האיסור שבמלייתא הכל שרי (ש"ך) וכל זה היא בגלי, אבל לבשל אפילו בלא ביצים אסורים ומיהו למהר לכבד אורחים או לכבד שבת יש להתיר לכתחילה אפילו בזמן ששניהם תפולים או מלוחים קנת כשהודחו.

דין אם עצמות מצטרפין לאיסור ואין מבטלין איסור לכתחילה.

תקפ"א שא'] חתיכה של נבלה שיש בה בשר ועצמות שנפל בתוך היתר מהו?

ת'] אם הוא במינו לא מבעיא שעצמות ההיתר בין שיש בהן מוח ובין שאין בהם מוח לעולם מצטרפין לבטל בשר האיסור אלא אפילו עצמות יבשים וקליפות הבצלים וכה"ג אפילו אותן של איסור מצטרפין לבטל האיסור דמדאורייתא הוא סגי ברובא דמין במינו הוא ולכן מקילים כי' האי לצרף עצמות וקליפתן (או"ה ב"ח וש"כ) ולא אמרינן כיון שסבשרי האיסור דבוק בעצמות נעשה נבלה ואסור וכן עיקר בספ"א דוקא (רמ"א וכ"פ ומ"ח) אבל העצמות הרכין של נבלה אין מצטרפין לבטלו בשר נבלה אדרבא מצטרפין להוא לסדדי איסור הבשר וצריך ס' כנגד המוח וצריך ס' כנגד עצמות רכין (מנחת יעקב ע"ם).

תקפ"ב שא'] אם מצטרפין ההיתר שבלוע בקדרה לבטל האיסור?

ת'] ויש"ל היכא דעות מחולקות בפוסקים (לדעת הש"ע) מין במינו מצטרפים (ולפי דברי הגאון ומ"ח) משמע שם דגם בקדרה אינו מצטרפים כי מי יכול לשער. (וכן כתב הט"ז וש"כ בשם מהרש"ל) והרוטב והקיפה היינו דק דק של בשר והתבלין בשולי קדרה משערינן (ש"ע).

תקפ"ג שא'] מין בשאינו מינו אם מצטרפין העצמות של היתר לבטל האיסור?

ת'] ויש"ל לא מבעיא דעצמות יבשים של איסור אין מצטרפין לבטל בשר האיסור אלא אפילו עצמות יבשים של היתר נמי אין מצטרפים לבטלו דמין בשאינו מינו קי"ל טעם כעיקר דאורייתא (פר"ח) ודווקא שנפל בו כשעדיין היה חי לאפוקי אם נתבשל האיסור מתחילה ואח"כ נפלה לקדרה של היתר אז העצמות שבה מצטרפים עם האיסור, לפי שבלע מבשר האיסור כשנתבשלה לבדה, (ש"ע) אבל גוף העצמות מצטרפין לבטל האיסור דאתיכה הבלוע מאיסור מצטרפין לבטל האיסור (כמו שכתב בכאל בס' צ"ו ע"ש) דכחל מן המכין.

תקפ"ד שא'] אם נפל האיסור לתוך היתר ונתבטל בס' ואח"כ חזר ונפל שם איסור מהו?

ת'] אם היא של מין אחד חוזר ואוסר ל"ש מין במינו ול"ש מין בשאינו מינו (ת"ח) אבל (הש"כ) מאריך ומסיק דבישש מין במינו יש להקל בספ"מ בנודע בנתים (והמ"י כ') בשאר אסורים יש להקל בספ"מ חוץ מבשר וחלב?

תקפ"ה שא'] אם האיסור השני ממין אחר מהו?

ת'] הכל שרי דכל אחד ואחד מצטרפין גבי היתר להיות ס' נגד איסור השני. (עיין לעיל בסי' נח').

תקפ"ו שא'] כזית חלב שנפל תוך קדרה של מים ונתבטלה אותו איסור ב"ם אם מותר לבשל באותו המים בשר?

ת'] ויש"ל מותר לכתחילה לבשל בשר עם אותן מים (ת"ח והגאון מ"ח) אוסר לכתחילה, ובדיעבד אם בישל בה שרי (ע"ש).

תקפ"ח שא'] אם עירוי בכלי שני מהו?

ת'] אין שהרי מאכל אוסר בכלי שני כיון דקמ"ל כ"ש אפילו היס"ב לא מבליע ולא מפליט ע"ש.

תקפ"ט שא'] אם הוחמו מים ביורה או בקדרה שאינו של בשר ולא של חלב כגון יורה או קדרה חדשה או שלא נשתמש בו אלא ירקות או שאינו ב"י ועירה ממנה מים רותחים על הכלי בשר וכלי חולבות ביחד מהו?

ת'] הכל שרי ואפילו שומן דבוק בהם דאין עירוי כ"ש ממש מיעשה הבלים שמערה עליהם ובלעו זה מזה (רמ"א) (והש"כ

ע') ודברי רמ"א אלו הם דברי (או"ה) ותא"(דאו"ה) מתיר בכה"ג אפילו בשומן דבוק בכן היינו משום דאזיל לטעמו דס"ל עירוי אינו מבליע ואינו מפליט אפילו כדי קליפה. אבל לדידן דקמ"ל עירוי מבשל ומבליע ומפליט עד כדי קליפה נראה דאם הם נקיים וודאי יש להיתר מטעם נ"ט בר נ"ט, אבל אם היה שם שיורי מאכל משניהם אסורים (ש"כ וכן מסכים הט"ז).

תק"צ שא'] אם עירו מים רותחים מכלי של איסור על כלים כשרים מהו?

ת'] (כתב הש"כ דל"ע) דיש פעמים לאסור הכלים מטעם דאין למימר נ"ט בר נ"ט ויש פעמים להתיר דיש לומר דאפילו מבשל לא מבשל כ"כ שיפלוט מן הכלי ויבליע לכלי, ומ"מ כתב במקום שאין הפ"מ יש להחמיר, ומ"מ אין לאסור אלא הכלי שבא קלוח העירוי עליו (ש"כ בשם ת"ח).

דין עכבר שנמצא ביין או בשכר ובשומן.

תקצ"א שא'] עכברא דמתא אם נפל לשכר צונן והסירו שלם מהו?

ת'] אם לא שהה בתוכו מעת לעת מותר אבל אם היה רותח או צונן ושהה בתוכו מעל"ע בין שהיה שלם ובין שנחתך לחתיכות דקות ויכול לסננו במסננות שלא ישאר ממנו בתוכו כלום בין שנימוח לגמרי ונעשה כולו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות ניתר ע"י שיהיו ס' בהיתר נגד העכבר, ואם היה מאוס עליו ואפילו שאינו מאוס לאחרים אסור לו כל זמן שנמאס עליו (או"ה ואפי' רברבי).

תקצ"ב שא'] אם נחתך לחתיכות דקות והוא בענין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב מהו?

ת'] הכל אסור וביטול אינו מהני דחיישינן שמא יפגע בממשו של איסור ולא ירגיש (ש"ע) ודוקא בשרץ יש לחוש אם נשאר שם שלא יכול לסוניה, אבל בשאר אסורים אין לחוש (רמ"א) (וכן הרש"ל והגהות וב"ח וש"כ) כולם ס"ל לחלק בין שרץ לשאר איסורים, דשרץ דשיעורי כעדשה לא בטל אפילו באלף דהוי כמו ברי', אבל שאר אסורים אף כי יפגע בממשות של איסור מה בכך כיון שאינו יכול לסנגו הוי כיבש ביבש דקמ"ל דחד בתרי בטל ע"ש.

תקצ"ג שא'] אם נתערב השכר שהעכבר בתוכה במאכל עב כגון עדשים וגרופין נימוחים וכיוצא בו דהוי רוטב עבה אם העכבר נימוח או נחתך כמו המאכל מהו?

ת'] ויש"ל מה"ג מותר כדין לח בלח או יבש ביבש דמבטלו אהדדי אבל אם המאכל נימוח ונעשה רוטב והעכבר נחתך לחתיכות

דקות ונתערבו החתיכות דקות במאכל אין שם ביטל אפילו באלף שהרי התבשיל כומח והוי לח והחתיכות קטנות של עכבר הוי יבש ואין היבש מתבטל בלח (הפר"ח).

תקצ"ד שא'] אם יש בתבשיל כמי חתיכות בשר של היתר דקות דמערבי עם חתיכות של עכבר ולא מינכרי איזה הם של איסור ואיזה מהם של היתר מהו?

תא'] אם יש רוב חתיכות שם של היתר הכל שרי דהוי יבש ביבש וחד בתרי בטל, אבל אם אחד מהם ניכר או של היתר או של איסור הוי לי' איסור הניכר ואסור הניכר אין לא ביטל וכן היתר הניכר אינו מבטל איסור שאינו ניכר, ע"כ נכון להחמיר כל היכא דניכר האיסור דלא מהני ביטל (מנחת יעקב) ודין זה ישנו בכל האיסורין כמ"ש הרשב"א בת"ה) דלאו דוקא בשרצים אלא אפילו בשאר אסורים דיש לחוש אפילו לפחות מכזית שהרי חצי שיעור מדאורייתא אסור ע"כ, וכן היא דעת הר"ן (וכן משמעות הב"י וכן דעת הרש"ל וכן הסכמת הט"ז, וראוי לחוש לדבריהם להחמיר) (וגם במנחת כהן הבי' ראיות לט"ז).

תקצ"ה שא'] עכברה שנפל לחומץ מהו?

תא'] (לדעת הש"ע) אינו נאסר החומץ כ"א ששהה שם מעת לעת (ולדעת מ"א בא"ח סי' תמ"ז) משמע דחומץ הנזכר כאן בש"ע מיירי בחומץ שכר או בחומץ יין שאינו חזק דלא מיקרי דבר חריף, אבל בחומץ חזק אם שהה כדי שיתננו על האש וירתיח נאסר החומץ.

תקצ"ו שא'] עכברא דמתא שנפלה ליין ושמן או לשאר משקים אם פוגם או לא?

תא'] ויש"ל דוודאי פוגם וא"צ ס' לבטלה, ולפ"ז אם נפלה לשומן כמי דינא הכי (רמ"א) (ורש"ל) רוצה לאסור בשומן אווזא ושאר משקים ואינו מתיר אלא ביין, ושמן ודבש. (והפר"ח כתב) ואנו אין לנו אלא כדברי ש"ע להתיר באכברא דמתא בכל משקין.

תקצ"ז שא'] אם שפכו מידי יום ביומא שומן בקדרה ויש להסתפק שמא העכבר היה שם כשיעורי עליו והשומן בא לפני כשהוא קשה. וכן אם נמצא העכבר עליו מהו?

תא'] הכל אסור אפילו דאיכא ס' נגד כל העכבר.

תקצ"ח שא'] אם לא עירוי עליו רותח או שיערוי עליו וידוע שלא היתה שם עכבר כשיעורוי עליו, והשומן בא לפני כשהיא קשה, וכן אם נמצא העכבר עליו מהו?

תא'] סגי בנטילת מקום (רמ"א) אבל אם בא לפני כשהוא רך, וכן אם ידוע שהיה רך כשנפל לתוכו אע"פ כשבא לפני הוא

קשה אמרינן מספק שמא נכבוש בו יום שלם, אלא א"כ ידעינן בבירר שלא היה רך יום שלם אחר שבא לשם, דעכברא דדברא ודאי משביח ובשמן ודבש פוגם (ש"כ פר"ח).

תקצ"ט שא'] אם ידוע שהיה רך יום שלם ונתקשה אח"כ ולא ידעינן אם היתה שם העכבר כשהיה רך או לאו מהו?

ת'] אסור, ומיהו בכל הני אי איכא ס' נגד העכבר מותר (ת"ח) ובמקום הפ"מ לסמוך אדברי מקילין הנ"ל (רמ"א) חוץ משכר וחומץ וחוץ מעירוי עליו רותח דחוזר הדין כנ"ל (ט"ז).

ברמבם פ"י מ' ש' מונה ע' טריפות בפרטן. ואלו הן:

א'] דרוסה, ב'] ניקב תרבץ הוושט, ג'] ניקב קרום של מוח, ד'] נתמסמס המוח בעצמו, ה'] ניקב הלב עצמו לבית חללו, ו'] ניקב קנה הלב, ז'] ניקב המוח, ח'] ניקב הכבד, (אך בזה לא קי"ל כוותו כמש"ל בסי' מ"א.) (כ"א בקנה שהכבד תלוי' בו) כמש"ל ס' סי' ל"ג, ט'] ניקב הקיבה, י'] ניקבה הכרס, יא'] ניקבה המסס, יב'] ניקבה בית הכוסת, יג'] ניקבו מעיהו, יד'] מצאו המים לחוץ ונהפכו, טו'] ניקב הטחול בעודיו, טז'] חסרה המרה, יז'] נמצא שני מרות, יח'] חסרה הקיבה, יט'] נמצאו שני קיבות, כ'] חסרה הכרס, כא'] נמצא שני כרס, כב'] חסרה המסס, כג'] נמצא שני המסס, כד'] חסרה בית הכוסם, כה'] נמצא שני בית הכוסוס, כו'] חסרה אחד מן המעיים, כז'] נמצאו שני מעיים, כח'] ניקבה הריאה, כט'] ניקבו הקנה למטה במקום שאינה ראוי לשחיטה, ל'] ניקב סימפון מסימפוני הריאה אפילו לחבירו (עיין פ' הש"ל באו"ה שלו בדף ל"ה. ועיין בטור סי' ל"ו) (נטל מקום מהריאה) לא'] נימק סימפון סימפוני הריאה, לב'] ליחה סרוחה בריאה, לג'] נמצאו בה מים סרוחים, לד'] נמצאו בה מים עכורים (ב"ג דינים הללו דהיינו ליחה סרוחה מים סרוחים ומים עכורים, פליגי עליה הרז"ה והרשב"א ורן, ופסק הרמ"א בסי' ל"ז ל"ן דקמ"ל כותייהו במקום הפסד מרובה) לה'] נתמסמסו הריאה, לו'] נשתנו מריאה, לז'] נהפך הוושט במראה, לח'] חסרה הריאה ממנין האונות, לט'] נתחלפו האונות, מ'] הותירו האונות מגבה, מא'] נסרכה אונה לאונה שלא כסדרן, מב'] נמצאת הריאה בלא חותוך אונות, מג'] חסר מקצת הריאה, (ואנן מחליקינן בין כף כפופה לכף פשוטה. אם יכול להניח בתוך הכף כפופה אגודל לאחר הנפיחה דטריפה ש"ע סי' ל"ו) אבל כף פשוטה כשירה, מד'] יבש מקצת הריאה, מה'] נמצא הריאה נפיחה ועומדת, מו'] נמקה הריאה מפחד אדם מז'] חסר הרגל בו מתחלת ברייתא בין שנחתוך, מח'] או שהייתא

יתרת הרגל, מט'] נטלה צומת הגידין, נ'] ניטלה הכבד, נא'] ניטלה הלחי עליון (עיין טור רח ל"ג), נב'] ניטל הכוליא, נג'] כוליא שהקטנה ביותר עד כפול, כוליא שלקתה, נד'] כוליא שנמצאת בה ליחה, נה'] שנמצאת בה מים עכורים אע"פ שאינם סרוחים, נו'] שנמצאות בה מים סרוחים, נז'] נפסק חוט השדרה, נח'] נמרך המוח של חוט השדרה ונתמסמס, נט'] נקרע רוב הבשר החופה את הכיס, ס'] נגלד העור שעלה, סא'] נתרסקו האברים מנפילה, סב'] נדלדלו הסימנים, סג'] נשתברו רוב צלעותיו, סד'] נעקרו רוב צלעותיו, סה'] נעקר צלע א' בחלייתה' סו'] נעקרה חוליא א', סז'] נשמט הירך, סח'] חסרה הגלגלת כסלע, סט'] נתבם רוב הגלגלת ונתרוצץ.

ת"ר שא'] עוף היבשה שנשכתה חולדה בראשה, או נגפה בעץ או באבן מהו?

ת'] טריפה, לפי שאין אנו בקיאין בבדיקות הטריפות בעצם הגלגולת אפילו ניקב כל שהיא טריפה, אבל בנתרוצץ אין חילק בין בהמה לעוף אפילו לדידן (כ"כ הים של שלמה וט"ז).

תר"א שא'] אם הדם יורד מחמת הקרע של עור והעצם קיים מהו?

ת'] כשר, (כ"כ הש"כ בשם רש"ל) ואפילו העוף של מים (ע"ש באו"ה).

תר"ב שא'] אם אינו בגולגולתא רק נפוח והעצם גלגלתא שלם מהו?

ת'] כשר ואפילו בעוף של מים (כ"כ בספר האו"ה).

תר"ג שא'] עוף שיש בעצם גולגולתא חטוטרות, וגם הנוצות שעליו הם גבוהת ואחר נוצת של גלגלות ויש גומא ונקב בגולגולתא באותה מקום מהו?

ת'] כשר (כ"כ הגאון המחבר נ"נ והגאון מנחת יעקב.

תר"ד שא'] נפחתה וחסר ממנה בבהמה כסלע נמי טריפה? ובבריה קטנה, ובעופות הכל משערינן לפי גדלו ולפי קטנו, אבל פחות מסלע יש להכשיר אפילו בזמן הזה.

תר"ה שא'] אם ניקב בה ניקבים שיש בהם חסרון. ואין בניקבים כסלע אלא ע"י צירוף מהו?

ת'] טריפה (ש"ע) וכשאין בין נקב לנקב כמלא נקב או אפילו שלם שבניהם נידון כנקב, כמו בגרגרת אבל נקבים שאין בהם חסרון אפילו כמצטרף להו והוי רובא לא פסול בגולגולתא (כן כתב הבית יעקב והפרי חדש).

תר"ו שא'] עכו"ם שאפה פת עם דבר האיסור בתנור אחד אם מותר לישראל ליקנות הפת מנכרי?

ת'] וש"ל אסור לאכול ממנו אותו הפת אם יש פת אחר דבל זה

מיקרי לכתחילה, אבל אם אין לו פת אחר ברווחה מותר דהוי כמו דעיבד .

אות פ' . דין פיצול .

תר"ז שא' אם קודם נפיחה לא הוי יתרת כט"ד אלא לאחר נפיחה מהו ?

ת' טריפה דבהמה בחי' הריאה נפוחה היא , אבל אם חסר אונה אחת ואין ביתרת אלא כט"ד לאחר נפיחה וקודם נפיחה לא הוי כשר . וטעם דבהמה בחייה הריאה נפיחה היא , ודוקא באונה האמנית אמרינן זאת .

תר"ח שא' אם יש באונה העליונה של ימין יתרת יותר מט"ד מהו ?

ת' כשר, ודוקא מחציה למעלה לצד הגרגרת שם דרכו להתפצל, אבל למטה מחציה לצד. חוד טריפה דשם רחב ואין דרכה להתפצל .

תר"ט שא' אם יש פיצל על אונה עליונה של ימין מהו ?

ת' כשר אפילו יותר מט"ד, משום דדרכו להתפצל שם, אבל לא באונה העליונה של שמאל .

תר"י שא' אה היה הפיצל קצרה מן הגומא מהו ?

ת' טריפה, דאז לא הוי פיצל אלא יתרת שלא בדרי דאונה (עיין ט"ז) .

תרי"א שא' אם הפיצל אינה ממלאת הגומא מהו ?

ת' כך צריך להיות, אם נמצא על גב הריאה אונה וגומא תחתיה וכשנופחין הריאה כל האונה נופלת לתוך אגומא כשרה. דאין זה יתרת כי אם פיצול הריאה ומאחר שהגומא היא תחתיו לנוח בו אינה עתידה להתפרק כמו יתרת . ולכן אפילו אינה נכנס לתוך הגומא , רק בשמניחין היד עליה בנחת כשרה דכמו כן בחיי הבהמה , אם הצלעות דוחפין הפיצול מניחין אותם לתוך אגומא , ואינה חוככת שתיתפרק . לכן אפילו כשמסירין היד היא חוזרת ויוצאת קצת מן הגומא כשרה . אבל אם אינו ממלאת הגומא ויוצאת מן הגומא קצת אף כשמניחין היד עליו אז אם כל הפיצל היא כט"ד אפ"ה טריפה מפני שסופו להתפרק . וכ"ש אם הפיצל מגבה נגד המחובר שבה לצד שיפולה של הריאה ונגד הפרוד שבה לצד השדרה, אפילו אם מונח הכל בגומא יש לאסור מפני שסופה להתפרק.

תרי"ב שא' עוף שלא נפתח ונמלח עם הלב והכבד והמוח מהו ?

ת' יש לצלות אותו עוף .(תשובת אפרים סי' נ"ט . וכן הוא בתשובת הר"ש הלוי סי' מ"ד) אבל שאר עופות שנמלחו עמו מותרים

בבישל (תשובת הר"ש הלוי) (ופר"ח) מתיר אפילו אותו עצמו בבישל (ובתשובת נחלת שבעה ס"י כ"ד) נוטה דעתו להחמיר.

תרי"ג שא' דג שנפתח בסכין של נכרי מהו?

ת' מאחר שאי אפשר לתקנו הוי ליה דעיבד ושוטף עליו מים ויעבור עליו בכח בחוד הסכין וגרירה ממש מבשר הדג א"נ (תשובת ח"י סי' ק' קע"ט).

תרי"ד שא' אם חתוך פתתן של לחם דק דק בסכין של חלב ב"י תוך הרוטב של בשר או להיפך מהו?

ת' הרוטב מותרת והפתתן אסורין (כ"כ או"ה.

תרט"ו שא' פת חמה שמונחת ע"ג חביות פתוחה של י"נ מהו?

ת' כנגד המגופה נאסרה הפת (רמ"א) ואפילו בסתם יינס או שאר יי"נ שמותר בהנאה לכ"ע משום דריח כה"ג חשוב שותה (תוס' ור"ן) אבל אם היא פת צוננת והחביות פתוחה, או פת חמה וחביות מגופה מותר. ואם היא פת שעודה חמה אפילו החביות מגופה אסור הפת (ש"ע).

ה' פריון בכור.

תרט"ז שא' אם בכור לאב ואין בכור לאם אם צריך פדיון?

ת' ויש"ל אין צריך פדיון רק אם היא בכור לאם אפילו אין בכור לאב צריך פדיון.

תרי"ז שא' באיזה זמן הוא זמן פדיון?

ת' ויש"ל ביום ל"א ללידתן. ואם חל יום ל"א בשבת או בי"ט אין פודין עד אחר י"ט. ואם יש בו תענית ציבור פודין אותו ביום ועושין סעודה בלילה.

תרי"ח שא' דמי הפדיון כמה הוא?

ת' ויש"ל איכא כמה דעות (אך הגאון ר"ש כבה"ג מו"ה אליהו ווילנאר ז"ל ס"ה כתב שצריך ליתן ה' רט פרייסש.

תרי"ט שא' המפלת שפיר מלא דם או מלא מים או מלא גווניס כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים, והפלת ליום שמונים אם הנולדים אח"כ חייבין בפדיון?

ת' ויש"ל כל אלו בכור לבטן והבא אחר כל אלו פטורים מפדיון (ש"ע) וכל זמן שאין שפיר מרוקים אין פוטר הבא אחרו ואפילו בזמן הזה סומכין על זה (ובתש' דרכי נועם ס' י"ג) מביא באשה שהפילה תוך ג' חודש לעבורה, כמין בשר חתיכה קטנה ולא היה בה שום ריקם כלל רק כעין רירין ובשר, והורה הבא אחריו פטור מפדיון, אך דצריך ליתן לכהן חמשה רט ואינו מברך דספק ברכות להקל. (וכן הוא בתשובת שבות יעקב פ"ג ומשיג על התשובה הנ"ל) דאם נתן החמישה רט

לכהן דצריך לברך. (וכן היא בתש' ח"ג סי' ק"ל) אפילו אם רוצה לברך יברך ברכות פדיון ולא שהחיינו דהברכות אינו מעכבת (ע"ש).

אות צ'.

תר"ב שא'] הבא לאכול בהמה או חיה או עוף שצריך לשחטו כמאמר הכתוב (דברים י"ב כ"א) וזבחת כאשר צויתיך היכן צונו לשחוט?

ת'] צריך לשחוט מן הצואר, דהיינו הסימנים הקנה והוושט בהולכה והובאה ואפילו אם לא שחט בדיעבד רק רוב הסימון אחד לעוף, דהיינו רוב הנראה לעינים מיד בהשקפה הראשונה, ובבהמה הן גסה והן דקה שני סימנים או רוב הנראה לעינים מכל סימן וסימן אז הוא מותר. אבל אם לא שחט בעוף רק רוב סימן שאינו נראה לעינים. או אם שחט אפילו בבהמה סימן א' שלם ומסימין השני לא שחט רק רוב שאינו נראה לעינים פסולה, וצריך לשחוט בסימנים. דהיינו מן הוושט השני עורות דיש לו שני עורות החיצון אדום והפנימי לבן ובקנה אינו מועיל אם שחט רוב הגרגרת דהיינו הטבעתים, כיון דהמה אינן מקיפים סביב בבהמה, ובעוף המה עבים למעלה ודקים למטה ויש לחוש שלא ישחוט רק רוב הקנה דהיינו רוב הגרגרת, ולכן צריך לשחוט רוב הקנה היא הקרום שמבפנים המחבר הטבעות יחד וזה ניקרא קנה.

תרכ"א שא'] ואם נמקה הריאה מהו?

ת'] אם כל הריאה נמקה שנעשית כמו פירות נמוקים וכמושים, ועדיין לא הגיעו להיות יבישים, אם מחמת בני אדם שפחידה, כגון ששחט אחרת לפניה, וכיוצא בזה טריפה, משום שאינה חוזרת לבריתה, ואם נעשה בידי שמים כגון שפחדה מקול רעם וכדומו הדרי בריא וכשרה. ומפני שאין אנו יודעין מאין באלה יש לבדוק אותה דהיינו להניח את הריאה בקין בכלים המקררים ובמים שהתחילו להיות פושרים מקרריתם כדי שישארי פושרין כל מעת לעת ובחורף איפכא כד שלא יתקררם ויגאו מגדר פושרין להיות קרים, ולהניחה שם מעת לעת לראות אם תחזור לאותנה, אבל אנן לא בקיאין בבדיקה זו ובפרט השוחט אין לו רשות להורת בדין זה כי יש בזה כמה חילוקי דינים ישאל לחכם.

תרכ"ב שא'] ואם נמקה אונה אחת מהו?

ת'] אם נמקה אונה אחת או רובא. נותנין לתוכה דהיינו לתוך הקנה הרבה מים פושרין ומענעון אם חזרה לקדמותה כשרה

ואם לאו טריפה, דהוי כמו חסרת אונה אבל או למקה מקצתה אונה כשרה בלא בדיקה.

תרכ"ג שא'] מה דין יבש לנמקה?

ת'] ריאה שיבשה משהו מבחוץ טריפה ולא מהני בדיקה דכל יבש כנקוב דמי. ושיעור יבש, כשנפרך בצפורן, ואין אנו בקיאין בזה, לכן כשמשרטט בציפורן על הריאה ונראה השירטוט בתופה ואינו חוזר מיד הוי ליה יבש. ואפילו ניקב אותו מקום וינא דם טריפה, שמא נתייבשו הקרומים לבדם. אבל נמקה אינו נאסר אלא ברובא אונה אחת שלמה כהנ"ל (עיין פרי מגדים בדין שחסרה אונה אחת והיו אונה אחת במקום החסר רק שהיתה נמקה מה דינו).

דינו טריפות בצלעות.

תרכ"ד שא'] בהמה יש לה כ"ב צלעות שיש בהן מוח דהיינו י"א צלעות מכל צד. לבד אותן ב' צלעות קטנות המתחכות עם החזה שאנו קורים צלעות ועיקריהם חזה, וכל צלע תקועה בחוליא שלה וי"א הן. ואם נשתברו רובן של כ"ב צלעות לארכה ולמעלה כלפי השדרה מהו?

ת'] טריפה, בין שנשתברו מכל צד או אחד מצד זה וצלע אחת מצד השני טריפה, ואם נשבר צלע אחת בעוף (עיין לעיל באות ע').

תרכ"ה שא'] נעקרו מהחוליא והחוליא קיימת מהו?

ת'] הוי כאילו נשתברו וטריפה, ובמקום הפסד מרובה כשירה כה"ג (ש"כ וט"ז) (ולדעת הפ"ח) אפילו בהפסד מועט יש להקל.

תרכ"ו שא'] נשתברו צלעות קטנות שאין בהם מוח מהו?

ת'] כשירה, וה"ה נעקרו (רשב"א או"ה) ואפילו לגדולות אין מצטרפין לאיסורא (ש"כ וט"ז).

תרכ"ז שא'] נעקר מצלעות גדולת צלע ואני חוליא מהו?

ת'] טריפה, (ש"ע ורמ"א וב"ח ולבוש ואו"ה) הכל מטריפין אפילו בצלעות קטנות כה"ג, ודוקא נעקרו. אבל אם אירע כך תפורה כשירה, (רמ"א וט"ז) ושלא הפסד מרובה יש להחמיר (ת"ח).

תרכ"ח שא'] אם נמצא חוליא אחת יתרה אפילו עם שני צלעות. כגון שיש י"ב י"ג י"ד ט"ו מצד נד ודומות ג. לא או נמצא י"ח או ט"ו בצד אחד ובצד השני היא כתיקונה מהו?

ת'] כשירה, אמנם יש למנוע מלאוכלם שאותרים מפני שקרובים לאותריים (ש"כ סוף ס"ק).

תרי"ט שאו] נעקרו תוליה אחת כולה מאותן שאין בהם צלעות מהו ?

תו] טריפה, ואפילו נעקרה למטה במקום שאין פסיקות אינו פוסל שם, אפילו הכי טריפה (ש"ע ורמ"א).

אות ק׳.

תר"ל שאו] קיבה שניקבה מהו ?

תו] טריפה, אם חלב שעל היתר (פי׳) החלב שבפנים הקיבה שעליו נקרא דאייתרא שאוכלין אותו בני ארץ ישראל אם זה החלב סותם הניקב כשירה. ואם החלב שעל הקשת סותמו פי׳ הקיבה שהוא עשוי כמו הקשת וחלב מבחוץ שעליו נקרא דאקשתא ואסורה באכילה אם זה החלב סותם הנקב טריפה (ש"ע).

דין קורקבן והטריפות שלו.

תרל"א שאו] הקורקבן יש לו שני עורות (דהיינו) הכיס שבפנים הוא עור אחד, וכל הבשר כולה הוא עור השני, ואם ניקב זה שלא כנגד זה מהו ?

תו] כשרה (ש"ע) ומכ"ש אם ניקב זה בלא זה דכשרה (ש"כ).

תרל"ב שאו] מחט שנמצא תחוב בקורקבן בפנים ולא ניקב מעבר לעבר מהו ?

תו] בודקין אותו מבחוץ במקום המחט כנגדו אם נמצא שם קורט דם טריפה. ואם אינו נמצא שם ק"ד אפילו אם לא נשאר רק מעט מעור התיכון שלא ניקב כשרה. (רמ"א וש"פ בשם או"ה) אם ניקב מעבר לעבר טריפה אפילו בלא קורט דם. ואם נמצא תחובה מצד חוץ טריפה אפילו בהפ"מ. ואם נמצא ניקב מצד החיצון ולא ידעינן אם מחמת אולי ניקב או מחמת קוץ או מחט תלינן להקל (רמ"א) והוי ס"ס (ש"כ) (אך הט"ז מסיק לאסור בכל מקום משום דהוי ס"ס שאינו יכול להתהפך.

תרל"ג שאו] מחט שנמצא בקורקבן וכולה נבלעת בבשרה ונשאר כמו חצי אצבע מצד הכיס וגם מצד החוץ שלא היתה המחט אוכל ולא היה ניכר שום ניקב לא לצד חוץ ולא לצד פנים מהו ?

תו] תולין להקל (ש"ע) ואם אין עליו ק"ד מבחוץ כשרה. ויש מחמירין ואוסרים כה"ג. ויש לחוש לדבריהם אם לא בהפ"מ (רמ"א).

תרל"ד שאו] אם יש היכר מבפנים ולא מבחוץ כגון שיש ק"ד מבפנים ולא מבחוץ מהו ?

תו] כשרה (מדברי או"ס ש"פ) וה"ס ניקב לצד חוץ ושומן סותמו

כשר. כן הוא משמעות כל הפוסקים (וכ"כ הש"כ סי' מ"ז ס"ק ב', ודלא כתש' באר עש"ק) (כתב הש"כ) דוקא כשהנוקב בלי מחט הוא דמהני סתימות השומן. אלא לעולם מהני (כן כתב מנחת יעקב).

תרל"ה שא'] תולעים היוצאים מקורקובן מהו?

ת'] כשר דלאחר שחיטה פירשו (ש"ע) (וז"ל ד"מ ובה"ג ס"ה או"ה) אמנם ר"ג מאור הגולה הוצרך להניח, שריאה בשמש עד שתתחמם אם יוצאים יותר כשר ואם לאו טריפה. אבל דעת הפוסקים להכשיר בכל ענין (עיין בש"כ סי' ל"ו ס"ק י"ח).

תרל"ו שא'] קלוח מקדרה רותחת שנפל על קדרה צונן מהו?

ת'] איכא בזה דעת וחולקים בפוסקים ראשונים ואחרונים. ומחלקים בין אם נפסק קליחו לבין שלא נפסק הקלוח (יעיין בט"ז ס"ק כ"ז) (אבל הפר"ח כתב בסי' ס"ח ס"ק י"ח) דלא שאני לן בין נפסק הקילוח ללא נפסוק אלא כל חום שהיס כל כח שהיס"ב אוסר ע"ש.

תרל"ז שא'] אם הקולח בא אל הקדרה חמה, או לקדרה שעומד אצל האש מהו?

ת'] אז אפילו אם הקילוח הוא צונן הכל אסור, כיון שבא הקילוח מלמעלה הוי כמו עילאי והקדרה העומד במקומו והקילוח בא עליו מבחוץ חשוב הקדרה תתאי וכבר קי"ל דתתאי גבר והוי כצונן לתוך חם דכולא אסורה (רמ"א וש"כ ס"ק ל"ד.

תרל"ח שא'] קדרה של בשר וקדרה של חלב שנוגעין זה בזה מהו?

ת'] אין האחד לאסור לחבירו דאינו מפעפע מדופן לדופן (ת"ח) אבל מכלי למאכל יפעפע (כמ"ש לעיל).

תרל"ט שא'] קדרה של בשר שנתבשל בה חלב מהו?

ת'] אם נתבשל בה תבשיל של חלב תוך מעת לעת שנתבשל בה תבשיל של בשר אז סגי בס' בתבשיל של חלב נגד הקדרה דמסתמא אנו אומרים שהיה הכלי נקי ולא היה בה שומן דבוק ואז התבשיל מותר והקדרה אסורה לבשל בה אפילו ירקות ודגים, ואפילו לאחר מעת לעת כיון שיש יבבולע איסור בשר וחלב (פר"ח).

תר"מ שא'] אם עבר ובישל באותו הקדרה תוך מעת לעת שנאסר מהו?

ת'] (כתב הש"כ ס"ק ג') אם נתבשל בו תבשיל חלב שרי התבשיל ואם של בשר נאסר גם התבשיל הסוא, וכן לסיפך שאם קדרה היה מתחילה של חלב ובתוך מעת לעת נתבשל בה בשר ואז נאסר הקדרה, ובתוך מעת לעת איסורו חזר ובישל

בה תבשיל, אם הוא של בשר מותר התבשיל, ואם היא של חלב נאסר גם התבשיל ההוא?

תרמ"א שא'] קדרה של בשר שנתבשל בה תבשיל חלב לאחר מעת לעת מהו?

ת'] הוי ליה הטעם הבשר הנבלע בו נותן טעם לפגם, ואפילו בדליכא ס' בתבשיל נגד הבלועה אפ"ה התבשיל שרי דאמרינן מסתמא היה הקדרה מקונח והודח יפה, אבל אם ידעינן בוודאי שהקדרה לא היה מקונח והודח יפה והיה שומן דבוק בה דקמ"ל דשומן דבוק אפילו נשתהא כמה ימים אינו נפגם. (עיין בש"כ סי' ק"ג ובש"כ ס' ק' ע"ו, ובט"ז סי' ק"ח) שכולם כאחד כתבו גם הכי. ולכן צריך ס' נגד שומן הדבוק ואז אם יש ס' שרי התבשיל מאחר שהקדרה אינו ב"י והכי נהוג (רמ"א) (ודלא כהרש"ל) שכתב מאחר דאיכא ממשות בעין אז הטעם שבקדרה אינו בת יומא נותן טעם לשבח ואין דבריו מוכרחים (ש"כ בסי' ק"כ ס"ק ט"ז) והקדרה לעולם אסור לבשל בה בשר או חלב, אבל לשאר דברים כגון דגים ירקות מותר לבשל בה אפילו לכתחילה (ש"כ ס' ק"ג) ואפילו תוך מעת לעת והיינו אם הוא הקדרה של מתכת, אבל אם היא של חרס אפילו להשתמש בו צונן אסור (ועיין בפר"ח) ואם עבר ובישל בו תוך מעת לעת (עיין לעיל).

תרמ"ב שא'] אם בישל דבר מה תוך קדרה של איסור ב"י ואח"כ חזר ובישל בה תוך מעת לעת בישל אחר מהו?

ת'] מותר שהשבח בא מכח היתר, וכן אם נשאר בקדרה מתבשיל האסור בקדרה ועמד בתוכו יום או יומיים לא מיקרי ב"י אלא מזמן הבישל עד כ"ד שעות.

תרמ"ג שא'] בשר שנתבשל בקדרה של חלב, והיה בה מקדם לבישל בשר בתוכו חלב כל הלילה מהו?

ת'] אפילו הכי הבשר שרי דלא נחשב הקדרה ב"י משום החלב שהיה בה כל הלילה, ואם שהה בה החלב מעת לעת הב"ח והלבוש מתירן (והרש"ל והט"ז) אוסרין להבשר שנתבשל בו עד ס' כנגדו.

תרמ"ד שא'] קדרה חדשה של חרס שהיה בה חלב כל הלילה ואח"כ נתבשל בה בשר מהו?

ת'] נאסר הבשר עד ס' כנגד החלב הבלועה, דבקדרה חדשה בולע אפילו צונן.

תרמ"ה שא'] קדרה של בשר שבשלו בו בשר ובירוך מ"על"ע של בישל בשר החומו בו מים חמין ואחר ששהה מעת לעת מבישל בשר בישלו בו חלב מהו?

ת' מותר. אע"פ שהוא תוך מעת לעת מחימום המים (ש"כ בסי' צ"ד ס"ק כ"ב) והטעם מבואר (הש"כ בסי' ק' ט"ו) שם משום דהוי ליה ג' כ"ט. א' שנבלע בכלי, וממנו למים ומים חוזרים ונתנו טעם ב' בכלי (ועיין שם).

תרמ"ז שא' קדרה שנאסרה מבליעות איסור בשר וחלב ובתוך מעת לעת לאיסורו הוחמו בו מים חמין אי מונין מ"על"ע משעת בישלו או משעת החימום המים?

ת' (לדעת הפר"ח) משמע דמונין מעת לעת משעת בשולו ולא משעת חימום המים, ואם חזרו ובשלו בתוכו לאחר מעת לעת של בישולו בתוכו אף שהוא תוך מעת לעת לחימום המים הוי ליה אינו ב"י, אבל אנו אין לנו אלא כדברי (הש"כ והרש"ל ודרישה ורמ"א) דכשהוחמו בתוכו מים תוך מעת לעת הוי ליה כאילו חזר ונתבשל בו האיסור וצריך מ"על"ע משעת חימום המים.

תרמ"ז שא' אם כבר עבר לילה אחד קודם החימום, דהיינו בערב בשלו בו האיסור וניער האיסור ממנו ועמד ריקן כל הלילה ואח"כ הוחמו בו מים אי מונין משעת החימום מעת לעת או משעת בישל האיסור?

ת' ויש"ל אין למנות מעת לעת משעת חימום המים אלא משעת הבישול (ש"כ וט"ז בסי' ק"ג) אבל אם חממו המים מיד שנעשה ב"י מחדש צריך מעת לעת מחימום המים כמו בשאר איסורים (ש"כ) והמים לעולם אסורים (ט"ז ע"ש בסי' הנ"ל).

אות ד'.

תרמ"ח שא' הריאה שניקבה מהו?

ת' אם הריאה נקובה, אם יש לתלות דהיינו שנטלה כלב קודם הבדיקה והחזירה כשהיא ניקבה או שיש לתלות שהעביר הבודק או הקצב ידו בכח או שהעביר שם בסכין בלא כח אפילו אם הוציא הנכרי הריאה כמי יש לתלות בו הניקב, דהידים מוכחים על הניקב הזה שנעשה על ידו וכשרה.

תרמ"ט שא' ואם יש הרבה נקבים בריאה מהו?

ת' אפילו יש הרבה נקבים יכול לתלותן במקום דממשמשי ידי דטבחא אם יכול לתלות שפגע שם בידו או בצפרנו או בסכין.

תר"נ שא' ואיזה ניקב תולין בטבח במקום שנגע שם?

ת' אם הניקב אדום ורך והוא משוך קצת באופן שניכר שנעשה מחדש ואין רעועתא נגדו אז אם יש מקום לתלות או בטבח או בקצב תלינן, אבל אם הניקב הוא פתוח שיש קצת חלל בפי הנקב או שהוא אדום כאדמימות ומביא נפיחה וקשה,

או שחור סביב לו, או שיש כמו הנקב בבלעות אודם או שאחר
שזה מוכיח שנעשה הניקב מחיים, או שסביביו לבן וקשה, או
שיוצא כמין ליחה ממנו או שהוא עגול, לא אין תולין בטבח
כלל אפילו במקום שיש לתלות וטריפה.

תרנ"א שא'] ריאה דכימוחה וקרום שלה קיים ואלו מחזיק רביעית
לוג מהו?

ת'] כשירה, דחסרון מבפנים לא שמי חסרון, אבל אם חסרה
בפנים כגון גומא ואינו עולה בנפיחה טריפה. חסרון מבחוץ
שמי' חסרון, אבל אם עולה בנפיחה כשר, פירוש מגלה כשר
ומקמאי טריפה.

תרנ"ב שא'] ריאה שלימה וכשתולין אותה תפול ממנה אתיכות מהו?

ת'] טריפה, וה"ה ריאה נפוחה כמו עיקר הריות של דקל ג"כ
טריפה.

תרנ"ג שא'] ריאה שהרגיש בה במשמוש היד שמחט בתוכה מהו?

ת'] אם שלימה הריאה נפותין אותה אם עלה בנפיחה כשרה, בין
היא דקה או עבה ובין נכנס דרך הדודה או דרך קופה,
אבל אם יש קורט דם בחוץ כנגד המחט טריפה, וכן היכא
דנפחוהו ולא הירגיש עדיין במחט דק ואח"כ מצאוהו בחתיכה
ג"כ טריפה, אבל מחט שנמצא בסימפונות דהיינו בסימפונא
רבה דריאה כשר, ואפילו נחתכה.

תרנ"ד שא'] אנר הכבד יש לו שני עורות ואם ניקב עור אחד
מהו?

ת'] כשר, אבל אם ניקבה שניהם טריפה, קרום שעלה מחמת מכה
אינו קרום. נקב שיכולין לתלות ביד הטבח כשר כדלעיל.

תרנ"ה שא'] בודק שהוציא ידו ואמר טריפה ואח"כ בדק אחר ולא
מצא שום ריעותא? שום ריעותא בהיאה מהו?

ת'] הראשון נאמן. שוחט שבדק ואמר טריפה ואח"כ נתברר הדבר
שלא נפתח הטרפש הכבד ונמצא שלא נגע בריאה ואח"כ פתחו
הטרפשא ולא מצא בו שום ריעותא כשר, ודוקא שבטבח אומר
בפירוש שבריאה מצאה ריעותא את טריפה, אבל אם אמר סתם
טריפה שיכול לומר שמצא נקב בטרפשא מה שלא מצא השני.

תרנ"ו שא'] הקונה ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהוא
טריפה, והמוכר אומר שהיתה במקום שהיא כשר מהו?

ת'] כשר כיון שבאו שנים לב"ד בבת אחת אין כאן עדות. (לפי
הש"כ אסור למעוך ולמשמש סירכא על הבועה. ודבוקה למקום
אחר, וה"ה משיכי הדבוקה למקום אחר ג"כ אסור.

תרנ"ז שא'] הריאה שנמצאה בלא נקיבות החוטין שבה מהו?

ת'] כשר, ודוקא בדיעבד, אבל לכתחילה יש ליזהר בזה. (ע"ז, ת"ס).

תרנ"ח שא'] ריאה טריפה שנמצאת בין הכשרות ואמר הבדוק שהוא יודע הסירכא באותו שהוא טריפה, ובשגגה נתערבה אותו הריאה עם הכשירות, ולא היה בכבשים ערבוביא והוא אומר שמן כבש זה היא הריאה מהו?

ת'] כשירה הכבשים אחרים (ש"ע).

אות ש'.

שחיטה מן התורה וחמשה הלכותיה כולם המה הלכה למשה מסיני.

תרנ"ט שא'] שהיה הפוסלת השחיטה כיצד?

ת'] אם שחט ועמד מלשחוט ושהה בתחילת שחיטה או באמצע או בסופו הרי זה שהיה, וחכמי התלמוד נתנו שיעור לשהיה, אבל כבר קיימו וקבלו קדמונים ז"ל לפסול שהיה אפילו כל שהוא בין בקנה ובין בוושט בין במיעוט קמא ובין במיעוט בתרא. ואם שחט ונמצא גמי או עשב דק תוך הוושט או תוך הקנה ונחתך עימו אסור משום שהיה, דכל דבר רך שאינו מתוח אינו נחתך מהר כל כך כמו דבר רך המתוח. א"כ ודאי שהה בשחיטה בחתיכות גמי (הגה"ה אבל זאת לאו דוקא אם בדק הסימין ונמצא רק מעט דהיינו בחצי סימין למטה סמוך לגוף או בחצי הסימן למעלה סמוך לראש אבל לא בכל שני חצי סימנים אינו פוסל השחיטה כיון שאינו נמצא חצי גמי או עשב בחצי למעלה וחצי למטה בודאי לא נחתוך עמו בשעת שחיטה (ע"כ) וכן אם נדחה ידו בשעת שחיטה אל הקיר או שנגע בכותל או בקרקע הוי שהיה, וכן אם חתך באצבעו בשעת שחיטה ונבהל הוי שהיה (אבל אם חתך באצבעו של חבירו בשעת שחיטה יש להכשיר עיין בשו"ת פ"מ ח"ג ס' מ"ב) וכן אם שחט בהמה בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהיה בשחיטות מיעוט אחרון של סימן הראשון פסולה. (עיין ש"ע סי' כ"ג ס"ק ד') ולכן יש לזהר לסלק הנוצות בעוף וצמר בכבשים ובעזים שלא יבא לידי שהיה או לידי חלדה. ומטעם זה אם שחט עוף או בהמה ברוב שני סימנים ושהה למות לא ימתינו בסכין יפה דהוי שהיה במיעוט בתרא ולא בקרדום דהוי עיקר במיעוט בתרא, רק ימיתנו ע"י הכאה על ראשו.

תר"ס שא'] אם שחט ובירך והביאו לו עוד לשחוט מה יעשה בברכה?

ת'] אם כיון לבא בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו לשחוט אפילו ממינים שונים וגם לא סח בנתים מדברים שאינן מענין השחיטה אז אין צריך לברך שנית, אבל אם סח בנתיים מדברים שאינן מענין השחיטה או לא כוון לבו על כל מה שיביאו לו לשחוט

צריך לברך ברכת השחיטה שנית, אבל אם דיבר מדברים שהן מענין השחיטה מותר לדבר אפילו בין ברכה לשחיטה, וגם הכסוי לא הוי הפסק, אבל אם דיבר בין ברכה לשחיטה מענין שאינו מענין השחיטה צריך לברך שנית, ואם דיבר בין שחיטה לשחיטה צריך לכסות דם שחיטה הראשונה ולברך על השחיטה השני'. אבל על כסוי שני לא יברך דשחיטה לא הוי הפסק אם לא סך בנתיים. אם שחט ולא יצא דם? כשרה דמשפחה אחת יש שאין להם דם.

אם הביאו לו לשחוט דבר שאתיילד בו ריעותא וצריך שאלת חכם מה יעשה? אם אפשר לו להמתין עד שיביאו לו דבר כשר לשחוט יברך על הכשר ויכוון בברכתו להוציא את הספק וישחטנו בלא ברכה (וגם יכסה בלא ברכה) (הגהה) ואם אירע כה"ג בי"ט יותר נכון לשחוט בלא ברכה מלשחוט יותר מצורך י"ט (וכ"כ בכרתי בי"ד סי' י"ט הגהה) בכל מקום שוחטין, חוץ לתוך ימים ונהרות שלא יאומרי לשר של ים הוא שחטו ולא לתוך הכלי שלא יאמרו מקבל דם לזרקו לע"ז וגם לא במקום הטניפות משום שאסור לברך. ואם אי אפשר בענין אחר יברך ברחוק ארבע אמות לאחוריו (כמבואר ברעא"ח) ופי חזיר אפילו עולה מן הנהר כגוא' עוברת דמי, ואסור לשחוט כנגדו, וגם ערום לא ישחוט שאין יכול לברך אם לא שיש חגורה עליו.

דין ניטל השליא.

תרס"א שא'] בהמה או עוף שניטל השליא דהיינו האם שהולד מונח בתוכה מהו?

ת'] כשרה ושלל של ביצים דינו כמו אם בהמה וכ"ש ניקב דכשרה ויש מחמירין לאסור בנימוק ובניקבו ויש להחמיר אם לא בהפסד מרובה (רמ"א) (וב"ח) מחמיר אפילו בהפ"מ בניקובה (וכן נראה דעת היש"ש) (אך הש"כ משיג) ומיבא דברי (או"ה) (והאגודה ושאר פוסקים) דנקב האם כשרה, (וכתב הרש"ל) ונחתך כשרה (דרכי משה) ולדינא ניקטינן להקל בניקב ובנחתך קנת ובנימוק שהוא כשרה (פר"ח) ולפ"ז יש להורות בעוף שנמצא לפעמים ביצים (געשוואללען) נמיקים הרבה כמו מוגלא דכשרה בהפ"מ (קה"י כך כתוב הפר"ח).

תרס"ב שא'] נימוק הולד במעי הבהמה מהו?

ת'] אז גם הבהמה אסורה (א"ז) (וכך הכתוב באו"ה של הרש"ל) שטעות נפל להב"ח] כשהעתיק הספר א"ז להכשיר הבהמה (א"ש סי' י"ח ופר"ח מיקל.

תרס"ג שא' אחס שנמצא בשגל של ביצים ?
ת' טריפה. (ש"כ בשם הרש"ל) (וכן הוא בחו"ס) והטעם משום שהיה בחלל הגוף.

דין שרצים הנמצאים בפירות.

תרס"ד שא' הפאווידלא העשין מפירות יבשים בלא ברירה ובדיקה מהו ?
ת' (לדעת הנ"נ) היא היתר גמור ואפילו מן העכו"ם ואין בהם משום בישולי נכרי. אבל הנעשה מן הגודגנות (שקורין וויינקסל) לדעת הרש"ל וכ"נ יש להחמיר.
תרס"ה שא' פירות שהתליע ושהה אותו י"ב חודש ואח"כ בא לבשלם כיצד יעשה ?
ת' ויש"ל יתנם לתוך מים צוננים, שהמתולעים והמניקבים יעלו למעלה ואח"כ יתנם בקדרת מים רותחים שאם נשאר בו תולעת ימות מיד (ש"ע) ולא מהני בהם אם בדוק הרוב אלא צריך לבדוק כלם (רמ"א) ודוקא לאחר י"ב חודש מהני בדיקה זו, (ט"ז) (והרש"ל כתב) דדוקא בקטניות ופולין מהני בדיקה זו, אבל פירות שיש להם גרעינין בפנים לא מהני תקון זה. (והש"כ כתב) שאין דעת פוסקים כן אלא כדעת (רמ"א) דבתוב פרות סתם.
תרס"ו שא' פרי שדרכן להתליע אם בשלן תוך י"ב חודש בלא בדיקה מהו ?
ת' אם אפשר לבודקן אחר הבישול יבדקו, ואם אי אפשר לבדוק אסורים.
תרס"ז שא' אם נמצאו תולעים או פירות מתלעים בקדרה מהו?
ת' ישלך והאוכל הנשאר כי אין לך פרי שאין בה ס' נגד הטעם התולע חוץ מפרי גודגנות דאין בה ס' נגד הטעם התולע. דהיינו שלא נמצא אלא א' או ב', אבל אם נמצא ג' או ד' אז מוחזק התבשיל זה שיש שם יותר.
תרס"ח שא' אם אי אפשר לסננו ולהסיר מתולעים מהו ?
ת' אז הכל אסור, אבל אם הוא אפשר לסנני אז הוא מעביר התולעים והנשאר מותר (רמ"א) אפילו יודע שהיה שם תולעים בדבה (ש"כ) (והנה מנחת יעקב כתוב) הא דאמרינן דאם נמצא ג' תולעים ה"ז בחזקת שיש שם תולעים יותר, היינו בתבשיל מעט, אבל בתבשיל מרובה צריך להיות יותר.

אות ת'.

תרס"ט שא' תולש כינות מבית השחיטה ויצא דם מהו ?
ת' אם תלש כינות ויצא דם צריך להמית את העוף ולמכרו

לעכו"ם דחיישינן שמא ניקב הוושט, אבל אסור למכרו לאינו יהודי ערם שיוחתנו דחיישינן שמא לא ימות אותו הנכרי ויניחנו עד שיתרפא וימכרנו לישראל ויבא לידי תקלה, והאיסור אפילו אחר שיתרפא החתך דהוי קרום שעלה מחמת מכה וסופו ליקוב וכנקב דמי וטריפה וכוון שימית הנכרי את העוף בפני ישראל ולא ימיתנו הישראל בידים.

ובבהמה אם נחתך כל העור מפולש טריפה מטעם הנ"ל וג"כ צריך למכרו ולהמיתו בפניו כמו שבארנו בעוף. ואם לא נחתך כל העור, אזי ישחוט למעלה או למטה ממקום החתוך. ואח"כ יבדוק בעור השני מבפנים אם לא נחתך כל העור מפולש כשר ואם לאו טריפה. וכן אם נמצא גרד יבש על הצואר ישחוט למעלה או למטה ויבדוק העור כנ"ל (כתב הרש"ל יש לזהר בכבשים שנמצא בסס תחת הצואר שאין שקורין גלאטערכין שלא ישחוט אותו מחמת שצריך בדיקה).

תר"ע שא'] סירכא תלוי' יוצא מבשר הריאה ואינה דבוקה למקום אחר כשרה, ובתנאי שצריך לבדוק נגד הצלעות או בשאר מקומות שבנגד הסרכא, אם אין שם מכה ומסתמא משם נתקה הסירכא ודינה כסירכא הדבוקה למקום אחר וצריך בדיקה. סרכא תלוי' ולמטה מלא מלוגלא או דם כעין כפתור אם הסירכא עלה בנפיחה אינו מועל בדיקה. וסירכא היוצאת מן הבועה ואין בשר הריאה מכסה אותה. או סירכא תלוי' יוצאות מתוך הגומא או מתוך הקמט או מכף פשוטה ומכ"ש מכף כפופה כל הנ"ל טריפה ואינו מועיל משמוש ובעוך.

תרע"א שא'] אם נמצא תולעת בקרום המוח מהו?

ת'] טריפה אף שהמות קיים ואפילו אינו ניכר שום רושם ואין בו קורט דם (רמ"א), (וש"ך הביא דברי הרש"ל) ויש להתיר אם לא נמצא רושם במקום עליון ולא בקרום התחתון.

תרע"ב שא'] אם נמצא תולעת תוך לקדרה כגון בחוטם, מהו?

ת'] כשרה (ש"ע).

תרע"ג שא'] אם נמצא תולעים על הריאה ויש ניקבים, ואין אנו יודעים אם קודם השחיטה או לאחר השחיטה מהו?

ת'] כשר, וכן אם נקב אחד מהסומפונות שבפנים לחבירו ג"כ טריפה.

תרע"ד שא'] תולעים היוצאים מקורקובן מהו?

ת'] כשר דלאחר שחיטה פירשו (ש"ע) נ"ל ד"מ ובפנ"ה או"ה) אמנם ר"ג מאור הגולה הוכרך לבנים הריאה במשך עד שתחמם אם יוצאים כשר, ואם לאו פסול. אבל דעת הפוסקים להכשיר בכל ענין, (עיין בש"כ תוך סי' ל"ו ס"ק י"ח).

תרע"ה שא' תרנגלות שהיא חלולה מהו?
ת' יש לחוש שפי' הדם ממקום למקום אסורה אף בשעת הדחק ואפילו בהפ"מ (ט"ז בשם הת"ח) (והש"כ משיג דהיכא שהן חלולין ואין בו בני מעיים מותר בדאיכא ס'. וכן הוא דעת (רמ"א) (וספר"ח והמנחת יעקב כתב) דמ"מ יש להחמיר אף שאין בו בני מעיים, דהא עכ"פ יש בתוך העוף הריאה שלו שדבוקה בצלעות ושאר דברים קטנים ויש לחוש שנבלע מהם למקום אחר.
תרע"ו שא' תמכא (שקורין קריין) שנמלל תוך קערה חולבת נקי אם מותר לאכול אותו תמכא עם בשר?
ת' ויש"ל מותר כי אין כאן דוחקא דסכינא וגם ליכא שמנונות (ט"ז ס' ק"ג).
תרע"ז שא' תבלין שדכו במדיכה של בשר אם מותר לאוכלם בחלב?
ת' ויש"ל אסור (רמ"א) ואפילו שהמדוכה אינו ב"י (ט"ז ורמ"א) (הג"ה וכן נהוגין ש"כ וכן דעת כל האחרונים).
תרע"ח שא' המבשל פירות קטנות (שקורין קערשין) ולא בדק ואח"כ נמצא א' או ב' מותלעת?
ת' הכל אסירון (ובת"ח כתב) אם יש בתבשיל גם שאר דברים אז אותו הפרי שנמצא בו תולעת אסור והשאר מותר, אבל אם נמצא ג' או ד' חוזר הדין כמו שנזכר עיין לעיל.
תרע"ט שא' ירקות שנמצא בהם תולעים והירקות היו מבושלים מהו?
ת' הרוטב מותר וע"י סינון והירקות עצמן אם נמצא שם ב' תולעים אסירות, ודווקא ירקות, אבל שאר פירות כמהין ופטריות אפילו לאחר בשילן מותרים ע"י הבדיקה (ש"כ).
תר"צ שא' תולעים הנמצאים בקמח מהו?
ת' אסור (ש"ע) והיינו אם הקמח מונח על הקרקע, אבל מונח בכלי מדיכא מותר הקמח בהפסד מרובה (פר"ח) ודוקא לאכילה הוא אסור, אבל מותר לעשות ממנה יין שרף ומותר בשתיה (פר"ח וט"ז וכ"כ ומנחת יעקב).
תרצ"א שא' קמח שהיתלוע אם מותר לימכור לעכו"ם?
ת' אסור פן יחזור וימכרנו לישראל (רמ"א) ודוקא בבת אחת, אבל מעט מעט מותר למכרו לנכרי.
תרצ"ב שא' תולעת שנדין בי' דגים שנמלחו או שנתבשלו עם הדג מהו?
ת' (פסק מהרי"ל) לקלוף מקומו דטעמו נתבטל בחתיכה כנגדו? וה"ה אם נמצא חתיכה (קרעפס) בראש הדג נתבטל אם יש ס' כנגדו כשרה (מהרי"ל) (וכתב הט"ז בסי' ל"ב ס"ק י"ב)

ולפי הסברא נראה דלא הוי דבוק דהא מונח במקום שאפשר לרוטב לבוא שם מכל הצדדין , וכיון שחתיכה נעשה נבלה בשאר אסורים אינו אלא מדרבנן ויש ג"כ כאן להקל ולא בעינן אלא ס' נגד השרץ ,

תרצ"ג שא'] זבוב או נמלה וכיוצא בהן שנמצא בתבשיל ולאחר מותן הוציאן מהתבשיל ע"י כף אם הכף נאסר או לא מהו ?

ת'] הכף נאסר , ואם חזרו ותחבו לתוך התבשיל לדעת (הרש"ל וט"ז וב"ח והש"כ) נאסר התבשיל עד ס' .

תרצ"ד שא'] תרנגלות טריפה שנתערב בין הכשירות ונמצא ביצה בניהם ולא ידענו מהו ?

ת'] הביצה מותרת דאין כאן תערובת וודאי רק בתרנגלות ולא גזרינן שיקח התרנגלות מהקבועים (או"ה ש"ך מנחת יעקב) .

תרצ"ה שא'] תערובות שהיא איסור וודאי והוא חשוב אי אמרינן בי' ס"ם ?

ת'] ויש"ל אין אמרינן בי' ס"ם עד שנתערב בשלש תערובות , אבל לא בשני תערובות , אבל אם הספק נתערב לא בעינן רק ב' תערובות והוי ס"ם והיא לקולא (ט"ז) .

דין תערובות כלים טריפה בכשרים .

תרצ"ו שא'] היה כאן שתי קדרות של היתר ונפל לתוך אחד מהם ואינו יודע לאיזה נפל ואין באחת לבטל האיסור , ואם מצטרפים השני קדרות איכא ס' בתבשיל נגד האיסור מהו ?

ת'] מצטרפין השני קדרות שיהיו ס' לבטל האיסור (ש"ע) אפילו למאן דקמ"ל חנ"נ אפ"ה מצטרפין (ש"ך וט"ז) (ודלא כב"ח) ואפילו אחד עומד בבית ואחד בעלי' אם אינו יודע באיזה מהן נפל האיסור לתוכו מצטרפינן והא דמצטרפינן היינו דשני הקדרות שייכים לאדם אחד ואז יש בידו של עתיד להתערבם יחד ומש"ה אמרינן יצטרפי (ש"ע) ויש מחמרים אפילו של אדם אחד אין להקל ולהצטרפים , ולצורך הפ"מ יש להתיר באדם אחד ואפילו לא נתערב כיון שמן התורה מותר ע"י ביטל ברוב רק מדרבנן צריך ס' וכיון שיש ספק לאיזו מהן שנפל ונכנס שניהם לספק מצטרפין לבטל ומותר כל אחד בפני עצמו (ט"ז) .

תרצ"ז שא'] אם יש כאן שני מיני היתר כגון האחד הוא בשר והשני הוא תבשיל של חלב אי מצטרפין השני מיני היתר לבטל האיסור ?

ת'] ויש"ל אין מצטרפין לבטל, (וכתב הרש"ל) דאם אינו עומדים לערבם יחד השני תבשילים של היתר, כגון האחד נתבשל במתקות והשני נקי הא אין מצטרפין. וה"ה לכל דבר הידוע שאין דרכם להתערבם (ש"ך), ואם השני קדרות הם ראוים לערבם, אך שהם של שני בני אדם אין מצטרפין לבטל האיסור (ש"ע) והיינו אם באו בבת אחת (ש"ך).

דין תערובת יבש ביבש.

תרצ"ח שא'] איסור שנאפה עם היתר בתנור אחד מהו?

ת'] זה הכלל גדול דאין אנו מתירין ריחא אפי' בדיעבד, אלא א"כ התנור פתוח קצת מן הצד או למעלה במקום שהעשן יוצא, ובמקום הפ"מ אין להחמיר בדיעבד אפילו סתום לגמרי. (ש"ך) ואם אחד מהם חריף ריחא מילתא היא ואפי' בדיעבד אסור. ואם שניהם מגולין, אבל אם אחד מהן מכוסה אפי' בבצק דעלמא מותר, וי"א דכל מקום דאמרינן ריחא מילתא היא ואוסר היינו דוקא בליכא ס' מן ההיתר נגד האיסור, אבל בדאיכא ס' מן ההיתר אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור (רמ"א) ובריחא יש להקל דכל הנכנס בספק מסייע לבטל (ט"ז) וכן יש לנהוג לצורך הפסד (רמ"א) ומפרש הש"כ דהיינו הפ"מ (וכן הוא בתש' רמ"א) ואי ליכא הפ"מ צריך בכל חתיכה וחתיכה בפני עצמה ס' נגד האיסור, (והרש"ל) לא חילק ואוסר לעולם בתנור סתום אפי' גדול ומשמע אפי' בהפ"מ (והב"ח פוסק כרמ"א). ואמין שלנו שטומנין תוך התנור בשבת (כ' המ"א בסי' תמ"ז) שיש לו ריח חזק, אם שניהם מגולים והתנור סתום כולם אסורים, ובהפסד מרובה יש להקל (רמ"א).

תרצ"ט שא'] אם מותר לשאוף בפיו ריח יי"ש דרך נקב שבחביות לידע אם הוא טובאולא?

ת'] ויש"ל מותר (ש"ע) אבל אסור לטועמו אע"פ שאינו בולע.

Druck der Schroth'schen Offizin.

